శ్రీ ఋభుగీత

శ్రీ ఋభుగీత

శ్రీ ఋభుగీత

శ్రీశివరహస్యాంతర్గత ఋభుగీత

॥ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

హేమాద్రిం కిల మాతులుంగఫలమిత్యాదాయ మోదాధికో
మౌఢ్యాన్నాకనివాసినాం భయపరైర్వాక్యైరివ ప్రార్థితః ।
నీలీశాంబరనీలమంబరతలం జంబూఫలం భావయన్
తం ముంచన్ గిరిమంబరం పరిమృశన్ లంబోదరః పాతు మాం ॥ 1.1॥

వామం యస్య వపుః సమస్తజగతాం మాతా పితా చేతరత్
యత్పాదాంబుజనూపురోద్భవరవః శబ్దార్థవాక్యాస్పదం ।
యన్నేత్రత్రితయం సమస్తజగతామాలోకహేతుః సదా
పాయాద్దైవతసార్వభౌమగిరిజాలంకారమూర్తిః శివః ॥ 1.2॥

సూతః –

జైగీషవ్యః పునర్నత్వా షణ్ముఖం శివసంభవం ।
పప్రచ్ఛ హృష్టస్తం తత్ర మునిభిర్గణపుంగవైః ॥ 1.3॥

జైగీషవ్యః –

కరుణాకర సర్వజ్ఞ శరణాగతపాలక ।
అరుణాధిపనేత్రాబ్జ చరణస్మరణోన్ముఖ ॥ 1.4॥

కరుణావరుణాంభోధే తరణిద్యుతిభాస్కర ।
దివ్యద్వాదశలింగానాం మహిమా సంశ్రుతో మయా ॥ 1.5॥

త్వత్తోఽన్యత్ శ్రోతుమిచ్ఛామి శివాఖ్యానమనుత్తమం ।
త్వద్వాక్యకంజపీయూషధారాభిః పావయాశు మాం ॥ 1.6॥

సూతః –

ఇతి తస్య గిరా తుష్టః షణ్ముఖః ప్రాహ తం మునిం ॥ 1.7॥

శ్రీషణ్ముఖః –

శృణు త్వమగజాకాంతేనోక్తం జ్ఞానమహార్ణవం ।
ఋభవే యత్పురా ప్రాహ కైలాసే శంకరః స్వయం ॥ 1.8॥

బ్రహ్మసూనుః పురా విప్రో గత్వా నత్వా మహేశ్వరం ।
ఋభుర్విభుం తదా శంభుం తుష్టావ ప్రణతో ముదా ॥ 1.9॥

ఋభుః –

దివామణినిశాపతిస్ఫుటకృపీటయోనిస్ఫుర-
ల్లలాటభసితోల్లసద్వరత్రిపుండ్రభాగోజ్వలం ।
భజామి భుజగాంగదం విధృతసామిసోమప్రభా-
విరాజితకపర్దకం కరటికృత్తిభూష్యత్కటిం ॥ 1.10॥

ఫాలాక్షాధ్వరదక్షశిక్షకవలక్షోక్షేశవాహోత్తమ-
త్ర్యక్షాక్షయ్య ఫలప్రదావభసితాలంకారరుద్రాక్షధృక్ ।
చక్షుఃశ్రోత్రవరాంగహారసుమహావక్షఃస్థలాధ్యక్ష మాం
భక్ష్యీభూతగరప్రభక్ష భగవన్ భిక్ష్వర్చ్యపాదాంబుజ ॥ 1.11॥

గంగాచంద్రకలాలలామ భగవన్ భూభృత్కుమారీసఖ
స్వామింస్తే పదపద్మభావమతులం కష్టాపహం దేహి మే ।
తుష్టోఽహం శిపివిష్టహృష్టమనసా భ్రష్టాన్న మన్యే హరి-
బ్రహ్మేంద్రానమరాన్ త్రివిష్టపగతాన్ నిష్ఠా హి మే తాదృశీ ॥ 1.12॥

నృత్తాడంబరసజ్జటాపటలికాభ్రామ్యన్మహోడుచ్ఛటా
త్రుట్యత్సోమకలాలలామకలికా శమ్యాకమౌలీనతం ।
ఉగ్రానుగ్రభవోగ్రదుర్గజగదుద్ధారాగ్రపాదాంబుజం
రక్షోవక్షకుఠారభూతముమయా వీక్షే సుకామప్రదం ॥ 1.13॥

ఫాలం మే భసితత్రిపుండ్రరచితం త్వత్పాదపద్మానతం ??
పాహీశాన దయానిధాన భగవన్ ఫాలానలాక్ష ప్రభో ।
కంఠో మే శితికంఠనామ భవతో రుద్రాక్షధృక్ పాహి మాం
కర్ణౌ మే భుజగాధిపోరుసుమహాకర్ణ ప్రభో పాహి మాం ॥ 1.14॥

నిత్యం శంకరనామబోధితకథాసారాదరం శంకరం
వాచం రుద్రజపాదరాం సుమహతీం పంచాక్షరీమిందుధృక్ ।
బాహూ మే శశిభూషణోత్తమ మహాలింగార్చనాయోద్యతౌ
పాహి ప్రేమరసార్ద్రయాఽద్య సుదృశా శంభో హిరణ్యప్రభ ॥ 1.15॥

భాస్వద్బాహుచతుష్టయోజ్జ్వల సదా నేత్రే త్రినేత్రే ప్రభో
త్వల్లింగోత్తమదర్శనేన సుతరాం తృప్తైః సదా పాహి మే ।
పాదౌ మే హరినేత్రపూజితపదద్వంద్వావ నిత్యం ప్రభో
త్వల్లింగాలయప్రక్రమప్రణతిభిర్మాన్యౌ చ ధన్యౌ విభో ॥ 1.16॥

ధన్యస్త్వల్లింగసంగేష్వనుదినగలితానంగసంగాంతరంగః
పుంసామర్థైకశక్త్యా యమనియమవరైర్విశ్వవంద్య ప్రభో యః ।
దత్వా బిల్వదలం సదంబుజవరం కించిజ్జలం వా ముహుః
ప్రాప్నోతీశ్వరపాదపంకజముమానాథాద్య ముక్తిప్రదం ॥ 1.17॥

ఉమారమణ శంకర త్రిదశవంద్య వేదేద్య హృత్
త్వదీయపరభావతో మమ సదైవ నిర్వాణకృత్ ।
భవార్ణవనివాసినాం కిము భవత్పదాంభోరుహ-
ప్రభావభజనాదరం భవతి మానసం ముక్తిదం ॥ 1.18॥

సంసారార్గలపాదబద్ధజనతాసంమోచనం భర్గ తే
పాదద్వంద్వముమాసనాథ భజతాం సంసారసంభర్జకం ।
త్వన్నామోత్తమగర్జనాదఘకులం సంతర్జితం వై భవేద్
దుఃఖానాం పరిమార్జకం తవకృపావీక్షావతాం జాయతే ॥ 1.19॥

విధిముండకరోత్తమోరుమేరుకోదండఖండితపురాండజవాహబాణ
పాహి క్షమారథవికర్షసువేదవాజిహేషాంతహర్షితపదాంబుజ విశ్వనాథ ॥ 1.20॥

విభూతీనామంతో న హి ఖలు భవానీరమణ తే
భవే భావం కశ్చిత్ త్వయి భవహ భాగ్యేన లభతే ।
అభావం చాజ్ఞానం భవతి జననాద్యైశ్చ రహితః
ఉమాకాంత స్వాంతే భవదభయపాదం కలయతః ॥ 1.21॥

వరం శంభో భావైర్భవభజనభావేన నితరాం
భవాంభోధిర్నిత్యం భవతి వితతః పాంసుబహులః ।
విముక్తిం భుక్తిం చ శ్రుతికథితభస్మాక్షవరధృక్
భవే భర్తుః సర్వో భవతి చ సదానందమధురః ॥ 1.22॥

సోమసామజసుకృత్తిమౌలిధృక్ సామసీమశిరసి స్తుతపాద ।
సామికాయగిరిజేశ్వర శంభో పాహి మామఖిలదుఃఖసమూహాత్ ॥ 1.23॥

భస్మాంగరాగ భుజగాంగ మహోక్షసంగ
గంగాంబుసంగ సుజటా నిటిల స్ఫులింగ ।
లింగాంగ భంగితమనంగ విహంగవాహ-
సంపూజ్యపాద సదసంగ జనాంతరంగ ॥ 1.24॥

వాత్సల్యం మయి తాదృశం తవనచేచ్చంద్రార్ధ చూడామణే
ధిక్కృత్యాపి విముచ్య వా త్వయి యతో ధన్యో ధరణ్యామహం ।
సక్షారం లవణార్ణవస్య సలిలం ధారా ధరేణ క్షణాత్
ఆదాయోజ్ఝితమాక్షితౌ హి జగతాం ఆస్వాదనీయాం దృశాం ॥ 1.25॥

త్వత్ కైలాసవరే విశోకహృదయాః క్రోధోజ్ఝితాచ్చాండజాః
తస్మాన్మామపి భేదబుద్ధిరహితం కుర్వీశ తేఽనుగ్రహాత్ ।
త్వద్వక్త్రామల నిర్జరోజ్ఝిత మహాసంసార సంతాపహం
విజ్ఞానం కరుణాఽదిశాద్య భగవన్ లోకావనాయ ప్రభో ॥ 1.26॥

సారంగి సింహశాబం స్పృశతి సుతధియా నందినీ వ్యాఘ్రపోతం
మార్జారీ హంసబాలం ప్రణయపరవశా కేకికాంతా భుజంగం ।
వైరాణ్యాజన్మజాతాన్యపి గలితమదా జంతవోఽన్యే త్యజంతి
భక్తాస్త్వత్పాదపద్మే కిము భజనవతః సర్వసిద్ధిం లభంతే ॥ 1.27॥

స్కందః –

ఇత్థం ఋభుస్తుతిముమావరజానిరీశః
శ్రుత్వా తమాహ గణనాథవరో మహేశః ।
జ్ఞానం భవామయవినాశకరం తదేవ
తస్మై తదేవ కథయే శృణు పాశముక్త్యై ॥ 1.28॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభుస్తుతిర్నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

॥ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

ఈశ్వరః –

శ్రుణు పద్మజసంభూత మత్తః సూత్రవిధిక్రమం ।
జ్ఞానోత్పాదకహేతూని శ్రుతిసారాణి తత్త్వతః ॥ 2.1॥

వ్యాసా మన్వంతరేషు ప్రతియుగజనితాః శాంభవజ్ఞానసిద్ధ్యై
భస్మాభ్యక్తసమస్తగాత్రనివహా రుద్రాక్షమాలాధరాః ।
కైలాసం సమవాప్య శంకరపదధ్యానేన సూత్రాణ్యుమా-
కాంతాత్ ప్రాప్య వితన్వతే స్వకధియా ప్రామాణ్యవాదానహో ॥ 2.2॥

జిజ్ఞాస్యం బ్రహ్మ ఏవేత్యథపదవిదితైః సాధనప్రాప్త్యుపాయై-
ర్యోగైర్యోగాద్యుపాయైర్యమనియమమహాసాంఖ్యవేదాంతవాక్యైః ।
శ్రోతవ్యో భగవాన్ న రూపగుణతో మంతవ్య ఇత్యాహ హి
వేదోద్బోధదవాక్యహేతుకరణైర్ధ్యేయః స సాక్షాత్కృతేః ॥ 2.3॥

జన్మాద్యస్య యతోఽస్య చిత్రజగతో మిథ్యైవ తత్కారణం
బ్రహ్మ బ్రహ్మాత్మనైవ ప్రకృతిపరమదో వర్తమానం వివర్తేత్ ।
శ్రుత్యా యుక్త్యా యతో వా ఇతిపదఘటితో బోధతో వక్తి శంభుం
నాణుః కాలవిపాకకర్మజనితేత్యాచోదనా వై మృషా ॥ 2.4॥

యోనిః శాస్త్రస్య వేదస్తదుభయమననాద్బ్రహ్మణః ప్రత్యభిజ్ఞా
నిఃశ్వాసాద్వేదజాలం శివవరవదనాద్వేధసా ప్రాప్తమేతత్ ।
తస్మాత్ తర్కవితర్కకర్కశధియా నాతిక్రమేత్ తాం ధియం
స్వామ్నాయక్రియయా తదప్రకరణే యోనిర్మహేశో ధ్రువం ॥ 2.5॥

తత్త్వస్యాపి సమన్వయాత్ శ్రుతిగిరాం విశ్వేశ్వరే చోదనా
సా చానిర్వచనీయతాముపగతా వాచో నివృత్తా ఇతి ।
ఆత్మైవైష ఇతీవ వాక్యసువృతిర్వృత్తిం విధత్తే ధియా
వేదాంతాదిషు ఏక ఏవ భగవానుక్తో మహేశో ధ్రువం ॥ 2.6॥

నాసద్వా వీక్షతే యజ్జడమితి కరణైర్గంధరూపాదిహీనం
శబ్దస్పర్శాదిహీనం జగదనుగతమపి తద్బ్రహ్మ కింరూపమీప్సే ।
గౌణం చేదపి శబ్దతో జగదిదం యన్నామరూపాత్మకం
తచ్చాత్రావిశదీశ్వరోఽర్థవచసా మోక్షస్య నిష్ఠాక్రమః ॥ 2.7॥

హేయత్వావచనాచ్చ తచ్ఛ్రుతిగిరాం స్థూలం ప్రదృష్టం భవే-
ద్రూపం నారూపతోఽపి ప్రకరణవచనం వా వికారః కిలేదం ।

స్వాప్యాయాదపి తద్వదాపి పరమానందో యదీత్థం పరః
సామాన్యాచ్చ గతేరథాప్యనుభవే విద్యోతతే శంకరః ॥ 2.8॥

శ్రుతత్వాద్వేదాంతప్రతిపదవచః కారణముమా-
సనాథో నాథానాం స చ కిల న కశ్చిజ్జనిభవః ।
స ఏవానందాత్మా శ్రుతికథితకోశాదిరహితో
వికారప్రాచుర్యాన్న హి భవతి కార్యం చ కరణం ॥ 2.9॥

తద్ధేతువ్యపదేశతోఽపి శివ ఏవేతి చానందకృత్
మంత్రైర్వర్ణకృతక్రమేణ భగవాన్ సత్యాద్యనంతోచ్యతే ।
నైరంతర్యానుపపత్తితోఽపి సుఖితా చానందభేదోఽర్థతః
కామాచ్చాననుభావతో హృది భిదా జాయేద్భయం సంసృతేః ॥ 2.10॥

పుచ్ఛం బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠితేతి వచనాచ్ఛేషీ మహేశోఽవ్యయః ।
ఆకాశాంతరతోఽపి భౌతికహృదాకాశాత్మతా వాక్యతో
బ్రహ్మైవ ప్రతిభాతి భేదకలనే చాకల్పనా కల్పతః ॥ 2.11॥

సుషుప్త్యుత్క్రాంత్యోర్వా న హి ఖలు న భేదః పరశివే
అతోత్థానం ద్వైతే న భవతి పరే వై విలయనే ।
తదర్థం యత్సూక్ష్మం జగదిదమనాకారమరసం
న గంధం న స్పర్శం భవతి పరమేశే విలసితం ॥ 2.12॥

అధీనం చార్థం తద్భవతి పునరేవేక్షణపరం
స్వతంత్రేచ్ఛా శంభోర్న ఖలు కరణం కార్యమపి న ॥ 2.13॥

జ్ఞేయత్వావచనాచ్చ శంకర పరానందే ప్రమోదాస్పదే
ప్రజ్ఞానం న హి కారణం ప్రకృతికం ప్రశ్నత్రయస్యార్థవత్ ।
న విజ్ఞేయం దేహప్రవిలయశతోత్థానగణనా
స మృత్యోర్మృత్యుస్తద్భవతి కిల భేదేన జగతః ॥ 2.14॥

మహద్వచ్చాణీయో భవతి చ సమో లోకసదృశా
తథా జ్యోతిస్త్వేకం ప్రకరణపరం కల్పితవతః ।
న సంఖ్యాభేదేన త్రిభువనవిభవాదతికరం
స్వభావోఽయం శశ్వన్ముఖరయతి మోదాయ జగతాం ॥ 2.15॥

ప్రాణాదుద్గతపంచసంఖ్యజనితా తద్వస్త్రివచ్చ శ్రుతం
తచ్ఛ్రోత్రం మనసో న సిద్ధపరమానందైకజన్యం మహః ।
జ్యోతిష్కారణదర్శితే చ కరణే సత్తా సదిత్యన్వహం
చాకర్షా భవతి ప్రకర్షజనితే త్వత్తీతి వాక్యోత్తరం ॥ 2.16॥

జాగ్రత్త్వావచనేన జీవజగతోర్భేదః కథం కథ్యతే
లింగం ప్రాణగతం న చేశ్వరపరం జ్యోతిః కిలైక్యప్రదం ।
అన్యార్థత్వవివేకతోఽర్థగతికం చాకల్పయద్వాక్యతః ।
ప్రజ్ఞామిత్యపరః క్రమస్థితిరసావన్యో వదంతం మృషా ॥ 2.17॥

ప్రకృత్యేవం సిద్ధం భవతి పరమానందవిధురం
అభిధ్యోపాదేశాద్ భవతి ఉభయామ్నాయవచనైః ।
భవత్యాత్మా కర్తా కృతివిరహితో యోనిరపి చ
ప్రతిష్ఠా నిష్ఠా చ త్రిభువనగురుః ప్రేమసదనః ॥ 2.18॥

అభిధ్యోపాదేశాత్ స బహు భవదీక్షాదివశతః
సమాసాచోభాభ్యాం ప్రకృతిజసమామ్నాయవచనాత్ ।
అతో హ్యాత్మా శుద్ధః ప్రకృతిపరిణామేన జగతాం
మృదీవ వ్యాపారో భవతి పరిణామేషు చ శివః ॥ 2.19॥

ఆనందాభ్యాసయోగాద్వికృతజగదానందజగతో
అతో హేతోర్ధర్మో న భవతి శివః కారణపరః ।
హిరణ్యాత్మాఽఽదిత్యేఽక్షిణి ఉదేతీహ భగవాన్
నతేశ్చాధారాణాం శ్రవణవచనైర్గోపితధియః ॥ 2.20॥

భేదాదివ్యపదేశతోఽస్తి భగవానన్యో భవేత్ కిం తతః
ఆకాశాదిశరీరలింగనియమాద్వ్యాప్యం హి సర్వం తతః ।
తజ్జ్యోతిః పరమం మహేశ్వరముమాకాంతాఖ్యశాంతం మహో
వేదాంతేషు నితాంతవాక్యకలనే ఛందోఽభిధానాదపి ॥ 2.21॥

భూతాదివ్యపదేశతోఽపి భగవత్యస్మిన్ మహేశే ధ్రువం
యస్మాద్భూతవరాణి జాయత ఇతి శ్రుత్యాఽస్య లేశాంశతః ।
విశ్వం విశ్వపతేరభూత్ తదుభయం ప్రామాణ్యతో దర్శనాత్
ప్రాణస్యానుగమాత్ స ఏవ భగవాన్ నాన్యః పథా విద్యతే ॥ 2.22॥

న వక్తుశ్చాత్మా వై స ఖలు శివభూమాదివిహితః
తథైవాయుర్దేహే అరణివహవత్ చక్రగమహో ।
అదృశ్యో హ్యాత్మా వై స హి సుదృశతః శాస్త్రనివహైః
శివో దేవో వామో మునిరపి చ సార్వాత్మ్యమభజత్ ॥ 2.23॥

ప్రసిద్ధిః సర్వత్ర శ్రుతిషు విధివాక్యైర్భగవతో
మహాభూతైర్జాతం జగదితి చ తజ్జాదివచనైః ।
అతోఽణీయాన్ జ్యాయానపి ద్వివిధభేదవ్యపగతా
వివక్షా నోఽస్తీతి ప్రథయతి గుణైరేవ హి శివః ॥ 2.24॥

సంభోగప్రాప్తిరేవ ప్రకటజగతః కారణతయా
సదా వ్యోమ్నైవేత్థం భవతి హృదయే సర్వజగతాం ।
అతోఽత్తా వై శర్వశ్చరమచరభూతం జగదిదం
మహామృత్యుర్దేశో భవతి శిఖరన్నాద ఇతి చ ॥ 2.25॥

ప్రకరణవచనేన వేదజాతే
భగవతి భవనాశనే మహేశే ।
ప్రవిశతి శివ ఏవ భోగభోక్తృ-
నియమనదర్శనతో హి వాక్యజాతం ॥ 2.26॥

విశేషణైః శంకరమేవ నిత్యం
ద్విధా వదత్యేవముపాధియోగాత్ ।
అతోఽన్తరా వాక్యపదైః సమర్థితః
స్థానాదియోగైర్భగవానుమాపతిః ॥ 2.27॥

సుఖాభిధానాత్ సుఖమేవ శంభుః
కం బ్రహ్మ ఖం బ్రహ్మ ఇతి శ్రుతీరితః ।
శ్రుతోపవాక్యోపనిషత్ప్రచోదితః
గతిం ప్రపద్యేత బుధోఽపి విద్యయా ॥ 2.28॥

అనవస్థితితోఽపి నేతరో భగవానేవ స చక్షుషి ప్రబుధ్యేత్ ।
భయభీతాః ఖలు యస్య సోమసూర్యానలవాయ్వంబుజసంభవా భ్రమంతి ॥ 2.29॥

అంతర్యామితయైవ లోకమఖిలం జానాత్యుమాయాః పతిః ।
భూతేష్వంతరగోఽపి భూతనివహో నో జానతే శంకరం ॥ 2.30॥

న తత్స్మృత్యా ధర్మైరభిలషణతో భేదవిధురం
న శారీరం భేదే భవతి అగజానాయకవరే ।
అదృశ్యత్వాద్ధర్మైర్న ఖలు భగవానన్యదితి చ
పరాదాదిత్యం చామతిరపి చ భేదప్రకలనే ॥ 2.31॥

భేదాదేశ్చ విశేషణం పరశివే రూపం న నామ ప్రభా ।
భావో వా భవతి ప్రభావిరహితం బ్రహ్మాత్మనా చాహ తత్ ॥ 2.32॥

స్మృతం మానం శంభౌ భగవతి చ తత్సాధనతయా-
ప్యతో దైవం భూతం న భవతి చ సాక్షాత్ పరశివే ।
అభివ్యక్తిం చాన్యః స్మృతిమపి తథాఽన్యోఽపి మనుతే
తథా సంపత్తిర్వై భువి భవతి కిం శంభుకలనే ॥ 2.33॥

యం ముక్తివ్యపదేశతః శ్రుతిశిఖాశాఖాశతైః కల్పితే
భిద్యేద్గ్రంథిరపి ప్రకీర్ణవచనాత్ సాక్ష్యేవ బాహ్యాంతరా ।

శబ్దో బ్రహ్మతయైవ న ప్రభవతే ప్రాణప్రభేదేన చ
తచ్చాప్యుత్క్రమణస్థితిశ్చ విలయే భుంక్తేఽప్యసౌ శంకరః ॥ 2.34॥

తం భూమా సంప్రసాదాచ్ఛివమజరమాత్మానమధునా
శృణోతీక్షేద్వాపి క్షణమపి తథాన్యం న మనుతే ।
తథా ధర్మాపత్తిర్భవతి పరమాకాశజనితం
ప్రశస్తం వ్యావృత్తం దహరమపి దధ్యాద్వ్యపదిశత్ ॥ 2.35॥

అలింగం లింగస్థం వదతి విధివాక్యైః శ్రుతిరియం
ధృతేరాకాశాఖ్యం మహిమని ప్రసిద్ధేర్విమృశతా ।
అతో మర్త్యాన్నాయం భవతి భవభావాత్మకతయా
శివావిర్భావో వా భవతి చ నిరూపే గతధియాం ॥ 2.36॥

పరామర్శే చాన్యద్భవతి దహరం కిం శ్రుతివచో
నిరుక్తం చాల్పం యత్ త్వనుకృతి తదీయేఽహ్ని మహసా ।
విభాతీదం శశ్వత్ ప్రమతివరశబ్దైః శ్రుతిభవైః ॥ 2.37॥

యో వ్యాపకోఽపి భగవాన్ పురుషోఽన్తరాత్మా ।
వాలాగ్రమాత్రహృదయే కిము సన్నివిష్టః ॥ 2.38॥

ప్రత్యక్షానుభవప్రమాణపరమం వాక్యం కిలైకార్థదం
మానేనాపి చ సంభవాభ్రమపరో వర్ణం తథైవాహ హి ।
శబ్దం చాపి తథైవ నిత్యమపి తత్ సామ్యానుపత్తిక్రియా
మధ్వాదిష్వనధీకృతోఽపి పురుషో జ్యోతిష్యభావో భవేత్ ॥ 2.39॥

భావం చాపి శుగస్య తచ్ఛ్రవణతో జాత్యంతరాసంభవాత్
సంస్కారాధికృతోఽపి శంకరపదం యే వక్తుకామా మనాక్ ।
జ్యోతిర్దర్శనతః ప్రసాదపరమాదస్మాచ్ఛరీరాత్ పరం
జ్యోతిశ్చాభినివిశ్య వ్యోమ పరమానందం పరం విందతి ॥ 2.40॥

స్మృతీనాం వాదోఽత్ర శ్రుతివిభవదోషాన్యవచసా
స ఏవాత్మా దోషైర్విగతమతికాయః పరశివః ।
స విశ్వం విశ్వాత్మా భవతి స హి విశ్వాధికతయా
సమస్తేషు ప్రోతో భవతి స హి కార్యేషు కరణం ॥ 2.41॥

ప్రధానానాం తేషాం భవతి ఇతరేషామనుపమో-
ప్యలబ్ధోఽప్యాత్మాయం శ్రుతిశిరసి చోక్తోఽణురహితః ।
స దృశ్యోఽచింత్యాత్మా భవతి వరకార్యేషు కరణం
అసద్వా సద్వా సోఽప్యసదితి న దృష్టాంతవశగం ॥ 2.42॥

అసంగో లక్షణ్యః స భవతి హి పంచస్వపి ముధా
అభీమానోద్దేశాదనుగతిరథాక్షాదిరహితః ।
స్వపక్షాదౌ దోషాశ్రుతిరపి న ఈష్టే పరమతం
త్వనిర్మోక్షో భూయాదనుమితికుతర్కైర్న హి భవేత్ ॥ 2.43॥

భోక్త్రాపత్తేరపి విషయతో లోకవేదార్థవాదో
నైనం శాస్తి ప్రభుమతిపరం వాచి వారంభణేభ్యః ।
భోక్తా భోగవిలక్షణో హి భగవాన్ భావోఽపి లబ్ధో భవేత్
సత్త్వాచ్చాపి పరస్య కార్యవివశం సద్వాక్యవాదాన్వయాత్ ॥ 2.44॥

యుక్తేః శబ్దాంతరాచ్చాసదితి న హి కార్యం చ కరణం
ప్రమాణైర్యుక్త్యా వా న భవతి విశేషేణ మనసా ।
పరః ప్రాణోద్దేశాద్ధితకరణదోషాభిధధియా
తథాశ్మాద్యా దివ్యా ??? ద్యోతంతి దేవా దివి ॥ 2.45॥

ప్రసక్తిర్వా కృత్స్నా శ్రుతివరబలాదాత్మని చిరం
స్వపక్షే దోషాణాం ప్రభవతి చ సర్వాదిసుదృశా ।
వికారాణాం భేదో న భవతి వియోజ్యో గుణధియాం
అతో లోకే లీలాపరవిషమనైర్ఘృణ్యవిధురం ॥ 2.46॥

స కర్మారంభాద్వా ఉపలభతి యద్యేతి చ పరం
సర్వైర్ధర్మపదైరయుక్తవచనాపత్తేః ప్రవృత్తేర్భవేత్ ।
భూతానాం గతిశోపయుజ్యపయసి క్షారం యథా నోపయుక్
అవస్థానం నైవ ప్రభవతి తృణేషూద్యతమతే-
స్తథాభావాత్ పుంసి ప్రకటయతి కార్యం చ కరణం ॥ 2.47॥

అంగిత్వానుపపత్తితోఽప్యనుమితో శక్తిజ్ఞహీనం జగత్
ప్రతిషిద్ధే సిద్ధే ప్రసభమితి మౌనం హి శరణం ।
మహద్దీర్ఘం హ్రస్వం ఉభయమపి కర్మైవ కరణే
తథా సామ్యే స్థిత్యా ప్రభవతి స్వభావాచ్చ నియతం ॥ 2.48॥

న స్థానతోఽపి శ్రుతిలింగసమన్వయేన
ప్రకాశవైయర్థ్యమతో హి మాత్రా ।
సూర్యోపమా ప్రమవతిత్వతథా ఉదత్వా-
త్తద్దర్శనాచ్చ నియతం ప్రతిబింబరూపం ॥ 2.49॥

తదవ్యక్తం న తతో లింగమేతత్
తథోభయవ్యపదేశాచ్చ తేజః ।
ప్రతిషేధాచ్చ పరమః సేతురీశః
సామాన్యతః స్థానవిశేషబుద్ధ్యా ॥ 2.50॥

విశేషతశ్చోపపత్తేస్తథాన్యదతః ఫలం చోపపద్యేత యస్మాత్ ।
మహేశ్వరాచ్ఛ్రుతిభిశ్చోదితం యత్ ధర్మం పరే చేశ్వరం చేతి చాన్యే ।
న కర్మవచ్చేశ్వరే భేదధీర్నః ॥ 2.51॥

భేదాన్న చేతి పరతః పరమార్థదృష్ట్యా
స్వాధ్యాయభేదాదుపసంహారభేదః ।
అథాన్యథాత్వం వచసోఽసౌ వరీయాన్
సంజ్ఞాతశ్చేద్వ్యాప్తిరేవ ప్రమాణం ॥ 2.52॥

సర్వత్రాభేదాదనయోస్తథాన్యత్
ప్రాధాన్యమానందమయః శిరస్త్వం ।
తథేతరే త్వర్థసామాన్యయోగాత్
ప్రయోజనాభావతయాఽప్యయాయ తే ॥ 2.53॥

శబ్దాత్తథా హ్యాత్మగృహీతిరుత్తరాత్
తథాన్వయాదితరాఖ్యానపూర్వం ।
అశబ్దత్వాదేవమేతత్ సమాన-
మేవం చ సంవిద్వచనావిశేషాత్ ॥ 2.54॥

తద్దర్శనాత్ సంభృతం చైవమేషోఽనామ్నాయాద్వేద్యభేదాత్ పరేతి ।
గతేరర్థాదుపపన్నార్థలోకే శబ్దానుమానైః సగుణోఽవ్యయాత్మా ॥ 2.55॥

యథాధికారం స్థితిరేవ చాంతరా
తత్రైవ భేదాద్విశిషన్తీతరవత్ ।
అన్యత్తథా సత్యకృత్యా తథైకే
కామాదిరత్రాయతనేషు చాదరాత్ ॥ 2.56॥

ఉపస్థితే తద్వచనాత్ తథాగ్నేః
సంలోప ఏవాగ్నిభవః ప్రదానే ।
అతోఽన్యచింతార్థభేదలింగం బలీయః
క్రియా పరం చాసమానాచ్చ దృష్టేః ॥ 2.57॥

శ్రుతేర్బలాదనుబంధేమఖే వై
భావాపత్తిశ్చాత్మనశ్చైక ఏవ ।
తద్భావభావదుపలబ్ధిరీశే
సద్భావభావాదనుభావతశ్చ ॥ 2.58॥

అంగావబద్ధా హి తథైవ మంత్రతో
భూమ్నః క్రతోర్జాయతే దర్శనేన ॥ 2.59॥

రూపాదేశ్చ విపర్యయేణ తు దృశా దోషోభయత్రాప్యయం
అగ్రాహ్యః సకలానపేక్ష్యకరణం ప్రాధాన్యవాదేన హి ।
తత్ప్రాప్తిః సముదాయకేఽపి ఇతరే ప్రత్యాయికేనాపి యత్
విద్యాఽవిద్యా అసతి బలతో ధుర్యమార్యాభిశంసీ ॥ 2.60॥

దోషోభయోరపి తదా స్వగమోఽభ్యుపేయా ।
స్మృత్యా సతో దృశి ఉదాసీనవద్భజేత ॥ 2.61॥

నాభావాదుపలబ్ధితోఽపి భగవద్వైధర్మ్యస్వన్యాదివత్
భావేనాప్యుపలబ్ధిరీశితురహో సా వై క్షణం కల్ప్యతే ।
సర్వార్థానుపపత్తితోఽపి భగవత్యేకాద్వితీయే పునః ।
కార్త్స్న్యేనాత్మని నో వికారకలనం నిత్యం పతేర్ధర్మతః ॥ 2.62॥

సంబంధానుఅపపత్తితోఽపి సమధిష్ఠానోపపత్తేరపి
తచ్చైవాకరణం చ భోగవిధురం త్వం తత్త్వసర్వజ్ఞతా ।
ఉత్పత్తేరపి కర్తురేవ కారణతయా విజ్ఞానభావో యది
??? నిషేధప్రతిపత్తితోఽపి మరుతశ్చాకాశతః ప్రాణతః ॥ 2.63॥

అస్తిత్వం తదపీతి గౌణపరతా వాక్యేషు భిన్నా క్రియా
కార్యద్రవ్యసమన్వయాయకరణం శబ్దాచ్చ బ్రహ్మైవ తత్ ।
శబ్దేభ్యోఽప్యమతం శ్రుతం భవతి తద్ జ్ఞానం పరం శాంభవం
యావల్లోకవిభాగకల్పనవశాత్ భూతక్రమాత్ సర్జతి ॥ 2.64॥

తస్యాసంభవతో భవేజ్జగదిదం తేజఃప్రసూతం శ్రుతిః
చాపః క్ష్మా మరుదేవ ఖాత్మకథయంతల్లింగసంజ్ఞానతః ॥ 2.65॥

విపర్యయేణ క్రమతోఽన్తరా హి విజ్ఞానమానక్రమతో విశేషాత్ ।
న చాత్మనః కారణతావిపర్యశ్చరాచరవ్యాపకతో హి భావైః ॥ 2.66॥

నాత్మా శ్రుతో నిత్యతాశక్తియోగాన్నానేవ భాసత్యవికల్పకో హి ।
సంజ్ఞాన ఏవాత్ర గతాగతానాం స్వాత్మానం చోత్తరణేనాణురేవ ॥ 2.67॥

స్వశబ్దోన్మానాభ్యాం సుఖయతి సదానందనతనుం
విరోధశ్చాంద్రోపద్రవ ఇవ సదాత్మా నిఖిలగః ।
గుణాదాలోకేషు వ్యతికరవతో గంధవహతః
పరో దృష్టో హ్యాత్మా వ్యపదిశతి ప్రజ్ఞానుభవతః ॥ 2.68॥

యావచ్చాత్మా నైవా దృశ్యేత దోషైః
పుంస్త్వాదివత్త్వసతో వ్యక్తియోగాత్ ।
మనోఽన్యత్రాయది కార్యేషు గౌణం విముఖః
కర్తా శాశ్వతో విహరతి ఉపాదానవశతః ॥ 2.69॥

అస్యాత్మవ్యపదేశతః శ్రుతిరియం కర్తృత్వవాదం వదత్
ఉపాలబ్ధుం శక్తేర్విపరతి సమాధ్యా క్షుభితయా ।
పరాత్తత్తు శ్రుత్యాప్యనుకృతి సురత్వక్షుభితయా
పరో మంత్రో వర్ణైర్భగవతి అనుజ్ఞాపరిహరౌ ।
తనోః సంబంధేన ప్రవిశతి పరం జ్యోతికలనే ॥ 2.70॥

ఆసన్నతేవ్యతికరం పరరూపభేదే
ఆభాస ఏవ సుదృశా నియతో నియమ్యాత్ ।
ఆకాశవత్ సర్వగతోఽవ్యయాత్మా
ఆసంధిభేదాత్ ప్రతిదేశభావాత్ ॥ 2.71॥

తథా ప్రాణో గౌణః ప్రకృతివిధిపూర్వార్థకలనా-
దఘుస్తోయే సృత్యః ప్రథితగతిశేషేణ కథితః ।
హస్తాదయస్త్వణవః ప్రాణవాయోః
చక్షుస్తథా కరణత్వాన్న దోషః ॥ 2.72॥

యః పంచవృత్తిర్మనవచ్చ దృశ్యతే తథాణుతో జ్యోతిరసుశ్చ ఖాని ।
భేదశ్రుతేర్లక్షణవిప్రయోగాదాత్మాదిభేదే తు విశేష వాదః ॥ 2.73॥

ఆత్మైకత్వాత్ ప్రాణగతేశ్చ వహ్నేః తే జాగతీవాశ్రుతత్వాన్న చేష్టా ।
భోక్తుర్న చాత్మన్యవిదీకృతా యే తే ధూమమార్గేణ కిల ప్రయాంతి ॥ 2.74॥

చరణాదితి చాన్యకల్పనాం స్మరంతి సప్తైవ గతిప్రరోహాత్ ।
వ్యాపారవైధుర్యసమూహవిద్యా తే కర్మణైవేహ తృతీయలబ్ధాం ॥ 2.75॥

తద్దర్శనం తద్గదతోఽప్యవిద్యా సవ్యోపపత్తేరుత దౌవిశేషాత్ ।
చిరంతపః శుద్ధిరతో విశేషాత్ తే స్థావరే చావిశేషార్థవాదః ॥ 2.76॥

సంధ్యాంశసృష్ట్యా కిల నిర్మమే జగత్ పుత్రేషు మాయామయతోఽవ్యయాత్మా ।
కృత్స్నం మాయామయం తజ్జగదిదమసతో నామరూపం తు జాతం ।
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తితోఽపి పరమానందం తిరోధానకృత్ ॥ 2.77॥

దేహయోగాత్ హ్రసతే వర్ధతే యః
తత్రైవాన్యత్ పశ్యతే సోఽథ బోధాత్ ।
స శోశుచానస్మృతిశబ్దబోధః ॥ 2.78॥

నానాశబ్దాదిభేదాత్ ఫలవివిధమహాకర్మవైచిత్ర్యయోగాత్
ఈష్టే తాం గుణధారణాం శ్రుతిహితాం తద్దర్శనోద్బోధతః ।
తద్దర్శనాత్ సిద్ధిత ఏవ సిద్ధ్యతే ఆచారయోగాదృతతచ్ఛ్రుతేశ్చ ॥ 2.79॥

వాచా సమారంభణతో నియామతః
తస్యాధికాప్రాత్వకస్యోపదేశాత్ ।
తుల్యం దృశా సర్వతః స్యాద్విభాగః
అధ్యాపయాత్రాన్నవిశేషతస్తు తే ॥ 2.80॥

కామోపమర్దేన తదూర్ధ్వరేతసా
విమర్శతో యాతి స్వతత్త్వతోఽన్యః ।
అనుష్ఠేయం చాన్యత్ శ్రుతిశిరసి నిష్ఠాభ్రమవశాత్ ।
విధిస్తుత్యా భావం ప్రవదతి
రథాగ్నేరాధానమనువదతి జ్ఞానాంగమపి చ ॥ 2.81॥

ప్రాణాత్యయే వాపి సమం తథాన్నం
అబాధతః స్మృతితః కామకారే ।
విహితాశ్రమకర్మతః సహైవ కార్యాత్
తథోభయోర్లింగభంగం చ దర్శయేత్ ॥ 2.82॥

తథాంతరా చాపి స్మృతేర్విశేషతః
జ్యాయోఽపి లింగాభయభావనాధికా ।
సైవాధికారాదర్శనాత్ తదుక్తం
ఆచారతః స్వామిన ఈజ్యవృత్త్యా ॥ 2.83॥

స్మృతే ఋత్విక్సహకార్యం చ కృత్స్నం ।
తన్మౌనవాచా వచనేన కుర్వన్ ।
తదైహికం తదవస్థాధృతేశ్చ ॥ 2.84॥

ఆవృత్త్యాప్యసకృత్తథోపదిశతి హ్యాత్మన్నుపాగచ్ఛతి
గ్రాహం యాతి చ శాస్త్రతో ప్రతీకకలనాత్ సా బ్రహ్మదృష్టిః ప్రభోః ।
ఆదిత్యాదికృతీషు తథా సతీరపి కర్మాంగతాధ్యానతః
తస్మాచ్చాస్థిరతాం స్మరంతి చ పునర్యత్రైవ తత్ర శ్రుతా ॥ 2.85॥

ఆప్రాయణాత్ తత్ర దృష్టం హి యత్ర తత్రాగమాత్ పూర్వయోఽశ్లేషనాశౌ ।
తథేతరస్యాపి పతేదసంస్పృతౌ అనారబ్ధాగ్నిహోత్రాదికార్యే ॥ 2.86॥

అతోఽన్యేషాముభయోర్యత్ర యోగాత్
విద్యాభోగేన వాఙ్మనసీ దర్శనాచ్చ ।
సర్వాణ్యనుమనసా ప్రాణ ఏవ
సోఽధ్యక్షేత ఉపదర్శేన కచ్చిత్ ॥ 2.87॥

సమానవృత్త్యా క్రమతే చాసు వృత్త్యా
సంసారతో వ్యపదేశోపపత్తేః ।

సూక్ష్మప్రమాణోపమర్ద్రోపలబ్ధిస్థితిశ్చ
తథోపపత్తేరేష ఊష్మా రసైకే ॥ 2.88॥

అత్ర స్మర్యనానుపరతావిధివాక్యసిద్ధే-
ర్వైయాసకిర్మునిరేషోవ్యయాత్మా ।
అవిభాగో వచనాద్వార్ద ఏవ
రశ్మ్యనుసారీ నిశితో దక్షిణాయనే ।
యోగినః ప్రతిస్మృతైస్తథార్చిరాత్
వాయుమద్ఘటితో వరుణేన ॥ 2.89॥

అతివాహికవిధేస్తదలింగాత్ తద్వదత్ర ఉభయోరపి సిద్ధిః ।
తద్వైతేన గతిరప్యుపావృతో విశేషసామీప్యసకార్యహేతౌ ॥ 2.90॥

స్మృతిస్తథాऽన్యోऽపి చ దర్శనేన కాయే తథా ప్రతిపత్తిప్రతీకః ।
విశేషదృష్ట్యా సంపదావిర్భవేన స్వేనాంశత్వాన్ముక్తివిజ్ఞానతో హి ॥ 2.91॥

ఆత్మప్రకాశాదవిభాగేన దృష్టః తద్బ్రహ్మణోऽన్యద్ద్యుతితన్మాత్రతోऽన్యః ।
ఉపన్యాసాదన్యసంకల్పభూత్యా రథవాన్యోऽప్యథాహ ॥ 2.92॥

భావమన్యో ఉభయం న స్వభావా భావే సంపత్తిరేవం జగత్ స్యాత్ ।
ప్రత్యక్షేణోపదేశాత్ స్థితిరపి
జగతో వ్యక్తిభావాదుపాసా
భేదాభాసస్థితిరవికారావర్తిరితి చ ॥ 2.93॥

తథా దృష్టేర్ద్రష్టుర్విపరీతదృష్టేః శ్రుతివశాత్
తథా బుద్ధేర్బోద్ధా భవతి అనుమానేన హి బుధః ।
భోగే సామాన్యలింగాత్ శివభజనభవే మాన్యమనసా
అనావృత్తిః శబ్దో భవతి విధివాక్యేన నియతం ॥ 2.94॥

తవోక్తః సూత్రాణాం విధిరపి చ సామాన్యముభయ-
ప్రకృష్ట శ్రుత్యైవ ప్రభవతి మహానందసదనే ॥ 2.95॥

స్కందః -

త్రినేత్రవక్త్రసుచరిత్రరూపం మంత్రార్థవాదాంబుజమిత్రరూపాః ।
ప్రహృష్టరూపా మునయో వితేనిరే మతానుసారీణ్యథ సూత్రితాని ॥ 2.96॥

న తాని బుద్ధ్యుద్భవబోధదాని విశ్వేశపాదాంబుజభక్తిదాని ॥ 2.97॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే శివేన ఋభుం ప్రతి సూత్రోపదేశో నామ ద్వితీయోऽధ్యాయః ॥

॥ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

సూతః –

తతో మహేశాత్ సంశ్రుత్య సూత్రాణి ఋభురేవ హి ।
కైలాసేశం మహాదేవం తుష్టావ వినయాంజలిః ॥ 3.1॥

లబ్ధజ్ఞానో మహాదేవాన్ మునిభ్యోఽకథయచ్చ తత్ ।
తత్ స్తుతిం చ శృణుష్వేతి జగాద గిరిజాసుతః ॥ 3.2॥

జైగీషవ్యం మహాత్మానం జితషడ్వర్గముత్తమం ।

స్కందః –

సంస్తుత్య సాంబమీశానమృభుర్జ్ఞానమవిందత ।
శాంభవః స మహాయోగీ తుష్టావాష్టతనుం హరం ॥ 3.3॥

ఋభుః –

గంధద్విపవరవృందత్వచిరుచిబంధోద్యతపట
గంధప్రముఖ మదాంధవ్రజదలి హరిముఖనఖరోద్యత్
స్కంధోద్యన్ముఖ బంధక్షురనిభ నిర్యద్రసదసృఖిందన్నగధర
వింధ్యప్రభశివ మేధ్యప్రభువర ।
మేధ్యోత్తమశివ భేద్యాఖిలజగదుద్యద్భవగత
వేద్యాగమశివ గద్యస్తుతపద పద్యప్రకటహృ –
దుద్యద్భవగద వైద్యోత్తమ పాహి శంభో ॥ 3.4॥

చండద్విపకర కాండప్రభభుజ దండోద్యతనగ
ఖండత్రిపుర మహాండస్ఫుటదుడుపశిఖండ ।
ద్యుతివర గండద్వయ కోదండాంతక దండితపాద పాహి శంభో ॥ 3.5॥

కించిజ్జలలవ సించద్ద్విజకుల ముంచద్వృజిన
కులుంచద్విజపతి చంచచ్ఛవిజట కుంచత్పదనఖ
ముంచన్నతవర కరుణా పాహి శంభో ॥ 3.6॥

దేవ శంకర హరమహేశ్వర పాపతస్కర అమరమయస్కర ।
శివదశంకర పురమహేశ్వర భవహరేశ్వర పాహి శంభో ॥ 3.7॥

అంగజభంగ తురంగరథాంగ జలధినిషంగ
ధృతభుజంగాంగ దృశి సుపతంగ

కరసుకురంగ జటధృతగంగ
యమిహృదిసంగ భజశివలింగ భవభయభంగ ॥ 3.8॥

శంబరకరశర దంబరవరచర డంబరఘోషణ దుంబరఫలజగ
నికురుంబభరహర బింబితహృదిచిర లంబితపదయుగ
లంబోదరజనకాంతకహర శివ బిందువరాసన
బిందుగహన శరదిందువదనవర కుందధవల గణవృందవినత
భవభయహర పరవర కరుణాకర ఫణివరభూషణ
స్మర హర గరధర పరిపాహి ॥ 3.9॥

రాసభవృషభేభ శరభాననగణగుణనందిత-
త్రిగుణపథాతిగ శరవణభవనుత తరణిస్థిత వరుణాలయ
కృతపారణ మునిశరణాయిత పదపద్మారుణ పింగజటాధర
కురు కరుణాం శంకర శం కురు మే ॥ 3.10॥

జంభప్రహరణ కుంభోద్భవనుత కుంభప్రమథ నిశుంభద్యుతిహర
ఖిందద్రణగణ డింభాయితసుర తారకహరసుత
కుంభ్యుద్యతపద వింధ్యస్థితదితిమాంద్యప్రహర మదాంధద్విపవర
కృత్తిప్రవర సుధాంధోనుతపద బుద్ధ్యాగమశివ
మేధ్యాతిథివరద మమావంధ్యం కురు దివసం
తవ పూజనతః పరిపాహి శంభో ॥ 3.11॥

కుందసదృశ మకరందనిభసురవృందవినుత కురువిందమణిగణ
వృందనిభాంఘ్రిజమందర వసదిందుమకుట శరదంబుజకృశ
గరనిందనగల సుందరగిరితనయాకృతి
దేహవరాంగబిందుకలిత శివలింగగహన సుతసిందురవరముఖ
బంధురవరసింధునదీతట లింగనివహావరదిగ్వస పాహి శంభో ॥ 3.12॥

పన్నగాభరణ మారమారణ విభూతిభూషణ శైలజారమణ ।
ఆపదుద్ధరణ యామినీరమణశేఖర సుఖద పాహి శంభో ॥ 3.13॥

దక్షాధ్వరవరశిక్ష ప్రభువర త్ర్యక్ష ప్రబలమహోక్షస్థిత
సితవక్షస్స్థలకులచక్షుఃశ్రవస వరాక్షస్రజ హర ।
వీక్షానిహతాధోక్షజాత్మజ వరకక్షాశ్రయ పురపక్షవిదారణ
లీక్షాయితసుర భిక్షాశన హర పద్మాక్షార్చనతుష్ట
భగాక్షిహరావ్యయ శంకర మోక్షప్రద పరిపాహి మహేశ్వర ॥ 3.14॥

అక్షయఫలద శుభాక్ష హరాక్షతతక్షకకర
గరభక్ష పరిస్ఫురదక్ష క్షితిరథ సురపక్షావ్యయ ।

పురహర భవ హర హరిశర శివ శివ
శంకర కురు కురు కరుణాం శశిమౌలే ॥ 3.15॥

భజామ్యగసుతాధవం పశుపతిం మహోక్షధ్వజం
వలక్షభసితోజ్జ్వలం ప్రకటదక్షదాహోక్షికం ।
భగాక్షిహరణం శివం ప్రమథితోరుదక్షాధ్వరం
ప్రపక్షసురతామునిప్రమథశిక్షితాధోక్షజం ॥ 3.16॥

శ్రీనాథాక్షిసరోజరాజితపదాంభోజైకపూజోత్సవై-
ర్నిత్యం మానసమేతదస్తు భగవన్ సద్రాజమౌలే హర ।
భూషాభూతభుజంగసంగత మహాభస్మాంగనేత్రోజ్వల-
జ్జ్వాలాదగ్ధమనంగపతంగదృగుమాకాంతావ గంగాధర ॥ 3.17॥

స్వాత్మానందపరాయణాంబుజభవస్తుత్యాఽధునా పాహి మాం
(ఏ ప్రతి లోను లేదు) ।
గిరిజాముఖసఖ షణ్ముఖ పంచముఖోద్యతదుర్ముఖముఖ-
హర ఆఖువహోన్ముఖ లేఖగణోన్ముఖ శంకర ఖగగమపరిపూజ్య ॥ 3.18॥

కోటిజన్మవిప్రకర్మశుద్ధచిత్తవర్త్మనాం
శ్రౌతసిద్ధశుద్ధభస్మదగ్ధసర్వవర్ష్మణాం ।
రుద్రభుక్తమేధ్యభుక్తిదగ్ధసర్వపాప్మనాం
రుద్రసూక్తి ఉక్తిభక్తిభుక్తిముక్తిదాయికాం ।
పురహర ఇష్టతుష్టిముక్తిలాస్యవాసనా
భక్తిభాసకైలాసమీశ ఆశు లభ్యతే ॥ 3.19॥

స్కందః -

తత్స్తుత్యా తోషితః శంభుస్తమాహ ఋభుమీశ్వరః ।
ప్రసన్నః కరుణాంభోధిరంభోజసుతమోదనః ॥ 3.20॥

ఈశ్వరః -

వేదాంతపాఠపఠనేన హఠాదియోగైః
శ్రీనీలకంఠపదభక్తివికుంఠభావాః ।
యే కర్మఠా యతివరా హరిసారిగేహే
సాలావృకైర్వరకఠోరకుఠారఘాతైః ॥ 3.21॥

భిన్నోత్తమాంగహృదయాశ్చ భుసుండిభిస్తే ।
భిక్షాశనా జరఠరాసభవద్భ్రమంతి ॥ 3.22॥

విద్యుచ్చంచలజీవితేఽపి న మనాగుత్పద్యతే శాంభవీ
భక్తిర్భీమపదాంబుజోత్తమపదే భస్మత్రిపుండ్రేఽపి చ ।
రుద్రాక్షామలరుద్రసూక్తిజపనే నిష్ఠా కనిష్ఠాత్మనాం
విష్ఠావిష్టకునిష్ఠకష్టకుధియాం దుష్టాత్మనాం సర్వదా ॥ 3.23॥

భ్రష్టానాం దురదృష్టతో జనిజరానాశేన నష్టాత్మనాం
జ్యేష్ఠశ్రీశిపివిష్టచారుచరణాంభోజార్చనానాదరః ।
తేనానిష్టపరంపరాసముదయైరష్టాకృతేర్న స్మృతిః
విష్ఠాపూరితదుర్ముఖేషు నరకే భ్రష్టే చిరం సంస్థితిః ॥ 3.24॥

అజ్ఞాయత్తేష్వభిజ్ఞాః సురవరనికరం స్తోత్రశాస్త్రాదితుష్టం
సత్రాశం మంత్రమాత్రైర్విధివిహితధియా సామభాగైర్యజంతి ।
శ్రాద్ధే శ్రద్ధాభరణహరణభ్రాంతరూపాన్పితౄంస్తే
తత్తచ్ఛ్రద్ధాసముదితమనః స్వాంతరా శంభుమీశం ॥

నాభ్యర్చంతి ప్రణతశరణం మోక్షదం మాం మహేశం ॥ 3.25॥

ఆర్యాః శర్వసమర్చనేన సతతం దూర్వాదలైః కోమలైః
బిల్వాఖర్వదలైశ్చ శంకరమహాభాగం హృదంతః సదా ।
పర్వస్వప్యవిశేషితేన మనసా గర్వం విహాయాదరాత్
దుర్గాణ్యాశు తరంతి శంకరకృపాపీయూషధారారసైః ॥ 3.26 ॥

శ్రీచంద్రచూడచరణాంబుజ పూజనేన
కాలం నయంతి పశుపాశవిముక్తిహేతోః ।
భావాః పరం భసితఫాలలసత్త్రిపుండ్ర-
రుద్రాక్షకంకణలసత్కరదండయుగ్మాః ॥ 3.27॥

పంచాక్షరప్రణవసూక్తధియా వదంతి
నామాని శాంభవమనోహరదాని శంభో ।
ముక్తిప్రదాని సతతం శివభక్తవర్యాః
యే బిల్వమూలశివలింగసమర్చనేన ॥ 3.28॥

కాలం నయేద్విమలకోమలబిల్వపత్రైః
నో తస్య కాలజభయం భవతాపపాపం ।
సంతాపభూపజనితం భజతాం మహేశం ॥ 3.29॥

శశ్వద్విశ్వేశపాదౌ యమశమనియమైర్భూతిరుద్రాక్షగాత్రో
విశ్వత్రస్తో భుజంగాంగదవరగిరిజానాయకే లబ్ధభక్తిః ।
ముగ్ధోఽప్యధ్యాత్మవిద్ యో భవతి భవహరస్యార్చయా ప్రాప్తకామః ॥ 3.30॥

శబ్దైరబ్దశతేఽపి నైవ స లభేత్ జ్ఞానం న తర్కభ్రమైః
మీమాంసా ద్వయతస్తథాద్వయపదం కిం సాంఖ్యసంఖ్యా వద ।
యోగాయాసపరంపరాదివిహితైర్వేదాంతకాంతారకే
శ్రామ్యన్ భక్తివివర్జితేన మనసా శంభోః పదే ముక్తయే ॥ 3.31॥

కిం గంగయా వా మకరే ప్రయాగ-
స్నానేన వా యోగమఖక్రియాద్యైః ।
యత్రార్చితం లింగవరం శివస్య
తత్రైవ సర్వార్థపరంపరా స్యాత్ ॥ 3.32॥

శ్రీశైలో హిమభూధరోఽరుణగిరిర్వృద్ధాద్రిగోపర్వతౌ
శ్రీమద్ధేమసభావిహార భగవన్ నృత్తం త్రినేత్రో గిరిః ।
కైలాసోత్తరదక్షిణౌ చ భగవాన్ యత్రార్చనే శంకరో
లింగే సన్నిహితో వసత్యనుదినం శాంగస్య హృత్పంకజే ॥ 3.33॥

తత్రావిముక్తం శశిచూడవాసం
ఓంకారకాలంజర రుద్రకోటిం ।
గంగాబుధేః సంగమమంబికాపతి-
ప్రియం తు గోకర్ణకసహ్యజాతటం ॥ 3.34॥

యత్రాభ్యర్ణగతం మహేశకరుణాపూర్ణం తు తూర్ణం హృదా
లింగం పూజితమప్యపాస్తదురితం తీర్థాని గంగాదయః ।
పుణ్యాశ్చాశ్రమసంఘకా గిరివరక్షేత్రాణి శంభోః పదం
భక్తియుక్తభజనేన మహేశే శక్తివజ్జగదిదం పరిభాతి ॥ 3.35॥

కర్మందివృందా అపి వేదమౌలి-
సిద్ధాంతవాక్యకలనేఽపి భవంతి మందాః ।
కామాదిబద్ధహృదయాః సితభస్మపుండ్ర-
రుద్రాక్ష శంకరసమర్చనతో విహీనాః ॥ 3.36॥

హీనా భవంతి బహుధాప్యబుధా భవంతి
మత్స్రేమవాసభవనేషు విహీనవాసాః ॥ 3.37॥

అష్టమ్యామష్టమూర్తిర్నిశి శశిదివసే సోమచూడం తు ముక్త్యై
భూతాయాం భూతనాథం ధృతభసితతనుర్వీతదోషే ప్రదోషే ।
గవ్యైః పంచామృతాద్యైః ఫలవరజరసైర్బిల్వపత్రైశ్చ లింగే
తుంగే శాంగేఽప్యసంగో భజతి యతహృదా నక్తభుక్త్యైకభక్తః ॥ 3.38॥

జ్ఞానానుత్పత్తయే తద్ధరివిధిసమతాబుద్ధిరీశానమూర్తౌ
భస్మాక్షాధృతిరీశలింగభజనాశూన్యం తు దుర్మానసం ।

శంభోస్తీర్థమహత్సుతీర్థవరకే నిందావరే శాంకరే
శ్రీమద్రుద్రజపాద్యద్రోహకరణాత్ జ్ఞానం న చోత్పద్యతే ॥ 3.39॥

ఈశోత్కర్షధియైకలింగనియమాదభ్యర్చనం భస్మధృక్
రుద్రాక్షామల సారమంత్ర సుమహాపంచాక్షరే జాపినాం ।
ఈశస్థాననివాసశాంభవకథా భక్తిశ్చ సంకీర్తనం
భక్తస్యార్చనతో భవేత్ సుమహాజ్ఞానం పరం ముక్తిదం ॥ 3.40॥

ఆద్యంతయోర్యః ప్రణవేన యుక్తం
శ్రీరుద్రమంత్రం ప్రజపత్యఘఘ్నం ।
తస్యాంఘ్రిరేణుం శిరసా వహంతి
బ్రహ్మాదయః స్వాఘనివృత్తికామాః ॥ 3.41॥

అపూర్వాథర్వోక్త శ్రుతిశిరసి విజ్ఞానమనఘం
మహాఖర్వాజ్ఞానప్రశమనకరం యో విరచయేత్ ।
మునే హృత్పర్వాణాం వికసనకరం సప్తమనుభి-
ర్వృతం శీర్షణ్యం యో విరచయతి తస్యేదముదితం ॥ 3.42॥

గురౌ యస్య ప్రేమ శ్రుతిశిరసి సూత్రార్థపదగం
మయి శ్రద్ధా వృద్ధా భవతి కిల తస్యైష సులభః ।
అనన్యో మార్గోఽయం అకథితమిదం త్వయ్యపి ముదా
యదా గోప్యో ముగ్ధే సువిహితమునిష్వేవ దిశ వై ॥ 3.43॥

స్కందః –

ఇతి స్తుత్వా శంభోః ప్రముదితమనాస్త్వేష స ఋభుః
మునిర్నత్వా దేవం నగమగపదీశస్య నిలయం ।
యతో గంగా తుంగా ప్రపతతి హిమాద్రేః శిఖరతో
మునీంద్రేష్వాహేదం తదపి శృణు విప్రోత్తమ హృదా ॥ 3.44॥

ఋభుః –

పతంత్వశనయో ముహుర్గిరివరైః సముద్రోర్వరా
భవత్వధరసంప్లవా గ్రహగణాః సురా యాంత్వఘః ।
భవజ్జనిమ పూజనాన్మమ మనో న యాత్యన్యతః
శపామి ప్రపదే ప్రభోస్తవ సరోరుహాఖే హర ॥ 3.45॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే శివఋభుసంవాదో నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

॥ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

స్కందః –

హిమాద్రిశిఖరే తత్ర కేదారే సంస్థితం ఋభుం ।
కేదారేశం పూజయంతం శాంభవం మునిసత్తమం ।
భస్మరుద్రాక్షసంపన్నం నిఃస్పృహం మునయోఽబ్రువన్ ॥ 4.1॥

మునయః –

పద్మోద్భవసుతశ్రేష్ఠ త్వయా కైలాసపర్వతే ।
ఆరాధ్య దేవమీశానం తస్మాత్ సూత్రశ్రుతీరితం ॥ 4.2॥

జ్ఞానం లబ్ధం మునిశ్రేష్ఠ త్వం నో బ్రూహి విముక్తయే ।
యేన సంసారవారాశేః సముత్తీర్ణా భవామహే ॥ 4.3॥

సూతః –

ఋభుర్మునీనాం వచసా తుష్టః శిష్టాన్ సమీక్ష్య తాన్ ।
అష్టమూర్తిపదధ్యాననిష్ఠాంస్తానభ్యువాచ హ ॥ 4.4॥

ఋభుః –

నాగోప్యం భవతామస్తి శాంభవేషు మహాత్మసు ।
త్రినేత్రప్రేమసదనాన్ యుష్మాన్ ప్రేక్ష్య వదామి తత్ ॥ 4.5॥

శాంకరం సూత్రవిజ్ఞానం శ్రుతిశీర్షమహోదయం ।
శృణుధ్వం బ్రహ్మవిచ్ఛ్రేష్ఠాః శివజ్ఞానమహోదయం ॥ 4.6॥

యేన తీర్ణాః స్థ సంసారాత్ శివభక్త్యా జితేంద్రియాః ।
నమస్కృత్వా మహాదేవం వక్ష్యే విజ్ఞానమైశ్వరం ॥ 4.7॥

ఋభుః –

విశ్వస్య కారణముమాపతిరేవ దేవో
విద్యోతకో జడజగత్ప్రమదైకహేతుః ।
న తస్య కార్యం కరణం మహేశితుః
స ఏవ తత్కారణమీశ్వరో హరః ॥ 4.8॥

సూతః సాయకసంభవః సముదితాః సూతాననేభ్యో హయాః
నేత్రే తే రథినో రథాంగయుగలీ యుగ్యాంతమృగ్యో రథీ ।
మౌవీమూర్ధ్ని రథః స్థితో రథవహాశ్చాపం శరవ్యం పురః

యోద్ధుం కేశచరాః స ఏవ నిఖిలస్థాణోరణుః పాతు వః ॥ 4.9॥
నిదాఘమథ సంబోధ్య తతో ఋభురువాచ హ ।
అధ్యాత్మనిర్ణయం వక్ష్యే నాస్తి కాలత్రయేష్వపి ॥ 4.10॥

శివోపదిష్టం సంక్షిప్య గుహ్యాత్ గుహ్యతరం సదా ।
అనాత్మేతి ప్రసంగాత్మా అనాత్మేతి మనోఽపి వా ।
అనాత్మేతి జగద్వాపి నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.11॥

సర్వసంకల్పశూన్యత్వాత్ సర్వాకారవివర్జనాత్
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.12॥

చిత్తాభావే చింతనీయో దేహాభావే జరా చ న ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.13॥
పాదాభావాద్గతిర్నాస్తి హస్తాభావాత్ క్రియా చ న ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.14॥
బ్రహ్మాభావాజ్జగన్నాస్తి తదభావే హరిర్న చ ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.15॥
మృత్యుర్నాస్తి జరాభావే లోకవేదదురాధికం ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.16॥
ధర్మో నాస్తి శుచిర్నాస్తి సత్యం నాస్తి భయం న చ ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.17॥
అక్షరోచ్చారణం నాస్తి అక్షరత్యజడం మమ ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.18॥
గురురిత్యపి నాస్త్యేవ శిష్యో నాస్తీతి తత్త్వతః ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.19॥
ఏకాభావాన్న ద్వితీయం న ద్వితీయాన్న చైకతా ।
సత్యత్వమస్తి చేత్ కించిదసత్యత్వం చ సంభవేత్ ॥ 4.20॥

అసత్యత్వం యది భవేత్ సత్యత్వం చ ఘటిష్యతి ।
శుభం యద్యశుభం విద్ధి అశుభం శుభమస్తి చేత్ ॥ 4.21॥

భయం యద్యభయం విద్ధి అభయాద్భయమాపతేత్ ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.22॥
బద్ధత్వమస్తి చేన్మోక్షో బంధాభావే న మోక్షతా ।
మరణం యది చేజ్జన్మ జన్మాభావే మృతిర్న చ ॥ 4.23॥

త్వమిత్యపి భవేచ్చాహం త్వం నో చేదహమేవ న ।
ఇదం యది తదేవాపి తదభావే ఇదం న చ ॥ 4.24॥

అస్తి చేదితి తన్నాస్తి నాస్తి చేదస్తి కించ న ।
కార్యం చేత్ కారణం కించిత్ కార్యాభావే న కారణం ॥ 4.25॥

ద్వైతం యది తదాఽద్వైతం ద్వైతాభావేఽద్వయం చ న ।
దృశ్యం యది దృగప్యస్తి దృశ్యాభావే దృగేవ న ॥ 4.26॥

అంతర్యది బహిః సత్యమంతాభావే బహిర్న చ ।
పూర్ణత్వమస్తి చేత్ కించిదపూర్ణత్వం ప్రసజ్యతే ॥ 4.27॥

కించిదస్తీతి చేచ్చిత్తే సర్వం భవతి శీఘ్రతః ।
యత్కించిత్ కిమపి క్వాపి నాస్తి చేన్న ప్రసజ్యతి ॥ 4.28॥

తస్మాదేతత్ క్వచిన్నాస్తి త్వం నాహం వా ఇమే ఇదం ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.29॥

నాస్తి దృష్టాంతకం లోకే నాస్తి దార్ష్టాంతికం క్వచిత్ ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 4.30॥
పరం బ్రహ్మాహమస్మీతి స్మరణస్య మనో న హి ।
బ్రహ్మమాత్రం జగదిదం బ్రహ్మమాత్రత్వమప్య హి ॥ 4.31॥

చిన్మాత్రం కేవలం చాహం నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ।
ఇత్యాత్మనిర్ణయం ప్రోక్తం భవతే సర్వసంగ్రహం ॥ 4.32॥

సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 4.33॥

నిదాఘః–
భగవన్ కో భవాన్ కో ను వద మే వదతాం వర ।
యచ్ఛ్రుత్వా తత్క్షణాన్ముచ్యేన్మహాసంసారసంకటాత్ ॥ 4.34॥

ఋభుః–
అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ పరం సుఖం ।
అహమేవాహమేవాహమహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.35॥

అహం చైతన్యమేవాస్మి దివ్యజ్ఞానాత్మకో హ్యహం ।
సర్వాక్షరవిహీనోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.36॥

అహమర్థవిహీనోఽస్మి ఇదమర్థవివర్జితః ।
సర్వానర్థవిముక్తోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.37॥

నిత్యశుద్ధోఽస్మి బుద్ధోఽస్మి నిత్యోఽస్మ్యత్యంతనిర్మలః ।
నిత్యానదస్వరూపోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.38॥

నిత్యపూర్ణస్వరూపోఽస్మి సచ్చిదానందమస్మ్యహం ।
కేవలాద్వైతరూపోఽహమహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.39॥

అనిర్దేశ్యస్వరూపోఽస్మి ఆదిహీనోఽస్మ్యనంతకః ।
అప్రాకృతస్వరూపోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.40॥

స్వస్వసంకల్పహీనోఽహం సర్వావిద్యావివర్జితః ।
సర్వమస్మి తదేవాస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.41॥

సర్వనామాదిహీనోఽహం సర్వరూపవివర్జితః ।
సర్వసంగవిహీనోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.42॥

సర్వవాచాం విధిశ్చాస్మి సర్వవేదావధిః పరః ।
సర్వకాలావధిశ్చాస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.43॥

సర్వరూపావధిశ్చాహం సర్వనామావధిః సుఖం ।
సర్వకల్పావధిశ్చాస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.44॥

అహమేవ సుఖం నాన్యదహమేవ చిదవ్యయః ।
అహమేవాస్మి సర్వత్ర అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.45॥

కేవలం బ్రహ్మమాత్రాత్మా కేవలం శుద్ధచిద్ఘనః ।
కేవలాఖండబోధోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.46॥

కేవలం జ్ఞానరూపోఽస్మి కేవలాకారరూపవాన్ ।
కేవలాత్యంతసారోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.47॥

సత్స్వరూపోఽస్మి కైవల్యస్వరూపోఽస్మ్యహమేవ హి ।
అర్థానర్థవిహీనోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.48॥

అప్రమేయస్వరూపోఽస్మి అప్రతర్క్యస్వరూపవాన్ ।
అగ్రగృహ్యస్వరూపోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.49॥

అరసస్యూతరూపోఽస్మి అనుతాపవివర్జితః ।
అనుస్యూతప్రకాశోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.50॥

సర్వకర్మవిహీనోఽహం సర్వభేదవివర్జితః ।
సర్వసందేహహీనోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.51॥

అహంభావవిహీనోఽస్మి విహీనోఽస్మీతి మే న చ ।
సర్వదా బ్రహ్మరూపోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.52॥

బ్రహ్మ బ్రహ్మాదిహీనోఽస్మి కేశవత్వాది న క్వచిత్ ।
శంకరాదివిహీనోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 4.53॥

తూష్ణీమేవావభాసోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ।
కించిన్నాస్తి పరో నాస్తి కించిదస్మి పరోఽస్మి చ ॥ 4.54॥

న శరీరప్రకాశోఽస్మి జగద్భాసకరో న చ ।
చిద్ఘనోఽస్మి చిదంశోఽస్మి సత్స్వరూపోఽస్మి సర్వదా ॥ 4.55॥

ముదా ముదితరూపోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ।
న బాలోఽస్మి న వృద్ధోఽస్మి న యువాఽస్మి పరాత్ పరః ॥ 4.56॥

న చ నానాస్వరూపోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ।
ఇమం స్వానుభవం ప్రోక్తం సర్వోపనిషదాం పరం రసం ॥ 4.57॥

యో వా కో వా శృణోతీదం బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 4.58॥

న స్థూలోఽప్యనణుర్న తేజమరుతామాకాశనీరక్షమా
భూతాంతర్గతకోశకాశహృదయాద్యాకాశమాత్రాక్రమైః ।
ఉద్గ్రంథశ్రుతిశాస్త్రసూత్రకరణైః కించిజ్జ్ఞ సర్వజ్ఞతా
బుద్ధ్యా మోహితమాయయా శ్రుతిశతైర్యో జానతే శంకరం ॥ 4.59॥

॥ ఇతి శ్రీ శివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదో నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

॥ పంచమోఽధ్యాయః ॥

నిదాఘః –

ఏవం స్థితే ఋభో కో వై బ్రహ్మభావాయ కల్పతే ।
తన్మే వద విశేషేణ జ్ఞానం శంకరవాక్యజం ॥ 5.1॥

ఋభుః –

త్వమేవ బ్రహ్మ ఏవాసి త్వమేవ పరమో గురుః ।
త్వమేవాకాశరూపోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.2॥

త్వమేవ సర్వభావోఽసి త్వమేవార్థస్త్వమవ్యయః ।
త్వం సర్వహీనస్త్వం సాక్షీ సాక్షిహీనోఽసి సర్వదా ॥ 5.3॥

కాలస్త్వం సర్వహీనస్త్వం సాక్షిహీనోఽసి సర్వదా ।
కాలహీనోఽసి కాలోఽసి సదా బ్రహ్మాసి చిద్ఘనః ।
సర్వతత్త్వస్వరూపోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.4॥

సత్యోఽసి సిద్ధోఽసి సనాతనోఽసి
ముక్తోఽసి మోక్షోఽసి సదాఽమృతోఽసి ।
దేవోఽసి శాంతోఽసి నిరామయోఽసి
బ్రహ్మాసి పూర్ణోఽసి పరావరోఽసి ॥ 5.5॥

సమోఽసి సచ్చాసి సనాతనోఽసి
సత్యాదివాక్యైః ప్రతిపాదితోఽసి ।
సర్వాంగహీనోఽసి సదాస్థితోఽసి
బ్రహ్మాసి పూర్ణోఽసి పరావరోఽసి ॥ 5.6॥

సర్వప్రపంచభ్రమవర్జితోఽసి సర్వేషు భూతేషు సదోదితోఽసి ।
సర్వత్ర సంకల్పవివర్జితోఽసి బ్రహ్మాసి పూర్ణోఽసి పరావరోఽసి ॥ 5.7॥

సర్వత్ర సంతోషసుఖాసనోఽసి సర్వత్ర విద్వేషవివర్జితోఽసి ।
సర్వత్ర కార్యాదివివర్జితోఽసి బ్రహ్మాసి పూర్ణోఽసి పరావరోఽసి ॥ 5.8॥

చిదాకారస్వరూపోఽసి చిన్మాత్రోఽసి నిరంకుశః ।
ఆత్మన్యేవావస్థితోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.9॥

ఆనందోఽసి పరోఽసి త్వం సర్వశూన్యోఽసి నిర్గుణః ।
ఏక ఏవాద్వితీయోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.10॥

చిద్ఘనానందరూపోఽసి చిదానందోఽసి సర్వదా ।
పరిపూర్ణస్వరూపోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.11॥

తదసి త్వమసి జ్ఞోఽసి సోఽసి జానాసి వీక్ష్యసి ।
చిదసి బ్రహ్మభూతోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.12॥

అమృతోఽసి విభుశ్చాసి దేవోఽసి త్వం మహానసి ।
చంచలోష్ఠకలంకోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.13॥

సర్వోఽసి సర్వహీనోఽసి శాంతోఽసి పరమో హ్యసి ।
కారణం త్వం ప్రశాంతోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.14॥

సత్తామాత్రస్వరూపోఽసి సత్తాసామాన్యకో హ్యసి ।
నిత్యశుద్ధస్వరూపోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.15॥

ఈషణ్మాత్రవిహీనోఽసి అణుమాత్రవివర్జితః ।
అస్తిత్వవర్జితోఽసి త్వం నాస్తిత్వాదివివర్జితః ॥ 5.16॥

యోఽసి సోఽసి మహాంతోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.17॥

లక్ష్యలక్షణహీనోఽసి చిన్మాత్రోఽసి నిరామయః ।
అఖండైకరసో నిత్యం త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.18॥

సర్వాధారస్వరూపోఽసి సర్వతేజః స్వరూపకః ।
సర్వార్థభేదహీనోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.19॥

బ్రహ్మైవ భేదశూన్యోఽసి విప్లుత్యాదివివర్జితః ।
శివోఽసి భేదహీనోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.20॥

ప్రజ్ఞానవాక్యహీనోఽసి స్వస్వరూపం ప్రపశ్యసి ।
స్వస్వరూపస్థితోఽసి త్వం త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.21॥

స్వస్వరూపావశేషోఽసి స్వస్వరూపో మతో హ్యసి ।
స్వానందసింధుమగ్నోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.22॥

స్వాత్మరాజ్యే త్వమేవాసి స్వయమాత్మానమో హ్యసి ।
స్వయం పూర్ణస్వరూపోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.23॥

స్వస్మిన్ సుఖే స్వయం చాసి స్వస్మాత్ కించిన్న పశ్యసి ।
స్వాత్మన్యాకాశవద్భాసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.24॥

స్వస్వరూపాన్న చలసి స్వస్వరూపాన్న పశ్యసి ।
స్వస్వరూపామృతోఽసి త్వం త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.25॥

స్వస్వరూపేణ భాసి త్వం స్వస్వరూపేణ జృంభసి ।
స్వస్వరూపాదనన్యోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.26॥

స్వయం స్వయం సదాఽసి త్వం స్వయం సర్వత్ర పశ్యసి ।
స్వస్మిన్ స్వయం స్వయం భుంక్షే త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 5.27॥

సూతః –

తదా నిధాఘవచసా తుష్టో ఋభురువాచ తం ।
శివప్రేమరసే పాత్రం తం వీక్ష్యాబ్జజనందనః ॥ 5.28॥

ఋభుః –

కైలాసే శంకరః పుత్రం కదాచిదుపదిష్టవాన్ ।
తదేవ తే ప్రవక్ష్యామి సావధానమనాః శృణు ॥ 5.29॥

అయం ప్రపంచో నాస్త్యేవ నోత్పన్నో న స్వతః క్వచిత్ ।
చిత్రప్రపంచ ఇత్యాహుర్నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.30॥

న ప్రపంచో న చిత్తాది నాహంకారో న జీవకః ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.31॥

మాయకార్యాదికం నాస్తి మాయాకార్యభయం నహి ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.32॥

కర్తా నాస్తి క్రియా నాస్తి కరణం నాస్తి పుత్రక ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.33॥

ఏకం నాస్తి ద్వయం నాస్తి మంత్రతంత్రాదికం చ న ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.34॥

శ్రవణం మననం నాస్తి నిదిధ్యాసనవిభ్రమః ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.35॥

సమాధిద్వివిధం నాస్తి మాతృమానాది నాస్తి హి ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.36॥

అజ్ఞానం చాపి నాస్త్యేవ అవివేకకథా న చ ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.37॥

అనుబంధచతుష్కం చ సంబంధత్రయమేవ న ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.38॥

భూతం భవిష్యన్న క్వాపి వర్తమానం న వై క్వచిత్ ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.39॥

గంగా గయా తథా సేతువ్రతం వా నాన్యదస్తి హి ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.40॥

న భూమిర్న జలం వహ్నిర్న వాయుర్న చ ఖం క్వచిత్ ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.41॥

నైవ దేవా న దిక్పాలా న పితా న గురుః క్వచిత్ ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 5.42॥

న దూరం నాంతికం నాంతం న మధ్యం న క్వచిత్ స్థితిః ।
నాద్వైతద్వైతసత్యత్వమసత్యం వా ఇదం న చ ॥ 5.43॥

న మోక్షోఽస్తి న బంధోఽస్తి న వార్తావసరోఽస్తి హి ।
క్వచిద్వా కించిదేవం వా సదసద్వా సుఖాని చ ॥ 5.44॥

ద్వంద్వం వా తీర్థధర్మాది ఆత్మానాత్మేతి న క్వచిత్ ।
న వృద్ధిర్నోదయో మృత్యుర్న గమాగమవిభ్రమః ॥ 5.45॥

ఇహ నాస్తి పరం నాస్తి న గురుర్న చ శిష్యకః ।
సదసన్నాస్తి భూర్నాస్తి కార్యం నాస్తి కృతం చ న ॥ 5.46॥

జాతిర్నాస్తి గతిర్నాస్తి వర్ణో నాస్తి న లౌకికం ।
శమాదిషట్కం నాస్త్యేవ నియమో వా యమోఽపి వా ॥ 5.47॥

సర్వం మిథ్యేతి నాస్త్యేవ బ్రహ్మ ఇత్యేవ నాస్తి హి ।
చిదిత్యేవ హి నాస్త్యేవ చిదహం భాషణం న హి ॥ 5.48॥

అహమిత్యేవ నాస్త్యేవ నిత్యోఽస్మీతి చ న క్వచిత్ ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వథా ॥ 5.49॥

వాచా యదుచ్యతే కించిన్మనసా మనుతే చ యత్ ।
బుద్ధ్యా నిశ్చీయతే యచ్చ చిత్తేన జ్ఞాయతే హి యత్ ॥ 5.50॥

యోగేన యుజ్యతే యచ్చ ఇంద్రియాద్యైశ్చ యత్ కృతం ।
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిం చ స్వప్నం వా న తురీయకం ॥ 5.51॥

సర్వం నాస్తీతి విజ్ఞేయం యదుపాధివినిశ్చితం ।
స్నానాచ్ఛుద్ధిర్న హి క్వాపి ధ్యానాత్ శుద్ధిర్న హి క్వచిత్ ॥ 5.52॥

గుణత్రయం నాస్తి కించిద్గుణత్రయమథాపి వా ।
ఏకద్విత్వపదం నాస్తి న బహుభ్రమవిభ్రమః ॥ 5.53॥

భ్రాంత్యభ్రాంతి చ నాస్త్యేవ కించిన్నాస్తీతి నిశ్చిను ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ న కించిదవశిష్యతే ॥ 5.54॥

ఇదం శృణోతి యః సమ్యక్ స బ్రహ్మ భవతి స్వయం ॥ 5.55॥

ఈశ్వరః –

వారాశ్యంబుని బుద్బుదా ఇవ ఘనానందాంబుధావప్యుమా-
కాంతేఽనంతజగద్గతం సురనరం జాతం చ తిర్యఙ్ ముహుః ।
భూతం చాపి భవిష్యతి ప్రతిభవం మాయామయం చోర్మిజం
సమ్యఙ్ మామనుపశ్యతామనుభవైర్నాస్త్యేవ తేషాం భవః ॥ 5.56॥

హరం విజ్ఞాతారం నిఖిలతనుకార్యేషు కరణం
న జానంతే మోహాద్యమితకరణా అప్యతితరాం ।
ఉమానాథాకారం హృదయదహరాంతర్గతసరా
పయోజాతే భాస్వద్భవభుజగనాశాండజవరం ॥ 5.57॥

॥ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే శివేన కుమారోపదేశవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥

॥ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

ఈశ్వరః –

వ్రతాని మిథ్యా భువనాని మిథ్యా
భావాది మిథ్యా భవనాని మిథ్యా ।
భయం చ మిథ్యా భరణాది మిథ్యా
భుక్తం చ మిథ్యా బహుబంధమిథ్యా ॥ 6.1॥

వేదాశ్చ మిథ్యా వచనాని మిథ్యా
వాక్యాని మిథ్యా వివిధాని మిథ్యా ।
విత్తాని మిథ్యా వియదాది మిథ్యా
విధుశ్చ మిథ్యా విషయాది మిథ్యా ॥ 6.2॥

గురుశ్చ మిథ్యా గుణదోషమిథ్యా
గుహ్యం చ మిథ్యా గణనా చ మిథ్యా ।
గతిశ్చ మిథ్యా గమనం చ మిథ్యా
సర్వం చ మిథ్యా గదితం చ మిథ్యా ॥ 6.3॥

వేదశాస్త్రపురాణం చ కార్యం కారణమీశ్వరః ।
లోకో భూతం జనం చైవ సర్వం మిథ్యా న సంశయః ॥ 6.4॥

బంధో మోక్షః సుఖం దుఃఖం ధ్యానం చిత్తం సురాసురాః ।
గౌణం ముఖ్యం పరం చాన్యత్ సర్వం మిథ్యా న సంశయః ॥ 6.5॥

వాచా వదతి యత్కించిత్ సర్వం మిథ్యా న సంశయః ।
సంకల్పాత్ కల్ప్యతే యద్యత్ మనసా చింత్యతే చ యత్ ॥ 6.6॥

బుద్ధ్యా నిశ్చీయతే కించిత్ చిత్తేన నీయతే క్వచిత్ ।
ప్రపంచే పంచతే యద్యత్ సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చయః ॥ 6.7॥

శ్రోత్రేణ శ్రూయతే యద్యన్నేత్రేణ చ నిరీక్ష్యతే ।
నేత్రం శ్రోత్రం గాత్రమేవ సర్వం మిథ్యా న సంశయః ॥ 6.8॥

ఇదమిత్యేవ నిర్దిష్టమిదమిత్యేవ కల్పితం ।
యద్యద్వస్తు పరిజ్ఞాతం సర్వం మిథ్యా న సంశయః ॥ 6.9॥

కోఽహం కింతదిదం సోఽహం అన్యో వాచయతే నహి ।
యద్యత్ సంభావ్యతే లోకే సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చయః ॥ 6.10॥

సర్వాభ్యాస్యం సర్వగోప్యం సర్వకారణవిభ్రమః ।
సర్వభూతేతి వార్తా చ మిథ్యేతి చ వినిశ్చయః ॥ 6.11॥

సర్వభేదప్రభేదో వా సర్వసంకల్పవిభ్రమః ।
సర్వదోషప్రభేదశ్చ సర్వం మిథ్యా న సంశయః ॥ 6.12॥

రక్షకో విష్ణురిత్యాది బ్రహ్మాసృష్టేస్తు కారణం ।
సంహారే శివ ఇత్యేవం సర్వం మిథ్యా న సంశయః ॥ 6.13॥

స్నానం జపస్తపో హోమః స్వాధ్యాయో దేవపూజనం ।
మంత్రో గోత్రం చ సత్సంగః సర్వం మిథ్యా న సంశయః ॥ 6.14॥

సర్వం మిథ్యా జగన్మిథ్యా భూతం భవ్యం భవత్తథా ।
నాస్తి నాస్తి విభావేన సర్వం మిథ్యా న సంశయః ॥ 6.15॥

చిత్తభేదో జగద్భేదః అవిద్యాయాశ్చ సంభవః ।
అనేకకోటిబ్రహ్మాండాః సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 6.16॥

లోకత్రయేషు సద్భావో గుణదోషాదిజృంభణం ।
సర్వదేశికవార్తోక్తిః సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 6.17॥

ఉత్కృష్టం చ నికృష్టం చ ఉత్తమం మధ్యమం చ తత్ ।
ఓంకారం చాప్యకారం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 6.18॥

యద్యజ్జగతి దృశ్యేత యద్యజ్జగతి వీక్ష్యతే ।
యద్యజ్జగతి వర్తేత సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 6.19॥

యేన కేనాక్షరేణోక్తం యేన కేనాపి సంగతం ।
యేన కేనాపి నీతం తత్ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 6.20॥

యేన కేనాపి గదితం యేన కేనాపి మోదితం ।
యేన కేనాపి చ ప్రోక్తం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 6.21॥

యేన కేనాపి యద్దత్తం యేన కేనాపి యత్ కృతం ।
యత్ర కుత్ర జలస్నానం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 6.22॥

యత్ర యత్ర శుభం కర్మ యత్ర యత్ర చ దుష్కృతం ।
యద్యత్ కరోషి సత్యేన సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను ॥ 6.23॥

ఇదం సర్వమహం సర్వం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
యత్ కించిత్ ప్రతిభాతం చ సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను ॥ 6.24॥

ఋభుః –

పునర్వక్ష్యే రహస్యానాం రహస్యం పరమాద్భుతం ।
శంకరేణ కుమారాయ ప్రోక్తం కైలాస పర్వతే ॥ 6.25॥

తన్మాత్రం సర్వచిన్మాత్రమఖండైకరసం సదా ।
ఏకవర్జితచిన్మాత్రం సర్వం చిన్మయమేవ హి ॥ 6.26॥

ఇదం చ సర్వం చిన్మాత్రం సర్వం చిన్మయమేవ హి ।
ఆత్మాభాసం చ చిన్మాత్రం సర్వం చిన్మయమేవ హి ॥ 6.27॥

సర్వలోకం చ చిన్మాత్రం సర్వం చిన్మయమేవ హి ।
త్వత్తా మత్తా చ చిన్మాత్రం చిన్మాత్రాన్నాస్తి కించన ॥ 6.28॥

ఆకాశో భూర్జలం వాయురగ్నిర్బ్రహ్మా హరిః శివః ।
యత్కించిదన్యత్ కించిచ్చ సర్వం చిన్మయమేవ హి ॥ 6.29॥

అఖండైకరసం సర్వం యద్యచ్చిన్మాత్రమేవ హి ।
భూతం భవ్యం చ చిన్మాత్రం సర్వం చిన్మయమేవ హి ॥ 6.30॥

ద్రవ్యం కాలశ్చ చిన్మాత్రం జ్ఞానం చిన్మయమేవ చ ।
జ్ఞేయం జ్ఞానం చ చిన్మాత్రం సర్వం చిన్మయమేవ హి ॥ 6.31॥

సంభాషణం చ చిన్మాత్రం వాక్ చ చిన్మాత్రమేవ హి ।
అసచ్చ సచ్చ చిన్మాత్రం సర్వం చిన్మయమేవ హి ॥ 6.32॥

ఆదిరంతం చ చిన్మాత్రం అస్తి చేచ్చిన్మయం సదా ।
బ్రహ్మా యద్యపి చిన్మాత్రం విష్ణుశ్చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 6.33॥

రుద్రోఽపి దేవాశ్చిన్మాత్రం అస్తి నరతిర్యక్సురాసురం ।
గురుశిష్యాది సన్మాత్రం జ్ఞానం చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 6.34॥

దృగ్దృశ్యం చాపి చిన్మాత్రం జ్ఞాతా జ్ఞేయం ధ్రువాధ్రువం ।
సర్వాశ్చర్యం చ చిన్మాత్రం దేహం చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 6.35॥

లింగం చాపి చ చిన్మాత్రం కారణం కార్యమేవ చ ।
మూర్తామూర్తం చ చిన్మాత్రం పాపపుణ్యమథాపి చ ॥ 6.36॥

ద్వైతాద్వైతం చ చిన్మాత్రం వేదవేదాంతమేవ చ ।
దిశోఽపి విదిశశ్చైవ చిన్మాత్రం తస్య పాలకాః ॥ 6.37॥

చిన్మాత్రం వ్యవహారాది భూతం భవ్యం భవత్తథా ।
చిన్మాత్రం నామరూపం చ భూతాని భువనాని చ ॥ 6.38॥

చిన్మాత్రం ప్రాణ ఏవేహ చిన్మాత్రం సర్వమింద్రియం ।
చిన్మాత్రం పంచకోశాది చిన్మాత్రానందముచ్యతే ॥ 6.39॥

నిత్యానిత్యం చ చిన్మాత్రం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ।
చిన్మాత్రం నాస్తి నిత్యం చ చిన్మాత్రం నాస్తి సత్యకం ॥ 6.40॥

చిన్మాత్రమపి వైరాగ్యం చిన్మాత్రకమిదం కిల ।
ఆధారాది హి చిన్మాత్రం ఆధేయం చ మునీశ్వర ॥ 6.41॥

యచ్చ యావచ్చ చిన్మాత్రం యచ్చ యావచ్చ దృశ్యతే ।
యచ్చ యావచ్చ దూరస్థం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 6.42॥

యచ్చ యావచ్చ భూతాని యచ్చ యావచ్చ వక్ష్యతే ।
యచ్చ యావచ్చ వేదోక్తం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 6.43॥

చిన్మాత్రం నాస్తి బంధం చ చిన్మాత్రం నాస్తి మోక్షకం ।
చిన్మాత్రమేవ సన్మాత్రం సత్యం సత్యం శివం స్పృశే ॥ 6.44॥

సర్వం వేదత్రయప్రోక్తం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ।
శివప్రోక్తం కుమారాయ తదేతత్ కథితం త్వయి ।
యః శృణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 6.45॥

సూతః -

ఈశావాస్యాదిమంత్రైర్వరగగనతనోః క్షేత్రవాసార్థవాదైః
తల్లింగాగారమధ్యస్థితసుమహదీశాన లింగేషు పూజా ।
అక్లేద్యే చాభిషేకో ??? ??? ??? దిగ్వాససే వాసదానం
నో గంధఘ్రాణహీనే రూపదృశ్యాద్విహీనే గంధపుష్పార్పణాని ॥ 6.46॥

స్వభాసే దీపదానం ??? సర్వభక్షే మహేశే
నైవేద్యం నిత్యతృప్తే సకలభువనగే ప్రక్రమో వా నమస్యా ।
కుర్యాం కేనాపి భావైర్మమ నిగమశిరోభావ ఏవ ప్రమాణం ॥ 6.47॥

అవిచ్ఛిన్నైశ్ఛిన్నైః పరికరవరైః పూజనధియా
భజంత్యజ్ఞాస్తద్జ్ఞాః విధివిహితబుద్ధ్యాగతధియః ।
తథాపీశం భావైర్భజతి భజతామాత్మపదవీం
దదాతీశో విశ్వం భ్రమయతి గతజ్ఞాంశ్చ కురుతే ॥ 6.48॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే ప్రపంచస్య సచ్చిన్మయత్వకథనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

॥ సప్తమోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

అత్యద్భుతం ప్రవక్ష్యామి సర్వలోకేషు దుర్లభం ।
వేదశాస్త్రమహాసారం దుర్లభం దుర్లభం సదా ॥ 7.1॥

అఖండైకరసో మంత్రమఖండైకరసం ఫలం ।
అఖండైకరసో జీవ అఖండైకరసా క్రియా ॥ 7.2॥

అఖండైకరసా భూమిరఖండైకరసం జలం ।
అఖండైకరసో గంధ అఖండైకరసం వియత్ ॥ 7.3॥

అఖండైకరసం శాస్త్రం అఖండైకరసం శ్రుతిః ।
అఖండైకరసం బ్రహ్మ అఖండైకరసం వ్రతం ॥ 7.4॥

అఖండైకరసో విష్ణురఖండైకరసః శివః ।
అఖండైకరసో బ్రహ్మో అఖండైకరసాః సురాః ॥ 7.5॥

అఖండైకరసం సర్వమఖండైకరసః స్వయం ।
అఖండైకరసశ్చాత్మా అఖండైకరసో గురుః ॥ 7.6॥

అఖండైకరసం వాచ్యమఖండైకరసం మహః ।
అఖండైకరసం దేహ అఖండైకరసం మనః ॥ 7.7॥

అఖండైకరసం చిత్తం అఖండైకరసం సుఖం ।
అఖండైకరసా విద్యా అఖండైకరసోఽవ్యయః ॥ 7.8॥

అఖండైకరసం నిత్యమఖండైకరసః పరః ।
అఖండైకరసాత్ కించిదఖండైకరసాదహం ॥ 7.9॥

అఖండైకరసం వాస్తి అఖండైకరసం న హి ।
అఖండైకరసాదన్యత్ అఖండైకరసాత్ పరః ॥ 7.10॥

అఖండైకరసాత్ స్థూలం అఖండైకరసం జనః ।
అఖండైకరసం సూక్ష్మమఖండైకరసం ద్వయం ॥ 7.11॥

అఖండైకరసం నాస్తి అఖండైకరసం బలం ।
అఖండైకరసాద్విష్ణురఖండైకరసాదణుః ॥ 7.12॥

అఖండైకరసం నాస్తి అఖండైకరసాద్భవాన్ ।
అఖండైకరసో హ్యేవ అఖండైకరసాదితం ॥ 7.13॥

అఖండితరసాద్ జ్ఞానం అఖండితరసాద్ స్థితం ।
అఖండైకరసా లీలా అఖండైకరసః పితా ॥ 7.14॥
అఖండైకరసా భక్తా అఖండైకరసః పతిః ।
అఖండైకరసా మాతా అఖండైకరసో విరాట్ ॥ 7.15॥

అఖండైకరసం గాత్రం అఖండైకరసం శిరః ।
అఖండైకరసం ఘ్రాణం అఖండైకరసం బహిః ॥ 7.16॥

అఖండైకరసం పూర్ణమఖండైకరసామృతం ।
అఖండైకరసం శ్రోత్రమఖండైకరసం గృహం ॥ 7.17॥

అఖండైకరసం గోప్యమఖండైకరసః శివః ।
అఖండైకరసం నామ అఖండైకరసో రవిః ॥ 7.18॥

అఖండైకరసః సోమః అఖండైకరసో గురుః ।
అఖండైకరసః సాక్షీ అఖండైకరసః సుహృత్ ॥ 7.19॥

అఖండైకరసో బంధురఖండైకరసోఽస్మ్యహం ।
అఖండైకరసో రాజా అఖండైకరసం పురం ॥ 7.20॥

అఖండైకరసైశ్వర్యం అఖండైకరసం ప్రభుః ।
అఖండైకరసో మంత్ర అఖండైకరసో జపః ॥ 7.21॥

అఖండైకరసం ధ్యానమఖండైకరసం పదం ।
అఖండైకరసం గ్రాహ్యమఖండైకరసం మహాన్ ॥ 7.22॥

అఖండైకరసం జ్యోతిరఖండైకరసం పరం ।
అఖండైకరసం భోజ్యమఖండైకరసం హవిః ॥ 7.23॥

అఖండైకరసో హోమః అఖండైకరసో జయః ।
అఖండైకరసః స్వర్గః అఖండైకరసః స్వయం ॥ 7.24॥

అఖండైకరసాకారాదన్యన్నాస్తి నహి క్వచిత్ ।
శృణు భూయో మహాశ్చర్యం నిత్యానుభవసంపదం ॥ 7.25॥

దుర్లభం దుర్లభం లోకే సర్వలోకేషు దుర్లభం ।
అహమస్మి పరం చాస్మి ప్రభాస్మి ప్రభవోఽస్మ్యహం ॥ 7.26॥

సర్వరూపగురుశ్చాస్మి సర్వరూపోఽస్మి సోఽస్మ్యహం ।
అహమేవాస్మి శుద్ధోఽస్మి బుద్ధోఽస్మి పరమోఽస్మ్యహం ॥ 7.27॥

అహమస్మి సదా జ్ఞోఽస్మి సత్యోఽస్మి విమలోఽస్మ్యహం ।
విజ్ఞానోఽస్మి విశేషోఽస్మి సామ్యోఽస్మి సకలోఽస్మ్యహం ॥ 7.28॥

శుద్ధోఽస్మి శోకహీనోఽస్మి చైతన్యోఽస్మి సమోఽస్మ్యహం ।
మానావమానహీనోఽస్మి నిర్గుణోఽస్మి శివోఽస్మ్యహం ॥ 7.29॥

ద్వైతాద్వైతవిహీనోఽస్మి ద్వంద్వహీనోఽస్మి సోఽస్మ్యహం ।
భావాభావవిహీనోఽస్మి భాషాహీనోఽస్మి సోఽస్మ్యహం ॥ 7.30॥

శూన్యాశూన్యప్రభావోఽస్మి శోభనోఽస్మి మనోఽస్మ్యహం ।
తుల్యాతుల్యవిహీనోఽస్మి తుచ్ఛభావోఽస్మి నాస్మ్యహం ॥ 7.31॥

సదా సర్వవిహీనోఽస్మి సాత్త్వికోఽస్మి సదాస్మ్యహం ।
ఏకసంఖ్యావిహీనోఽస్మి ద్విసంఖ్యా నాస్తి నాస్మ్యహం ॥ 7.32॥

సదసద్భేదహీనోఽస్మి సంకల్పరహితోఽస్మ్యహం ।
నానాత్మభేదహీనోఽస్మి యత్ కించిన్నాస్తి సోఽస్మ్యహం ॥ 7.33॥

నాహమస్మి న చాన్యోఽస్మి దేహాదిరహితోఽస్మ్యహం ।
ఆశ్రయాశ్రయహీనోఽస్మి ఆధారరహితోఽస్మ్యహం ॥ 7.34॥

బంధమోక్షాదిహీనోఽస్మి శుద్ధబ్రహ్మాది సోఽస్మ్యహం ।
చిత్తాదిసర్వహీనోఽస్మి పరమోఽస్మి పరోఽస్మ్యహం ॥ 7.35॥

సదా విచారరూపోఽస్మి నిర్విచారోఽస్మి సోఽస్మ్యహం ।
ఆకారాదిస్వరూపోఽస్మి ఉకారోఽస్మి ముదోఽస్మ్యహం ॥ 7.36॥

ధ్యానాధ్యానవిహీనోఽస్మి ధ్యేయహీనోఽస్మి సోఽస్మ్యహం ।
పూర్ణాత్ పూర్ణోఽస్మి పూర్ణోఽస్మి సర్వపూర్ణోఽస్మి సోఽస్మ్యహం ॥ 7.37॥

సర్వాతీతస్వరూపోఽస్మి పరం బ్రహ్మాస్మి సోఽస్మ్యహం ।
లక్ష్యలక్షణహీనోఽస్మి లయహీనోఽస్మి సోఽస్మ్యహం ॥ 7.38॥

మాతృమానవిహీనోఽస్మి మేయహీనోఽస్మి సోఽస్మ్యహం ।
జగత్ సర్వం చ ద్రష్టాస్మి నేత్రాదిరహితోఽస్మ్యహం ॥ 7.39॥

ప్రవృద్ధోఽస్మి ప్రబుద్ధోఽస్మి ప్రసన్నోఽస్మి పరోఽస్మ్యహం ।
సర్వేంద్రియవిహీనోఽస్మి సర్వకర్మహితోఽస్మ్యహం ॥ 7.40॥

సర్వవేదాంతతృప్తోఽస్మి సర్వదా సులభోఽస్మ్యహం ।
ముదా ముదితశూన్యోఽస్మి సర్వమౌనఫలోఽస్మ్యహం ॥ 7.41॥

నిత్యచిన్మాత్రరూపోఽస్మి సదసచ్చిన్మయోఽస్మ్యహం ।
యత్ కించిదపి హీనోఽస్మి స్వల్పమప్యతి నాహితం ॥ 7.42॥

హృదయగ్రంథిహీనోఽస్మి హృదయాద్వ్యాపకోఽస్మ్యహం ।
షడ్వికారవిహీనోఽస్మి షట్కోశరహితోఽస్మ్యహం ॥ 7.43॥

అరిషడ్వర్గముక్తోఽస్మి అంతరాదంతరోఽస్మ్యహం ।
దేశకాలవిహీనోఽస్మి దిగంబరముఖోఽస్మ్యహం ॥ 7.44॥

నాస్తి హాస్తి విముక్తోఽస్మి నకారరహితోఽస్మ్యహం ।
సర్వచిన్మాత్రరూపోఽస్మి సచ్చిదానందమస్మ్యహం ॥ 7.45॥

అఖండాకారరూపోఽస్మి అఖండాకారమస్మ్యహం ।
ప్రపంచచిత్తరూపోఽస్మి ప్రపంచరహితోఽస్మ్యహం ॥ 7.46॥

సర్వప్రకారరూపోఽస్మి సద్భావావర్జితోఽస్మ్యహం ।
కాలత్రయవిహీనోఽస్మి కామాదిరహితోఽస్మ్యహం ॥ 7.47॥

కాయకాయివిముక్తోఽస్మి నిర్గుణప్రభవోఽస్మ్యహం ।
ముక్తిహీనోఽస్మి ముక్తోఽస్మి మోక్షహీనోఽస్మ్యహం సదా ॥ 7.48॥

సత్యాసత్యవిహీనోఽస్మి సదా సన్మాత్రమస్మ్యహం ।
గంతవ్యదేశహీనోఽస్మి గమనారహితోఽస్మ్యహం ॥ 7.49॥

సర్వదా స్మరరూపోఽస్మి శాంతోఽస్మి సుహితోఽస్మ్యహం ।
ఏవం స్వానుభవం ప్రోక్తం ఏతత్ ప్రకరణం మహత్ ॥ 7.50॥

యః శృణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ।
పిండాండసంభవజగద్గతఖండనోద్య-
ద్వేతండశుండనిభపీవరబాహుదండ ।
బ్రహ్మోరుముండకలితాండజవాహబాణ
కోదండభూధరధరం భజతామఖండం ॥ 7.51॥

విశ్వాత్మన్యద్వితీయే భగవతి గిరిజానాయకే కాశరూపే
నీరూపే విశ్వరూపే గతదురితధియః ప్రాప్నువంత్యాత్మభావం ।
అన్యే భేదధియః శ్రుతిప్రకథితైర్వర్ణాశ్రమోత్థశ్రమైః
తాంతాః శాంతివివర్జితా విషయిణో దుఃఖం భజంత్యన్వహం ॥ 7.52॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే స్వాత్మనిరూపణం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥

॥ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే ప్రపంచశూన్యత్వం శశశృంగేణ సంమితం ।
దుర్లభం సర్వలోకేషు సావధానమనాః శృణు ॥ 8.1॥

ఇదం ప్రపంచం యత్ కించిద్యః శృణోతి చ పశ్యతి ।
దృశ్యరూపం చ దృగ్రూపం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.2॥

భూమిరాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ ।
అహంకారశ్చ తేజశ్చ సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.3॥

నాశ జన్మ చ సత్యం చ లోకం భువనమండలం ।
పుణ్యం పాపం జయో మోహః సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.4॥

కామక్రోధౌ లోభమోహౌ మదమోహౌ రతిర్ధృతిః ।
గురుశిష్యోపదేశాది సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.5॥

అహం త్వం జగదిత్యాది ఆదిరంతిమమధ్యమం ।
భూతం భవ్యం వర్తమానం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.6॥

స్థూలదేహం సూక్ష్మదేహం కారణం కార్యమప్యయం ।
దృశ్యం చ దర్శనం కించిత్ సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.7॥

భోక్తా భోజ్యం భోగరూపం లక్ష్యలక్షణమద్వయం ।
శమో విచారః సంతోషః సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.8॥

యమం చ నియమం చైవ ప్రాణాయామాదిభాషణం ।
గమనం చలనం చిత్తం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.9॥

శ్రోత్రం నేత్రం గాత్రగోత్రం గుహ్యం జాడ్యం హరిః శివః ।
ఆదిరంతో ముముక్షా చ సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.10॥

జ్ఞానేంద్రియం చ తన్మాత్రం కర్మేంద్రియగణం చ యత్ ।
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాది సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.11॥

చతుర్వింశతితత్త్వం చ సాధనానాం చతుష్టయం ।
సజాతీయం విజాతీయం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.12॥

సర్వలోకం సర్వభూతం సర్వధర్మం సతత్వకం ।
సర్వావిద్యా సర్వవిద్యా సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.13॥

సర్వవర్ణః సర్వజాతిః సర్వక్షేత్రం చ తీర్థకం ।
సర్వవేదం సర్వశాస్త్రం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.14॥

సర్వబంధం సర్వమోక్షం సర్వవిజ్ఞానమీశ్వరః ।
సర్వకాలం సర్వబోధ సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.15॥

సర్వాస్తిత్వం సర్వకర్మ సర్వసంగయుతిర్మహాన్ ।
సర్వద్వైతమసద్భావం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.16॥

సర్వవేదాంతసిద్ధాంతః సర్వశాస్త్రార్థనిర్ణయః ।
సర్వజీవత్వసద్భావం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.17॥

యద్యత్ సంవేద్యతే కించిత్ యద్యజ్జగతి దృశ్యతే ।
యద్యచ్ఛృణోతి గురుణా సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.18॥

యద్యద్ధ్యాయతి చిత్తే చ యద్యత్ సంకల్ప్యతే క్వచిత్ ।
బుద్ధ్యా నిశ్చీయతే యచ్చ సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.19॥

యద్యద్ వాచా వ్యాకరోతి యద్వాచా చార్థభాషణం ।
యద్యత్ సర్వేంద్రియైర్భావ్యం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.20॥

యద్యత్ సంత్యజ్యతే వస్తు యచ్ఛృణోతి చ పశ్యతి ।
స్వకీయమన్యదీయం చ సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.21॥

సత్యత్వేన చ యద్భాతి వస్తుత్వేన రసేన చ ।
యద్యత్ సంకల్ప్యతే చిత్తే సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.22॥

యద్యదాత్మేతి నిర్ణీతం యద్యన్నిత్యమితం వచః ।
యద్యద్విచార్యతే చిత్తే సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.23॥

శివః సంహరతే నిత్యం విష్ణుః పాతి జగత్త్రయం ।
స్రష్టా సృజతి లోకాన్ వై సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.24॥

జీవ ఇత్యపి యద్యస్తి భాషయత్యపి భాషణం ।
సంసార ఇతి యా వార్తా సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.25॥

యద్యదస్తి పురాణేషు యద్యద్వేదేషు నిర్ణయః ।
సర్వోపనిషదాం భావం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 8.26॥

శశశృంగవదేవేదముక్తం ప్రకరణం తవ ।
యః శృణోతి రహస్యం వై బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 8.27॥

భూయః శృణు నిదాఘ త్వం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చయం ।
సుదుర్లభమిదం నృణాం దేవానామపి సత్తమ ॥ 8.28॥

ఇదమిత్యపి యద్రూపమహమిత్యపి యత్పునః ।
దృశ్యతే యత్తదేవేదం సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.29॥

దేహోఽయమితి సంకల్పస్తదేవ భయముచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.30॥

దేహోఽహమితి సంకల్పస్తదంతఃకరణం స్మృతం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.31॥

దేహోఽహమితి సంకల్పః స హి సంసార ఉచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.32॥

దేహోఽహమితి సంకల్పస్తద్బంధనమిహోచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.33॥

దేహోఽహమితి యద్ జ్ఞానం తదేవ నరకం స్మృతం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.34॥

దేహోఽహమితి సంకల్పో జగత్ సర్వమితీర్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.35॥

దేహోఽహమితి సంకల్పో హృదయగ్రంథిరీరితః ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.36॥

దేహత్రయేఽపి భావం యత్ తద్దేహజ్ఞానముచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.37॥

దేహోఽహమితి యద్భావం సదసద్భావమేవ చ ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.38॥

దేహోఽహమితి సంకల్పస్తత్ప్రపంచమిహోచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.39॥

దేహోఽహమితి సంకల్పస్తదేవాజ్ఞానముచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.40॥

దేహోఽహమితి యా బుద్ధిర్మలినా వాసనోచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.41॥

దేహోఽహమితి యా బుద్ధిః సత్యం జీవః స ఏవ సః ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.42॥

దేహోఽహమితి సంకల్పో మహానరకమీరితం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.43॥

దేహోఽహమితి యా బుద్ధిర్మన ఏవేతి నిశ్చితం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.44॥

దేహోఽహమితి యా బుద్ధిః పరిచ్ఛిన్నమితీర్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.45॥

దేహోఽహమితి యద్ జ్ఞానం సర్వం శోక ఇతీరితం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.46॥

దేహోఽహమితి యద్ జ్ఞానం సంస్పర్శమితి కథ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.47॥

దేహోఽహమితి యా బుద్ధిస్తదేవ మరణం స్మృతం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.48॥

దేహోఽహమితి యా బుద్ధిస్తదేవాశోభనం స్మృతం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.49॥

దేహోఽహమితి యా బుద్ధిర్మహాపాపమితి స్మృతం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.50॥

దేహోఽహమితి యా బుద్ధిః తుష్టా సైవ హి చోచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.51॥

దేహోఽహమితి సంకల్పః సర్వదోషమితి స్మృతం ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.52॥

దేహోఽహమితి సంకల్పస్తదేవ మలముచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.53॥

దేహోఽహమితి సంకల్పో మహత్సంశయముచ్యతే ।
కాలత్రయేఽపి తన్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ॥ 8.54॥

యత్కించిత్స్మరణం దుఃఖం యత్కించిత్ స్మరణం జగత్ ।
యత్కించిత్స్మరణం కామో యత్కించిత్స్మరణం మలం ॥ 8.55॥

యత్కించిత్స్మరణం పాపం యత్కించిత్స్మరణం మనః ।
యత్కించిదపి సంకల్పం మహారోగేతి కథ్యతే ॥ 8.56॥

యత్కించిదపి సంకల్పం మహామోహేతి కథ్యతే ।
యత్కించిదపి సంకల్పం తాపత్రయముదాహృతం ॥ 8.57॥

యత్కించిదపి సంకల్పం కామక్రోధం చ కథ్యతే ।
యత్కించిదపి సంకల్పం సంబంధో నేతరత్ క్వచిత్ ॥ 8.58॥

యత్కించిదపి సంకల్పం సర్వదుఃఖేతి నేతరత్ ।
యత్కించిదపి సంకల్పం జగత్సత్యత్వవిభ్రమం ॥ 8.59॥

యత్కించిదపి సంకల్పం మహాదోషం చ నేతరత్ ।
యత్కించిదపి సంకల్పం కాలత్రయముదీరితం ॥ 8.60॥

యత్కించిదపి సంకల్పం నానారూపముదీరితం ।
యత్ర యత్ర చ సంకల్పం తత్ర తత్ర మహజ్జగత్ ॥ 8.61॥

యత్ర యత్ర చ సంకల్పం తదేవాసత్యమేవ హి ।
యత్కించిదపి సంకల్పం తజ్జగన్నాస్తి సంశయః ॥ 8.62॥

యత్కించిదపి సంకల్పం తత్సర్వం నేతి నిశ్చయః ।
మన ఏవ జగత్సర్వం మన ఏవ మహారిపుః ॥ 8.63॥

మన ఏవ హి సంసారో మన ఏవ జగత్త్రయం ।
మన ఏవ మహాదుఃఖం మన ఏవ జరాదికం ॥ 8.64॥

మన ఏవ హి కాలం చ మన ఏవ మలం సదా ।
మన ఏవ హి సంకల్పో మన ఏవ హి జీవకః ॥ 8.65॥

మన ఏవాశుచిర్నిత్యం మన ఏవేంద్రజాలకం ।
మన ఏవ సదా మిథ్యా మనో వంధ్యాకుమారవత్ ॥ 8.66॥

మన ఏవ సదా నాస్తి మన ఏవ జడం సదా ।
మన ఏవ హి చిత్తం చ మనోఽహంకారమేవ చ ॥ 8.67॥

మన ఏవ మహద్బంధం మనోఽన్తఃకరణం క్వచిత్ ।
మన ఏవ హి భూమిశ్చ మన ఏవ హి తోయకం ॥ 8.68॥

మన ఏవ హి తేజశ్చ మన ఏవ మరున్మహాన్ ।
మన ఏవ హి చాకాశో మన ఏవ హి శబ్దకః ॥ 8.69॥

మన ఏవ స్పర్శరూపం మన ఏవ హి రూపకం ।
మన ఏవ రసాకారం మనో గంధః ప్రకీర్తితః ॥ 8.70॥

అన్నకోశం మనోరూపం ప్రాణకోశం మనోమయం ।
మనోకోశం మనోరూపం విజ్ఞానం చ మనోమయః ॥ 8.71॥

మన ఏవానందకోశం మనో జాగ్రదవస్థితం ।
మన ఏవ హి స్వప్నం చ మన ఏవ సుషుప్తికం ॥ 8.72॥

మన ఏవ హి దేవాది మన ఏవ యమాదయః ।
మన ఏవ హి యత్కించిన్మన ఏవ మనోమయః ॥ 8.73॥

మనోమయమిదం విశ్వం మనోమయమిదం పురం ।
మనోమయమిదం భూతం మనోమయమిదం ద్వయం ॥ 8.74॥

మనోమయమియం జాతిర్మనోమయమయం గుణః ।
మనోమయమిదం దృశ్యం మనోమయమిదం జడం ॥ 8.75॥

మనోమయమిదం యద్యన్మనో జీవ ఇతి స్థితం ।
సంకల్పమాత్రమజ్ఞానం భేదః సంకల్ప ఏవ హి ॥ 8.76॥

సంకల్పమాత్రం విజ్ఞానం ద్వంద్వం సంకల్ప ఏవ హి ।
సంకల్పమాత్రకాలం చ దేశం సంకల్పమేవ హి ॥ 8.77॥

సంకల్పమాత్రో దేహశ్చ ప్రాణః సంకల్పమాత్రకః ।
సంకల్పమాత్రం మననం సంకల్పం శ్రవణం సదా ॥ 8.78॥

సంకల్పమాత్రం నరకం సంకల్పం స్వర్గ ఇత్యపి ।
సంకల్పమేవ చిన్మాత్రం సంకల్పం చాత్మచింతనం ॥ 8.79॥

సంకల్పం వా మనాక్తత్త్వం బ్రహ్మసంకల్పమేవ హి ।
సంకల్ప ఏవ యత్కించిత్ తన్నాస్త్యేవ కదాచన ॥ 8.80॥

నాస్తి నాస్త్యేవ సంకల్పం నాస్తి నాస్తి జగత్త్రయం ।
నాస్తి నాస్తి గురుర్నాస్తి నాస్తి శిష్యోఽపి వస్తుతః ॥ 8.81॥

నాస్తి నాస్తి శరీరం చ నాస్తి నాస్తి మనః క్వచిత్ ।
నాస్తి నాస్త్యేవ కించిద్వా నాస్తి నాస్త్యఖిలం జగత్ ॥ 8.82॥

నాస్తి నాస్త్యేవ భూతం వా సర్వం నాస్తి న సంశయః ।
̈సర్వం నా□□□□□ ప్రకరణం మయోక్తం చ నిదాఘ తే ।
యః శృణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 8.83॥

వేదాంతైరపి చంద్రశేఖరపదాంభోజానురాగాదరా-
దారోదారకుమారదారనికరైః ప్రాణైర్వనైరుజ్ఝితః ।
త్యాగాద్యో మనసా సకృత్ శివపదధ్యానేన యత్ప్రాప్యతే
తన్నైవాప్యతి శబ్దతర్కనివహైః శాంతం మనస్తద్భవేత్ ॥ 8.84॥

అశేషదృశ్యోజ్ఝితదృఙ్మయానాం
సంకల్పవర్జేన సదాస్థితానాం ।
న జాగ్రతః స్వప్నసుషుప్తిభావో
న జీవనం నో మరణం చ చిత్రం ॥ 8.85॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే ప్రపంచశూన్యత్వ-
సర్వనాస్తిత్వనిరూపణం నామ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

॥ నవమోఽధ్యాయః ॥

నిదాఘః-
కుత్ర వా భవతా స్నానం క్రియతే నితరాం గురో ।
స్నానమంత్రం స్నానకాలం తర్పణం చ వదస్వ మే ॥ 9.1॥

ఋభుః -

ఆత్మస్నానం మహాస్నానం నిత్యస్నానం న చాన్యతః ।
ఇదమేవ మహాస్నానం అహం బ్రహ్మాస్మి నిశ్చయః ॥ 9.2॥

పరబ్రహ్మస్వరూపోఽహం పరమానందమస్మ్యహం ।
ఇదమేవ మహాస్నానం అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 9.3॥

కేవలం జ్ఞానరూపోఽహం కేవలం పరమోఽస్మ్యహం ।
కేవలం శాంతరూపోఽహం కేవలం నిర్మలోఽస్మ్యహం ॥ 9.4॥

కేవలం నిత్యరూపోఽహం కేవలం శాశ్వతోఽస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.5॥

కేవలం సర్వరూపోఽహం అహంత్యక్తోఽహమస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.6॥

సర్వహీనస్వరూపోఽహం చిదాకాశోఽహమస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.7॥

కేవలం తుర్యరూపోఽస్మి తుర్యాతీతోఽస్మి కేవలం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.8॥

సదా చైతన్యరూపోఽస్మి సచ్చిదానందమస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.9॥

కేవలాకారరూపోఽస్మి శుద్ధరూపోఽస్మ్యహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.10॥

కేవలం జ్ఞానశుద్ధోఽస్మి కేవలోఽస్మి ప్రియోఽస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.11॥

కేవలం నిర్వికల్పోఽస్మి స్వస్వరూపోఽహమస్మి హ ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.12॥

సదా సత్సంగరూపోఽస్మి సర్వదా పరమోఽస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.13॥

సదా హ్యేకస్వరూపోఽస్మి సదాఽనన్యోఽస్మ్యహం సుఖం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.14॥

అపరిచ్ఛిన్నరూపోఽహం అనంతానందమస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.15॥

సత్యానందస్వరూపోఽహం చిత్పరానందమస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.16॥

అనంతానందరూపోఽహమవాఙ్మానసగోచరః ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.17॥

బ్రహ్మానదస్వరూపోఽహం సత్యానందోఽస్మ్యహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.18॥

ఆత్మమాత్రస్వరూపోఽస్మి ఆత్మానందమయోఽస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.19॥

ఆత్మప్రకాశరూపోఽస్మి ఆత్మజ్యోతిరసోఽస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.20॥

ఆదిమధ్యాంతహీనోఽస్మి ఆకాశసదృశోఽస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.21॥

నిత్యసత్తాస్వరూపోఽస్మి నిత్యముక్తోఽస్మ్యహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.22॥

నిత్యసంపూర్ణరూపోఽస్మి నిత్యం నిర్మనసోఽస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.23॥

నిత్యసత్తాస్వరూపోఽస్మి నిత్యముక్తోఽస్మ్యహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.24॥

నిత్యశబ్దస్వరూపోఽస్మి సర్వాతీతోఽస్మ్యహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.25॥

రూపాతీతస్వరూపోఽస్మి వ్యోమరూపోఽస్మ్యహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.26॥

భూతానందస్వరూపోఽస్మి భాషానందోఽస్మ్యహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.27॥

సర్వాధిష్ఠానరూపోఽస్మి సర్వదా చిద్ఘనోఽస్మ్యహం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.28॥

దేహభావవిహీనోఽహం చిత్తహీనోఽహమేవ హి ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.29॥

దేహవృత్తివిహీనోఽహం మంత్రైవాహమహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.30॥

సర్వదృశ్యవిహీనోఽస్మి దృశ్యరూపోఽహమేవ హి ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.31॥

సర్వదా పూర్ణరూపోఽస్మి నిత్యతృప్తోఽస్మ్యహం సదా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.32॥

ఇదం బ్రహ్మైవ సర్వస్య అహం చైతన్యమేవ హి ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.33॥

అహమేవాహమేవాస్మి నాన్యత్ కించిచ్చ విద్యతే ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.34॥

అహమేవ మహానాత్మా అహమేవ పరాయణం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.35॥

అహమేవ మహాశూన్యమిత్యేవం మంత్రముత్తమం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.36॥

అహమేవాన్యవద్భామి అహమేవ శరీరవత్ ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.37॥

అహం చ శిష్యవద్భామి అహం లోకత్రయాదివత్ ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.38॥

అహం కాలత్రయాతీతః అహం వేదైరుపాసితః ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.39॥

అహం శాస్త్రేషు నిర్ణీత అహం చిత్తే వ్యవస్థితః ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.40॥

మత్త్యక్తం నాస్తి కించిద్వా మత్త్యక్తం పృథివీ చ యా ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.41॥

మయాతిరిక్తం తోయం వా ఇత్యేవం మంత్రముత్తమం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ॥ 9.42॥

అహం బ్రహ్మాస్మి శుద్ధోఽస్మి నిత్యశుద్ధోఽస్మ్యహం సదా ।
నిర్గుణోఽస్మి నిరీహోఽస్మి ఇత్యేవం మంత్రముత్తమం ॥ 9.43॥

హరిబ్రహ్మాదిరూపోఽస్మి ఏతద్భేదోఽపి నాస్మ్యహం ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రోఽస్మి కేవలోఽస్మ్యజయోఽస్మ్యహం ॥ 9.44॥

స్వయమేవ స్వయంభాస్యం స్వయమేవ హి నాన్యతః ।
స్వయమేవాత్మని స్వస్థః ఇత్యేవం మంత్రముత్తమం ॥ 9.45॥

స్వయమేవ స్వయం భుంక్ష్వ స్వయమేవ స్వయం రమే ।
స్వయమేవ స్వయంజ్యోతిః స్వయమేవ స్వయం రమే ॥ 9.46॥

స్వస్యాత్మని స్వయం రంస్యే స్వాత్మన్యేవావలోకయే ।
స్వాత్మన్యేవ సుఖేనాసి ఇత్యేవం మంత్రముత్తమం ॥ 9.47॥

స్వచైతన్యే స్వయం స్థాస్యే స్వాత్మరాజ్యే సుఖం రమే ।
స్వాత్మసింహాసనే తిష్ఠే ఇత్యేవం మంత్రముత్తమం ॥ 9.48॥

స్వాత్మమంత్రం సదా పశ్యన్ స్వాత్మజ్ఞానం సదాఽభ్యసన్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః స్వాత్మపాపం వినాశయేత్ ॥ 9.49॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రో ద్వైతదోషం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రో భేదదుఃఖం వినాశయేత్ ॥ 9.50॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రశ్చింతారోగం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రో బుద్ధివ్యాధిం వినాశయేత్ ॥ 9.51॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్ర ఆధివ్యాధిం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః సర్వలోకం వినాశయేత్ ॥ 9.52॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః కామదోషం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః క్రోధదోషం వినాశయేత్ ॥ 9.53॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రశ్చింతాదోషం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః సంకల్పం చ వినాశయేత్ ॥ 9.54॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః ఇదం దుఃఖం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః అవివేకమలం దహేత్ ॥ 9.55॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః అజ్ఞానధ్వంసమాచరేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః కోటిదోషం వినాశయేత్ ॥ 9.56॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః సర్వతంత్రం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రో దేహదోషం వినాశయేత్ ॥ 9.57॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః దృష్టాదృష్టం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్ర ఆత్మజ్ఞానప్రకాశకం ॥ 9.58॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్ర ఆత్మలోకజయప్రదం ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్ర అసత్యాది వినాశకం ॥ 9.59॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః అన్యత్ సర్వం వినాశయేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్ర అప్రతర్క్యసుఖప్రదం ॥ 9.60॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రః అనాత్మజ్ఞానమాహరేత్ ।
అహం బ్రహ్మాస్మ్యహం మంత్రో జ్ఞానానందం ప్రయచ్ఛతి ॥ 9.61॥

సప్తకోటి మహామంత్రా జన్మకోటిశతప్రదాః ।
సర్వమంత్రాన్ సముత్సృజ్య జపమేనం సమభ్యసేత్ ॥ 9.62॥

సద్యో మోక్షమవాప్నోతి నాత్ర సందేహమస్తి మే ।
మంత్రప్రకరణే ప్రోక్తం రహస్యం వేదకోటిషు ॥ 9.63॥

యః శృణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ।
నిత్యానందమయః స ఏవ పరమానందోదయః శాశ్వతో
యస్మాన్నాన్యదతోఽన్యదార్తమఖిలం తజ్జం జగత్ సర్వదః ।
యో వాచా మనసా తథేంద్రియగణైర్దేహోఽపి వేద్యో న చే-
దచ్ఛేద్యో భవవైద్య ఈశ ఇతి యా సా ధీః పరం ముక్తయే ॥ 9.64॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే అహంబ్రహ్మాస్మిప్రకరణనిరూపణం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥

॥ దశమోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

నిత్యతర్పణమాచక్ష్యే నిదాఘ శృణు మే వచః ।
వేదశాస్త్రేషు సర్వేషు అత్యంతం దుర్లభం నృణాం ॥ 10.1॥

సదా ప్రపంచం నాస్త్యేవ ఇదమిత్యపి నాస్తి హి ।
బ్రహ్మమాత్రం సదాపూర్ణం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.2॥

సరూపమాత్రం బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందమప్యహం ।
ఆనందఘన ఏవాహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.3॥

సర్వదా సర్వశూన్యోఽహం సదాత్మానందవానహం ।
నిత్యానిత్యస్వరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.4॥

అహమేవ చిదాకాశ ఆత్మాకాశోఽస్మి నిత్యదా ।
ఆత్మనాఽఽత్మని తృప్తోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.5॥

ఏకత్వసంఖ్యాహీనోఽస్మి అరూపోఽస్మ్యహమద్వయః ।
నిత్యశుద్ధస్వరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.6॥

ఆకాశాదపి సూక్ష్మోఽహం అత్యంతాభావకోఽస్మ్యహం ।
సర్వప్రకాశరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.7॥

పరబ్రహ్మస్వరూపోఽహం పరావరసుఖోఽస్మ్యహం ।
సత్రామాత్రస్వరూపోఽహం దృగ్దృశ్యాదివివర్జితః ॥ 10.8॥

యత్ కించిదప్యహం నాస్తి తూష్ణీం తూష్ణీమిహాస్మ్యహం ।
శుద్ధమోక్షస్వరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.9॥

సర్వానందస్వరూపోఽహం జ్ఞానానందమహం సదా ।
విజ్ఞానమాత్రరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.10॥

బ్రహ్మమాత్రమిదం సర్వం నాస్తి నాన్యత్ర తే శపే ।
తదేవాహం న సందేహః ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.11॥

త్వమిత్యేతత్ తదిత్యేతన్నాస్తి నాస్తీహ కించన ।
శుద్ధచైతన్యమాత్రోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.12॥

అత్యంతాభావరూపోఽహమహమేవ పరాత్పరః ।
అహమేవ సుఖం నాన్యత్ ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.13॥

ఇదం హేమమయం కించిన్నాస్తి నాస్త్యేవ తే శపే ।
నిర్గుణానందరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.14॥

సాక్షివస్తువిహీనత్వాత్ సాక్షిత్వం నాస్తి మే సదా ।
కేవలం బ్రహ్మభావత్వాత్ ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.15॥

అహమేవావిశేషోఽహమహమేవ హి నామకం ।
అహమేవ విమోహం వై ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.16॥

ఇంద్రియాభావరూపోఽహం సర్వాభావస్వరూపకం ।
బంధముక్తివిహీనోఽస్మి ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.17॥

సర్వానందస్వరూపోఽహం సర్వానందఘనోఽస్మ్యహం ।
నిత్యచైతన్యమాత్రోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.18॥

వాచామగోచరశ్చాహం వాఙ్మనో నాస్తి కించన ।
చిదానందమయశ్చాహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.19॥

సర్వత్ర పూర్ణరూపోఽహం సర్వత్ర సుఖమస్మ్యహం ।
సర్వత్రాచింత్యరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.20॥

సర్వత్ర తృప్తిరూపోఽహం సర్వానందమయోఽస్మ్యహం ।
సర్వశూన్యస్వరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.21॥

సర్వదా మత్స్వరూపోఽహం పరమానందవానహం ।
ఏక ఏవాహమేవాహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.22॥

ముక్తోఽహం మోక్షరూపోఽహం సర్వమౌనపరోఽస్మ్యహం ।
సర్వనిర్వాణరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.23॥

సర్వదా సత్స్వరూపోఽహం సర్వదా తుర్యవానహం ।
తుర్యాతీతస్వరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.24॥

సత్యవిజ్ఞానమాత్రోఽహం సన్మాత్రానందవానహం ।
నిర్వికల్పస్వరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.25॥

సర్వదా హ్యజరూపోఽహం నిరీహోఽహం నిరంజనః ।
బ్రహ్మవిజ్ఞానరూపోఽహం ఇత్యేవం బ్రహ్మతర్పణం ॥ 10.26॥

బ్రహ్మతర్పణమేవోక్తం ఏతత్ప్రకరణం మయా ।
యః శృణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 10.27॥

నిత్యహోమం ప్రవక్ష్యామి సర్వవేదేషు దుర్లభం ।
సర్వశాస్త్రార్థమద్వైతం సావధానమనాః శృణు ॥ 10.28॥

అహం బ్రహ్మాస్మి శుద్ధోఽస్మి నిత్యోఽస్మి ప్రభురస్మ్యహం ।
ఓంకారార్థస్వరూపోఽస్మి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.29॥

పరమాత్మస్వరూపోఽస్మి పరానందపరోఽస్మ్యహం ।
చిదానందస్వరూపోఽస్మి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.30॥

నిత్యానందస్వరూపోఽస్మి నిష్కలంకమయో హ్యహం ।
చిదాకారస్వరూపోఽహం ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.31॥

న హి కించిత్ స్వరూపోఽస్మి నాహమస్మి న సోఽస్మ్యహం ।
నిర్వ్యాపారస్వరూపోఽస్మి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.32॥

నిరంశోఽస్మి నిరాభాసో న మనో నేంద్రియోఽస్మ్యహం ।
న బుద్ధిర్న వికల్పోఽహం ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.33॥

న దేహాదిస్వారూపోఽస్మి త్రయాదిపరివర్జితః ।
న జాగ్రత్స్వప్నరూపోఽస్మి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.34॥

శ్రవణం మననం నాస్తి నిదిధ్యాసనమేవ హి ।
స్వగతం చ న మే కించిద్ ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.35॥

అసత్యం హి మనఃసత్తా అసత్యం బుద్ధిరూపకం ।
అహంకారమసద్విద్ధి కాలత్రయమసత్ సదా ॥ 10.36॥

గుణత్రయమసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.37॥

శ్రుతం సర్వమసద్విద్ధి వేదం సర్వమసత్ సదా ।
సర్వతత్త్వమసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.38॥

నానారూపమసద్విద్ధి నానావర్ణమసత్ సదా ।
నానాజాతిమసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.39॥

శాస్త్రజ్ఞానమసద్విద్ధి వేదజ్ఞానం తపోఽప్యసత్ ।
సర్వతీర్థమసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.40॥

గురుశిష్యమసద్విద్ధి గురోర్మంత్రమసత్ తతః ।
యద్ దృశ్యం తదసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.41॥

సర్వాన్ భోగానసద్విద్ధి యచ్చింత్యం తదసత్ సదా ।
యద్ దృశ్యం తదసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.42॥

సర్వేంద్రియమసద్విద్ధి సర్వమంత్రమసత్ త్వితి ।
సర్వప్రాణానసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.43॥

జీవం దేహమసద్విద్ధి పరే బ్రహ్మణి నైవ హి ।
మయి సర్వమసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.44॥

దృష్టం శ్రుతమసద్విద్ధి ఓతం ప్రోతమసన్మయి ।
కార్యాకార్యమసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.45॥

దృష్టప్రాప్తిమసద్విద్ధి సంతోషమసదేవ హి ।
సర్వకర్మాణ్యసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.46॥

సర్వాసర్వమసద్విద్ధి పూర్ణాపూర్ణమసత్ పరే ।
సుఖం దుఃఖమసద్విద్ధి ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.47॥

యథాధర్మమసద్విద్ధి పుణ్యాపుణ్యమసత్ సదా ।
లాభాలాభమసద్విద్ధి సదా దేహమసత్ సదా ॥ 10.48॥

సదా జయమసద్విద్ధి సదా గర్వమసత్ సదా ।
మనోమయమసద్విద్ధి సంశయం నిశ్చయం తథా ॥ 10.49॥

శబ్దం సర్వమసద్విద్ధి స్పర్శం సర్వమసత్ సదా ।
రూపం సర్వమసద్విద్ధి రసం సర్వమసత్ సదా ॥ 10.50॥

గంధం సర్వమసద్విద్ధి జ్ఞానం సర్వమసత్ సదా ।
భూతం భవ్యమసద్విద్ధి అసత్ ప్రకృతిరుచ్యతే ॥ 10.51॥

అసదేవ సదా సర్వమసదేవ భవోద్భవం ।
అసదేవ గుణం సర్వం ఏవం హోమం సుదుర్లభం ॥ 10.52॥

శశశృంగవదేవ త్వం శశశృంగవదస్మ్యహం ।
శశశృంగవదేవేదం శశశృంగవదంతరం ॥ 10.53॥

ఇత్యేవమాత్మహోమాఖ్యముక్తం ప్రకరణం మయా ।
యః శృణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 10.54॥

స్కందః –

యస్మిన్ సంచ విచైతి విశ్వమఖిలం ద్యోతంతి సూర్యేందవో
విద్యుద్వహ్నిమరుద్గణాః సవరుణా భీతా భజంతీశ్వరం ।
భూతం చాపి భవత్యదృశ్యమఖిలం శంభోః సుఖాంశం జగత్
జాతం చాపి జనిష్యతి ప్రతిభవం దేవాసురైర్నిర్యపి ।
తన్నేహాస్తి న కించిదత్ర భగవద్ధ్యానాన్న కించిత్ ప్రియం ॥ 10.55॥

యః ప్రాణాపానభేదైర్మననధియా ధారణాపంచకాద్యైః
మధ్యే విశ్వజనస్య సన్నపి శివో నో దృశ్యతే సూక్ష్మయా ।

బుద్ధయాదధ్యాతయాపి శ్రుతివచనశతైర్దేశికోక్త్యైకసూక్త్యా
యోగైర్భక్తిసమన్వితైః శివతరో దృశ్యో న చాన్యత్ తథా ॥ 10.56॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే బ్రహ్మతర్పణాత్మహోమాఖ్య
ప్రకరణద్వయవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥

॥ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

బ్రహ్మజ్ఞానం ప్రవక్ష్యామి జీవన్ముక్తస్య లక్షణం ।
ఆత్మమాత్రేణ యస్తిష్ఠేత్ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.1॥

అహం బ్రహ్మవదేవేదమహమాత్మా న సంశయః ।
చైతన్యాత్మేతి యస్తిష్ఠేత్ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.2॥

చిదాత్మాహం పరాత్మాహం నిర్గుణోఽహం పరాత్పరః ।
ఇత్యేవం నిశ్చయో యస్య స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.3॥

దేహత్రయాతిరిక్తోఽహం బ్రహ్మ చైతన్యమస్మ్యహం ।
బ్రహ్మాహమితి యస్యాంతః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.4॥

ఆనందఘనరూపోఽస్మి పరానందపరోఽస్మ్యహం ।
యశ్చిదేవం పరానందం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.5॥

యస్య దేహాదికం నాస్తి యస్య బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
పరమానందపూర్ణో యః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.6॥

యస్య కించిదహం నాస్తి చిన్మాత్రేణావతిష్ఠతే ।
పరానందో ముదానందః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.7॥

చైతన్యమాత్రం యస్యాంతశ్చిన్మాత్రైకస్వరూపవాన్ ।
న స్మరత్యన్యకలనం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.8॥
సర్వత్ర పరిపూర్ణాత్మా సర్వత్ర కలనాత్మకః ।
సర్వత్ర నిత్యపూర్ణాత్మా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.9॥

పరమాత్మపరా నిత్యం పరమాత్మేతి నిశ్చితః ।
ఆనందాకృతిరవ్యక్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.10॥

శుద్ధకైవల్యజీవాత్మా సర్వసంగవివర్జితః ।
నిత్యానందప్రసన్నాత్మా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.11॥

ఏకరూపః ప్రశాంతాత్మా అన్యచింతావివర్జితః ।
కించిదస్తిత్వహీనో యః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.12॥

న మే చిత్తం న మే బుద్ధిర్నాహంకారో న చేంద్రియః ।
కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.13॥

న మే దోషో న మే దేహో నే మే ప్రాణో న మే క్వచిత్ ।
దృఢనిశ్చయవాన్ యోఽన్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.14॥

న మే మాయా న మే కామో న మే క్రోధోఽపరోఽస్మ్యహం ।
న మే కించిదిదం వాఽపి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.15॥

న మే దోషో న మే లింగం న మే బంధః క్వచిజ్జగత్ ।
యస్తు నిత్యం సదానందః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.16॥

న మే శ్రోత్రం న మే నాసా న మే చక్షుర్న మే మనః ।
న మే జిహ్వేతి యస్యాంతః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.17॥

న మే దేహో న మే లింగం న మే కారణమేవ చ ।
న మే తుర్యమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.18॥

ఇదం సర్వం న మే కించిదయం సర్వం న మే క్వచిత్ ।
బ్రహ్మమాత్రేణ యస్తిష్ఠేత్ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.19॥

న మే కించిన్న మే కశ్చిన్న మే కశ్చిత్ క్వచిజ్జగత్ ।
అహమేవేతి యస్తిష్ఠేత్ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.20॥

న మే కాలో న మే దేశో న మే వస్తు న మే స్థితిః ।
న మే స్నానం న మే ప్రాసః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.21॥

న మే తీర్థం న మే సేవా న మే దేవో న మే స్థలం ।
న క్వచిద్భేదహీనోఽయం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.22॥

న మే బంధం న మే జన్మ న మే జ్ఞానం న మే పదం ।
న మే వాక్యమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.23॥

న మే పుణ్యం న మే పాపం న మే కాయం న మే శుభం ।
న మే దృశ్యమితి జ్ఞానీ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.24॥

న మే శబ్దో న మే స్పర్శో న మే రూపం న మే రసః ।
న మే జీవ ఇతి జ్ఞాత్వా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.25॥

న మే సర్వం న మే కించిత్ న మే జీవం న మే క్వచిత్ ।
న మే భావం న మే వస్తు స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.26॥

న మే మోక్షో న మే ద్వైతం న మే వేదో న మే విధిః ।
న మే దూరమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.27॥

న మే గురుర్న మే శిష్యో న మే బోధో న మే పరః ।
న మే శ్రేష్ఠం క్వచిద్వస్తు స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.28॥

న మే బ్రహ్మా న మే విష్ణుర్న మే రుద్రో న మే రవిః ।
న మే కర్మ క్వచిద్వస్తు స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.29॥

న మే పృథ్వీ న మే తోయం న మే తేజో న మే వియత్ ।
న మే కార్యమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.30॥

న మే వార్తా న మే వాక్యం న మే గోత్రం న మే కులం ।
న మే విద్యేతి యః స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.31॥

న మే నాదో న మే శబ్దో న మే లక్ష్యం న మే భవః ।
న మే ధ్యానమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.32॥

న మే శీతం న మే చోష్ణం న మే మోహో న మే జపః ।
న మే సంధ్యేతి యః స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.33॥

న మే జపో న మే మంత్రో న మే హోమో న మే నిశా ।
న మే సర్వమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.34॥

న మే భయం న మే చాన్నం న మే తృష్ణా న మే క్షుధా ।
న మే చాత్మేతి యః స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.35॥

న మే పూర్వం న మే పశ్చాత్ న మే చోర్ధ్వం న మే దిశః ।
న చిత్తమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.36॥

న మే వక్తవ్యమల్పం వా న మే శ్రోతవ్యమణ్వపి ।
న మే మంతవ్యమీషద్వా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.37॥

న మే భోక్తవ్యమీషద్వా న మే ధ్యాతవ్యమణ్వపి ।
న మే స్మర్తవ్యమేవాయం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.38॥

న మే భోగో న మే రోగో న మే యోగో న మే లయః ।
న మే సర్వమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.39॥

న మేఽస్తిత్వం న మే జాతం న మే వృద్ధం న మే క్షయః ।
అధ్యారోపో న మే స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.40॥

అధ్యారోప్యం న మే కించిదపవాదో న మే క్వచిత్ ।
న మే కించిదహం యత్తు స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.41॥

న మే శుద్ధిర్న మే శుభ్రో న మే చైకం న మే బహు ।
న మే భూతం న మే కార్యం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.42॥

న మే కోఽహం న మే చేదం న మే నాన్యం న మే స్వయం ।
న మే కశ్చిన్న మే స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.43॥

న మే మాంసం న మే రక్తం న మే మేదో న మే శకృత్ ।
న మే కృపా న మేఽస్తీతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.44॥

న మే సర్వం న మే శుక్లం న మే నీలం న మే పృథక్ ।
న మే స్వస్థః స్వయం యో వా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.45॥

న మే తాపం న మే లోభో న మే గౌణ న మే యశః ।
నే మే తత్త్వమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.46॥

న మే భ్రాంతిర్న మే జ్ఞానం న మే గుహ్యం న మే కులం ।
న మే కించిదితి ధ్యాయన్ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.47॥

న మే త్యాజ్యం న మే గ్రాహ్యం న మే హాస్యం న మే లయః ।
న మే దైవమితి స్వస్థః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.48॥

న మే వ్రతం న మే గ్లానిః న మే శోచ్యం న మే సుఖం ।
న మే న్యూనం క్వచిద్వస్తు స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.49॥

న మే జ్ఞాతా న మే జ్ఞానం న మే జ్ఞేయం న మే స్వయం ।
న మే సర్వమితి జ్ఞానీ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.50॥

న మే తుభ్యం న మే మహ్యం న మే త్వత్తో న మే త్వహం ।
న మే గురుర్న మే యస్తు స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.51॥

న మే జడం న మే చైత్యం న మే గ్లానం న మే శుభం ।
న మే న మేతి యస్తిష్ఠేత్ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.52॥

న మే గోత్రం న మే సూత్రం న మే పాత్రం న మే కృపా ।
న మే కించిదితి ధ్యాయీ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.53॥

న మే చాత్మా న మే నాత్మా న మే స్వర్గం న మే ఫలం ।
న మే దూష్యం క్వచిద్వస్తు స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.54॥

న మేఽభ్యాసో న మే విద్యా న మే శాంతిర్న మే దమః ।
న మే పురమితి జ్ఞానీ స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.55॥

న మే శల్యం న మే శంకా న మే సుప్తిర్న మే మనః ।
న మే వికల్ప ఇత్యాప్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.56॥

న మే జరా న మే బాల్యం న మే యౌవనమణ్వపి ।
న మే మృతిర్న మే ధ్వాంతం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.57॥

న మే లోకం న మే భోగం న మే సర్వమితి స్మృతః ।
న మే మౌనమితి ప్రాప్తం స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.58॥

అహం బ్రహ్మ హ్యహం బ్రహ్మ హ్యహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
చిదహం చిదహం చేతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.59॥

బ్రహ్మైవాహం చిదేవాహం పరైవాహం న సంశయః ।
స్వయమేవ స్వయం జ్యోతిః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.60॥

స్వయమేవ స్వయం పశ్యేత్ స్వయమేవ స్వయం స్థితః ।
స్వాత్మన్యేవ స్వయం భూతః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.61॥

స్వాత్మానందం స్వయం భుంక్ష్వే స్వాత్మరాజ్యే స్వయం వసే ।
స్వాత్మరాజ్యే స్వయం పశ్యే స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.62॥

స్వయమేవాహమేకాగ్రః స్వయమేవ స్వయం ప్రభుః ।
స్వస్వరూపః స్వయం పశ్యే స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ 11.63॥

జీవన్ముక్తిప్రకరణం సర్వవేదేషు దుర్లభం ।
యః శృణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 11.64॥

యే వేదవాదవిధికల్పితభేదబుద్ధ్యా
పుణ్యాభిసంధితధియా పరికర్శయంతః ।
దేహం స్వకీయమతిదుఃఖపరం పరాభి-
స్తేషాం సుఖాయ న తు జాతు తవేశ పాదాత్ ॥ 11.65॥

కః సంతరేత భవసాగరమేతదుత్య-
త్తరంగసదృశం జనిమృత్యురూపం ।
ఈశార్చనావిధిసుబోధితభేదహీన-
జ్ఞానోడుపేన ప్రతరేద్భవభావయుక్తః ॥ 11.66॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే జీవన్ముక్తప్రకరణం నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

॥ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః -

దేహముక్తిప్రకరణం నిదాఘ శృణు దుర్లభం ।
త్యక్తాత్యక్తం న స్మరతి విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.1॥

బ్రహ్మరూపః ప్రశాంతాత్మా నాన్యరూపః సదా సుఖీ ।
స్వస్థరూపో మహామౌనీ విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.2॥

సర్వాత్మా సర్వభూతాత్మా శాంతాత్మా ముక్తివర్జితః ।
ఏకాత్మవర్జితః సాక్షీ విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.3॥

లక్ష్యాత్మా లాలితాత్మాహం లీలాత్మా స్వాత్మమాత్రకః ।
తూష్ణీమాత్మా స్వభావాత్మా విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.4॥

శుభ్రాత్మా స్వయమాత్మాహం సర్వాత్మా స్వాత్మమాత్రకః ।
అజాత్మా చామృతాత్మా హి విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.5॥

ఆనందాత్మా ప్రియః స్వాత్మా మోక్షాత్మా కోఽపి నిర్ణయః ।
ఇత్యేవమితి నిధ్యాయీ విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.6॥

బ్రహ్మైవాహం చిదేవాహం ఏకం వాపి న చింత్యతే ।
చిన్మాత్రేణైవ యస్తిష్ఠేద్విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.7॥

నిశ్చయం చ పరిత్యజ్య అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
ఆనందభూరిదేహస్తు విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.8॥

సర్వమస్తీతి నాస్తీతి నిశ్చయం త్యజ్య తిష్ఠతి ।
అహం బ్రహ్మాస్మి నాన్యోఽస్మి విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.9॥

కించిత్ క్వచిత్ కదాచిచ్చ ఆత్మానం న స్మరత్యసౌ ।
స్వస్వభావేన యస్తిష్ఠేత్ విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.10॥

అహమాత్మా పరో హ్యాత్మా చిదాత్మాహం న చింత్యతే ।
స్థాస్యామీత్యపి యో యుక్తో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.11॥

తూష్ణీమేవ స్థితస్తూష్ణీం సర్వం తూష్ణీం న కించన ।
అహమర్థపరిత్యక్తో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.12॥

పరమాత్మా గుణాతీతః సర్వాత్మాపి న సంమతః ।
సర్వభావాన్మహాత్మా యో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.13॥

కాలభేదం దేశభేదం వస్తుభేదం స్వభేదకం ।
కించిద్భేదం న యస్యాస్తి విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.14॥

అహం త్వం తదిదం సోఽయం కించిద్వాపి న విద్యతే ।
అత్యంతసుఖమాత్రోఽహం విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.15॥

నిర్గుణాత్మా నిరాత్మా హి నిత్యాత్మా నిత్యనిర్ణయః ।
శూన్యాత్మా సూక్ష్మరూపో యో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.16॥

విశ్వాత్మా విశ్వహీనాత్మా కాలాత్మా కాలహేతుకః ।
దేవాత్మా దేవహీనో యో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.17॥

మాత్రాత్మా మేయహీనాత్మా మూఢాత్మాఽనాత్మవర్జితః ।
కేవలాత్మా పరాత్మా చ విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.18॥

సర్వత్ర జడహీనాత్మా సర్వేషామంతరాత్మకః ।
సర్వేషామితి యస్తూక్తో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.19॥

సర్వసంకల్పహీనేతి సచ్చిదానందమాత్రకః ।
స్థాస్యామీతి న యస్యాంతో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.20॥

సర్వం నాస్తి తదస్తీతి చిన్మాత్రోఽస్తీతి సర్వదా ।
ప్రబుద్ధో నాస్తి యస్యాంతో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.21॥

కేవలం పరమాత్మా యః కేవలం జ్ఞానవిగ్రహః ।
సత్తామాత్రస్వరూపో యో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.22॥

జీవేశ్వరేతి చైత్యేతి వేదశాస్త్రే త్వహం త్వితి ।
బ్రహ్మైవేతి న యస్యాంతో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.23॥

బ్రహ్మైవ సర్వమేవాహం నాన్యత్ కించిజ్జగద్భవేత్ ।
ఇత్యేవం నిశ్చయో భావః విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.24॥

ఇదం చైతన్యమేవేతి అహం చైతన్యమేవ హి ।
ఇతి నిశ్చయశూన్యో యో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.25॥

చైతన్యమాత్రః సంసిద్ధః స్వాత్మారామః సుఖాసనః ।
సుఖమాత్రాంతరంగో యో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.26॥

అపరిచ్ఛిన్నరూపాత్మా అణోరణువినిర్మలః ।
తుర్యాతీతః పరానందో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.27॥

నామాపి నాస్తి సర్వాత్మా న రూపో న చ నాస్తికః ।
పరబ్రహ్మస్వరూపాత్మా విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.28॥

తుర్యాతీతః స్వతోఽతీతః అతోఽతీతః స సన్మయః ।
అశుభాశుభశాంతాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.29॥

బంధముక్తిప్రశాంతాత్మా సర్వాత్మా చాంతరాత్మకః ।
ప్రపంచాత్మా పరో హ్యాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.30॥

సర్వత్ర పరిపూర్ణాత్మా సర్వదా చ పరాత్పరః ।
అంతరాత్మా హ్యనంతాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.31॥

అబోధబోధహీనాత్మా అజడో జడవర్జితః ।
అతత్త్వాతత్త్వసర్వాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.32॥

అసమాధిసమాధ్యంతః అలక్ష్యాలక్ష్యవర్జితః ।
అభూతో భూత ఏవాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.33॥

చిన్మయాత్మా చిదాకాశశ్చిదానందశ్చిదంబరః ।
చిన్మాత్రరూప ఏవాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.34॥

సచ్చిదానందరూపాత్మా సచ్చిదానందవిగ్రహః ।
సచ్చిదానందపూర్ణాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.35॥

సదా బ్రహ్మమయో నిత్యం సదా స్వాత్మని నిష్ఠితః ।
సదాఽఖండైకరూపాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.36॥

ప్రజ్ఞానఘన ఏవాత్మా ప్రజ్ఞానఘనవిగ్రహః ।
నిత్యజ్ఞానపరానందో విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.37॥

యస్య దేహః క్వచిన్నాస్తి యస్య కించిత్ స్మృతిశ్చ న ।
సదాత్మా హ్యాత్మని స్వస్థో విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.38॥

యస్య నిర్వాసనం చిత్తం యస్య బ్రహ్మాత్మనా స్థితిః ।
యోగాత్మా యోగయుక్తాత్మా విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.39॥

చైతన్యమాత్ర ఏవేతి త్యక్తం సర్వమతిర్న హి ।
గుణాగుణవికారాంతో విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.40॥

కాలదేశాది నాస్త్యంతో న గ్రాహ్యో నాస్మృతిః పరః ।
నిశ్చయం చ పరిత్యక్తో విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.41॥

భూమానందాపరానందో భోగానందవివర్జితః ।
సాక్షీ చ సాక్షిహీనశ్చ విదేహోన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.42॥

సోఽపి కోఽపి న సో కోఽపి కించిత్ కించిన్న కించన ।
ఆత్మానాత్మా చిదాత్మా చ చిదచిచ్చాహమేవ చ ॥ 12.43॥

యస్య ప్రపంచశ్చానాత్మా బ్రహ్మాకారమపీహ న ।
స్వస్వరూపః స్వయంజ్యోతిర్విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.44॥

వాచామగోచరానందః సర్వేంద్రియవివర్జితః ।
అతీతాతీతభావో యో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.45॥

చిత్తవృత్తేరతీతో యశ్చిత్తవృత్తిర్న భాసకః ।
సర్వవృత్తివిహీనో యో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.46॥

తస్మిన్ కాలే విదేహో యో దేహస్మరణవర్జితః ।
న స్థూలో న కృశో వాపి విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.47॥

ఈషణ్మాత్రస్థితో యో వై సదా సర్వవివర్జితః ।
బ్రహ్మమాత్రేణ యస్తిష్ఠేత్ విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.48॥

పరం బ్రహ్మ పరానందః పరమాత్మా పరాత్పరః ।
పరైరదృష్టబాహ్యాంతో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.49॥

శుద్ధవేదాంతసారోఽయం శుద్ధసత్త్వాత్మని స్థితః ।
తద్భేదమపి యస్త్యక్తో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.50॥

బ్రహ్మామృతరసాస్వాదో బ్రహ్మామృతరసాయనం ।
బ్రహ్మామృతరసే మగ్నో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.51॥

బ్రహ్మామృతరసాధారో బ్రహ్మామృతరసః స్వయం ।
బ్రహ్మామృతరసే తృప్తో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.52॥

బ్రహ్మానందపరానందో బ్రహ్మానందరసప్రభః ।
బ్రహ్మానందపరంజ్యోతిర్విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.53॥

బ్రహ్మానందరసానందో బ్రహ్మామృతనిరంతరం ।
బ్రహ్మానందః సదానందో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.54॥

బ్రహ్మానందానుభావో యో బ్రహ్మామృతశివార్చనం ।
బ్రహ్మానందరసప్రీతో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.55॥

బ్రహ్మానందరసోద్వాహో బ్రహ్మామృతకుటుంబకః ।
బ్రహ్మానందజనైర్యుక్తో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.56॥

బ్రహ్మామృతవరే వాసో బ్రహ్మానందాలయే స్థితః ।
బ్రహ్మామృతజపో యస్య విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.57॥

బ్రహ్మానందశరీరాంతో బ్రహ్మానందేంద్రియః క్వచిత్ ।
బ్రహ్మామృతమయీ విద్యా విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.58॥

బ్రహ్మానందమదోన్మత్తో బ్రహ్మామృతరసంభరః ।
బ్రహ్మాత్మని సదా స్వస్థో విదేహాన్ముక్త ఏవ సః ॥ 12.59॥

దేహముక్తిప్రకరణం సర్వవేదేషు దుర్లభం ।
మయోక్తం తే మహాయోగిన్ విదేహః శ్రవణాద్భవేత్ ॥ 12.60॥

స్కందః -

అనాథ నాథ తే పదం భజామ్యుమాసనాథ స-
న్నిశీథనాథమౌలిసంస్ఫుటల్లలాటసంగజ-
స్ఫులింగదగ్ధమన్మథం ప్రమాథనాథ పాహి మాం ॥ 12.61॥

విభూతిభూషగాత్ర తే త్రినేత్రమిత్రతామియాత్
మనఃసరోరుహం క్షణం తథేక్షణేన మే సదా ।
ప్రబంధసంసృతిభ్రమద్భ్రమజ్జనౌఘసంతతౌ
న వేద వేదమౌలిరప్యపాస్తదుఃఖసంతతిం ॥ 12.62॥

॥ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే దేహముక్తిప్రకరణవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

॥ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

శృణుష్వ దుర్లభం లోకే సారాత్ సారతరం పరం ।
ఆత్మరూపమిదం సర్వమాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.1॥

సర్వమాత్మాస్తి పరమా పరమాత్మా పరాత్మకః ।
నిత్యానందస్వరూపాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.2॥

పూర్ణరూపో మహానాత్మా పూతాత్మా శాశ్వతాత్మకః ।
నిర్వికారస్వరూపాత్మా నిర్మలాత్మా నిరాత్మకః ॥ 13.3॥

శాంతాశాంతస్వరూపాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ।
జీవాత్మా పరమాత్మా హి చిత్తాచిత్తాత్మచిన్మయః ।
ఏకాత్మా ఏకరూపాత్మా నైకాత్మాత్మవివర్జితః ॥ 13.4॥

ముక్తాముక్తస్వరూపాత్మా ముక్తాముక్తవివర్జితః ।
మోక్షరూపస్వరూపాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.5॥

ద్వైతాద్వైతస్వరూపాత్మా ద్వైతాద్వైతవివర్జితః ।
సర్వవర్జితసర్వాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.6॥

ముదాముదస్వరూపాత్మా మోక్షాత్మా దేవతాత్మకః ।
సంకల్పహీనసారాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.7॥

నిష్కలాత్మా నిర్మలాత్మా బుద్ధ్యాత్మా పురుషాత్మకః ।
ఆనందాత్మా హ్యజాత్మా చ హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.8॥

అగణ్యాత్మా గణాత్మా చ అమృతాత్మామృతాంతరః ।
భూతభవ్యభవిష్యాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.9॥

అఖిలాత్మాఽనుమన్యాత్మా మానాత్మా భావభావనః ।
తుర్యరూపప్రసన్నాత్మా ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.10॥

నిత్యం ప్రత్యక్షరూపాత్మా నిత్యప్రత్యక్షనిర్ణయః ।
అన్యహీనస్వభావాత్మా ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.11॥

అసద్ధీనస్వభావాత్మా అన్యహీనః స్వయం ప్రభుః ।
విద్యావిద్యాన్యశుద్ధాత్మా మానామానవిహీనకః ॥ 13.12॥

నిత్యానిత్యవిహీనాత్మా ఇహాముత్రఫలాంతరః ।
శమాదిషట్కశూన్యాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.13॥

ముముక్షుత్వం చ హీనాత్మా శబ్దాత్మా దమనాత్మకః ।
నిత్యోపరతరూపాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.14॥

సర్వకాలతితిక్షాత్మా సమాధానాత్మని స్థితః ।
శుద్ధాత్మా స్వాత్మని స్వాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.15॥

అన్నకోశవిహీనాత్మా ప్రాణకోశవివర్జితః ।
మనఃకోశవిహీనాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.16॥

విజ్ఞానకోశహీనాత్మా ఆనందాదివివర్జితః ।
పంచకోశవిహీనాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.17॥

నిర్వికల్పస్వరూపాత్మా సవికల్పవివర్జితః ।
శబ్దానువిద్ధహీనాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.18॥
స్థూలదేహవిహీనాత్మా సూక్ష్మదేహవివర్జితః ।
కారణాదివిహీనాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.19॥

దృశ్యానువిద్ధశూన్యాత్మా హ్యాదిమధ్యాంతవర్జితః ।
శాంతా సమాధిశూన్యాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.20॥

ప్రజ్ఞానవాక్యహీనాత్మా అహం బ్రహ్మాస్మివర్జితః ।
తత్త్వమస్యాదివాక్యాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.21॥

అయమాత్మేత్యభావాత్మా సర్వాత్మా వాక్యవర్జితః ।
ఓంకారాత్మా గుణాత్మా చ హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.22॥

జాగ్రద్ధీనస్వరూపాత్మా స్వప్నావస్థావివర్జితః ।
ఆనందరూపపూర్ణాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.23॥

భూతాత్మా చ భవిష్యాత్మా హ్యక్షరాత్మా చిదాత్మకః ।
అనాదిమధ్యరూపాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.24॥

సర్వసంకల్పహీనాత్మా స్వచ్ఛచిన్మాత్రమక్షయః ।
జ్ఞాతృజ్ఞేయాదిహీనాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.25॥

ఏకాత్మా ఏకహీనాత్మా ద్వైతాద్వైతవివర్జితః ।
స్వయమాత్మా స్వభావాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.26॥

తుర్యాత్మా నిత్యమాత్మా చ యత్కించిదిదమాత్మకః ।
భానాత్మా మానహీనాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.27॥

వాచావధిరనేకాత్మా వాచ్యానందాత్మనందకః ।
సర్వహీనాత్మసర్వాత్మా హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.28॥

ఆత్మానమేవ వీక్షస్వ ఆత్మానం భావయ స్వకం ।
స్వస్వాత్మానం స్వయం భుంక్ష్వ హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.29॥

స్వాత్మానమేవ సంతుష్య ఆత్మానం స్వయమేవ హి ।
స్వస్వాత్మానం స్వయం పశ్యేత్ స్వమాత్మానం స్వయం శ్రుతం ॥ 13.30॥

స్వమాత్మని స్వయం తృప్తః స్వమాత్మానం స్వయంభరః ।
స్వమాత్మానం స్వయం భస్మ హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.31॥

స్వమాత్మానం స్వయం మోదం స్వమాత్మానం స్వయం ప్రియం ।
స్వమాత్మానమేవ మంతవ్యం హ్యాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.32॥

ఆత్మానమేవ శ్రోతవ్యం ఆత్మానం శ్రవణం భవ ।
ఆత్మానం కామయేన్నిత్యం ఆత్మానం నిత్యమర్చయ ॥ 13.33॥

ఆత్మానం శ్లాఘయేన్నిత్యమాత్మానం పరిపాలయ ।
ఆత్మానం కామయేన్నిత్యం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.34॥

ఆత్మైవేయమియం భూమిః ఆత్మైవేదమిదం జలం ।
ఆత్మైవేదమిదం జ్యోతిరాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.35॥

ఆత్మైవాయమయం వాయురాత్మైవేదమిదం వియత్ ।
ఆత్మైవాయమహంకారః ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.36॥

ఆత్మైవేదమిదం చిత్తం ఆత్మైవేదమిదం మనః ।
ఆత్మైవేయమియం బుద్ధిరాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.37॥

ఆత్మైవాయమయం దేహః ఆత్మైవాయమయం గుణః ।
ఆత్మైవేదమిదం తత్త్వం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.38॥

ఆత్మైవాయమయం మంత్రః ఆత్మైవాయమయం జపః ।
ఆత్మైవాయమయం లోకః ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.39॥

ఆత్మైవాయమయం శబ్దః ఆత్మైవాయమయం రసః ।
ఆత్మైవాయమయం స్పర్శః ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.40॥

ఆత్మైవాయమయం గంధః ఆత్మైవాయమయం శమః ।
ఆత్మైవేదమిదం దుఃఖం ఆత్మైవేదమిదం సుఖం ॥ 13.41॥

ఆత్మీయమేవేదం జగత్ ఆత్మీయః స్వప్న ఏవ హి ।
సుషుప్తం చాప్యథాత్మీయం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.42॥

ఆత్మైవ కార్యమాత్మైవ ప్రాయో హ్యాత్మైవమద్వయం ।
ఆత్మీయమేవమద్వైతం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.43॥

ఆత్మీయమేవాయం కోఽపి ఆత్మైవేదమిదం క్వచిత్ ।
ఆత్మైవాయమయం లోకః ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.44॥

ఆత్మైవేదమిదం దృశ్యం ఆత్మైవాయమయం జనః ।
ఆత్మైవేదమిదం సర్వం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.45॥

ఆత్మైవాయమయం శంభుః ఆత్మైవేదమిదం జగత్ ।
ఆత్మైవాయమయం బ్రహ్మా ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.46॥

ఆత్మైవాయమయం సూర్య ఆత్మైవేదమిదం జడం ।
ఆత్మైవేదమిదం ధ్యానం ఆత్మైవేదమిదం ఫలం ॥ 13.47॥

ఆత్మైవాయమయం యోగః సర్వమాత్మమయం జగత్ ।
సర్వమాత్మమయం భూతం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.48॥

సర్వమాత్మమయం భావి సర్వమాత్మమయం గురుః ।
సర్వమాత్మమయం శిష్య ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.49॥

సర్వమాత్మమయం దేవః సర్వమాత్మమయం ఫలం ।
సర్వమాత్మమయం లక్ష్యం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.50॥

సర్వమాత్మమయం తీర్థం సర్వమాత్మమయం స్వయం ।
సర్వమాత్మమయం మోక్షం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.51॥

సర్వమాత్మమయం కామం సర్వమాత్మమయం క్రియా ।
సర్వమాత్మమయం క్రోధః ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.52॥

సర్వమాత్మమయం విద్యా సర్వమాత్మమయం దిశః ।
సర్వమాత్మమయం లోభః ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.53॥

సర్వమాత్మమయం మోహః సర్వమాత్మమయం భయం ।
సర్వమాత్మమయం చింతా ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.54॥

సర్వమాత్మమయం ధైర్యం సర్వమాత్మమయం ధ్రువం ।
సర్వమాత్మమయం సత్యం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.55॥

సర్వమాత్మమయం బోధం సర్వమాత్మమయం దృఢం ।
సర్వమాత్మమయం మేయం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.56॥

సర్వమాత్మమయం గుహ్యం సర్వమాత్మమయం శుభం ।
సర్వమాత్మమయం శుద్ధం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.57॥

సర్వమాత్మమయం సర్వం సత్యమాత్మా సదాత్మకః ।
పూర్ణమాత్మా క్షయం చాత్మా పరమాత్మా పరాత్పరః ॥ 13.58॥

ఇతోఽప్యాత్మా తతోఽప్యాత్మా హ్యాత్మైవాత్మా తతస్తతః ।
సర్వమాత్మమయం సత్యం ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 13.59॥

సర్వమాత్మస్వరూపం హి దృశ్యాదృశ్యం చరాచరం ।
సర్వమాత్మమయం శ్రుత్వా ముక్తిమాప్నోతి మానవః ॥ 13.60॥

స్వతంత్రశక్తిర్భగవానుమాధవో
విచిత్రకాయాత్మకజాగ్రతస్య ।
సుకారణం కార్యపరంపరాభిః
స ఏవ మాయావితతోఽవ్యయాత్మా ॥ 13.61॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే సర్వమాత్మప్రకరణం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

॥ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

శృణుష్వ సర్వం బ్రహ్మైవ సత్యం సత్యం శివం శపే ।
నిశ్చయేనాత్మయోగీంద్ర అన్యత్ కించిన్న కించన ॥ 14.1॥

అణుమాత్రమసద్రూపం అణుమాత్రమిదం ధ్రువం ।
అణుమాత్రశరీరం చ అన్యత్ కించిన్న కించన ॥ 14.2॥

సర్వమాత్మైవ శుద్ధాత్మా సర్వం చిన్మాత్రమద్వయం ।
నిత్యనిర్మలశుద్ధాత్మా అన్యత్ కించిన్న కించన ॥ 14.3॥

అణుమాత్రే విచింత్యాత్మా సర్వం న హ్యణుమాత్రకం ।
అణుమాత్రమసంకల్పో అన్యత్ కించిన్న కించన ॥ 14.4॥

చైతన్యమాత్రం సంకల్పం చైతన్యం పరమం పదం ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.5॥

చైతన్యమాత్రమోంకారః చైతన్యం సకలం స్వయం ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.6॥

ఆనందశ్చాహమేవాస్మి అహమేవ చిదవ్యయః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.7॥

అహమేవ హి గుప్తాత్మా అహమేవ నిరంతరం ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.8॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ గురోర్గురుః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.9॥

అహమేవాఖిలాధార అహమేవ సుఖాత్ సుఖం ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.10॥

అహమేవ పరం జ్యోతిరహమేవాఖిలాత్మకః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.11॥

అహమేవ హి తృప్తాత్మా అహమేవ హి నిర్గుణః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.12॥

అహమేవ హి పూర్ణాత్మా అహమేవ పురాతనః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.13॥

అహమేవ హి శాంతాత్మా అహమేవ హి శాశ్వతః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.14॥

అహమేవ హి సర్వత్ర అహమేవ హి సుస్థిరః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.15॥

అహమేవ హి జీవాత్మా అహమేవ పరాత్పరః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.16॥

అహమేవ హి వాక్యార్థో అహమేవ హి శంకరః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.17॥

అహమేవ హి దుర్లక్ష్య అహమేవ ప్రకాశకః ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.18॥

అహమేవాహమేవాహం అహమేవ స్వయం స్వయం ।
అహమేవ పరానందోఽహమేవ హి చిన్మయః ॥ 14.19॥

అహమేవ హి శుద్ధాత్మా అహమేవ హి సన్మయః ।
అహమేవ హి శూన్యాత్మా అహమేవ హి సర్వగః ॥ 14.20॥

అహమేవ హి వేదాంతః అహమేవ హి చిత్పరః ॥ 14.21॥

అహమేవ హి చిన్మాత్రం అహమేవ హి చిన్మయః ।
అన్యన్న కించిత్ చిద్రూపాదహం బాహ్యవివర్జితః ॥ 14.22॥

అహం న కించిద్ బ్రహ్మాత్మా అహం నాన్యదహం పరం ।
నిత్యశుద్ధవిముక్తోఽహం నిత్యతృప్తో నిరంజనః ॥ 14.23॥

ఆనందం పరమానందమన్యత్ కించిన్న కించన ।
నాస్తి కించిన్నాస్తి కించిత్ నాస్తి కించిత్ పరాత్పరాత్ ॥ 14.24॥

ఆత్మైవేదం జగత్ సర్వమాత్మైవేదం మనోభవం ।
ఆత్మైవేదం సుఖం సర్వం ఆత్మైవేదమిదం జగత్ ॥ 14.25॥

బ్రహ్మైవ సర్వం చిన్మాత్రం అహం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.26॥

దృశ్యం సర్వం పరం బ్రహ్మ దృశ్యం నాస్త్యేవ సర్వదా ।
బ్రహ్మైవ సర్వసంకల్పో బ్రహ్మైవ న పరం క్వచిత్ ।
ఆనందం పరమం మానం ఇదం దృశ్యం న కించన ॥ 14.27॥

బ్రహ్మైవ బ్రహ్మ చిద్రూపం చిదేవం చిన్మయం జగత్ ।
అసదేవ జగత్సర్వం అసదేవ ప్రపంచకం ॥ 14.28॥

అసదేవాహమేవాస్మి అసదేవ త్వమేవ హి ।
అసదేవ మనోవృత్తిరసదేవ గుణాగుణౌ ॥ 14.29॥

అసదేవ మహీ సర్వా అసదేవ జలం సదా ।
అసదేవ జగత్ఖాని అసదేవ చ తేజకం ॥ 14.30॥

అసదేవ సదా వాయురసదేవేదమిత్యపి ।
అహంకారమసద్బుద్ధిర్బ్రహ్మైవ జగతాం గణః ॥ 14.31॥

అసదేవ సదా చిత్తమాత్మేవేదం న సంశయః ।
అసదేవాసురాః సర్వే అసదేవేదశ్వరాకృతిః ॥ 14.32॥

అసదేవ సదా విశ్వం అసదేవ సదా హరిః ।
అసదేవ సదా బ్రహ్మా తత్సృష్టిరసదేవ హి ॥ 14.33॥

అసదేవ మహాదేవః అసదేవ గణేశ్వరః ।
అసదేవ సదా చోమా అసత్ స్కందో గణేశ్వరాః ॥ 14.34॥

అసదేవ సదా జీవ అసదేవ హి దేహకం ।
అసదేవ సదా వేదా అసద్దేహాంతమేవ చ ॥ 14.35॥

ధర్మశాస్త్రం పురాణం చ అసత్యే సత్యవిభ్రమః ।
అసదేవ హి సర్వం చ అసదేవ పరంపరా ॥ 14.36॥

అసదేవేదమాద్యంతమసదేవ మునీశ్వరాః ।
అసదేవ సదా లోకా లోక్యా అప్యసదేవ హి ॥ 14.37॥

అసదేవ సుఖం దుఃఖం అసదేవ జయాజయౌ ।
అసదేవ పరం బంధమసన్ముక్తిరపి ధ్రువం ॥ 14.38॥

అసదేవ మృతిర్జన్మ అసదేవ జడాజడం ।
అసదేవ జగత్ సర్వమసదేవాత్మభావనా ॥ 14.39॥

అసదేవ చ రూపాణి అసదేవ పదం శుభం ।
అసదేవ సదా చాహమసదేవ త్వమేవ హి ॥ 14.40॥

అసదేవ హి సర్వత్ర అసదేవ చలాచలం ।
అసచ్చ సకలం భూతమసత్యం సకలం ఫలం ॥ 14.41॥

అసత్యమఖిలం విశ్వమసత్యమఖిలో గుణః ।
అసత్యమఖిలం శేషమసత్యమఖిలం జగత్ ॥ 14.42॥

అసత్యమఖిలం పాపం అసత్యం శ్రవణత్రయం ।
అసత్యం చ సజాతీయవిజాతీయమసత్ సదా ॥ 14.43॥

అసత్యమధికారాశ్చ అనిత్యా విషయాః సదా ।
అసదేవ హి దేవాద్యా అసదేవ ప్రయోజనం ॥ 14.44॥

అసదేవ శమం నిత్యం అసదేవ శమోఽనిశం ।
అసదేవ ససందేహం అసద్యుద్ధం సురాసురం ॥ 14.45॥
అసదేవేశభావం చాసదేవోపాస్యమేవ హి ।
అసచ్చ కాలదేశాది అసత్ క్షేత్రాదిభావనం ॥ 14.46॥

తజ్జన్యధర్మాధర్మౌ చ అసదేవ వినిర్ణయః ।
అసచ్చ సర్వకర్మాణి అసదస్వపరభ్రమః ॥ 14.47॥

అసచ్చ చిత్తసద్భావ అసచ్చ స్థూలదేహకం ।
అసచ్చ లింగదేహం చ సత్యం సత్యం శివం శపే ॥ 14.48॥

అసత్యం స్వర్గనరకం అసత్యం తద్భవం సుఖం ।
అసచ్చ గ్రాహకం సర్వం అసత్యం గ్రాహ్యరూపకం ॥ 14.49॥

అసత్యం సత్యవద్భావం అసత్యం తే శివే శపే ।
అసత్యం వర్తమానాఖ్యం అసత్యం భూతరూపకం ॥ 14.50॥

అసత్యం హి భవిష్యాఖ్యం సత్యం సత్యం శివే శపే ।
అసత్ పూర్వమసన్మధ్యమసదంతమిదం జగత్ ॥ 14.51॥

అసదేవ సదా ప్రాయం అసదేవ న సంశయః ।
అసదేవ సదా జ్ఞానమజ్ఞానజ్ఞేయమేవ చ ॥ 14.52॥

అసత్యం సర్వదా విశ్వమసత్యం సర్వదా జడం ।
అసత్యం సర్వదా దృశ్యం భాతి తౌ రంగశృంగవత్ ॥ 14.53॥

అసత్యం సర్వదా భావః అసత్యం కోశసంభవం ।
అసత్యం సకలం మంత్రం సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ 14.54॥

ఆత్మనోఽన్యజ్జగన్నాస్తి నాస్త్యనాత్మమిదం సదా ।
ఆత్మనోఽన్యన్మృషైవేదం సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ 14.55॥

ఆత్మనోఽన్యత్సుఖం నాస్తి ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ।
ఆత్మనోఽన్యా గతిర్నాస్తి స్థితమాత్మని సర్వదా ॥ 14.56॥

ఆత్మనోఽన్యన్న హి క్వాపి ఆత్మనోఽన్యత్ తృణం న హి ।
ఆత్మనోఽన్యన్న కించిచ్చ క్వచిదప్యాత్మనో న హి ॥ 14.57॥

ఆత్మానందప్రకరణమేతత్తేఽభిహితం మయా ।
యః శృణోతి సకృద్విద్వాన్ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 14.58॥

సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ సద్యోబంధవిముక్తిదం ।
ఏతద్గ్రంథార్థమాత్రం వై గృణన్ సర్వైర్విముచ్యతే ॥ 14.59॥

సూతః –

పూర్ణం సత్యం మహేశం భజ నియతహృదా యోఽన్తరాయైర్విహీనః
సో నిత్యో నిర్వికల్పో భవతి భువి సదా బ్రహ్మభూతో ఋతాత్మా ।
విచ్ఛిన్నగ్రంథిరీశే శివవిమలపదే విద్యతే భాసతేఽన్తః
ఆరామోఽన్తర్భవతి నియతం విశ్వభూతో మృతశ్చ ॥ 14.60॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే ఆత్మానందప్రకరణవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

॥ పంచదశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

మహారహస్యం వక్ష్యామి గుహ్యాత్ గుహ్యతరం పునః ।
అత్యంతదుర్లభం లోకే సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.1॥

బ్రహ్మమాత్రమిదం సర్వం బ్రహ్మమాత్రమసన్న హి ।
బ్రహ్మమాత్రం శ్రుతం సర్వం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.2॥

బ్రహ్మమాత్రం మహాయంత్రం బ్రహ్మమాత్రం క్రియాఫలం ।
బ్రహ్మమాత్రం మహావాక్యం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.3॥

బ్రహ్మమాత్రం జగత్సర్వం బ్రహ్మమాత్రం జడాజడం ।
బ్రహ్మమాత్రం పరం దేహం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.4॥

బ్రహ్మమాత్రం గుణం ప్రోక్తం బ్రహ్మమాత్రమహం మహత్ ।
బ్రహ్మమాత్రం పరం బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.5॥

బ్రహ్మమాత్రమిదం వస్తు బ్రహ్మమాత్రం స చ పుమాన్ ।
బ్రహ్మమాత్రం చ యత్ కించిత్ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.6॥

బ్రహ్మమాత్రమనంతాత్మా బ్రహ్మమాత్రం పరం సుఖం ।
బ్రహ్మమాత్రం పరం జ్ఞానం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.7॥

బ్రహ్మమాత్రం పరం పారం బ్రహ్మమాత్రం పురత్రయం ।
బ్రహ్మమాత్రమనేకత్వం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.8॥

బ్రహ్మైవ కేవలం గంధం బ్రహ్మైవ పరమం పదం ।
బ్రహ్మైవ కేవలం ఘ్రాణం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.9॥

బ్రహ్మైవ కేవలం స్పర్శం శబ్దం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
బ్రహ్మైవ కేవలం రూపం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.10॥

బ్రహ్మైవ కేవలం లోకం రసో బ్రహ్మైవ కేవలం ।
బ్రహ్మైవ కేవలం చిత్తం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.11॥

తత్పదం చ సదా బ్రహ్మ త్వం పదం బ్రహ్మ ఏవ హి ।
అసీత్యేవ పదం బ్రహ్మ బ్రహ్మైక్యం కేవలం సదా ॥ 15.12॥

బ్రహ్మైవ కేవలం గుహ్యం బ్రహ్మ బాహ్యం చ కేవలం ।
బ్రహ్మైవ కేవలం నిత్యం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.13॥

బ్రహ్మైవ తజ్జలానీతి జగదాద్యంతయోః స్థితిః ।
బ్రహ్మైవ జగదాద్యంతం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.14॥

బ్రహ్మైవ చాస్తి నాస్తీతి బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ।
బ్రహ్మైవ సర్వం యత్ కించిత్ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.15॥

బ్రహ్మైవ జాగ్రత్ సర్వం హి బ్రహ్మమాత్రమహం పరం ।
బ్రహ్మైవ సత్యమస్తిత్వం బ్రహ్మైవ తుర్యముచ్యతే ॥ 15.16॥

బ్రహ్మైవ సత్తా బ్రహ్మైవ బ్రహ్మైవ గురుభావనం ।
బ్రహ్మైవ శిష్యసద్భావం మోక్షం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.17॥

పూర్వాపరం చ బ్రహ్మైవ పూర్ణం బ్రహ్మ సనాతనం ।
బ్రహ్మైవ కేవలం సాక్షాత్ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.18॥

బ్రహ్మ సచ్చిత్సుఖం బ్రహ్మ పూర్ణం బ్రహ్మ సనాతనం ।
బ్రహ్మైవ కేవలం సాక్షాత్ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.19॥

బ్రహ్మైవ కేవలం సచ్చిత్ సుఖం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
ఆనందం బ్రహ్మ సర్వత్ర ప్రియరూపమవస్థితం ॥ 15.20॥

శుభవాసనయా జీవం శివవద్భాతి సర్వదా ।
పాపవాసనయా జీవో నరకం భోజ్యవత్ స్థితం ॥ 15.21॥

బ్రహ్మైవేంద్రియవద్భానం బ్రహ్మైవ విషయాదివత్ ।
బ్రహ్మైవ వ్యవహారశ్చ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.22॥

బ్రహ్మైవ సర్వమానందం బ్రహ్మైవ జ్ఞానవిగ్రహం ।
బ్రహ్మైవ మాయాకార్యాఖ్యం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.23॥

బ్రహ్మైవ యజ్ఞసంధానం బ్రహ్మైవ హృదయాంబరం ।
బ్రహ్మైవ మోక్షసారాఖ్యం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.24॥

బ్రహ్మైవ శుద్ధాశుద్ధం చ సర్వం బ్రహ్మైవ కారణం ।
బ్రహ్మైవ కార్యం భూలోకం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.25॥

బ్రహ్మైవ నిత్యతృప్తాత్మా బ్రహ్మైవ సకలం దినం ।
బ్రహ్మైవ తూష్ణీం భూతాత్మా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.26॥

బ్రహ్మైవ వేదసారార్థః బ్రహ్మైవ ధ్యానగోచరం ।
బ్రహ్మైవ యోగయోగాఖ్యం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.27॥

నానారూపత్వాద్ బ్రహ్మ ఉపాధిత్వేన దృశ్యతే ।
మాయామాత్రమితి జ్ఞాత్వా వస్తుతో నాస్తి తత్త్వతః ॥ 15.28॥

బ్రహ్మైవ లోకవద్భాతి బ్రహ్మైవ జనవత్తథా ।
బ్రహ్మైవ రూపవద్భాతి వస్తుతో నాస్తి కించన ॥ 15.29॥

బ్రహ్మైవ దేవతాకారం బ్రహ్మైవ మునిమండలం ।
బ్రహ్మైవ ధ్యానరూపం చ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.30॥

బ్రహ్మైవ జ్ఞానవిజ్ఞానం బ్రహ్మైవ పరమేశ్వరః ।
బ్రహ్మైవ శుద్ధబుద్ధాత్మా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.31॥

బ్రహ్మైవ పరమానదం బ్రహ్మైవ వ్యాపకం మహత్ ।
బ్రహ్మైవ పరమార్థం చ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.32॥

బ్రహ్మైవ యజ్ఞరూపం చ బ్రహ్మ హవ్యం చ కేవలం ।
బ్రహ్మైవ జీవభూతాత్మా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.33॥

బ్రహ్మైవ సకలం లోకం బ్రహ్మైవ గురుశిష్యకం ।
బ్రహ్మైవ సర్వసిద్ధిం చ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.34॥

బ్రహ్మైవ సర్వమంత్రం చ బ్రహ్మైవ సకలం జపం ।
బ్రహ్మైవ సర్వకార్యం చ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.35॥

బ్రహ్మైవ సర్వశాంతత్వం బ్రహ్మైవ హృదయాంతరం ।
బ్రహ్మైవ సర్వకైవల్యం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.36॥

బ్రహ్మైవాక్షరభావంచ బ్రహ్మైవాక్షరలక్షణం ।
బ్రహ్మైవ బ్రహ్మరూపంచ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.37॥

బ్రహ్మైవ సత్యభవనం బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ।
బ్రహ్మైవ తత్పదార్థంచ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.38॥

బ్రహ్మైవాహంపదార్థంచ బ్రహ్మైవ పరమేశ్వరః ।
బ్రహ్మైవ త్వంపదార్థంచ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.39॥

బ్రహ్మైవ యద్యత్ పరమం బ్రహ్మైవేతి పరాయణం ।
బ్రహ్మైవ కలనాభావం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.40॥

బ్రహ్మ సర్వం న సందేహో బ్రహ్మైవ త్వం సదాశివః ।
బ్రహ్మైవేదం జగత్ సర్వం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.41॥

బ్రహ్మైవ సర్వసులభం బ్రహ్మైవాత్మా స్వయం స్వయం ।
బ్రహ్మైవ సుఖమాత్రత్వాత్ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.42॥

బ్రహ్మైవ సర్వం బ్రహ్మైవ బ్రహ్మణోఽన్యదసత్ సదా ।
బ్రహ్మైవ బ్రహ్మమాత్రాత్మా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.43॥

బ్రహ్మైవ సర్వవాక్యార్థః బ్రహ్మైవ పరమం పదం ।
బ్రహ్మైవ సత్యాసత్యం చ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.44॥

బ్రహ్మైవైకమనాద్యంతం బ్రహ్మైవైకం న సంశయః ।
బ్రహ్మైవైకం చిదానందః సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.45॥

బ్రహ్మైవైకం సుఖం నిత్యం బ్రహ్మైవైకం పరాయణం ।
బ్రహ్మైవైకం పరం బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.46॥

బ్రహ్మైవ చిత్ స్వయం స్వస్థం బ్రహ్మైవ గుణవర్జితం ।
బ్రహ్మైవాత్యంతికం సర్వం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.47॥

బ్రహ్మైవ నిర్మలం సర్వం బ్రహ్మైవ సులభం సదా ।
బ్రహ్మైవ సత్యం సత్యానాం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.48॥

బ్రహ్మైవ సౌఖ్యం సౌఖ్యం చ బ్రహ్మైవాహం సుఖాత్మకం ।
బ్రహ్మైవ సర్వదా ప్రోక్తం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.49॥

బ్రహ్మైవమఖిలం బ్రహ్మ బ్రహ్మైకం సర్వసాక్షికం ।
బ్రహ్మైవ భూరిభవనం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.50॥

బ్రహ్మైవ పరిపూర్ణాత్మా బ్రహ్మైవం సారమవ్యయం ।
బ్రహ్మైవ కారణం మూలం బ్రహ్మైవైకం పరాయణం ॥ 15.51॥

బ్రహ్మైవ సర్వభూతాత్మా బ్రహ్మైవ సుఖవిగ్రహం ।
బ్రహ్మైవ నిత్యతృప్తాత్మా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.52॥

బ్రహ్మైవాద్వైతమాత్రాత్మా బ్రహ్మైవాకాశవత్ ప్రభుః ।
బ్రహ్మైవ హృదయానందః సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.53॥

బ్రహ్మణోఽన్యత్ పరం నాస్తి బ్రహ్మణోఽన్యజ్జగన్న చ ।
బ్రహ్మణోఽన్యదహం నాహం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.54॥

బ్రహ్మైవాన్యసుఖం నాస్తి బ్రహ్మణోఽన్యత్ ఫలం న హి ।
బ్రహ్మణోఽన్యత్ తృణం నాస్తి సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.55॥

బ్రహ్మణోఽన్యత్ పదం మిథ్యా బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ।
బ్రహ్మణోఽన్యజ్జగన్మిథ్యా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.56॥

బ్రహ్మణోఽన్యదహం మిథ్యా బ్రహ్మమాత్రోఽహమేవ హి ।
బ్రహ్మణోఽన్యో గురుర్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.57॥

బ్రహ్మణోఽన్యదసత్ కార్యం బ్రహ్మణోఽన్యదసద్వపుః ।
బ్రహ్మణోఽన్యన్మనో నాస్తి సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.58॥

బ్రహ్మణోఽన్యజ్జగన్మిథ్యా బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ।
బ్రహ్మణోఽన్యన్న చాహంతా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 15.59॥

బ్రహ్మైవ సర్వమిత్యేవం ప్రోక్తం ప్రకరణం మయా ।
యః పఠేత్ శ్రావయేత్ సద్యో బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 15.60॥

అస్తి బ్రహ్మేతి వేదే ఇదమిదమఖిలం వేద సో సద్భవేత్ ।
సచ్చాసచ్చ జగత్తథా శ్రుతివచో బ్రహ్మైవ తజ్జాదికం ॥

యతో విద్యైవేదం పరిలుఠతి మోహేన జగతి ।
అతో విద్యాపాదో పరిభవతి బ్రహ్మైవ హి సదా ॥ 15.61॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే బ్రహ్మైవ సర్వం ప్రకరణనిరూపణం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥

॥ షోడశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

అత్యంతం దుర్లభం వక్ష్యే వేదశాస్త్రాగమాదిషు ।
శృణ్వంతు సావధానేన అసదేవ హి కేవలం ॥ 16.1॥

యత్కించిద్ దృశ్యతే లోకే యత్కించిద్భాషతే సదా ।
యత్కించిద్ భుజ్యతే క్వాపి తత్సర్వమసదేవ హి ॥ 16.2॥

యద్యత్ కించిజ్జపం వాపి స్నానం వా జలమేవ వా ।
ఆత్మనోఽన్యత్ పరం యద్యత్ అసత్ సర్వం న సంశయః ॥ 16.3॥

చిత్తకార్యం బుద్ధికార్యం మాయాకార్యం తథైవ హి ।
ఆత్మనోఽన్యత్ పరం కించిత్ తత్సర్వమసదేవ హి ॥ 16.4॥

అహంతాయాః పరం రూపం ఇదంత్వం సత్యమిత్యపి ।
ఆత్మనోఽన్యత్ పరం కించిత్ తత్సర్వమసదేవ హి ॥ 16.5॥

నానాత్వమేవ రూపత్వం వ్యవహారః క్వచిత్ క్వచిత్ ।
ఆత్మీయ ఏవ సర్వత్ర తత్సర్వమసదేవ హి ॥ 16.6॥

తత్త్వభేదం జగద్భేదం సర్వభేదమసత్యకం ।
ఇచ్ఛాభేదం జగద్భేదం తత్సర్వమసదేవ హి ॥ 16.7॥

ద్వైతభేదం చిత్రభేదం జాగ్రద్భేదం మనోమయం ।
అహంభేదమిదంభేదమసదేవ హి కేవలం ॥ 16.8॥

స్వప్నభేదం సుప్తిభేదం తుర్యభేదమభేదకం ।
కర్తృభేదం కార్యభేదం గుణభేదం రసాత్మకం ।
లింగభేదమిదంభేదమసదేవ హి కేవలం ॥ 16.9॥

ఆత్మభేదమసద్భేదం సద్భేదమసదణ్వపి ।
అత్యంతాభావసద్భేదం అసదేవ హి కేవలం ॥ 16.10॥

అస్తిభేదం నాస్తిభేదమభేదం భేదవిభ్రమః ।
భ్రాంతిభేదం భూతిభేదమసదేవ హి కేవలం ॥ 16.11॥

పునరన్యత్ర సద్భేదమిదమన్యత్ర వా భయం ।
పుణ్యభేదం పాపభేదం అసదేవ హి కేవలం ॥ 16.12॥

సంకల్పభేదం తద్భేదం సదా సర్వత్ర భేదకం ।
జ్ఞానాజ్ఞానమయం సర్వం అసదేవ హి కేవలం ॥ 16.13॥

బ్రహ్మభేదం క్షత్రభేదం భూతభౌతికభేదకం ।
ఇదంభేదమహంభేదం అసదేవ హి కేవలం ॥ 16.14॥

వేదభేదం దేవభేదం లోకానాం భేదమీదృశం ।
పంచాక్షరమసన్నిత్యం అసదేవ హి కేవలం ॥ 16.15॥

జ్ఞానేంద్రియమసన్నిత్యం కర్మేంద్రియమసత్సదా ।
అసదేవ చ శబ్దాఖ్యం అసత్యం తత్ఫలం తథా ॥ 16.16॥

అసత్యం పంచభూతాఖ్యమసత్యం పంచదేవతాః ।
అసత్యం పంచకోశాఖ్యం అసదేవ హి కేవలం ॥ 16.17॥

అసత్యం షడ్వికారాది అసత్యం షట్కమూర్మిణాం ।
అసత్యమరిషడ్వర్గమసత్యం షడృతుస్తదా ॥ 16.18॥

అసత్యం ద్వాదశమాసాః అసత్యం వత్సరస్తథా ।
అసత్యం షడవస్థాఖ్యం షట్కాలమసదేవ హి ॥ 16.19॥

అసత్యమేవ షట్శాస్త్రం అసదేవ హి కేవలం ।
అసదేవ సదా జ్ఞానం అసదేవ హి కేవలం ॥ 16.20॥

అనుక్తముక్తం నోక్తం చ అసదేవ హి కేవలం ।
అసత్ప్రకరణం ప్రోక్తం సర్వవేదేషు దుర్లభం ॥ 16.21॥

భూయః శృణు త్వం యోగీంద్ర సాక్షాన్మోక్షం బ్రవీమ్యహం ।
సన్మాత్రమహమేవాత్మా సచ్చిదానంద కేవలం ॥ 16.22॥

సన్మయానందభూతాత్మా చిన్మయానందసద్ఘనః ।
చిన్మయానందసందోహచిదానందో హి కేవలం ॥ 16.23॥

చిన్మాత్రజ్యోతిరాందశ్చిన్మాత్రజ్యోతివిగ్రహః ।
చిన్మాత్రజ్యోతిరీశానః సర్వదానందకేవలం ॥ 16.24॥

చిన్మాత్రజ్యోతిరఖిలం చిన్మాత్రజ్యోతిరస్మ్యహం ।
చిన్మాత్రం సర్వమేవాహం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 16.25॥

చిన్మాత్రమేవ చిత్తం చ చిన్మాత్రం మోక్ష ఏవ చ ।
చిన్మాత్రమేవ మననం చిన్మాత్రం శ్రవణం తథా ॥ 16.26॥

చిన్మాత్రమహమేవాస్మి సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ।
చిన్మాత్రం నిర్గుణం బ్రహ్మ చిన్మాత్రం సగుణం పరం ॥ 16.27॥

చిన్మాత్రమహమేవ త్వం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ।
చిన్మాత్రమేవ హృదయం చిన్మాత్రం చిన్మయం సదా ॥ 16.28॥

చిదేవ త్వం చిదేవాహం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ।
చిన్మాత్రమేవ శాంతత్వం చిన్మాత్రం శాంతిలక్షణం ॥ 16.29॥

చిన్మాత్రమేవ విజ్ఞానం చిన్మాత్రం బ్రహ్మ కేవలం ।
చిన్మాత్రమేవ సంకల్పం చిన్మాత్రం భువనత్రయం ॥ 16.30॥

చిన్మాత్రమేవ సర్వత్ర చిన్మాత్రం వ్యాపకో గురుః ।
చిన్మాత్రమేవ శుద్ధత్వం చిన్మాత్రం బ్రహ్మ కేవలం ॥ 16.31॥

చిన్మాత్రమేవ చైతన్యం చిన్మాత్రం భాస్కరాదికం ।
చిన్మాత్రమేవ సన్మాత్రం చిన్మాత్రం జగదేవ హి ॥ 16.32॥

చిన్మాత్రమేవ సత్కర్మ చిన్మాత్రం నిత్యమంగలం ।
చిన్మాత్రమేవ హి బ్రహ్మ చిన్మాత్రం హరిరేవ హి ॥ 16.33॥

చిన్మాత్రమేవ మౌనాత్మా చిన్మాత్రం సిద్ధిరేవ హి ।
చిన్మాత్రమేవ జనితం చిన్మాత్రం సుఖమేవ హి ॥ 16.34॥

చిన్మాత్రమేవ గగనం చిన్మాత్రం పర్వతం జలం ।
చిన్మాత్రమేవ నక్షత్రం చిన్మాత్రం మేఘమేవ హి ॥ 16.35॥

చిదేవ దేవతాకారం చిదేవ శివపూజనం ।
చిన్మాత్రమేవ కాఠిన్యం చిన్మాత్రం శీతలం జలం ॥ 16.36॥

చిన్మాత్రమేవ మంతవ్యం చిన్మాత్రం దృశ్యభావనం ।
చిన్మాత్రమేవ సకలం చిన్మాత్రం భువనం పితా ॥ 16.37॥

చిన్మాత్రమేవ జననీ చిన్మాత్రాన్నాస్తి కించన ।
చిన్మాత్రమేవ నయనం చిన్మాత్రం శ్రవణం సుఖం ॥ 16.38॥

చిన్మాత్రమేవ కరణం చిన్మాత్రం కార్యమీశ్వరం ।
చిన్మాత్రం చిన్మయం సత్యం చిన్మాత్రం నాస్తి నాస్తి హి ॥ 16.39॥

చిన్మాత్రమేవ వేదాంతం చిన్మాత్రం బ్రహ్మ నిశ్చయం ।
చిన్మాత్రమేవ సద్భావి చిన్మాత్రం భాతి నిత్యశః ॥ 16.40॥

చిదేవ జగదాకారం చిదేవ పరమం పదం ।
చిదేవ హి చిదాకారం చిదేవ హి చిదవ్యయః ॥ 16.41॥

చిదేవ హి శివాకారం చిదేవ హి శివవిగ్రహః ।
చిదాకారమిదం సర్వం చిదాకారం సుఖాసుఖం ॥ 16.42॥

చిదేవ హి జడాకారం చిదేవ హి నిరంతరం ।
చిదేవకలనాకారం జీవాకారం చిదేవ హి ॥ 16.43॥

చిదేవ దేవతాకారం చిదేవ శివపూజనం ।
చిదేవ త్వం చిదేవాహం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 16.44॥

చిదేవ పరమాకారం చిదేవ హి నిరామయం ।
చిన్మాత్రమేవ సతతం చిన్మాత్రం హి పరాయణం ॥ 16.45॥

చిన్మాత్రమేవ వైరాగ్యం చిన్మాత్రం నిర్గుణం సదా ।
చిన్మాత్రమేవ సంచారం చిన్మాత్రం మంత్రతంత్రకం ॥ 16.46॥

చిదాకారమిదం విశ్వం చిదాకారం జగత్త్రయం ।
చిదాకారమహంకారం చిదాకారం పరాత్ పరం ॥ 16.47॥

చిదాకారమిదం భేదం చిదాకారం తృణాదికం ।
చిదాకారం చిదాకాశం చిదాకారమరూపకం ॥ 16.48॥

చిదాకారం మహానందం చిదాకారం సుఖాత్ సుఖం ।
చిదాకారం సుఖం భోజ్యం చిదాకారం పరం గురుం ॥ 16.49॥

చిదాకారమిదం విశ్వం చిదాకారమిదం పుమాన్ ।
చిదాకారమజం శాంతం చిదాకారమనామయం ॥ 16.50॥

చిదాకారం పరాతీతం చిదాకారం చిదేవ హి ।
చిదాకారం చిదాకాశం చిదాకాశం శివాయతే ॥ 16.51॥

చిదాకారం సదా చిత్తం చిదాకారం సదాఽమృతం ।
చిదాకారం చిదాకాశం తదా సర్వాంతరాంతరం ॥ 16.52॥

చిదాకారమిదం పూర్ణం చిదాకారమిదం ప్రియం ।
చిదాకారమిదం సర్వం చిదాకారమహం సదా ॥ 16.53॥

చిదాకారమిదం స్థానం చిదాకారం హృదంబరం ।
చిదాబోధం చిదాకారం చిదాకాశం తతం సదా ॥ 16.54॥

చిదాకారం సదా పూర్ణం చిదాకారం మహత్ఫలం ।
చిదాకారం పరం తత్త్వం చిదాకారం పరం భవాన్ ॥ 16.55॥

చిదాకారం సదామోదం చిదాకారం సదా మృతం ।
చిదాకారం పరం బ్రహ్మ చిదహం చిదహం సదా ॥ 16.56॥

చిదహం చిదహం చిత్తం చిత్తం స్వస్య న సంశయః ।
చిదేవ జగదాకారం చిదేవ శివశంకరః ॥ 16.57॥

చిదేవ గగనాకారం చిదేవ గణనాయకం ।
చిదేవ భువనాకారం చిదేవ భవభావనం ॥ 16.58॥

చిదేవ హృదయాకారం చిదేవ హృదయేశ్వరః ।
చిదేవ అమృతాకారం చిదేవ చలనాస్పదం ॥ 16.59॥

చిదేవాహం చిదేవాహం చిన్మయం చిన్మయం సదా ।
చిదేవ సత్యవిశ్వాసం చిదేవ బ్రహ్మభావనం ॥ 16.60॥

చిదేవ పరమం దేవం చిదేవ హృదయాలయం ।
చిదేవ సకలాకారం చిదేవ జనమండలం ॥ 16.61॥

చిదేవ సర్వమానందం చిదేవ ప్రియభాషణం ।
చిదేవ త్వం చిదేవాహం సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 16.62॥

చిదేవ పరమం ధ్యానం చిదేవ పరమర్చణం ।
చిదేవ త్వం చిదేవాహం సర్వం చిన్మయమేవ హి ॥ 16.63॥

చిదేవ త్వం ప్రకరణం సర్వవేదేషు దుర్లభం ।
సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మైవ భవతి ధ్రువం ॥ 16.64॥

యస్యాభిధ్యానయోగాజ్జనిమృతివివశాః శాశ్వతం వృత్తిభిర్యే
మాయామోహైర్విహీనా హృదుదరభయజం ఛిద్యతే గ్రంథిజాతం ।
విశ్వం విశ్వాధికరసం భవతి భవతో దర్శనాదాప్తకామః
సో నిత్యో నిర్వికల్పో భవతి భువి సదా బ్రహ్మభూతోఽన్తరాత్మా ॥ 16.65॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే చిదేవత్వంప్రకరణవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥

॥ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

నిదాఘ శృణు గుహ్యం మే సర్వసిద్ధాంతసంగ్రహం ।
ద్వైతాద్వైతమిదం శూన్యం శాంతం బ్రహ్మైవ సర్వదా ॥ 17.1॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ పరాత్ పరం ।
ద్వైతాద్వైతమిదం శూన్యం శాంతం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 17.2॥

అహమేవ హి శాంతాత్మా అహమేవ హి సర్వగః ।
అహమేవ హి శుద్ధాత్మా అహమేవ హి నిత్యశః ॥ 17.3॥

అహమేవ హి నానాత్మా అహమేవ హి నిర్గుణః ।
అహమేవ హి నిత్యాత్మా అహమేవ హి కారణం ॥ 17.4॥

అహమేవ హి జగత్ సర్వం ఇదం చైవాహమేవ హి ।
అహమేవ హి మోదాత్మా అహమేవ హి ముక్తిదః ॥ 17.5॥

అహమేవ హి చైతన్యం అహమేవ హి చిన్మయః ।
అహమేవ హి చైతన్యమహం సర్వాంతరః సదా ॥ 17.6॥

అహమేవ హి భూతాత్మా భౌతికం త్వహమేవ హి ।
అహమేవ త్వమేవాహమహమేవాహమేవ హి ॥ 17.7॥

జీవాత్మా త్వహమేవాహమహమేవ పరేశ్వరః ।
అహమేవ విభుర్నిత్యమహమేవ స్వయం సదా ॥ 17.8॥

అహమేవాక్షరం సాక్షాత్ అహమేవ హి మే ప్రియం ।
అహమేవ సదా బ్రహ్మ అహమేవ సదాఽవ్యయః ॥ 17.9॥

అహమేవాహమేవాగ్రే అహమేవాంతరాంతరః ।
అహమేవ చిదాకాశమహమేవావభాసకః ॥ 17.10॥

అహమేవ సదా స్రష్టా అహమేవ హి రక్షకః ।
అహమేవ హి లీలాత్మా అహమేవ హి నిశ్చయః ॥ 17.11॥

అహమేవ సదా సాక్షీ త్వమేవ త్వం పురాతనః ।
త్వమేవ హి పరం బ్రహ్మ త్వమేవ హి నిరంతరం ॥ 17.12॥

అహమేవాహమేవాహమహమేవ త్వమేవ హి ।
అహమేవాద్వయాకారః అహమేవ విదేహకః ॥ 17.13॥

అహమేవ మమాధారః అహమేవ సదాత్మకః ।
అహమేవోపశాంతాత్మా అహమేవ తితిక్షకః ॥ 17.14॥

అహమేవ సమాధానం శ్రద్ధా చాప్యహమేవ హి ।
అహమేవ మహావ్యోమ అహమేవ కలాత్మకః ॥ 17.15॥

అహమేవ హి కామాంతః అహమేవ సదాంతరః ।
అహమేవ పురస్తాచ్చ అహం పశ్చాదహం సదా ॥ 17.16॥

అహమేవ హి విశ్వాత్మా అహమేవ హి కేవలం ।
అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ పరాత్పరః ॥ 17.17॥

అహమేవ చిదానందః అహమేవ సుఖాసుఖం ।
అహమేవ గురుత్వం చ అహమేవాచ్యుతః సదా ॥ 17.18॥

అహమేవ హి వేదాంతః అహమేవ హి చింతనః ।
దేహోఽహం శుద్ధచైతన్యః అహం సంశయవర్జితః ॥ 17.19॥

అహమేవ పరం జ్యోతిరహమేవ పరం పదం ।
అహమేవావినాశ్యాత్మా అహమేవ పురాతనః ॥ 17.20॥

అహం బ్రహ్మ న సందేహః అహమేవ హి నిష్కలః ।
అహం తుర్యో న సందేహః అహమాత్మా న సంశయః ॥ 17.21॥

అహమిత్యపి హీనోఽహమహం భావనవర్జితః ।
అహమేవ హి భావాంతా అహమేవ హి శోభనం ॥ 17.22॥

అహమేవ క్షణాతీతః అహమేవ హి మంగలం ।
అహమేవాచ్యుతానందః అహమేవ నిరంతరం ॥ 17.23॥

అహమేవాప్రమేయాత్మా అహం సంకల్పవర్జితః ।
అహం బుద్ధః పరంధామ అహం బుద్ధివివర్జితః ॥ 17.24॥

అహమేవ సదా సత్యం అహమేవ సదాసుఖం ।
అహమేవ సదా లభ్యం అహం సులభకారణం ॥ 17.25॥

అహం సులభవిజ్ఞానం దుర్లభో జ్ఞానినాం సదా ।
అహం చిన్మాత్ర ఏవాత్మా అహమేవ హి చిద్ఘనః ॥ 17.26॥

అహమేవ త్వమేవాహం బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ।
అహమాత్మా న సందేహః సర్వవ్యాపీ న సంశయః ॥ 17.27॥

అహమాత్మా ప్రియం సత్యం సత్యం సత్యం పునః పునః ।
అహమాత్మాఽజరో వ్యాపీ అహమేవాత్మనో గురుః ॥ 17.28॥

అహమేవామృతో మోక్షో అహమేవ హి నిశ్చలః ।
అహమేవ హి నిత్యాత్మా అహం ముక్తో న సంశయః ॥ 17.29॥

అహమేవ సదా శుద్ధః అహమేవ హి నిర్గుణః ।
అహం ప్రపంచహీనోఽహం అహం దేహవివర్జితః ॥ 17.30॥

అహం కామవిహీనాత్మా అహం మాయావివర్జితః ।
అహం దోషప్రవృత్తాత్మా అహం సంసారవర్జితః ॥ 17.31॥

అహం సంకల్పరహితో వికల్పరహితః శివః ।
అహమేవ హి తుర్యాత్మా అహమేవ హి నిర్మలః ॥ 17.32॥

అహమేవ సదా జ్యోతిరహమేవ సదా ప్రభుః ।
అహమేవ సదా బ్రహ్మ అహమేవ సదా పరః ॥ 17.33॥

అహమేవ సదా జ్ఞానమహమేవ సదా మృదుః ।
అహమేవ హి చిత్తం చ అహం మానవివర్జితః ॥ 17.34॥

అహంకారశ్చ సంసారమహంకారమసత్సదా ।
అహమేవ హి చిన్మాత్రం మత్తోఽన్యన్నాస్తి నాస్తి హి ॥ 17.35॥

అహమేవ హి మే సత్యం మత్తోఽన్యన్నాస్తి కించన ।
మత్తోఽన్యత్తత్పదం నాస్తి మత్తోఽన్యత్ త్వత్పదం నహి ॥ 17.36॥

పుణ్యమిత్యపి న క్వాపి పాపమిత్యపి నాస్తి హి ।
ఇదం భేదమయం భేదం సదసద్భేదమిత్యపి ॥ 17.37॥

నాస్తి నాస్తి త్వయా సత్యం సత్యం సత్యం పునః పునః ।
నాస్తి నాస్తి సదా నాస్తి సర్వం నాస్తీతి నిశ్చయః ॥ 17.38॥

ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మ త్వమేవ హి ।
కాలో బ్రహ్మ కలా బ్రహ్మ కార్యం బ్రహ్మ క్షణం తదా ॥ 17.39॥

సర్వం బ్రహ్మేప్యహం బ్రహ్మ బ్రహ్మేస్మీతి న సంశయః ।
చిత్తం బ్రహ్మ మనో బ్రహ్మ సత్యం బ్రహ్మ సదాఽస్మ్యహం ॥ 17.40॥

నిర్గుణం బ్రహ్మ నిత్యం చ నిరంతరమహం పరః ।
ఆద్యంతం బ్రహ్మ ఏవాహం ఆద్యంతం చ నహి క్వచిత్ ॥ 17.41॥

అహమిత్యపి వార్తాఽపి స్మరణం భాషణం న చ ।
సర్వం బ్రహ్మైవ సందేహస్త్వమిత్యపి న హి క్వచిత్ ॥ 17.42॥

వక్తా నాస్తి న సందేహః ఏషా గీతా సుదుర్లభః ।
సద్యో మోక్షప్రదం హ్యేతత్ సద్యో ముక్తిం ప్రయచ్ఛతి ॥ 17.43॥

సద్య ఏవ పరం బ్రహ్మ పదం ప్రాప్నోతి నిశ్చయః ।
సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ సద్యో ముక్తిం ప్రయచ్ఛతి ॥ 17.44॥

ఏతత్తు దుర్లభం లోకే త్రైలోక్యేఽపి చ దుర్లభం ।
అహం బ్రహ్మ న సందేహ ఇత్యేవం భావయేత్ దృఢం ।
తతః సర్వం పరిత్యజ్య తూష్ణీం తిష్ఠ యథా సుఖం ॥ 17.45॥

సూతః –

భువనగగనమధ్యధ్యానయోగాంగసంగే
యమనియమవిశేషైర్భస్మరాగాంగసంగైః ।
సుఖముఖభరితాశాః కోశపాశాద్విహీనా
హృది ముదితపరాశాః శాంభవాః శంభువచ్చ ॥ 17.46॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే సర్వసిద్ధాంతసంగ్రహప్రకరణం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

॥ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

శృణు భూయః పరం తత్త్వం సద్యో మోక్షప్రదాయకం ।
సర్వం బ్రహ్మైవ సతతం సర్వం శాంతం న సంశయః ॥ 18.1॥

బ్రహ్మైక్షరమిదం సర్వం పరాకారమిదం నహి ।
ఇదమిత్యపి యద్దోషం వయమిత్యపి భాషణం ॥ 18.2॥

యత్కించిత్స్మరణం నాస్తి యత్కించిద్ ధ్యానమేవ హి ।
యత్కించిద్ జ్ఞానరూపం వా తత్సర్వం బ్రహ్మ ఏవ హి ॥ 18.3॥

యత్కించిద్ బ్రహ్మవాక్యం వా యత్కించిద్వేదవాక్యకం ।
యత్కించిద్గురువాక్యం వా తత్సర్వం బ్రహ్మ ఏవ హి ॥ 18.4॥

యత్కించిత్కల్మషం సత్యం యత్కించిత్ ప్రియభాషణం ।
యత్కించిన్మననం సత్తా తత్సర్వం బ్రహ్మ ఏవ హి ॥ 18.5॥

యత్కించిత్ శ్రవణం నిత్యం యత్ కించిద్ధ్యానమశ్నుతే ।
యత్కించిన్నిశ్చయం శ్రద్ధా తత్సర్వం బ్రహ్మ ఏవ హి ॥ 18.6॥

యత్కించిద్ గురూపదేశం యత్కించిద్గురుచింతనం ।
యత్కించిద్యోగభేదం వా తత్సర్వం బ్రహ్మ ఏవ హి ॥ 18.7॥

సర్వం త్యజ్య గురుం త్యజ్య సర్వం సంత్యజ్య నిత్యశః ।
తూష్ణీమేవాసనం బ్రహ్మ సుఖమేవ హి కేవలం ॥ 18.8॥

సర్వం త్యక్త్వా సుఖం నిత్యం సర్వత్యాగం సుఖం మహత్ ।
సర్వత్యాగం పరానందం సర్వత్యాగం పరం సుఖం ॥ 18.9॥

సర్వత్యాగం మనస్త్యాగః సర్వత్యాగమహంకృతేః ।
సర్వత్యాగం మహాయోగః సర్వత్యాగం సుఖం పరం ॥ 18.10॥

సర్వత్యాగం మహామోక్షం చిత్తత్యాగం తదేవ హి ।
చిత్తమేవ జగన్నిత్యం చిత్తమేవ హి సంసృతిః ॥ 18.11॥

చిత్తమేవ మహామాయా చిత్తమేవ శరీరకం ।
చిత్తమేవ భయం దేహః చిత్తమేవ మనోమయం ॥ 18.12॥

చిత్తమేవ ప్రపంచాఖ్యం చిత్తమేవ హి కల్మషం ।
చిత్తమేవ జడం సర్వం చిత్తమేవేంద్రియాదికం ॥ 18.13॥

చిత్తమేవ సదా సత్యం చిత్తమేవ నహి క్వచిత్ ।
చిత్తమేవ మహాశాస్త్రం చిత్తమేవ మనఃప్రదం ॥ 18.14॥

చిత్తమేవ సదా పాపం చిత్తమేవ సదా మతం ।
చిత్తమేవ హి సర్వాఖ్యం చిత్తమేవ సదా జహి ॥ 18.15॥

చిత్తం నాస్తీతి చింతా స్యాత్ ఆత్మమాత్రం ప్రకాశతే ।
చిత్తమస్తీతి చింతా చేత్ చిత్తత్వం స్వయమేవ హి ॥ 18.16॥

స్వయమేవ హి చిత్తాఖ్యం స్వయం బ్రహ్మ న సంశయః ।
చిత్తమేవ హి సర్వాఖ్యం చిత్తం సర్వమితి స్మృతం ॥ 18.17॥

బ్రహ్మైవాహం స్వయంజ్యోతిర్బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహః సర్వం చిజ్జ్యోతిరేవ హి ॥ 18.18॥

అహం బ్రహ్మైవ నిత్యాత్మా పూర్ణాత్ పూర్ణతరం సదా ।
అహం పృథ్వ్యాదిసహితం అహమేవ విలక్షణం ॥ 18.19॥

అహం సూక్ష్మశరీరాంతమహమేవ పురాతనం ।
అహమేవ హి మానాత్మా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 18.20॥

చిదాకారో హ్యహం పూర్ణశ్చిదాకారమిదం జగత్ ।
చిదాకారం చిదాకాశం చిదాకాశమహం సదా ॥ 18.21॥

చిదాకాశం త్వమేవాసి చిదాకాశమహం సదా ।
చిదాకాశం చిదేవేదం చిదాకాశాన్న కించన ॥ 18.22॥

చిదాకాశతతం సర్వం చిదాకాశం ప్రకాశకం ।
చిదాకారం మనో రూపం చిదాకాశం హి చిద్ఘనం ॥ 18.23॥

చిదాకాశం పరం బ్రహ్మ చిదాకాశం చ చిన్మయః ।
చిదాకాశం శివం సాక్షాచ్చిదాకాశమహం సదా ॥ 18.24॥

సచ్చిదానందరూపోఽహం సచ్చిదానందశాశ్వతః ।
సచ్చిదానంద సన్మాత్రం సచ్చిదానందభావనః ॥ 18.25॥

సచ్చిదానందపూర్ణోఽహం సచ్చిదానందకారణం ।
సచ్చిదానందసందోహః సచ్చిదానంద ఈశ్వరః ॥ 18.26॥

సచ్చిదానందనిత్యోఽహం సచ్చిదానందలక్షణం ।
సచ్చిదానందమాత్రోఽహం సచ్చిదానందరూపకః ॥ 18.27॥

ఆత్మైవేదమిదం సర్వమాత్మైవాహం న సంశయః ।
ఆత్మైవాస్మి పరం సత్యమాత్మైవ పరమం పదం ॥ 18.28॥

ఆత్మైవ జగదాకారం ఆత్మైవ భువనత్రయం ।
ఆత్మైవ జగతాం శ్రేష్ఠః ఆత్మైవ హి మనోమయః ॥ 18.29॥

ఆత్మైవ జగతాం త్రాతా ఆత్మైవ గురురాత్మనః ।
ఆత్మైవ బహుధా భాతి ఆత్మైవైకం పరాత్మనః ॥ 18.30॥

ఆత్మైవ పరమం బ్రహ్మ ఆత్మైవాహం న సంశయః ।
ఆత్మైవ పరమం లోకం ఆత్మైవ పరమాత్మనః ॥ 18.31॥

ఆత్మైవ జీవరూపాత్మా ఆత్మైవేశ్వరవిగ్రహః ।
ఆత్మైవ హరిరానందః ఆత్మైవ స్వయమాత్మనః ॥ 18.32॥

ఆత్మైవానందసందోహ ఆత్మైవేదం సదా సుఖం ।
ఆత్మైవ నిత్యశుద్ధాత్మా ఆత్మైవ జగతః పరః ॥ 18.33॥

ఆత్మైవ పంచభూతాత్మా ఆత్మైవ జ్యోతిరాత్మనః ।
ఆత్మైవ సర్వదా నాన్యదాత్మైవ పరమోఽవ్యయః ॥ 18.34॥

ఆత్మైవ హ్యాత్మభాసాత్మా ఆత్మైవ విభురవ్యయః ।
ఆత్మైవ బ్రహ్మవిజ్ఞానం ఆత్మైవాహం త్వమేవ హి ॥ 18.35॥

ఆత్మైవ పరమానంద ఆత్మైవాహం జగన్మయః ।
ఆత్మైవాహం జగద్భానం ఆత్మైవాహం న కించన ॥ 18.36॥

ఆత్మైవ హ్యాత్మనః స్నానమాత్మైవ హ్యాత్మనో జపః ।
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో మోదమాత్మైవాత్మప్రియః సదా ॥ 18.37॥

ఆత్మైవ హ్యాత్మనో నిత్యో హ్యాత్మైవ గుణభాసకః ।
ఆత్మైవ తుర్యరూపాత్మా ఆత్మాతీతస్తతః పరః ॥ 18.38॥

ఆత్మైవ నిత్యపూర్ణాత్మా ఆత్మైవాహం న సంశయః ।
ఆత్మైవ త్వమహం చాత్మా సర్వమాత్మైవ కేవలం ॥ 18.39॥

నిత్యోఽహం నిత్యపూర్ణోఽహం నిత్యోఽహం సర్వదా సదా ।
ఆత్మైవాహం జగన్నాన్యద్ అమృతాత్మా పురాతనః ॥ 18.40॥

పురాతనోఽహం పురుషోఽహమీశః పరాత్ పరోఽహం పరమేశ్వరోఽహం ।
భవప్రదోఽహం భవనాశనోఽహం సుఖప్రదోఽహం సుఖరూపమద్వయం ॥ 18.41॥

ఆనందోఽహమశేషోఽహమమృతోహం న సంశయః ।
అజోఽహమాత్మరూపోఽహమన్యన్నాస్తి సదా ప్రియః ॥ 18.42॥

బ్రహ్మైవాహమిదం బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మ సదాఽవ్యయః ।
సదా సర్వపదం నాస్తి సర్వమేవ సదా న హి ॥ 18.43॥

నిర్గుణోఽహం నిరాధార అహం నాస్తీతి సర్వదా ।
అనర్థమూలం నాస్త్యేవ మాయాకార్యం న కించన ॥ 18.44॥

అవిద్యావిభవో నాస్తి అహం బ్రహ్మ న సంశయః ।
సర్వం బ్రహ్మ చిదాకాశం తదేవాహం న సంశయః ॥ 18.45॥

తదేవాహం స్వయం చాహం పరం చాహం పరేశ్వరః ।
విద్యాధరోఽహమేవాత్ర విద్యావిద్యే న కించన ॥ 18.46॥

చిదహం చిదహం నిత్యం తుర్యోఽహం తుర్యకః పరః ।
బ్రహ్మైవ సర్వం బ్రహ్మైవ సర్వం బ్రహ్మ సదాఽస్మ్యహం ॥ 18.47॥

మత్తోఽన్యన్నాపరం కించిన్మత్తోఽన్యద్బ్రహ్మ చ క్వచిత్ ।
మత్తోఽన్యత్ పరమం నాస్తి మత్తోఽన్యచ్చిత్పదం నహి ॥ 18.48॥

మత్తోఽన్యత్ సత్పదం నాస్తి మత్తోఽన్యచ్చిత్పదం న మే ।
మత్తోఽన్యత్ భవనం నాస్తి మత్తోఽన్యద్ బ్రహ్మ ఏవ న ॥ 18.49॥

మత్తోఽన్యత్ కారణం నాస్తి మత్తోఽన్యత్ కించిదప్యణు ।
మత్తోఽన్యత్ సత్త్వరూపం చ మత్తోఽన్యత్ శుద్ధమేవ న ॥ 18.50॥

మత్తోఽన్యత్ పావనం నాస్తి మత్తోఽన్యత్ తత్పదం న హి ।
మత్తోఽన్యత్ ధర్మరూపం వా మత్తోఽన్యదఖిలం న చ ॥ 18.51॥

మత్తోఽన్యదసదేవాత్ర మత్తోఽన్యన్మిథ్యా ఏవ హి ।
మత్తోఽన్యద్భాతి సర్వస్వం మత్తోఽన్యచ్ఛశశృంగవత్ ॥ 18.52॥

మత్తోఽన్యద్భాతి చేన్మిథ్యా మత్తోఽన్యచ్చేంద్రజాలకం ।
మత్తోఽన్యత్ సంశయో నాస్తి మత్తోఽన్యత్ కార్య కారణం ॥ 18.53॥

బ్రహ్మమాత్రమిదం సర్వం సోఽహమస్మీతి భావనం ।
సర్వముక్తం భగవతా ఏవమేవేతి నిశ్చిను ॥ 18.54॥

బహునోక్తేన కిం యోగిన్ నిశ్చయం కురు సర్వదా ।
సకృన్నిశ్చయమాత్రేణ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 18.55॥

వననగభువనం యచ్ఛంకరాన్నాన్యదస్తి
జగదిదమసురాద్యం దేవదేవః స ఏవ ।
తనుమనగమనాద్యైః కోశకాశావకాశే
స ఖలు పరశివాత్మా దృశ్యతే సూక్ష్మబుద్ధ్యా ॥ 18.56॥

చక్షుఃశ్రోత్రమనోఽసవశ్చ హృది ఖాదుద్భాసితధ్వాంతరాత్
తస్మిన్నేవ విలీయతే గతిపరం యద్వాసనా వాసినీ ।

చిత్తం చేతయతే హృదింద్రియగణం వాచాం మనోదూరగం
తం బ్రహ్మామృతమేతదేవ గిరిజాకాంతాత్మనా సంజ్ఞితం ॥ 18.57॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

॥ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

బ్రహ్మానందం ప్రవక్ష్యామి త్రిషు లోకేషు దుర్లభం ।
యస్య శ్రవణమాత్రేణ సదా ముక్తిమవాప్నుయాత్ ॥ 19.1॥

పరమానందోఽహమేవాత్మా సర్వదానందమేవ హి ।
పూర్ణానందస్వరూపోఽహం చిదానందమయం జగత్ ॥ 19.2॥

సదానంతమనంతోఽహం బోధానందమిదం జగత్ ।
బుద్ధానందస్వరూపోఽహం నిత్యానందమిదం మనః ॥ 19.3॥

కేవలానందమాత్రోఽహం కేవలజ్ఞానవానహం ।
ఇతి భావయ యత్నేన ప్రపంచోపశమాయ వై ॥ 19.4॥

సదా సత్యం పరం జ్యోతిః సదా సత్యాదిలక్షణః ।
సదా సత్యాదిహీనాత్మా సదా జ్యోతిః ప్రియో హ్యహం ॥ 19.5॥

నాస్తి మిథ్యాప్రపంచాత్మా నాస్తి మిథ్యా మనోమయః ।
నాస్తి మిథ్యాభిధానాత్మా నాస్తి చిత్తం దురాత్మవాన్ ॥ 19.6॥

నాస్తి మూఢతరో లోకే నాస్తి మూఢతమో నరః ।
అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ స్వయం సదా ॥ 19.7॥

ఇదం పరం చ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ।
అహం బ్రహ్మాస్మి శుద్ధోఽస్మి సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 19.8॥

జగత్సర్వం సదా నాస్తి చిత్తమేవ జగన్మయం ।
చిత్తమేవ ప్రపంచాఖ్యం చిత్తమేవ శరీరకం ॥ 19.9॥

చిత్తమేవ మహాదోషం చిత్తమేవ హి బాలకః ।
చిత్తమేవ మహాత్మాఽయం చిత్తమేవ మహానసత్ ॥ 19.10॥

చిత్తమేవ హి మిథ్యాత్మా చిత్తం శశవిషాణవత్ ।
చిత్తం నాస్తి సదా సత్యం చిత్తం వంధ్యాకుమారవత్ ॥ 19.11॥

చిత్తం శూన్యం న సందేహో బ్రహ్మైవ సకలం జగత్ ।
అహమేవ హి చైతన్యం అహమేవ హి నిర్గుణం ॥ 19.12॥

మన ఏవ హి సంసారం మన ఏవ హి మండలం ।
మన ఏవ హి బంధత్వం మన ఏవ హి పాతకం ॥ 19.13॥

మన ఏవ మహద్దుఃఖం మన ఏవ శరీరకం ।
మన ఏవ ప్రపంచాఖ్యం మన ఏవ కలేవరం ॥ 19.14॥

మన ఏవ మహాసత్త్వం మన ఏవ చతుర్ముఖః ।
మన ఏవ హరిః సాక్షాత్ మన ఏవ శివః స్మృతః ॥ 19.15॥

మన ఏవేంద్రజాలాఖ్యం మనః సంకల్పమాత్రకం ।
మన ఏవ మహాపాపం మన ఏవ దురాత్మవాన్ ॥ 19.16॥

మన ఏవ హి సర్వాఖ్యం మన ఏవ మహద్భయం ।
మన ఏవ పరం బ్రహ్మ మన ఏవ హి కేవలం ॥ 19.17॥

మన ఏవ చిదాకారం మన ఏవ మనాయతే ।
చిదేవ హి పరం రూపం చిదేవ హి పరం పదం ॥ 19.18॥

పరం బ్రహ్మాహమేవాద్య పరం బ్రహ్మాహమేవ హి ।
అహమేవ హి తృప్తాత్మా అహమానందవిగ్రహః ॥ 19.19॥

అహం బుద్ధిః ప్రవృద్ధాత్మా నిత్యం నిశ్చలనిర్మలః ।
అహమేవ హి శాంతాత్మా అహమాద్యంతవర్జితః ॥ 19.20॥

అహమేవ ప్రకాశాత్మా అహం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
అహం నిత్యో న సందేహ అహం బుద్ధిః ప్రియః సదా ॥ 19.21॥

అహమేవాహమేవైకః అహమేవాఖిలామృతః ।
అహమేవ స్వయం సిద్ధః అహమేవానుమోదకః ॥ 19.22॥

అహమేవ త్వమేవాహం సర్వాత్మా సర్వవర్జితః ।
అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ పరాత్పరః ॥ 19.23॥

అహంకారం న మే దుఃఖం న మే దోషం న మే సుఖం ।
న మే బుద్ధిర్న మే చిత్తం న మే దేహో న మేంద్రియం ॥ 19.24॥

న మే గోత్రం న మే నేత్రం న మే పాత్రం న మే తృణం ।
న మే జపో న మే మంత్రో న మే లోకో న మే సుహృత్ ॥ 19.25॥

న మే బంధుర్న మే శత్రుర్న మే మాతా న మే పితా ।
న మే భోజ్యం న మే భోక్తా న మే వృత్తిర్న మే కులం ॥ 19.26॥

న మే జాతిర్న మే వర్ణః న మే శ్రోత్రం న మే క్వచిత్ ।
న మే బాహ్యం న మే బుద్ధిః స్థానం వాపి న మే వయః ॥ 19.27॥

న మే తత్త్వం న మే లోకో న మే శాంతిర్న మే కులం ।
న మే కోపో న మే కామః కేవలం బ్రహ్మమాత్రతః ॥ 19.28॥

కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ కేవలం స్వయమేవ హి ।
న మే రాగో న మే లోభో న మే స్తోత్రం న మే స్మృతిః ॥ 19.29॥

న మే మోహో న మే తృష్ణా న మే స్నేహో న మే గుణః ।
న మే కోశం న మే బాల్యం న మే యౌవనవార్ధకం ॥ 19.30॥

సర్వం బ్రహ్మైకరూపత్వాదేకం బ్రహ్మేతి నిశ్చితం ।
బ్రహ్మణోఽన్యత్ పరం నాస్తి బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ॥ 19.31॥

బ్రహ్మణోఽన్యదిదం నాస్తి బ్రహ్మణోఽన్యదిదం న హి ।
ఆత్మనోఽన్యత్ సదా నాస్తి ఆత్మైవాహం న సంశయః ॥ 19.32॥

ఆత్మనోఽన్యత్ సుఖం నాస్తి ఆత్మనోఽన్యదహం న చ ।
గ్రాహ్యగ్రాహకహీనోఽహం త్యాగత్యాజ్యవివర్జితః ॥ 19.33॥

న త్యాజ్యం న చ మే గ్రాహ్యం న బంధో న చ భుక్తిదం ।
న మే లోకం న మే హీనం న శ్రేష్ఠం నాపి దూషణం ॥ 19.34॥

న మే బలం న చండాలో న మే విప్రాదివర్ణకం ।
న మే పానం న మే హ్రస్వం న మే క్షీణం న మే బలం ॥ 19.35॥

న మే శక్తిర్న మే భుక్తిర్న మే దైవం న మే పృథక్ ।
అహం బ్రహ్మైకమాత్రత్వాత్ నిత్యత్వాన్యన్న కించన ॥ 19.36॥

న మతం న చ మే మిథ్యా న మే సత్యం వపుః క్వచిత్ ।
అహమిత్యపి నాస్త్యేవ బ్రహ్మ ఇత్యపి నామ వా ॥ 19.37॥

యద్యద్యద్యత్ప్రపంచోఽస్తి యద్యద్యద్యద్గురోర్వచః ।
తత్సర్వం బ్రహ్మ ఏవాహం తత్సర్వం చిన్మయం మతం ॥ 19.38॥

చిన్మయం చిన్మయం బ్రహ్మ సన్మయం సన్మయం సదా ।
స్వయమేవ స్వయం బ్రహ్మ స్వయమేవ స్వయం పరః ॥ 19.39॥

స్వయమేవ స్వయం మోక్షః స్వయమేవ నిరంతరః ।
స్వయమేవ హి విజ్ఞానం స్వయమేవ హి నాస్త్యకం ॥ 19.40॥

స్వయమేవ సదాసారః స్వయమేవ స్వయం పరః ।
స్వయమేవ హి శూన్యాత్మా స్వయమేవ మనోహరః ॥ 19.41॥

తూష్ణీమేవాసనం స్నానం తూష్ణీమేవాసనం జపః ।
తూష్ణీమేవాసనం పూజా తూష్ణీమేవాసనం పరః ॥ 19.42॥

విచార్య మనసా నిత్యమహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
అహం బ్రహ్మ న సందేహః ఏవం తూష్ణీంస్థితిర్జపః ॥ 19.43॥

సర్వం బ్రహ్మైవ నాస్త్యన్యత్ సర్వం జ్ఞానమయం తపః ।
స్వయమేవ హి నాస్త్యేవ సర్వాతీతస్వరూపవాన్ ॥ 19.44॥

వాచాతీతస్వరూపోఽహం వాచా జప్యమనర్థకం ।
మానసః పరమార్థోఽయం ఏతద్భేదమహం న మే ॥ 19.45॥

కుణపం సర్వభూతాది కుణపం సర్వసంగ్రహం ।
అసత్యం సర్వదా లోకమసత్యం సకలం జగత్ ॥ 19.46॥

అసత్యమన్యదస్తిత్వమసత్యం నాస్తి భాషణం ।
అసత్యాకారమస్తిత్వం బ్రహ్మమాత్రం సదా స్వయం ॥ 19.47॥

అసత్యం వేదవేదాంగం అసత్యం శాస్త్రనిశ్చయః ।
అసత్యం శ్రవణం హ్యేతదసత్యం మననం చ తత్ ॥ 19.48॥

అసత్యం చ నిదిధ్యాసః సజాతీయమసత్యకం ।
విజాతీయమసత్ ప్రోక్తం సత్యం సత్యం న సంశయః ।
సర్వం బ్రహ్మ సదా బ్రహ్మ ఏకం బ్రహ్మ చిదవ్యయం ॥ 19.49॥

చేతోవిలాసజనితం కిల విశ్వమేత-
ద్విశ్వాధికస్య కృపయా పరిపూర్ణభాస్యాత్ ।
నాస్త్యన్యతః శ్రుతిశిరోత్థితవాక్యమోఘ-
శాస్త్రానుసారికరణైర్భవతే విముక్త్యై ॥ 19.50॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే బ్రహ్మానందప్రకరణం నామ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥

॥ వింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

శృణు కేవలమత్యంతం రహస్యం పరమాద్భుతం ।
ఇతి గుహ్యతరం సద్యో మోక్షప్రదమిదం సదా ॥ 20.1॥

సులభం బ్రహ్మవిజ్ఞానం సులభం శుభముత్తమం ।
సులభం బ్రహ్మనిష్ఠానాం సులభం సర్వబోధకం ॥ 20.2॥

సులభం కృతకృత్యానాం సులభం స్వయమాత్మనః ।
సులభం కారణాభావం సులభం బ్రహ్మణి స్థితం ॥ 20.3॥

సులభం చిత్తహీనానాం స్వయం తచ్చ స్వయం స్వయం ।
స్వయం సంసారహీనానాం చిత్తం సంసారముచ్యతే ॥ 20.4॥

సృష్ట్యైదం న సంసారః బ్రహ్మైవేదం మనో న చ ।
బ్రహ్మైవేదం భయం నాస్తి బ్రహ్మైవేదం న కించన ॥ 20.5॥

బ్రహ్మైవేదమసత్ సర్వం బ్రహ్మైవేదం పరాయణం ।
బ్రహ్మైవేదం శరీరాణాం బ్రహ్మైవేదం తృణం న చ ॥ 20.6॥

బ్రహ్మైవాస్మి న చాన్యోఽస్మి బ్రహ్మైవేదం జగన్న చ ।
బ్రహ్మైవేదం వియన్నాస్తి బ్రహ్మైవేదం క్రియా న చ ॥ 20.7॥

బ్రహ్మైవేదం మహాత్మానం బ్రహ్మైవేదం ప్రియం సదా ।
బ్రహ్మైవేదం జగన్నాంతో బ్రహ్మైవాహం భయం న హి ॥ 20.8॥

బ్రహ్మైవాహం సదాచిత్తం బ్రహ్మైవాహమిదం న హి ।
బ్రహ్మైవాహం తు యన్మిథ్యా బ్రహ్మైవాహమియం భ్రమా ॥ 20.9॥

బ్రహ్మైవ సర్వసిద్ధాంతో బ్రహ్మైవ మనసాస్పదం ।
బ్రహ్మైవ సర్వభవనం బ్రహ్మైవ మునిమండలం ॥ 20.10॥

బ్రహ్మైవాహం తు నాస్త్యన్యద్ బ్రహ్మైవ గురుపూజనం ।
బ్రహ్మైవ నాన్యత్ కించిత్తు బ్రహ్మైవ సకలం సదా ॥ 20.11॥

బ్రహ్మైవ త్రిగుణాకారం బ్రహ్మైవ హరిరూపకం ।
బ్రహ్మణోఽన్యత్ పదం నాస్తి బ్రహ్మణోఽన్యత్ క్షణం న మే ॥ 20.12॥

బ్రహ్మైవాహం నాన్యవార్తా బ్రహ్మైవాహం న చ శ్రుతం ।
బ్రహ్మైవాహం సమం నాస్తి సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 20.13॥

బ్రహ్మైవాహం న మే భోగో బ్రహ్మైవాహం న మే పృథక్ ।
బ్రహ్మైవాహం సతం నాస్తి బ్రహ్మైవ బ్రహ్మరూపకః ॥ 20.14॥

బ్రహ్మైవ సర్వదా భాతి బ్రహ్మైవ సుఖముత్తమం ।
బ్రహ్మైవ నానాకారత్వాత్ బ్రహ్మైవాహం ప్రియం మహత్ ॥ 20.15॥

బ్రహ్మైవ బ్రహ్మణః పూజ్యం బ్రహ్మైవ బ్రహ్మణో గురుః ।
బ్రహ్మైవ బ్రహ్మమాతా తు బ్రహ్మైవాహం పితా సుతః ॥ 20.16॥

బ్రహ్మైవ బ్రహ్మ దేవం చ బ్రహ్మైవ బ్రహ్మ తజ్జయః ।
బ్రహ్మైవ ధ్యానరూపాత్మా బ్రహ్మైవ బ్రహ్మణో గుణః ॥ 20.17॥

ఆత్మైవ సర్వనిత్యాత్మా ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ।
ఆత్మైవ సతతం హ్యాత్మా ఆత్మైవ గురురాత్మనః ॥ 20.18॥

ఆత్మజ్యోతిరహంభూతమాత్మైవాస్తి సదా స్వయం ।
స్వయం తత్త్వమసి బ్రహ్మ స్వయం భామి ప్రకాశకః ॥ 20.19॥

స్వయం జీవత్వసంశాంతిః స్వయమీశ్వరరూపవాన్ ।
స్వయం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ స్వయం కేవలమవ్యయం ॥ 20.20॥

స్వయం నాశం చ సిద్ధాంతం స్వయమాత్మా ప్రకాశకః ।
స్వయం ప్రకాశరూపాత్మా స్వయమత్యంతనిర్మలః ॥ 20.21॥

స్వయమేవ హి నిత్యాత్మా స్వయం శుద్ధః ప్రియాప్రియః ।
స్వయమేవ స్వయం ఛందః స్వయం దేహాదివర్జితః ॥ 20.22॥

స్వయం దోషవిహీనాత్మా స్వయమాకాశవత్ స్థితః ।
అయం చేదం చ నాస్త్యేవ అయం భేదవివర్జితః ॥ 20.23॥

బ్రహ్మైవ చిత్తవద్భాతి బ్రహ్మైవ శివవత్ సదా ।
బ్రహ్మైవ బుద్ధివద్భాతి బ్రహ్మైవ శివవత్ సదా ॥ 20.24॥

బ్రహ్మైవ శశవద్భాతి బ్రహ్మైవ స్థూలవత్ స్వయం ।
బ్రహ్మైవ సతతం నాన్యత్ బ్రహ్మైవ గురురాత్మనః ॥ 20.25॥

ఆత్మజ్యోతిరహం భూతమహం నాస్తి సదా స్వయం ।
స్వయమేవ పరం బ్రహ్మ స్వయమేవ చిదవ్యయః ॥ 20.26॥

స్వయమేవ స్వయం జ్యోతిః స్వయం సర్వత్ర భాసతే ।
స్వయం బ్రహ్మ స్వయం దేహః స్వయం పూర్ణః పరః పుమాన్ ॥ 20.27॥

స్వయం తత్త్వమసి బ్రహ్మ స్వయం భాతి ప్రకాశకః ।
స్వయం జీవత్వసంశాంతః స్వయమీశ్వరరూపవాన్ ॥ 20.28॥

స్వయమేవ పరం బ్రహ్మ స్వయం కేవలమవ్యయః ।
స్వయం రాద్ధాంతసిద్ధాంతః స్వయమాత్మా ప్రకాశకః ॥ 20.29॥

స్వయం ప్రకాశరూపాత్మా స్వయమత్యంతనిర్మలః ।
స్వయమేవ హి నిత్యాత్మా స్వయం శుద్ధః ప్రియాప్రియః ॥ 20.30॥

స్వయమేవ స్వయం స్వస్థః స్వయం దేహవివర్జితః ।
స్వయం దోషవిహీనాత్మా స్వయమాకాశవత్ స్థితః ॥ 20.31॥

అఖండః పరిపూర్ణోఽహమఖండరసపూరణః ।
అఖండానంద ఏవాహమపరిచ్ఛిన్నవిగ్రహః ॥ 20.32॥

ఇతి నిశ్చిత్య పూర్ణాత్మా బ్రహ్మైవ న పృథక్ స్వయం ।
అహమేవ హి నిత్యాత్మా అహమేవ హి శాశ్వతః ॥ 20.33॥

అహమేవ హి తద్బ్రహ్మ బ్రహ్మైవాహం జగత్ప్రభుః ।
బ్రహ్మైవాహం నిరాభాసో బ్రహ్మైవాహం నిరామయః ॥ 20.34॥

బ్రహ్మైవాహం చిదాకాశో బ్రహ్మైవాహం నిరంతరః ।
బ్రహ్మైవాహం మహానందో బ్రహ్మైవాహం సదాత్మవాన్ ॥ 20.35॥

బ్రహ్మైవాహమనంతాత్మా బ్రహ్మైవాహం సుఖం పరం ।
బ్రహ్మైవాహం మహామౌనీ సర్వవృత్తాంతవర్జితః ॥ 20.36॥

బ్రహ్మైవాహమిదం మిథ్యా బ్రహ్మైవాహం జగన్న హి ।
బ్రహ్మైవాహం న దేహోఽస్మి బ్రహ్మైవాహం మహాద్వయః ॥ 20.37॥

బ్రహ్మైవ చిత్తవద్భాతి బ్రహ్మైవ శివవత్ సదా ।
బ్రహ్మైవ బుద్ధివద్భాతి బ్రహ్మైవ ఫలవత్ స్వయం ॥ 20.38॥

బ్రహ్మైవ మూర్తివద్భాతి తద్బ్రహ్మాసి న సంశయః ।
బ్రహ్మైవ కాలవద్భాతి బ్రహ్మైవ సకలాదివత్ ॥ 20.39॥

బ్రహ్మైవ భూతివద్భాతి బ్రహ్మైవ జడవత్ స్వయం ।
బ్రహ్మైవౌంకారవత్ సర్వం బ్రహ్మైవౌంకారరూపవత్ ॥ 20.40॥

బ్రహ్మైవ నాదవద్బ్రహ్మ నాస్తి భేదో న చాద్వయం ।
సత్యం సత్యం పునః సత్యం బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ॥ 20.41॥

బ్రహ్మైవ సర్వమాత్మైవ బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ।
సర్వం మిథ్యా జగన్మిథ్యా దృశ్యత్వాద్ఘటవత్ సదా ॥ 20.42॥

బ్రహ్మైవాహం న సందేహశ్చిన్మాత్రత్వాదహం సదా ।
బ్రహ్మైవ శుద్ధరూపత్వాత్ దృగ్రూపత్వాత్ స్వయం మహత్ ॥ 20.43॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ పరాత్ పరః ।
అహమేవ మనోతీత అహమేవ జగత్పరః ॥ 20.44॥

అహమేవ హి నిత్యాత్మా అహం మిథ్యా స్వభావతః ।
ఆనందోఽహం నిరాధారో బ్రహ్మైవ న చ కించన ॥ 20.45॥

నాన్యత్ కించిదహం బ్రహ్మ నాన్యత్ కించిచ్చిదవ్యయః ।
ఆత్మనోఽన్యత్ పరం తుచ్ఛమాత్మనోఽన్యదహం నహి ॥ 20.46॥

ఆత్మనోఽన్యన్న మే దేహః ఆత్మైవాహం న మే మలం ।
ఆత్మన్యేవాత్మనా చిత్తమాత్మైవాహం న తత్ పృథక్ ॥ 20.47॥

ఆత్మైవాహమహం శూన్యమాత్మైవాహం సదా న మే ।
ఆత్మైవాహం గుణో నాస్తి ఆత్మైవ న పృథక్ క్వచిత్ ॥ 20.48॥

అత్యంతాభావ ఏవ త్వం అత్యంతాభావమీదృశం ।
అత్యంతాభావ ఏవేదమత్యంతాభావమణ్వపి ॥ 20.49॥

ఆత్మైవాహం పరం బ్రహ్మ సర్వం మిథ్యా జగత్త్రయం ।
అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ పరో గురుః ॥ 20.50॥

జీవభావం సదాసత్యం శివసద్భావమీదృశం ।
విష్ణువద్భావనాభ్రాంతిః సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 20.51॥

అహమేవ సదా పూర్ణం అహమేవ నిరంతరం ।
నిత్యతృప్తో నిరాకారో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 20.52॥

అహమేవ పరానంద అహమేవ క్షణాంతికః ।
అహమేవ త్వమేవాహం త్వం చాహం నాస్తి నాస్తి హి ॥ 20.53॥

వాచామగోచరోఽహం వై వాఙ్మనో నాస్తి కల్పితం ।
అహం బ్రహ్మైవ సర్వాత్మా అహం బ్రహ్మైవ నిర్మలః ॥ 20.54॥

అహం బ్రహ్మైవ చిన్మాత్రం అహం బ్రహ్మైవ నిత్యశః ।
ఇదం చ సర్వదా నాస్తి అహమేవ సదా స్థిరః ॥ 20.55॥

ఇదం సుఖమహం బ్రహ్మ ఇదం సుఖమహం జడం ।
ఇదం బ్రహ్మ న సందేహః సత్యం సత్యం పునః పునః ॥ 20.56॥

ఇత్యాత్మవైభవం ప్రోక్తం సర్వలోకేషు దుర్లభం ।
సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 20.57॥

శాంతిదాంతిపరమా భవతాంతాః
స్వాంతభాంతమనిశం శశికాంతం ।

అంతకాంతకమహో కలయంతః
వేదమౌలివచనైః కిల శాంతాః ॥ 20.58॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే ఆత్మవైభవప్రకరణం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ఏకవింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

మహారహస్యం వక్ష్యామి వేదాంతేషు చ గోపితం ।
యస్య శ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 21.1॥

సచ్చిదానందమాత్రోఽహం సర్వం సచ్చిన్మయం తతం ।
తదేవ బ్రహ్మ సంపశ్యత్ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 21.2॥

అహం బ్రహ్మ ఇదం బ్రహ్మ నానా బ్రహ్మ న సంశయః ।
సత్యం బ్రహ్మ సదా బ్రహ్మాప్యహం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 21.3॥

గురుర్బ్రహ్మ గుణో బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మపరోఽస్మ్యహం ।
నాంతం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మపరోఽస్మ్యహం ॥ 21.4॥

వేదవేద్యం పరం బ్రహ్మ విద్యా బ్రహ్మ విశేషతః ।
ఆత్మా బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మ ఆద్యంతం బ్రహ్మ సోఽస్మ్యహం ॥ 21.5॥

సత్యం బ్రహ్మ సదా బ్రహ్మ అన్యన్నాస్తి సదా పరం ।
అహం బ్రహ్మ త్వహం నాస్తి అహంకారపరం నహి ॥ 21.6॥

అహం బ్రహ్మ ఇదం నాస్తి అయమాత్మా మహాన్ సదా ।
వేదాంతవేద్యో బ్రహ్మాత్మా అపరం శశశృంగవత్ ॥ 21.7॥

భూతం నాస్తి భవిష్యం న బ్రహ్మైవ స్థిరతాం గతః ।
చిన్మయోఽహం జడం తుచ్ఛం చిన్మాత్రం దేహనాశనం ॥ 21.8॥

చిత్తం కించిత్ క్వచిచ్చాపి చిత్తం దూరోఽహమాత్మకః ।
సత్యం జ్ఞానమనంతం యన్నానృతం జడదుఃఖకం ॥ 21.9॥

ఆత్మా సత్యమనంతాత్మా దేహమేవ న సంశయః ।
వార్తాప్యసచ్చ్రుతం తన్న అహమేవ మహోమహః ॥ 21.10॥

ఏకసంఖ్యాప్యసద్బ్రహ్మ సత్యమేవ సదాఽప్యహం ।
సర్వమేవమసత్యం చ ఉత్పన్నత్వాత్ పరాత్ సదా ॥ 21.11॥

సర్వావయవహీనోఽపి నిత్యత్వాత్ పరమో హ్యహం ।
సర్వం దృశ్యం న మే కించిత్ చిన్మయత్వాద్వదామ్యహం ॥ 21.12॥

ఆగ్రహం చ న మే కించిత్ చిన్మయత్వాద్వదామ్యహం ।
ఇదమిత్యపి నిర్దేశో న క్వచిన్న క్వచిత్ సదా ॥ 21.13॥

నిర్గుణబ్రహ్మ ఏవాహం సుగురోరుపదేశతః ।
విజ్ఞానం సగుణో బ్రహ్మ అహం విజ్ఞానవిగ్రహః ॥ 21.14॥

నిర్గుణోఽస్మి నిరంశోఽస్మి భవోఽస్మి భరణోఽస్మ్యహం ।
దేవోఽస్మి ద్రవ్యపూర్ణోఽస్మి శుద్ధోఽస్మి రహితోఽస్మ్యహం ॥ 21.15॥

రసోఽస్మి రసహీనోఽస్మి తుర్యోఽస్మి శుభభావనః ।
కామోఽస్మి కార్యహీనోఽస్మి నిత్యనిర్మలవిగ్రహః ॥ 21.16॥

ఆచారఫలహీనోఽస్మి అహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ।
ఇదం సర్వం పరం బ్రహ్మ అయమాత్మా న విస్మయః ॥ 21.17॥

పూర్ణాపూర్ణస్వరూపాత్మా నిత్యం సర్వాత్మవిగ్రహః ।
పరమానందతత్త్వాత్మా పరిచ్ఛిన్నం న హి క్వచిత్ ॥ 21.18॥

ఏకాత్మా నిర్మలాకార అహమేవేతి భావయ ।
అహంభావనయా యుక్త అహంభావేన సంయుతః ॥ 21.19॥

శాంతం భావయ సర్వాత్మా శామ్యతత్త్వం మనోమలః ।
దేహోఽహమితి సంత్యజ్య బ్రహ్మాహమితి నిశ్చిను ॥ 21.20॥

బ్రహ్మైవాహం బ్రహ్మమాత్రం బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ।
ఇదం నాహమిదం నాహమిదం నాహం సదా స్మర ॥ 21.21॥

అహం సోఽహమహం సోఽహమహం బ్రహ్మేతి భావయ ।
చిదహం చిదహం బ్రహ్మ చిదహం చిదహం వద ॥ 21.22॥

నేదం నేదం సదా నేదం న త్వం నాహం చ భావయ ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహః సర్వం వేదం న కించన ॥ 21.23॥

సర్వం శబ్దార్థభవనం సర్వలోకభయం న చ ।
సర్వతీర్థం న సత్యం హి సర్వదేవాలయం న హి ॥ 21.24॥

సర్వచైతన్యమాత్రత్వాత్ సర్వం నామ సదా న హి ।
సర్వరూపం పరిత్యజ్య సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 21.25॥

బ్రహ్మైవ సర్వం తత్సత్యం ప్రపంచం ప్రకృతిర్నహి ।
ప్రాకృతం స్మరణం త్యజ్య బ్రహ్మస్మరణమాహర ॥ 21.26॥

తతస్తదపి సంత్యజ్య నిజరూపే స్థిరో భవ ।
స్థిరరూపం పరిత్యజ్య ఆత్మమాత్రం భవత్యసౌ ॥ 21.27॥

త్యాగత్వమపి సంత్యజ్య భేదమాత్రం సదా త్యజ ।
స్వయం నిజం సమావృత్య స్వయమేవ స్వయం భజ ॥ 21.28॥

ఇదమిత్యంగులీదృష్టమిదమస్తమచేతనం ।
ఇదం వాక్యం చ వాక్యేన వాచాఽపి పరివేదనం ॥ 21.29॥

సర్వభావం న సందేహః సర్వం నాస్తి న సంశయః ।
సర్వం తుచ్ఛం న సందేహః సర్వం మాయా న సంశయః ॥ 21.30॥

త్వం బ్రహ్మాహం న సందేహో బ్రహ్మైవేదం న సంశయః ।
సర్వం చిత్తం న సందేహః సర్వం బ్రహ్మ న సంశయః ॥ 21.31॥

బ్రహ్మాన్యద్భాతి చేన్మిథ్యా సర్వం మిథ్యా పరావరా ।
న దేహం పంచభూతం వా న చిత్తం భ్రాంతిమాత్రకం ॥ 21.32॥

న చ బుద్ధీంద్రియాభావో న ముక్తిర్బ్రహ్మమాత్రకం ।
నిమిషం చ న శంకాపి న సంకల్పం తదస్తి చేత్ ॥ 21.33॥

అహంకారమసద్విద్ధి అభిమానం తదస్తి చేత్ ।
న చిత్తస్మరణం తచ్చేన్న సందేహో జరా యది ॥ 21.34॥

ప్రాణో???దీయతే శాస్తి ఘ్రాణో యదిహ గంధకం ।
చక్షుర్యదిహ భూతస్య శ్రోత్రం శ్రవణభావనం ॥ 21.35॥

త్వగస్తి చేత్ స్పర్శసత్తా జిహ్వా చేద్రససంగ్రహః ।
జీవోఽస్తి చేజ్జీవనం చ పాదశ్చేత్ పాదచారణం ॥ 21.36॥

హస్తౌ యది క్రియాసత్తా స్రష్టా చేత్ సృష్టిసంభవః ।
రక్ష్యం చేద్రక్షకో విష్ణుర్భక్ష్యం చేద్భక్షకః శివః ॥ 21.37॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహః సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
పూజ్యం చేత్ పూజనం చాస్తి భాస్యం చేద్భాసకః శివః ॥ 21.38॥

సర్వం మిథ్యా న సందేహః సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ।
అస్తి చేత్ కారణం సత్యం కార్యం చైవ భవిష్యతి ॥ 21.39॥

నాస్తి చేన్నాస్తి హీనోఽహం బ్రహ్మైవాహం పరాయణం ।
అత్యంతదుఃఖమేతద్ధి అత్యంతసుఖమవ్యయం ॥ 21.40॥

అత్యంతం జన్మమాత్రం చ అత్యంతం రణసంభవం ।
అత్యంతం మలినం సర్వమత్యంతం నిర్మలం పరం ॥ 21.41॥

అత్యంతం కల్పనం దుష్టం అత్యంతం నిర్మలం త్వహం ।
అత్యంతం సర్వదా దోషమత్యంతం సర్వదా గుణం ॥ 21.42॥

అత్యంతం సర్వదా శుభ్రమత్యంతం సర్వదా మలం ।
అత్యంతం సర్వదా చాహమత్యంతం సర్వదా ఇదం ॥ 21.43॥

అత్యంతం సర్వదా బ్రహ్మ అత్యంతం సర్వదా జగత్ ।
ఏతావదుక్తమభయమహం భేదం న కించన ॥ 21.44॥

సదసద్వాపి నాస్త్యేవ సదసద్వాపి వాక్యకం ।
నాస్తి నాస్తి న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 21.45॥

కారణం కార్యరూపం వా సర్వం నాస్తి న సంశయః ।
కర్తా భోక్తా క్రియా వాపి న భోజ్యం భోగతృప్తతా ॥ 21.46॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహః సర్వ శబ్దో న వాస్తవం ।
భూతం భవిష్యం వార్తం తు కార్యం వా నాస్తి సర్వదా ॥ 21.47॥

సదసద్భేద్యభేదం వా న గుణా గుణభాగినః ।
నిర్మలం వా మలం వాపి నాస్తి నాస్తి న కించన ॥ 21.48॥

భాష్యం వా భాషణం వాఽపి నాస్తి నాస్తి న కించన ।
ప్రబలం దుర్బలం వాపి అహం చ త్వం చ వా క్వచిత్ ॥ 21.49॥

గ్రాహ్యం చ గ్రాహకం వాపి ఉపేక్ష్యం నాత్మనః క్వచిత్ ।
తీర్థం వా స్నానరూపం వా దేవో వా దేవ పూజనం ॥ 21.50॥

జన్మ వా మరణం హేతుర్నాస్తి నాస్తి న కించన ।
సత్యం వా సత్యరూపం వా నాస్తి నాస్తి న కించన ॥ 21.51॥

మాతరః పితరో వాపి దేహో వా నాస్తి కించన ।
దృగ్రూపం దృశ్యరూపం వా నాస్తి నాస్తీహ కించన ॥ 21.52॥

మాయాకార్యం చ మాయా వా నాస్తి నాస్తీహ కించన ।
జ్ఞానం వా జ్ఞానభేదో వా నాస్తి నాస్తీహ కించన ॥ 21.53॥

సర్వప్రపంచహేయత్వం ప్రోక్తం ప్రకరణం చ తే ।
యః శృణోతి సకృద్వాపి ఆత్మాకారం ప్రపద్యతే ॥ 21.54॥

స్కందః –

మాయా సా త్రిగుణా గణాధిపగురోరేణాంకచూడామణేః
పాదాంభోజసమర్చనేన విలయం యాత్యేవ నాస్త్యన్యథా ।
విద్యా హృద్యతమా సువిద్యుదివ సా భాత్యేవ హృత్పంకజే
యస్యానల్పతపోభిరుగ్రకరణాదృక్ తస్య ముక్తిః స్థిరా ॥ 21.55॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే
సర్వప్రపంచహేయత్వప్రకరణవర్ణనం నామ ఏకవింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే బ్రహ్మమయం సర్వం నాస్తి సర్వం జగన్మృషా ।
అహం బ్రహ్మ న మే చింతా అహం బ్రహ్మ న మే జడం ॥ 22.1॥

అహం బ్రహ్మ న మే దోషః అహం బ్రహ్మ న మే ఫలం ।
అహం బ్రహ్మ న మే వార్తా అహం బ్రహ్మ న మే ద్వయం ॥ 22.2॥

అహం బ్రహ్మ న మే నిత్యమహం బ్రహ్మ న మే గతిః ।
అహం బ్రహ్మ న మే మాతా అహం బ్రహ్మ న మే పితా ॥ 22.3॥

అహం బ్రహ్మ న మే సోఽయమహం వైశ్వానరో న హి ।
అహం బ్రహ్మ చిదాకాశమహం బ్రహ్మ న సంశయః ॥ 22.4॥

సర్వాంతరోఽహం పూర్ణాత్మా సర్వాంతరమనోఽన్తరః ।
అహమేవ శరీరాంతరహమేవ స్థిరః సదా ॥ 22.5॥

ఏవం విజ్ఞానవాన్ ముక్త ఏవం జ్ఞానం సుదుర్లభం ।
అనేకశతసాహస్త్రేష్వేక ఏవ వివేకవాన్ ॥ 22.6॥

తస్య దర్శనమాత్రేణ పితరస్తృప్తిమాగతాః ।
జ్ఞానినో దర్శనం పుణ్యం సర్వతీర్థావగాహనం ॥ 22.7॥

జ్ఞానినః చార్చనేనైవ జీవన్ముక్తో భవేన్నరః ।
జ్ఞానినో భోజనే దానే సద్యో ముక్తో భవేన్నరః ॥ 22.8॥

అహం బ్రహ్మ న సందేహః అహమేవ గురుః పరః ।
అహం శాంతోఽస్మి శుద్ధోఽస్మి అహమేవ గుణాంతరః ॥ 22.9॥

గుణాతీతో జనాతీతః పరాతీతో మనః పరః ।
పరతః పరతోఽతీతో బుద్ధ్యాతీతో రసాత్ పరః ॥ 22.10॥

భావాతీతో మనాతీతో వేదాతీతో విదః పరః ।
శరీరాదేశ్చ పరతో జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తితః ॥ 22.11॥

అవ్యక్తాత్ పరతోఽతీత ఇత్యేవం జ్ఞాననిశ్చయః ।
క్వచిదేతత్పరిత్యజ్య సర్వం సంత్యజ్య మూకవత్ ॥ 22.12॥

తూష్ణీం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ శాశ్వతబ్రహ్మవాన్ స్వయం ।
జ్ఞానినో మహిమా కించిదణుమాత్రమపి స్ఫుటం ॥ 22.13॥

హరిణాపి హరేణాపి బ్రహ్మణాపి సురైరపి ।
న శక్యతే వర్ణయితుం కల్పకోటిశతైరపి ॥ 22.14॥

అహం బ్రహ్మేతి విజ్ఞానం త్రిషు లోకేషు దుర్లభం ।
వివేకినం మహాత్మానం బ్రహ్మమాత్రేణావస్థితం ॥ 22.15॥

ద్రష్టుం చ భాషితుం వాపి దుర్లభం పాదసేవనం ।
కదాచిత్ పాదతీర్థేన స్నాతశ్చేత్ బ్రహ్మ ఏవ సః ॥ 22.16॥

సర్వం మిథ్యా న సందేహః సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
ఏతత్ ప్రకరణం ప్రోక్తం సర్వసిద్ధాంతసంగ్రహః ॥ 22.17॥

దుర్లభం యః పఠేద్భక్త్యా బ్రహ్మ సంపద్యతే నరః ।
వక్ష్యే బ్రహ్మమయం సర్వం నాన్యత్ సర్వం జగన్మృషా ॥ 22.18॥

బ్రహ్మైవ జగదాకారం బ్రహ్మైవ పరమం పదం ।
అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమిత్యపి వర్జితః ॥ 22.19॥

సర్వవర్జితచిన్మాత్రం సర్వవర్జితచేతనః ।
సర్వవర్జితశాంతాత్మా సర్వమంగలవిగ్రహః ॥ 22.20॥

అహం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ అసన్నేదం న మే న మే ।
న మే భూతం భవిష్యచ్చ న మే వర్ణం న సంశయః ॥ 22.21॥

బ్రహ్మైవాహం న మే తుచ్ఛం అహం బ్రహ్మ పరం తపః ।
బ్రహ్మరూపమిదం సర్వం బ్రహ్మరూపమనామయం ॥ 22.22॥

బ్రహ్మైవ భాతి భేదేన బ్రహ్మైవ న పరః పరః ।
ఆత్మైవ ద్వైతవద్భాతి ఆత్మైవ పరమం పదం ॥ 22.23॥

బ్రహ్మైవం భేదరహితం భేదమేవ మహద్భయం ।
ఆత్మైవాహం నిర్మలోఽహమాత్మైవ భువనత్రయం ॥ 22.24॥

ఆత్మైవ నాన్యత్ సర్వత్ర సర్వం బ్రహ్మైవ నాన్యకః ।
అహమేవ సదా భామి బ్రహ్మైవాస్మి పరోఽస్మ్యహం ॥ 22.25॥

నిర్మలోఽస్మి పరం బ్రహ్మ కార్యాకార్యవివర్జితః ।
సదా శుద్ధైకరూపోఽస్మి సదా చైతన్యమాత్రకః ॥ 22.26॥

నిశ్చయోఽస్మి పరం బ్రహ్మ సత్యోఽస్మి సకలోఽస్మ్యహం ।
అక్షరోఽస్మి పరం బ్రహ్మ శివోఽస్మి శిఖరోఽస్మ్యహం ॥ 22.27॥

సమరూపోఽస్మి శాంతోఽస్మి తత్పరోఽస్మి చిదవ్యయః ।
సదా బ్రహ్మ హి నిత్యోఽస్మి సదా చిన్మాత్రలక్షణః ॥ 22.28॥

సదాఽఖండైకరూపోఽస్మి సదామానవివర్జితః ।
సదా శుద్ధైకరూపోఽస్మి సదా చైతన్యమాత్రకః ॥ 22.29॥

సదా సన్మానరూపోఽస్మి సదా సత్తాప్రకాశకః ।
సదా సిద్ధాంతరూపోఽస్మి సదా పావనమంగలః ॥ 22.30॥

ఏవం నిశ్చితవాన్ ముక్తః ఏవం నిత్యపరో వరః ।
ఏవం భావనయా యుక్తః పరం బ్రహ్మైవ సర్వదా ॥ 22.31॥

ఏవం బ్రహ్మాత్మవాన్ జ్ఞానీ బ్రహ్మాహమితి నిశ్చయః ।
స ఏవ పురుషో లోకే బ్రహ్మాహమితి నిశ్చితః ॥ 22.32॥

స ఏవ పురుషో జ్ఞానీ జీవన్ముక్తః స ఆత్మవాన్ ।
బ్రహ్మైవాహం మహానాత్మా సచ్చిదానందవిగ్రహః ॥ 22.33॥

నాహం జీవో న మే భేదో నాహం చింతా న మే మనః ।
నాహం మాంసం న మేఽస్థిని నాహంకారకలేవరః ॥ 22.34॥

న ప్రమాతా న మేయం వా నాహం సర్వం పరోఽస్మ్యహం ।
సర్వవిజ్ఞానరూపోఽస్మి నాహం సర్వం కదాచన ॥ 22.35॥

నాహం మృతో జన్మనాన్యో న చిన్మాత్రోఽస్మి నాస్మ్యహం ।
న వాచ్యోఽహం న ముక్తోఽహం న బుద్ధోఽహం కదాచన ॥ 22.36॥

న శూన్యోఽహం న మూఢోఽహం న సర్వోఽహం పరోఽస్మ్యహం ।
సర్వదా బ్రహ్మమాత్రోఽహం న రసోఽహం సదాశివః ॥ 22.37॥

న ఘ్రాణోఽహం న గంధోఽహం న చిహ్నోఽయం న మే ప్రియః ।
నాహం జీవో రసో నాహం వరుణో న చ గోలకః ॥ 22.38॥

బ్రహ్మైవాహం న సందేహో నామరూపం న కించన ।
న శ్రోత్రోఽహం న శబ్దోఽహం న దిశోఽహం న సాక్షికః ॥ 22.39॥

నాహం న త్వం న చ స్పర్గో నాహం వాయుర్న సాక్షికః ।
పాయుర్నాహం విసర్గో న న మృత్యుర్న చ సాక్షికః ॥ 22.40॥

గుహ్యం నాహం న చానందో న ప్రజాపతిదేవతా ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహః సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 22.41॥

నాహం మనో న సంకల్పో న చంద్రో న చ సాక్షికః ।
నాహం బుద్ధీంద్రియో బ్రహ్మ నాహం నిశ్చయరూపవాన్ ॥ 22.42॥

నాహంకారమహం రుద్రో నాభిమానో న సాక్షికః ।
చిత్తం నాహం వాసుదేవో ధారణా నాయమీశ్వరః ॥ 22.43॥

నాహం విశ్వో న జాగ్రద్వా స్థూలదేహో న మే క్వచిత్ ।
న ప్రాతిభాసికో జీవో న చాహం వ్యావహారికః ॥ 22.44॥

న పారమార్థికో దేవో నాహమన్నమయో జడః ।
న ప్రాణమయకోశోఽహం న మనోమయకోశవాన్ ॥ 22.45॥

న విజ్ఞానమయః కోశో నానందమయకోశవాన్ ।
బ్రహ్మైవాహం న సందేహో నామరూపే న కించన ॥ 22.46॥

ఏతావదుక్త్వా సకలం నామరూపద్వయాత్మకం ।
సర్వం క్షణేన విస్మృత్య కాష్ఠలోష్టాదివత్ త్యజేత్ ॥ 22.47॥

ఏతత్సర్వమసన్నిత్యం సదా వంధ్యాకుమారవత్ ।
శశశృంగవదేవేదం నరశృంగవదేవ తత్ ॥ 22.48॥

ఆకాశపుష్పసదృశం యథా మరుమరీచికా ।
గంధర్వనగరం యద్వదింద్రజాలవదేవ హి ॥ 22.49॥

అసత్యమేవ సతతం పంచరూపకమిష్యతే ।
శిష్యోపదేశకాలో హి ద్వైతం న పరమార్థతః ॥ 22.50॥

మాతా మృతే రోదనాయ ద్రవ్యం దత్వాఽఽహ్వయేజ్జనాన్ ।
తేషాం రోదనమాత్రం యత్ కేవలం ద్రవ్యపంచకం ॥ 22.51॥

తదద్వైతం మయా ప్రోక్తం సర్వం విస్మృత్య కుడ్యవత్ ।
అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్య అహమేవేతి భావయ ॥ 22.52॥

అహమేవ సుఖం చేతి అహమేవ న చాపరః ।
అహం చిన్మాత్రమేవేతి బ్రహ్మైవేతి వినిశ్చిను ॥ 22.53॥

అహం నిర్మలశుద్ధేతి అహం జీవవిలక్షణః ।
అహం బ్రహ్మైవ సర్వాత్మా అహమిత్యవభాసకః ॥ 22.54॥

అహమేవ హి చిన్మాత్రమహమేవ హి నిర్గుణః ।
సర్వాంతర్యామ్యహం బ్రహ్మ చిన్మాత్రోఽహం సదాశివః ॥ 22.55॥

నిత్యమంగలరూపాత్మా నిత్యమోక్షమయః పుమాన్ ।
ఏవం నిశ్చిత్య సతతం స్వాత్మానం స్వయమాస్థితః ॥ 22.56॥

బ్రహ్మైవాహం న సందేహో నామరూపే న కించన ।
ఏతద్రూపప్రకరణం సర్వవేదేషు దుర్లభం ।
యః శృణోతి సకృద్వాపి బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 22.57॥

తం వేదాదివచోభిరీడితమహాయాగైశ్చ భోగైర్వ్రతై-
ర్దానైశ్చానశనైర్యమాదినియమైస్తం విద్విషంతే ద్విజాః ।
తస్యానంగరిపోరతీవ సుమహాహృద్యం హి లింగార్చనం
తేనైవాశు వినాశ్య మోహమఖిలం జ్ఞానం దదాతీశ్వరః ॥ 22.58॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే నామరూపనిషేధప్రకరణం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥

॥ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

నిదాఘ శృణు వక్ష్యామి సర్వలోకేషు దుర్లభం ।
ఇదం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ సచ్చిదానంద ఏవ హి ॥ 23.1॥

నానావిధజనం లోకం నానా కారణకార్యకం ।
బ్రహ్మైవాన్యదసత్ సర్వం సచ్చిదానంద ఏవ హి ॥ 23.2॥

అహం బ్రహ్మ సదా బ్రహ్మ అస్మి బ్రహ్మాహమేవ హి ।
కాలో బ్రహ్మ క్షణో బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మ న సంశయః ॥ 23.3॥

వేదో బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ సత్యం బ్రహ్మ పరాత్ పరః ।
హంసో బ్రహ్మ హరిర్బ్రహ్మ శివో బ్రహ్మ చిదవ్యయః ॥ 23.4॥

సర్వోపనిషదో బ్రహ్మ సామ్యం బ్రహ్మ సమోఽస్మ్యహం ।
అజో బ్రహ్మ రసో బ్రహ్మ వియద్బ్రహ్మ పరాత్పరః ॥ 23.5॥

త్రుటిర్బ్రహ్మ మనో బ్రహ్మ వ్యష్టిర్బ్రహ్మ సదాముదః ।
ఇదం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ తత్త్వం బ్రహ్మ సదా జపః ॥ 23.6॥

అకారో బ్రహ్మ ఏవాహముకారోఽహం న సంశయః ।
మకారబ్రహ్మమాత్రోఽహం మంత్రబ్రహ్మమనుః పరం ॥ 23.7॥

శికారబ్రహ్మమాత్రోఽహం వాకారం బ్రహ్మ కేవలం ।
యకారం బ్రహ్మ నిత్యం చ పంచాక్షరమహం పరం ॥ 23.8॥

రేచకం బ్రహ్మ సద్బ్రహ్మ పూరకం బ్రహ్మ సర్వతః ।
కుంభకం బ్రహ్మ సర్వోఽహం ధారణం బ్రహ్మ సర్వతః ॥ 23.9॥

బ్రహ్మైవ నాన్యత్ తత్సర్వం సచ్చిదానంద ఏవ హి ।
ఏవం చ నిశ్చితో ముక్తః సద్య ఏవ న సంశయః ॥ 23.10॥

కేచిదేవ మహామూఢాః ద్వైతమేవం వదంతి హి ।
న సంభాష్యాః సదానర్హా నమస్కారే న యోగ్యతా ॥ 23.11॥

మూఢా మూఢతరాస్తుచ్ఛాస్తథా మూఢతమాః పరే ।
ఏతే న సంతి మే నిత్యం అహంవిజ్ఞానమాత్రతః ॥ 23.12॥

సర్వం చిన్మాత్రరూపత్వాదానందత్వాన్న మే భయం ।
అహమిత్యపి నాస్త్యేవ పరమిత్యపి న క్వచిత్ ॥ 23.13॥

బ్రహ్మైవ నాన్యత్ తత్సర్వం సచ్చిదానంద ఏవ హి ।
కాలాతీతం సుఖాతీతం సర్వాతీతమతీతకం ॥ 23.14॥

నిత్యాతీతమనిత్యానామమితం బ్రహ్మ కేవలం ।
బ్రహ్మైవ నాన్యదృత్సర్వం సచ్చిదానందమాత్రకం ॥ 23.15॥

ద్వైతసత్యత్వబుద్ధిశ్చ ద్వైతబుద్ధ్యా న తత్ స్మర ।
సర్వం బ్రహ్మైవ నాన్యోఽస్తి సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 23.16॥

బుద్ధ్యాతీతం మనోఽతీతం వేదాతీతమతః పరం ।
ఆత్మాతీతం జనాతీతం జీవాతీతం చ నిర్గుణం ॥ 23.17॥

కాష్ఠాతీతం కలాతీతం నాట్యాతీతం పరం సుఖం ।
బ్రహ్మమాత్రేణ సంపశ్యన్ బ్రహ్మమాత్రపరో భవ ॥ 23.18॥

బ్రహ్మమాత్రపరో నిత్యం చిన్మాత్రోఽహం న సంశయః ।
జ్యోతిరానందమాత్రోఽహం నిజానందాత్మమాత్రకః ॥ 23.19॥

శూన్యానందాత్మమాత్రోఽహం చిన్మాత్రోఽహమితి స్మర ।
సత్తామాత్రోఽహమేవాత్ర సదా కాలగుణాంతరః ॥ 23.20॥

నిత్యసన్మాత్రరూపోఽహం శుద్ధానందాత్మమాత్రకం ।
ప్రపంచహీనరూపోఽహం సచ్చిదానందమాత్రకః ॥ 23.21॥

నిశ్చయానందమాత్రోఽహం కేవలానందమాత్రకః ।
పరమానందమాత్రోఽహం పూర్ణానందోఽహమేవ హి ॥ 23.22॥

ద్వైతస్యమాత్రసిద్ధోఽహం సామ్రాజ్యపదలక్షణం ।
ఇత్యేవం నిశ్చయం కుర్వన్ సదా త్రిషు యథాసుఖం ॥ 23.23॥

దృఢనిశ్చయరూపాత్మా దృఢనిశ్చయసన్మయః ।
దృఢనిశ్చయశాంతాత్మా దృఢనిశ్చయమానసః ॥ 23.24॥

దృఢనిశ్చయపూర్ణాత్మా దృఢనిశ్చయనిర్మలః ।
దృఢనిశ్చయజీవాత్మా దృఢనిశ్చయమంగలః ॥ 23.25॥

దృఢనిశ్చయజీవాత్మా సంశయం నాశమేష్యతి ।
దృఢనిశ్చయమేవాత్ర బ్రహ్మజ్ఞానస్య లక్షణం ॥ 23.26॥

దృఢనిశ్చయమేవాత్ర వాక్యజ్ఞానస్య లక్షణం ।
దృఢనిశ్చయమేవాత్ర కారణం మోక్షసంపదః ॥ 23.27॥

ఏవమేవ సదా కార్యం బ్రహ్మైవాహమితి స్థిరం ।
బ్రహ్మైవాహం న సందేహః సచ్చిదానంద ఏవ హి ॥ 23.28॥

ఆత్మానందస్వరూపోఽహం నాన్యదస్తీతి భావయ ।
తతస్తదపి సంత్యజ్య ఏక ఏవ స్థిరో భవ ॥ 23.29॥

తతస్తదపి సంత్యజ్య నిర్గుణో భవ సర్వదా ।
నిర్గుణత్వం చ సంత్యజ్య వాచాతీతో భవేత్ తతః ॥ 23.30॥

వాచాతీతం చ సంత్యజ్య చిన్మాత్రత్వపరో భవ ।
ఆత్మాతీతం చ సంత్యజ్య బ్రహ్మమాత్రపరో భవ ॥ 23.31॥

చిన్మాత్రత్వం చ సంత్యజ్య సర్వతూష్ణీంపరో భవ ।
సర్వతూష్ణీం చ సంత్యజ్య మహాతూష్ణీంపరో భవ ॥ 23.32॥

మహాతూష్ణీం చ సంత్యజ్య చిత్తతూష్ణీం సమాశ్రయ ।
చిత్తతూష్ణీం చ సంత్యజ్య జీవతూష్ణీం సమాహర ॥ 23.33॥

జీవతూష్ణీం పరిత్యజ్య జీవశూన్యపరో భవ ।
శూన్యత్యాగం పరిత్యజ్య యథా తిష్ఠ తథాసి భో ॥ 23.34॥

తిష్ఠత్వమపి సంత్యజ్య అవాఙ్మానసగోచరః ।
తతః పరం న వక్తవ్యం తతః పశ్యేన్న కించన ॥ 23.35॥

నో చేత్ సర్వపరిత్యాగో బ్రహ్మైవాహమితీరయ ।
సదా స్మరన్ సదా చింత్యం సదా భావయ నిర్గుణం ॥ 23.36॥

సదా తిష్ఠస్వ తత్త్వజ్ఞ సదా జ్ఞానీ సదా పరః ।
సదానందః సదాతీతః సదాదోషవివర్జితః ॥ 23.37॥

సదా శాంతః సదా తృప్తః సదా జ్యోతిః సదా రసః ।
సదా నిత్యః సదా శుద్ధః సదా బుద్ధః సదా లయః ॥ 23.38॥

సదా బ్రహ్మ సదా మోదః సదానందః సదా పరః ।
సదా స్వయం సదా శూన్యః సదా మౌనీ సదా శివః ॥ 23.39॥

సదా సర్వం సదా మిత్రః సదా స్నానం సదా జపః ।
సదా సర్వం చ విస్మృత్య సదా మౌనం పరిత్యజ ॥ 23.40॥

దేహాభిమానం సంత్యజ్య చిత్తసత్తాం పరిత్యజ ।
ఆత్మైవాహం స్వయం చాహం ఇత్యేవం సర్వదా భవ ॥ 23.41॥

ఏవం స్థితే త్వం ముక్తోఽసి న తు కార్యా విచారణా ।
బ్రహ్మైవ సర్వం యత్కించిత్ సచ్చిదానంద ఏవ హి ॥ 23.42॥

అహం బ్రహ్మ ఇదం బ్రహ్మ త్వం బ్రహ్మాసి నిరంతరః ।
ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ ఏవాసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః ॥ 23.43॥

దృఢనిశ్చయమేవ త్వం కురు కల్యాణమాత్మనః ।
మనసో భూషణం బ్రహ్మ మనసో భూషణం పరః ॥ 23.44॥

మనసో భూషణం కర్తా బ్రహ్మైవాహమవేక్షతః ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానదః సచ్చిదానందవిగ్రహః ॥ 23.45॥

సచ్చిదానందమఖిలం సచ్చిదానంద ఏవ హి ।
సచ్చిదానందజీవాత్మా సచ్చిదానందవిగ్రహః ॥ 23.46॥

సచ్చిదానందమద్వైతం సచ్చిదానందశంకరః ।
సచ్చిదానందవిజ్ఞానం సచ్చిదానందభోజనః ॥ 23.47॥

సచ్చిదానందపూర్ణాత్మా సచ్చిదానందకారణః ।
సచ్చిదానందలీలాత్మా సచ్చిదానందశేవధిః ॥ 23.48॥

సచ్చిదానందసర్వాంగః సచ్చిదానందచందనః ।
సచ్చిదానందసిద్ధాంతః సచ్చిదానందవేదకః ॥ 23.49॥

సచ్చిదానందశాస్త్రార్థః సచ్చిదానందవాచకః ।
సచ్చిదానందహోమశ్చ సచ్చిదానందరాజ్యకః ॥ 23.50॥

సచ్చిదానందపూర్ణాత్మా సచ్చిదానందపూర్ణకః ।
సచ్చిదానందసన్మాత్రం మూఢేషు పఠితం చ యత్ ॥ 23.51॥

శుద్ధం మూఢేషు యద్దత్తం సుబద్ధం మార్గచారిణా ।
విషయాసక్తచిత్తేషు న సంభాష్యం వివేకినా ॥ 23.52॥

సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ।
ఇచ్ఛా చేద్యది నారీణాం ముఖం బ్రాహ్మణ ఏవ హి ॥ 23.53॥

సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్ స్త్రీభేదం చ న విద్యతే ।
వేదశాస్త్రేణ యుక్తోఽపి జ్ఞానాభావాద్ ద్విజోఽద్విజః ॥ 23.54॥

బ్రహ్మైవ తంతునా తేన బద్ధాస్తే ముక్తిచింతకాః ।
సర్వముక్తం భగవతా రహస్యం శంకరేణ హి ॥ 23.55॥

సోమాపీడపదాంబుజార్చనఫలైర్భక్త్యై భవాన్ మానసం
నాన్యద్యోగపథా శ్రుతిశ్రవణతః కిం కర్మభిర్భూయతే ।
యుక్త్యా శిక్షితమానసానుభవతోఽప్యశ్మాప్యసంగో వచాం
కిం గ్రాహ్యం భవతీంద్రియార్థరహితానందైకసాంద్రః శివః ॥ 23.56॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే రహస్యోపదేశప్రకరణం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

॥ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

పునః పునః పరం వక్ష్యే ఆత్మనోఽన్యదసత్ స్వతః ।
అసతో వచనం నాస్తి సతో నాస్తి సదా స్థితే ॥ 24.1॥

బ్రహ్మాభ్యాస పరస్యాహం వక్ష్యే నిర్ణయమాత్మనః ।
తస్యాపి సకృదేవాహం వక్ష్యే మంగలపూర్వకం ॥ 24.2॥

సర్వం బ్రహ్మాహమేవాస్మి చిన్మాత్రో నాస్తి కించన ।
అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ చిదాత్మకం ॥ 24.3॥

అహం మమేతి నాస్త్యేవ అహం జ్ఞానీతి నాస్తి చ ।
శుద్ధోఽహం బ్రహ్మరూపోఽహమానందోఽహమజో నరః ॥ 24.4॥
దేవోఽహం దివ్యభానోఽహం తుర్యోఽహం భవభావ్యహం ।
అండజోఽహమశేషోఽహమంతరాదంతరోఽస్మ్యహం ॥ 24.5॥

అమరోఽహమజస్రోఽహమత్యంతపరమోఽస్మ్యహం ।
పరాపరస్వరూపోఽహం నిత్యానిత్యరసోఽస్మ్యహం ॥ 24.6॥

గుణాగుణవిహీనోఽహం తుర్యాతుర్యరసోఽస్మ్యహం ।
శాంతాశాంతవిహీనోఽహం జ్ఞానాజ్ఞానరసోఽస్మ్యహం ॥ 24.7॥

కాలాకాలవిహీనోఽహమాత్మానాత్మవివర్జితః ।
లబ్ధాలబ్ధాదిహీనోఽహం సర్వశూన్యోఽహమవ్యయః ॥ 24.8॥

అహమేవాహమేవాహమనంతరనిరంతరం ।
శాశ్వతోఽహమలక్ష్యోఽహమాత్మా న పరిపూర్ణతః ॥ 24.9॥

ఇత్యాదిశబ్దముక్తోఽహం ఇత్యాద్యం చ న చాస్మ్యహం ।
ఇత్యాదివాక్యముక్తోఽహం సర్వవర్జితదుర్జయః ॥ 24.10॥

నిరంతరోఽహం భూతోఽహం భవ్యోఽహం భవవర్జితః ।
లక్ష్యలక్షణహీనోఽహం కార్యహీనోఽహమాశుగః ॥ 24.11॥

వ్యోమాదిరూపహీనోఽహం వ్యోమరూపోఽహమచ్యుతః ।
అంతరాంతరభావోఽహమంతరాంతరవర్జితః ॥ 24.12॥

సర్వసిద్ధాంతరూపోఽహం సర్వదోషవివర్జితః ।
న కదాచన ముక్తోఽహం న బద్ధోఽహం కదాచన ॥ 24.13॥

ఏవమేవ సదా కృత్వా బ్రహ్మైవాహమితి స్మర ।
ఏతావదేవ మాత్రం తు ముక్తో భవతు నిశ్చయః ॥ 24.14॥

చిన్మాత్రోఽహం శివోఽహం వై శుభమాత్రమహం సదా ।
సదాకారోఽహం ముక్తోఽహం సదా వాచామగోచరః ॥ 24.15॥

సర్వదా పరిపూర్ణోఽహం వేదోపాధివివర్జితః ।
చిత్తకార్యవిహీనోఽహం చిత్తమస్తీతి మే న హి ॥ 24.16॥

యత్ కించిదపి నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ ప్రియభాషణం ।
ఆత్మప్రియమనాత్మా హి ఇదం మే వస్తుతో న హి ॥ 24.17॥

ఇదం దుఃఖమిదం సౌఖ్యమిదం భాతి అహం న హి ।
సర్వవర్జితరూపోఽహం సర్వవర్జితచేతనః ॥ 24.18॥

అనిర్వాచ్యమనిర్వాచ్యం పరం బ్రహ్మ రసోఽస్మ్యహం ।
అహం బ్రహ్మ న సందేహ అహమేవ పరాత్ పరః ॥ 24.19॥

అహం చైతన్యభూతాత్మా దేహో నాస్తి కదాచన ।
లింగదేహం చ నాస్త్యేవ కారణం దేహమేవ న ॥ 24.20॥

అహం త్యక్త్వా పరం చాహం అహం బ్రహ్మస్వరూపతః ।
కామాదివర్జితోఽతీతః కాలభేదపరాత్పరః ॥ 24.21॥

బ్రహ్మైవేదం న సంవేద్యం నాహం భావం న వా నహి ।
సర్వసంశయసంశాంతో బ్రహ్మైవాహమితి స్థితిః ॥ 24.22॥

నిశ్చయం చ న మే కించిత్ చింతాభావాత్ సదాఽక్షరః ।
చిదహం చిదహం బ్రహ్మ చిదహం చిదహం సదా ॥ 24.23॥

ఏవం భావనయా యుక్తస్త్యక్తశంకః సుఖీభవ ।
సర్వసంగం పరిత్యజ్య ఆత్మైక్యైవం భవాన్వహం ॥ 24.24॥

సంగం నామ ప్రవక్ష్యేఽహం బ్రహ్మాహమితి నిశ్చయః ।
సత్యోఽహం పరమాత్మాఽహం స్వయమేవ స్వయం స్వయం ॥ 24.25॥

నాహం దేహో న చ ప్రాణో న ద్వంద్వో న చ నిర్మలః ।
ఏష ఏవ హి సత్సంగః ఏష ఏవ హి నిర్మలః ॥ 24.26॥

మహత్సంగే మహద్బ్రహ్మభావనం పరమం పదం ।
అహం శాంతప్రభావోఽహం అహం బ్రహ్మ న సంశయః ॥ 24.27॥

అహం త్యక్తస్వరూపోఽహం అహం చింతాదివర్జితః ।
ఏష ఏవ హి సత్సంగః ఏష నిత్యం భవానహం ॥ 24.28॥

సర్వసంకల్పహీనోఽహం సర్వవృత్తివివర్జితః ।
అమృతోఽహమజో నిత్యం మృతిభీతిరతీతికః ॥ 24.29॥

సర్వకల్యాణరూపోఽహం సర్వదా ప్రియరూపవాన్ ।
సమలాంగో మలాతీతః సర్వదాహం సదానుగః ॥ 24.30॥

అపరిచ్ఛిన్నసన్మాత్రం సత్యజ్ఞానస్వరూపవాన్ ।
నాదాంతరోఽహం నాదోఽహం నామరూపవివర్జితః ॥ 24.31॥

అత్యంతాభిన్నహీనోఽహమాదిమధ్యాంతవర్జితః ।
ఏవం నిత్యం దృఢాభ్యాస ఏవం స్వానుభవేన చ ॥ 24.32॥

ఏవమేవ హి నిత్యాత్మభావనేన సుఖీ భవ ।
ఏవమాత్మా సుఖం ప్రాప్తః పునర్జన్మ న సంభవేత్ ॥ 24.33॥

సద్యో ముక్తో భవేద్బ్రహ్మాకారేణ పరితిష్ఠతి ।
ఆత్మాకారమిదం విశ్వమాత్మాకారమహం మహత్ ॥ 24.34॥

ఆత్మైవ నాన్యద్భూతం వా ఆత్మైవ మన ఏవ హి ।
ఆత్మైవ చిత్తవద్భాతి ఆత్మైవ స్మృతివత్ క్వచిత్ ॥ 24.35॥

ఆత్మైవ వృత్తివద్భాతి ఆత్మైవ క్రోధవత్ సదా ।
ఆత్మైవ శ్రవణం తద్వదాత్మైవ మననం చ తత్ ॥ 24.36॥

ఆత్మైవోపక్రమం నిత్యముపసంహారమాత్మవత్ ।
ఆత్మైవాభ్యాం సమం నిత్యమాత్మైవాపూర్వతాఫలం ॥ 24.37॥

అర్థవాదవదాత్మా హి పరమాత్మోపపత్తి హి ।
ఇచ్ఛా ప్రారభ్యవద్బ్రహ్మ ఇచ్ఛామారభ్యవత్ పరః ॥ 24.38॥

పరేచ్ఛారబ్ధవద్బ్రహ్మ ఇచ్ఛాశక్తిశ్చిదేవ హి ।
అనిచ్ఛాశక్తిరాత్మైవ పరేచ్ఛాశక్తిరవ్యయః ॥ 24.39॥

పరమాత్మైవాధికారో విషయం పరమాత్మనః ।
సంబంధం పరమాత్మైవ ప్రయోజనం పరాత్మకం ॥ 24.40॥

బ్రహ్మైవ పరమం సంగం కర్మజం బ్రహ్మ సంగమం ।
బ్రహ్మైవ భ్రాంతిజం భాతి ద్వంద్వం బ్రహ్మైవ నాన్యతః ॥ 24.41॥

సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్య సద్య ఏవ విమోక్షదం ।
సవికల్పసమాధిస్థం నిర్వికల్పసమాధి హి ॥ 24.42॥

శబ్దానువిద్ధం బ్రహ్మైవ బ్రహ్మ దృశ్యానువిద్ధకం ।
బ్రహ్మైవాదిసమాధిశ్చ తన్మధ్యమసమాధికం ॥ 24.43॥

బ్రహ్మైవ నిశ్చయం శూన్యం తదుక్తమసమాధికం ।
దేహోఽభిమానరహితం తద్వైరాగ్యసమాధికం ॥ 24.44॥

ఏతద్భావనయా శాంతం జీవన్ముక్తసమాధికః ।
అత్యంతం సర్వశాంతత్వం దేహో ముక్తసమాధికం ॥ 24.45॥

ఏతదభ్యాసినాం ప్రోక్తం సర్వం చైతత్సమన్వితం ।
సర్వం విస్మృత్య విస్మృత్య త్యక్త్వా త్యక్త్వా పునః పునః ॥ 24.46॥

సర్వవృత్తిం చ శూన్యేన స్థాస్యామీతి విముచ్య హి ।
న స్థాస్యామీతి విస్మృత్య భాస్యామీతి చ విస్మర ॥ 24.47॥

చైతన్యోఽహమితి త్యక్త్వా సన్మాత్రోఽహమితి త్యజ ।
త్యజనం చ పరిత్యజ్య భావనం చ పరిత్యజ ॥ 24.48॥

సర్వం త్యక్త్వా మనః క్షిప్రం స్మరణం చ పరిత్యజ ।
స్మరణం కించిదేవాత్ర మహాసంసారసాగరం ॥ 24.49॥

స్మరణం కించిదేవాత్ర మహాదుఃఖం భవేత్ తదా ।
మహాదోషం భవం బంధం చిత్తజన్మ శతం మనః ॥ 24.50॥

ప్రారబ్ధం హృదయగ్రంథి బ్రహ్మహత్యాది పాతకం ।
స్మరణం చైవమేవేహ బంధమోక్షస్య కారణం ॥ 24.51॥

అహం బ్రహ్మప్రకరణం సర్వదుఃఖవినాశకం ।
సర్వప్రపంచశమనం సద్యో మోక్షప్రదం సదా ।
ఏతచ్ఛ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ॥ 24.52॥

భక్త్యా పద్మదలాక్షపూజితపదధ్యానానువృత్త్యా మనః
స్వాంతానంతపథప్రచారవిధురం ముక్త్యై భవేన్మానసం ।
సంకల్పోజ్ఝితమేతదల్పసుమహాశీలో దయాంభోనిధౌ
కశ్చిత్ స్యాచ్ఛివభక్తధుర్యసుమహాశాంతః శివప్రేమతః ॥ 24.53॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే అహం బ్రహ్మప్రకరణనిరూపణం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥

॥ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే ప్రసిద్ధమాత్మానం సర్వలోకప్రకాశకం ।
సర్వాకారం సదా సిద్ధం సర్వత్ర నిబిడం మహత్ ॥ 25.1॥

తద్బ్రహ్మాహం న సందేహ ఇతి నిశ్చిత్య తిష్ఠ భోః ।
చిదేవాహం చిదేవాహం చిత్రం చేదహమేవ హి ॥ 25.2॥

వాచావధిశ్చ దేవోఽహం చిదేవ మనసః పరః ।
చిదేవాహం పరం బ్రహ్మ చిదేవ సకలం పదం ॥ 25.3॥

స్థూలదేహం చిదేవేదం సూక్ష్మదేహం చిదేవ హి ।
చిదేవ కరణం సోఽహం కాయమేవ చిదేవ హి ॥ 25.4॥

అఖండాకారవృత్తిశ్చ ఉత్తమాధమమధ్యమాః ।
దేహహీనశ్చిదేవాహం సూక్ష్మదేహశ్చిదేవ హి ॥ 25.5॥

చిదేవ కారణం సోఽహం బుద్ధిహీనశ్చిదేవ హి ।
భావహీనశ్చిదేవాహం దోషహీనశ్చిదేవ హి ॥ 25.6॥

అస్తిత్వం బ్రహ్మ నాస్త్యేవ నాస్తి బ్రహ్మేతి నాస్తి హి ।
అస్తి నాస్తీతి నాస్త్యేవ అహమేవ చిదేవ హి ॥ 25.7॥

సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ సాకారం నాస్తి నాస్తి హి ।
యత్కించిదపి నాస్త్యేవ అహమేవ చిదేవ హి ॥ 25.8॥

అన్వయవ్యతిరేకం చ ఆదిమధ్యాంతదూషణం ।
సర్వం చిన్మాత్రరూపత్వాదహమేవ చిదేవ హి ॥ 25.9॥

సర్వాపరం చ సదసత్ కార్యకారణకర్తృకం ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.10॥

అశుద్ధం శుద్ధమద్వైతం ద్వైతమేకమనేకకం ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.11॥

అసత్యసత్యమద్వంద్వం ద్వంద్వం చ పరతః పరం ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.12॥

భూతం భవిష్యం వర్తం చ మోహామోహౌ సమాసమౌ ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.13॥

క్షణం లవం త్రుటిర్బ్రహ్మ త్వంపదం తత్పదం తథా ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.14॥

త్వంపదం తత్పదం వాపి ఐక్యం చ హ్యాహమేవ హి ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.15॥

ఆనందం పరమానందం సర్వానందం నిజం మహత్ ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.16॥

అహం బ్రహ్మ ఇదం బ్రహ్మ కం బ్రహ్మ హ్యక్షరం పరం ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.17॥

విష్ణురేవ పరం బ్రహ్మ శివో బ్రహ్మోహమేవ హి ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.18॥

శ్రోత్రం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ శబ్దం బ్రహ్మ పదం శుభం ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.19॥

స్పర్శో బ్రహ్మ పదం త్వక్చ త్వక్చ బ్రహ్మ పరస్పరం ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.20॥

పరం రూపం చక్షుభిః ఏవ తత్రైవ యోజ్యతాం ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.21॥

బ్రహ్మైవ సర్వం సతతం సచ్చిదానందమాత్రకం ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.22॥

చిన్మయానందమాత్రోఽహం ఇదం విశ్వమిదం సదా ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.23॥

బ్రహ్మైవ సర్వం యత్కించిత్ తద్బ్రహ్మోహం న సంశయః ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.24॥

వాచా యత్ ప్రోచ్యతే నామ మనసా మనుతే తు యత్ ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.25॥

కారణే కల్పితే యద్యత్ తూష్ణీం వా స్థీయతే సదా ।
శరీరేణ తు యద్ భుంక్తే ఇంద్రియైర్యత్తు భావ్యతే ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ హి కేవలం ॥ 25.26॥

వేదే యత్ కర్మ వేదోక్తం శాస్త్రం శాస్త్రోక్తనిర్ణయం ।
గురూపదేశసిద్ధాంతం శుద్ధాశుద్ధవిభాసకం ॥ 25.27॥

కామాదికలనం బ్రహ్మ దేవాది కలనం పృథక్ ।
జీవయుక్తేతి కలనం విదేహో ముక్తికల్పనం ॥ 25.28॥

బ్రహ్మ ఇత్యపి సంకల్పం బ్రహ్మవిద్వరకల్పనం ।
వరీయానితి సంకల్పం వరిష్ఠ ఇతి కల్పనం ॥ 25.29॥

బ్రహ్మాహమితి సంకల్పం చిదహం చేతి కల్పనం ।
మహావిద్యేతి సంకల్పం మహామాయేతి కల్పనం ॥ 25.30॥

మహాశూన్యేతి సంకల్పం మహాచింతేతి కల్పనం ।
మహాలోకేతి సంకల్పం మహాసత్యేతి కల్పనం ॥ 25.31॥

మహారూపేతి సంకల్పం మహారూపం చ కల్పనం ।
సర్వసంకల్పకం చిత్తం సర్వసంకల్పకం మనః ॥ 25.32॥

సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
సర్వం ద్వైతం మనోరూపం సర్వం దుఃఖం మనోమయం ॥ 25.33॥

చిదేవాహం న సందేహః చిదేవేదం జగత్త్రయం ।
యత్కించిద్భాషణం వాపి యత్కించిన్మనసో జపం ।
యత్కించిన్మానసం కర్మ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 25.34॥

సర్వం నాస్తీతి సన్మంత్రం జీవబ్రహ్మస్వరూపకం ।
బ్రహ్మైవ సర్వమిత్యేవం మంత్రంచైవోత్తమోత్తమం ॥ 25.35॥

అనుక్తమంత్రం సన్మంత్రం వృత్తిశూన్యం పరం మహత్ ।
సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పం తదేవ పరమం పదం ॥ 25.36॥

సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పం మహాదేవేతి కీర్తనం ।
సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పం శివపూజాసమం మహత్ ॥ 25.37॥

సర్వం బ్రహ్మేత్యనుభవః సర్వాకారో న సంశయః ।
సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పం సర్వత్యాగమితీరితం ॥ 25.38॥

సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పం భావాభావవినాశనం ।
సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పం మహాదేవేతి నిశ్చయః ॥ 25.39॥

సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పం కాలసత్తావినిర్ముక్తః ।
సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పః దేహసత్తా విముక్తికః ॥ 25.40॥

సర్వం బ్రహ్మేతి సంకల్పః సచ్చిదానందరూపకః ।
సర్వోఽహం బ్రహ్మమాత్రైవ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 25.41॥

ఇదమిత్యేవ యత్కించిత్ తద్బ్రహ్మైవ న సంశయః ।
భ్రాంతిశ్చ నరకం దుఃఖం స్వర్గభ్రాంతిరితీరితా ॥ 25.42॥

బ్రహ్మా విష్ణురితి భ్రాంతిర్భ్రాంతిశ్చ శివరూపకం ।
విరాట్ స్వరాట్ తథా సమ్రాట్ సూత్రాత్మా భ్రాంతిరేవ చ ॥ 25.43॥

దేవాశ్చ దేవకార్యాణి సూర్యాచంద్రమసోర్గతిః ।
మునయో మనవః సిద్ధా భ్రాంతిరేవ న సంశయః ॥ 25.44॥

సర్వదేవాసురా భ్రాంతిస్తేషాం యుద్ధాది జన్మ చ ।
విష్ణోర్జన్మావతారాణి చరితం శాంతిరేవ హి ॥ 25.45॥

బ్రహ్మణః సృష్టికృత్యాని రుద్రస్య చరితాని చ ।
సర్వభ్రాంతిసమాయుక్తం భ్రాంత్యా లోకాశ్చతుర్దశ ॥ 25.46॥

వర్ణాశ్రమవిభాగశ్చ భ్రాంతిరేవ న సంశయః ।
బ్రహ్మవిష్ణ్వీశరుద్రాణాముపాసా భ్రాంతిరేవ చ ॥ 25.47॥

తత్రాపి యంత్రమంత్రాభ్యాం భ్రాంతిరేవ న సంశయః ।
వాచామగోచరం బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మమయం చ హి ॥ 25.48॥

సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహమేవ చిదేవ హి ।
ఏవం వద త్వం తిష్ఠ త్వం సద్యో ముక్తో భవిష్యసి ॥ 25.49॥

ఏతావదుక్తం యత్కించిత్ తన్నాస్త్యేవ న సంశయః ।
ఏవం యదాంతరం క్షిప్రం బ్రహ్మైవ దృఢనిశ్చయం ॥ 25.50॥

దృఢనిశ్చయమేవాత్ర ప్రథమం కారణం భవేత్ ।
నిశ్చయః ఖల్వయం పశ్చాత్ స్వయమేవ భవిష్యతి ॥ 25.51॥

ఆర్తం యచ్ఛివపాదతోఽన్యదితరం తజ్జాదిశబ్దాత్మకం
చేతోవృత్తిపరం పరాప్రముదితం షడ్భావసిద్ధం జగత్ ।
భూతాక్షాదిమనోవచోభిరనఘే సాంద్రే మహేశే ఘనే
సింధౌ సైంధవఖండవజ్జగదిదం లీయేత వృత్త్యుజ్ఝితం ॥ 25.52॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే
బ్రహ్మణస్సర్వరూపత్వనిరూపణప్రకరణం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥

॥ షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే సచ్చిత్పరానందం స్వభావం సర్వదా సుఖం ।
సర్వవేదపురాణానాం సారాత్ సారతరం స్వయం ॥ 26.1॥

న భేదం చ ద్వయం ద్వంద్వం న భేదం భేదవర్జితం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానాశ్రయమనామయం ॥ 26.2॥

న క్వచిన్నాత ఏవాహం నాక్షరం న పరాత్పరం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానాశ్రయమనామయం ॥ 26.3॥

న బహిర్నాంతరం నాహం న సంకల్పో న విగ్రహః ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానాశ్రయమనామయం ॥ 26.4॥

న సత్యం చ పరిత్యజ్య న వార్తా నార్థదూషణం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానాశ్రయమనామయం ॥ 26.5॥

న గుణో గుణివాక్యం వా న మనోవృత్తినిశ్చయః ।
న జపం న పరిచ్ఛిన్నం న వ్యాపకమసత్ ఫలం ॥ 26.6॥

న గురుర్న చ శిష్యో వా న స్థిరం న శుభాశుభం ।
నైకరూపం నాన్యరూపం న మోక్షో న చ బంధకం ॥ 26.7॥

అహం పదార్థస్తత్పదం వా నేంద్రియం విషయాదికం ।
న సంశయం న తుచ్ఛం వా న నిశ్చయం న వా కృతం ॥ 26.8॥

న శాంతిరూపమద్వైతం న చోర్ధ్వం న చ నీచకం ।
న లక్షణం న దుఃఖాంగం న సుఖం న చ చంచలం ॥ 26.9॥

న శరీరం న లింగం వా న కారణమకారణం ।
న దుఃఖం నాంతికం నాహం న గూఢం న పరం పదం ॥ 26.10॥

న సంచితం చ నాగామి న సత్యం చ త్వమాహకం ।
నాజ్ఞానం న చ విజ్ఞానం న మూఢో న చ విజ్ఞవాన్ ॥ 26.11॥

న నీచం నరకం నాంతం న ముక్తిర్న చ పావనం ।
న తృష్ణా న చ విద్యాత్వం నాహం తత్త్వం న దేవతా ॥ 26.12॥

న శుభాశుభసంకేతో న మృత్యుర్న చ జీవనం ।
న తృప్తిర్న చ భోజ్యం వా న ఖండైకరసోఽద్వయం ॥ 26.13॥

న సంకల్పం న ప్రపంచం న జాగరణరాజకం ।
న కించిత్సమతాదోషో న తుర్యగణనా భ్రమః ॥ 26.14॥

న సర్వం సమలం నేష్టం న నీతిర్న చ పూజనం ।
న ప్రపంచం న బహునా నాన్యభాషణసంగమః ॥ 26.15॥

న సత్సంగమసత్సంగః న బ్రహ్మ న విచారణం ।
నాభ్యాసం న చ వక్తా చ న స్నానం న చ తీర్థకం ॥ 26.16॥

న పుణ్యం న చ వా పాపం న క్రియా దోషకారణం ।
న చాధ్యాత్మం నాధిభూతం న దైవతమసంభవం ॥ 26.17॥

న జన్మమరణే క్వాపి జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తికం ।
న భూలోకం న పాతాలం న జయాపజయాజయౌ ॥ 26.18॥

న హీనం న చ వా భీతిర్న రతిర్న మృతిస్త్వరా ।
అచింత్యం నాపరాధ్యాత్మా నిగమాగమవిభ్రమః ॥ 26.19॥

న సాత్త్వికం రాజసం చ న తామసగుణాధికం ।
న శైవం న చ వేదాంతం న స్వాద్యం తన్న మానసం ॥ 26.20॥

న బంధో న చ మోక్షో వా న వాక్యం ఐక్యలక్షణం ।
న స్త్రీరూపం న పుంభావః న షండో న స్థిరః పదం ॥ 26.21॥

న భూషణం న దూషణం న స్తోత్రం న స్తుతిర్న హి ।
న లౌకికం వైదికం న శాస్త్రం న చ శాసనం ॥ 26.22॥

న పానం న కృశం నేదం న మోదం న మదామదం ।
న భావనమభావో వా న కులం నామరూపకం ॥ 26.23॥

నోత్కృష్టం చ నికృష్టం చ న శ్రేయోఽశ్రేయ ఏవ హి ।
నిర్మలత్వం మలోత్సర్గో న జీవో న మనోదమః ॥ 26.24॥

న శాంతికలనా నాగం న శాంతిర్న శమో దమః ।
న క్రీడా న చ భావాంగం న వికారం న దోషకం ॥ 26.25॥

న యత్కించిన్న యత్రాహం న మాయాఖ్యా న మాయికా ।
యత్కించిన్న చ ధర్మాది న ధర్మపరిపీడనం ॥ 26.26॥

న యౌవనం న బాల్యం వా న జరామరణాదికం ।
న బంధుర్న చ వాఽబంధుర్న మిత్రం న చ సోదరః ॥ 26.27॥

నాపి సర్వం న చాకించిన్న విరించో న కేశవః ।
న శివో నాష్టదిక్పాలో న విశ్వో న చ తైజసః ॥ 26.28॥

న ప్రాజ్ఞో హి న తుర్యో వా న బ్రహ్మక్షత్రవిడ్వరః ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానామృతమనామయం ॥ 26.29॥

న పునర్భావి పశ్చాద్వా న పునర్భవసంభవః ।
న కాలకలనా నాహం న సంభాషణకారణం ॥ 26.30॥

న చోర్ధ్వమంతఃకరణం న చ చిన్మాత్రభాషణం ।
న బ్రహ్మాహమితి ద్వైతం న చిన్మాత్రమితి ద్వయం ॥ 26.31॥

నాన్నకోశం న చ ప్రాణమనోమయమకోశకం ।
న విజ్ఞానమయః కోశః న చానందమయః పృథక్ ॥ 26.32॥

న బోధరూపం బోధ్యం వా బోధకం నాత్ర యద్భ్రమః ।
న బాధ్యం బాధకం మిథ్యా త్రిపుటీజ్ఞాననిర్ణయః ॥ 26.33॥

న ప్రమాతా ప్రమాణం వా న ప్రమేయం ఫలోదయం ।
ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానామృతమనోమయం ॥ 26.34॥

న గుహ్యం న ప్రకాశం వా న మహత్త్వం న చాణుతా ।
న ప్రపంచో విద్యమానం న ప్రపంచః కదాచన ॥ 26.35॥

నాంతఃకరణసంసారో న మనో జగతాం భ్రమః ।
న చిత్తరూపసంసారో బుద్ధిపూర్వం ప్రపంచకం ॥ 26.36॥

న జీవరూపసంసారో వాసనారూపసంసృతిః ।
న లింగభేదసంసారో నాజ్ఞానమయసంస్మృతిః ॥ 26.37॥

న వేదరూపసంసారో న శాస్త్రాగమసంసృతిః ।
నాన్యదస్తీతి సంసారమన్యదస్తీతి భేదకం ॥ 26.38॥

న భేదాభేదకలనం న దోషాదోషకల్పనం ।
న శాంతాశాంతసంసారం న గుణాగుణసంసృతిః ॥ 26.39॥

న స్త్రీలింగం న పుంలింగం న నపుంసకసంసృతిః ।
న స్థావరం న జంగమం చ న దుఃఖం న సుఖం క్వచిత్ ॥ 26.40॥

న శిష్టాశిష్టరూపం వా న యోగ్యాయోగ్యనిశ్చయః ।
న ద్వైతవృత్తిరూపం వా సాక్షివృత్తిత్వలక్షణం ॥ 26.41॥

అఖండాకారవృత్తిత్వమఖండైకరసం సుఖం ।
దేహోఽహమితి యా వృత్తిర్బ్రహ్మాహమితి శబ్దకం ॥ 26.42॥

అఖండనిశ్చయా వృత్తిర్నాఖండైకరసం మహత్ ।
న సర్వవృత్తిభవనం సర్వవృత్తివినాశకం ॥ 26.43॥

సర్వవృత్త్యనుసంధానం సర్వవృత్తివిమోచనం ।
సర్వవృత్తివినాశాంతం సర్వవృత్తివిశూన్యకం ॥ 26.44॥

న సర్వవృత్తిసాహస్రం క్షణక్షణవినాశనం ।
న సర్వవృత్తిసాక్షిత్వం న చ బ్రహ్మాత్మభావనం ॥ 26.45॥

న జగన్న మనో నాంతో న కార్యకలనం క్వచిత్ ।
న దూషణం భూషణం వా న నిరంకుశలక్షణం ॥ 26.46॥

న చ ధర్మాత్మనో లింగం గుణశాలిత్వలక్షణం ।
న సమాధికలింగం వా న ప్రారబ్ధం ప్రబంధకం ॥ 26.47॥

బ్రహ్మవిత్తం ఆత్మసత్యో న పరః స్వప్నలక్షణం ।
న చ వర్యపరో రోధో వరిష్ఠో నార్థతత్పరః ॥ 26.48॥

ఆత్మజ్ఞానవిహీనో యో మహాపాతకిరేవ సః ।
ఏతావద్ జ్ఞానహీనో యో మహారోగీ స ఏవ హి ॥ 26.49॥

అహం బ్రహ్మ న సందేహ అఖండైకరసాత్మకః ।
బ్రహ్మైవ సర్వమేవేతి నిశ్చయానుభవాత్మకః ॥ 26.50॥

సద్యో ముక్తో న సందేహః సద్యః ప్రజ్ఞానవిగ్రహః ।
స ఏవ జ్ఞానవాన్ లోకే స ఏవ పరమేశ్వరః ॥ 26.51॥

ఇదమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానామృతమనోమయం ।
ఏతత్ప్రకరణం యస్తు శృణుతే బ్రహ్మ ఏవ సః ॥ 26.52॥

ఏకత్వం న బహుత్వమప్యణుమహత్ కార్యం న వై కారణం
విశ్వం విశ్వపతిత్వమప్యరసకం నో గంధరూపం సదా ।
బద్ధం ముక్తమనుత్తమోత్తమమహానందైకమోదం సదా
భూమానందసదాశివం జనిజరారోగాద్యసంగం మహః ॥ 26.53॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే
జ్ఞానామృతమనోమయప్రకరణవర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥

॥ సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే ప్రకరణం సత్యం బ్రహ్మానందమనోమయం ।
కార్యకారణనిర్ముక్తం నిత్యానందమయం త్విదం ॥ 27.1॥

అక్షయానంద ఏవాహమాత్మానందప్రకాశకం ।
జ్ఞానానందస్వరూపోఽహం లక్ష్యానందమయం సదా ॥ 27.2॥

విషయానందశూన్యోఽహం మిథ్యానందప్రకాశకః ।
వృత్తిశూన్యసుఖాత్మాహం వృత్తిశూన్యసుఖాత్పరం ॥ 27.3॥

జడానందప్రకాశాత్మా ఆత్మానందరసోఽస్మ్యహం ।
ఆత్మానందవిహీనోఽహం నాస్త్యానందాత్మవిగ్రహః ॥ 27.4॥

కార్యానందవిహీనోఽహం కార్యానందకలాత్మకః ।
గుణానందవిహీనోఽహం గుహ్యానందస్వరూపవాన్ ॥ 27.5॥

గుప్తానందస్వరూపోఽహం కృత్యానందమహానహం ।
జ్ఞేయానందవిహీనోఽహం గోప్యానందవివర్జితః ॥ 27.6॥

సదానందస్వరూపోఽహం ముదానందనిజాత్మకః ।
లోకానందో మహానందో లోకాతీతమహానయం ॥ 27.7॥

భేదానందశ్చిదానందః సుఖానందోఽహమద్వయః ।
క్రియానందోఽక్షయానందో వృత్త్యానందవివర్జితః ॥ 27.8॥

సర్వానందోఽక్షయానందశ్చిదానందోఽహమవ్యయః ।
సత్యానందః పరానందః సద్యోనందః పరాత్పరః ॥ 27.9॥

వాక్యానందమహానందః శివానందోఽహమద్వయః ।
శివానందోత్తరానంద ఆద్యానందవివర్జితః ॥ 27.10॥

అమలాత్మా పరానందశ్చిదానందోఽహమద్వయః ।
వృత్త్యానందపరానందో విద్యాతీతో హి నిర్మలః ॥ 27.11॥

కారణాతీత ఆనందశ్చిదానందోఽహమద్వయః ।
సర్వానందః పరానందో బ్రహ్మానందాత్మభావనః ॥ 27.12॥

జీవానందో లయానందశ్చిదానందస్వరూపవాన్ ।
శుద్ధానందస్వరూపాత్మా బుద్ధ్యానందో మనోమయః ॥ 27.13॥

శబ్దానందో మహానందశ్చిదానందోఽహమద్వయః ।
ఆనందానందశూన్యాత్మా భేదానందవిశూన్యకః ॥ 27.14॥

ద్వైతానందప్రభావాత్మా చిదానందోఽహమద్వయః ।
ఏవమాదిమహానంద అహమేవేతి భావయ ॥ 27.15॥

శాంతానందోఽహమేవేతి చిదానందప్రభాస్వరః ।
ఏకానందపరానంద ఏక ఏవ చిదవ్యయః ॥ 27.16॥

ఏక ఏవ మహానాత్మా ఏకసంఖ్యావివర్జితః ।
ఏకతత్త్వమహానందస్తత్త్వభేదవివర్జితః ॥ 27.17॥

విజితానందహీనోఽహం నిర్జితానందహీనకః ।
హీనానందప్రశాంతోఽహం శాంతోఽహమితి శాంతకః ॥ 27.18॥

మమతానందశాంతోఽహమహమాదిప్రకాశకం ।
సర్వదా దేహశాంతోఽహం శాంతోఽహమితి వర్జితః ॥ 27.19॥

బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ ఇత్యేవమితి శాంతకః ।
అంతరాదంతరోఽహం వై అంతరాదంతరాంతరః ॥ 27.20॥

ఏక ఏవ మహానంద ఏక ఏవాహమక్షరః ।
ఏక ఏవాక్షరం బ్రహ్మ ఏక ఏవాక్షరోఽక్షరః ॥ 27.21॥

ఏక ఏవ మహానాత్మా ఏక ఏవ మనోహరః ।
ఏక ఏవాద్వయోఽహం వై ఏక ఏవ న చాపరః ॥ 27.22॥

ఏక ఏవ న భూరాది ఏక ఏవ న బుద్ధయః ।
ఏక ఏవ ప్రశాంతోఽహం ఏక ఏవ సుఖాత్మకః ॥ 27.23॥

ఏక ఏవ న కామాత్మా ఏక ఏవ న కోపకం ।
ఏక ఏవ న లోభాత్మా ఏక ఏవ న మోహకః ॥ 27.24॥

ఏక ఏవ మదో నాహం ఏక ఏవ న మే రసః ।
ఏక ఏవ న చిత్తాత్మా ఏక ఏవ న చాన్యకః ॥ 27.25॥

ఏక ఏవ న సత్తాత్మా ఏక ఏవ జరామరః ।
ఏక ఏవ హి పూర్ణాత్మా ఏక ఏవ హి నిశ్చలః ॥ 27.26॥

ఏక ఏవ మహానంద ఏక ఏవాహమేకవాన్ ।
దేహోఽహమితి హీనోఽహం శాంతోఽహమితి శాశ్వతః ॥ 27.27॥

శివోఽహమితి శాంతోఽహం ఆత్మైవాహమితి క్రమః ।
జీవోఽహమితి శాంతోఽహం నిత్యశుద్ధహృదంతరః ॥ 27.28॥

ఏవం భావయ నిఃశంకం సద్యో ముక్తస్త్వమద్వయే ।
ఏవమాది సుశబ్దం వా నిత్యం పఠతు నిశ్చలః ॥ 27.29॥

కాలస్వభావో నియతైశ్చ భూతైః
జగద్విజాయేత ఇతి శ్రుతీరితం ।
తద్వై మృషా స్యాజ్జగతో జడత్వతః
ఇచ్ఛాభవం చైతదథేస్వరస్య ॥ 27.30॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే
ఆనందరూపత్వనిరూపణప్రకరణం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥

॥ అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

బ్రహ్మైవాహం చిదేవాహం నిర్మలోఽహం నిరంతరః ।
శుద్ధస్వరూప ఏవాహం నిత్యరూపః పరోఽస్మ్యహం ॥ 28.1॥

నిత్యనిర్మలరూపోఽహం నిత్యచైతన్యవిగ్రహః ।
ఆద్యంతరూపహీనోఽహమాద్యంతద్వైతహీనకః ॥ 28.2॥

అజస్రసుఖరూపోఽహం అజస్రానందరూపవాన్ ।
అహమేవాదినిర్ముక్తః అహం కారణవర్జితః ॥ 28.3॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవాహమేవ హి ।
ఇత్యేవం భావయన్నిత్యం సుఖమాత్మని నిర్మలః ॥ 28.4॥

సుఖం తిష్ఠ సుఖం తిష్ఠ సుచిరం సుఖమావహ ।
సర్వవేదమనన్యస్త్వం సర్వదా నాస్తి కల్పనం ॥ 28.5॥

సర్వదా నాస్తి చిత్తాఖ్యం సర్వదా నాస్తి సంసృతిః ।
సర్వదా నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా జగదేవ న ॥ 28.6॥

జగత్ప్రసంగో నాస్త్యేవ దేహవార్తా కుతస్తతః ।
బ్రహ్మైవ సర్వచిన్మాత్రమహమేవ హి కేవలం ॥ 28.7॥

చిత్తమిత్యపి నాస్త్యేవ చిత్తమస్తి హి నాస్తి హి ।
అస్తిత్వభావనా నిష్ఠా జగదస్తిత్వవాఙ్మృషా ॥ 28.8॥

అస్తిత్వవక్తా వార్తా హి జగదస్తీతి భావనా ।
స్వాత్మనోఽన్యజ్జగద్రక్షా దేహోఽహమితి నిశ్చితః ॥ 28.9॥

మహాచండాల ఏవాసౌ మహావిప్రోఽపి నిశ్చయః ।
తస్మాదితి జగన్నేతి చిత్తం వా బుద్ధిరేవ చ ॥ 28.10॥

నాస్తి నాస్తీతి సహసా నిశ్చయం కురు నిర్మలః ।
దృశ్యం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ నాస్తి నాస్తీతి భావయ ॥ 28.11॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ హి నిష్కలః ।
అహమేవ న సందేహః అహమేవ సుఖాత్ సుఖం ॥ 28.12॥

అహమేవ హి దివ్యాత్మా అహమేవ హి కేవలః ।
వాచామగోచరోఽహం వై అహమేవ న చాపరః ॥ 28.13॥

అహమేవ హి సర్వాత్మా అహమేవ సదా ప్రియః ।
అహమేవ హి భావాత్మా అహం వృత్తివివర్జితః ॥ 28.14॥

అహమేవాపరిచ్ఛిన్న అహమేవ నిరంతరః ।
అహమేవ హి నిశ్చింత అహమేవ హి సద్గురుః ॥ 28.15॥

అహమేవ సదా సాక్షీ అహమేవాహమేవ హి ।
నాహం గుప్తో న వాఽగుప్తో న ప్రకాశాత్మకః సదా ॥ 28.16॥

నాహం జడో న చిన్మాత్రః క్వచిత్ కించిత్ తదస్తి హి ।
నాహం ప్రాణో జడత్వం తదత్యంతం సర్వదా భ్రమః ॥ 28.17॥

అహమత్యంతమానంద అహమత్యంతనిర్మలః ।
అహమత్యంతవేదాత్మా అహమత్యంతశాంకరః ॥ 28.18॥

అహమిత్యపి మే కించిదహమిత్యపి న స్మృతిః ।
సర్వహీనోఽహమేవాగ్రే సర్వహీనః సుఖాచ్ఛుభాత్ ॥ 28.19॥

పరాత్ పరతరం బ్రహ్మ పరాత్ పరతరః పుమాన్ ।
పరాత్ పరతరోఽహం వై సర్వస్యాత్ పరతః పరః ॥ 28.20॥

సర్వదేహవిహీనోఽహం సర్వకర్మవివర్జితః ।
సర్వమంత్రః ప్రశాంతాత్మా సర్వాంతఃకరణాత్ పరః ॥ 28.21॥

సర్వస్తోత్రవిహీనోఽహం సర్వదేవప్రకాశకః ।
సర్వస్నానవిహీనాత్మా ఏకమగ్నోఽహమద్వయః ॥ 28.22॥

ఆత్మతీర్థే హ్యాత్మజలే ఆత్మానందమనోహరే ।
ఆత్మైవాహమితి జ్ఞాత్వా ఆత్మారామోవసామ్యహం ॥ 28.23॥

ఆత్మైవ భోజనం హ్యాత్మా తృప్తిరాత్మసుఖాత్మకః ।
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో హ్యాత్మా ఆత్మైవ పరమో హ్యహం ॥ 28.24॥

అహమాత్మాఽహమాత్మాహమహమాత్మా న లౌకికః ।
సర్వాత్మాహం సదాత్మాహం నిత్యాత్మాహం గుణాంతరః ॥ 28.25॥

ఏవం నిత్యం భావయిత్వా సదా భావయ సిద్ధయే ।
సిద్ధం తిష్ఠతి చిన్మాత్రో నిశ్చయం మాత్రమేవ సా ।
నిశ్చయం చ లయం యాతి స్వయమేవ సుఖీ భవ ॥ 28.26॥

శాఖాదిభిశ్చ శ్రుతయో హ్యనంతా-
స్త్వామేకమేవ భగవన్ బహుధా వదంతి ।

విష్ణ్వింద్రధాతృరవిసూన్వనలానిలాది
భూతాత్మనాథ గణనాథలలామ శంభో ॥ 28.27॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే ఆత్మవైలక్షణ్యప్రకరణం నామ అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

అత్యంతం తన్మయం వక్ష్యే దుర్లభం యోగినామపి ।
వేదశాస్త్రేషు దేవేషు రహస్యమతిదుర్లభం ॥ 29.1॥

యః పరం బ్రహ్మ సర్వాత్మా సచ్చిదానందవిగ్రహః ।
సర్వాత్మా పరమాత్మా హి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.2॥

ఆత్మరూపమిదం సర్వమాద్యంతరహితోఽజయః ।
కార్యాకార్యమిదం నాస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.3॥

యత్ర ద్వైతభయం నాస్తి యత్రాద్వైతప్రబోధనం ।
శాంతాశాంతద్వయం నాస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.4॥

యత్ర సంకల్పకం నాస్తి యత్ర భ్రాంతిర్న విద్యతే ।
తదేవ హి మతిర్నాస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.5॥

యత్ర బ్రహ్మణి నాస్త్యేవ యత్ర భావి వికల్పనం ।
యత్ర సర్వం జగన్నాస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.6॥

యత్ర భావమభావం వా మనోభ్రాంతి వికల్పనం ।
యత్ర భ్రాంతేర్న వార్తా వా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.7॥

యత్ర నాస్తి సుఖం నాస్తి దేహోఽహమితి రూపకం ।
సర్వసంకల్పనిర్ముక్తం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.8॥

యత్ర బ్రహ్మ వినా భావో యత్ర దోషో న విద్యతే ।
యత్ర ద్వంద్వభయం నాస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.9॥

యత్ర వాక్కాయకార్యం వా యత్ర కల్పో లయం గతః ।
యత్ర ప్రపంచం నోత్పన్నం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.10॥

యత్ర మాయా ప్రకాశో న మాయా కార్యం న కించన ।
యత్ర దృశ్యమదృశ్యం వా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.11॥

విద్వాన్ విద్యాపి నాస్త్యేవ యత్ర పక్షవిపక్షకౌ ।
న యత్ర దోషాదోషౌ వా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.12॥

యత్ర విష్ణుత్వభేదో న యత్ర బ్రహ్మా న విద్యతే ।
యత్ర శంకరభేదో న తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.13॥

న యత్ర సదసద్భేదో న యత్ర కలనాపదం ।
న యత్ర జీవకలనా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.14॥

న యత్ర శంకరధ్యానం న యత్ర పరమం పదం ।
న యత్ర కలనాకారం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.15॥

న యత్రాణుర్మహత్త్వం చ యత్ర సంతోషకల్పనం ।
యత్ర ప్రపంచమాభాసం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.16॥

న యత్ర దేహకలనం న యత్ర హి కుతూహలం ।
న యత్ర చిత్తకలనం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.17॥

న యత్ర బుద్ధివిజ్ఞానం న యత్రాత్మా మనోమయః ।
న యత్ర కామకలనం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.18॥

న యత్ర మోక్షవిశ్రాంతిర్యత్ర బంధత్వవిగ్రహః ।
న యత్ర శాశ్వతం జ్ఞానం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.19॥

న యత్ర కాలకలనం యత్ర దుఃఖత్వభావనం ।
న యత్ర దేహకలనం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.20॥

న యత్ర జీవవైరాగ్యం యత్ర శాస్త్రవికల్పనం ।
యత్రాహమహమాత్మత్వం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.21॥

న యత్ర జీవన్ముక్తిర్వా యత్ర దేహవిమోచనం ।
యత్ర సంకల్పితం కార్యం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.22॥

న యత్ర భూతకలనం యత్రాన్యత్వప్రభావనం ।
న యత్ర జీవభేదో వా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.23॥

యత్రానందపదం బ్రహ్మ యత్రానందపదం సుఖం ।
యత్రానందగుణం నిత్యం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.24॥

న యత్ర వస్తుప్రభవం న యత్రాపజయోజయః ।
న యత్ర వాక్యకథనం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.25॥

న యత్రాత్మవిచారాంగం న యత్ర శ్రవణాకులం ।
న యత్ర చ మహానందం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.26॥

న యత్ర హి సజాతీయం విజాతీయం న యత్ర హి ।
న యత్ర స్వగతం భేదం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.27॥

న యత్ర నరకో ఘోరో న యత్ర స్వర్గసంపదః ।
న యత్ర బ్రహ్మలోకో వా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.28॥

న యత్ర విష్ణుసాయుజ్యం యత్ర కైలాసపర్వతః ।
బ్రహ్మాండమండలం యత్ర తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.29॥

న యత్ర భూషణం యత్ర దూషణం వా న విద్యతే ।
న యత్ర సమతా దోషం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.30॥

న యత్ర మనసా భావో న యత్ర సవికల్పనం ।
న యత్రానుభవం దుఃఖం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.31॥

యత్ర పాపభయం నాస్తి పంచపాపాదపి క్వచిత్ ।
న యత్ర సంగదోషం వా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.32॥

యత్ర తాపత్రయం నాస్తి యత్ర జీవత్రయం క్వచిత్ ।
యత్ర విశ్వవికల్పాఖ్యం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.33॥

న యత్ర బోధముత్పన్నం న యత్ర జగతాం భ్రమః ।
న యత్ర కరణాకారం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.34॥

న యత్ర హి మనో రాజ్యం యత్రైవ పరమం సుఖం ।
యత్ర వై శాశ్వతం స్థానం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.35॥

యత్ర వై కారణం శాంతం యత్రైవ సకలం సుఖం ।
యద్గత్వా న నివర్తంతే తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.36॥

యద్ జ్ఞాత్వా ముచ్యతే సర్వం యద్ జ్ఞాత్వాఽన్యన్న విద్యతే ।
యద్ జ్ఞాత్వా నాన్యవిజ్ఞానం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.37॥

యత్రైవ దోషం నోత్పన్నం యత్రైవ స్థాననిశ్చలః ।
యత్రైవ జీవసంఘాతః తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.38॥

యత్రైవ నిత్యతృప్తాత్మా యత్రైవానందనిశ్చలం ।
యత్రైవ నిశ్చలం శాంతం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.39॥

యత్రైవ సర్వసౌఖ్యం వా యత్రైవ సన్నిరూపణం ।
యత్రైవ నిశ్చయాకారం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.40॥

న యత్రాహం న యత్ర త్వం న యత్ర త్వం స్వయం స్వయం ।
యత్రైవ నిశ్చయం శాంతం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.41॥

యత్రైవ మోదతే నిత్యం యత్రైవ సుఖమేధతే ।
యత్ర దుఃఖభయం నాస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.42॥

యత్రైవ చిన్మయాకారం యత్రైవానందసాగరః ।
యత్రైవ పరమం సాక్షాత్ తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.43॥

యత్రైవ స్వయమేవాత్ర స్వయమేవ తదేవ హి ।
స్వస్వాత్మనోక్తభేదోఽస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.44॥

యత్రైవ పరమానందం స్వయమేవ సుఖం పరం ।
యత్రైవాభేదకలనం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.45॥

న యత్ర చాణుమాత్రం వా న యత్ర మనసో మలం ।
న యత్ర చ దదామ్యేవ తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.46॥

యత్ర చిత్తం మృతం దేహం మనో మరణమాత్మనః ।
యత్ర స్మృతిర్లయం యాతి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.47॥

యత్రైవాహం మృతో నూనం యత్ర కామో లయం గతః ।
యత్రైవ పరమానందం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.48॥

యత్ర దేవాస్త్రయో లీనం యత్ర దేహాదయో మృతాః ।
న యత్ర వ్యవహారోఽస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.49॥

యత్ర మగ్నో నిరాయాసో యత్ర మగ్నో న పశ్యతి ।
యత్ర మగ్నో న జన్మాదిస్తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.50॥

యత్ర మగ్నో న చాభాతి యత్ర జాగ్రన్న విద్యతే ।
యత్రైవ మోహమరణం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.51॥

యత్రైవ కాలమరణం యత్ర యోగో లయం గతః ।
యత్ర సత్సంగతిర్నష్టా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.52॥

యత్రైవ బ్రహ్మణో రూపం యత్రైవానందమాత్రకం ।
యత్రైవ పరమానందం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.53॥

యత్ర విశ్వం క్వచిన్నాస్తి యత్ర నాస్తి తతో జగత్ ।
యత్రాంతఃకరణం నాస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.54॥

యత్రైవ సుఖమాత్రం చ యత్రైవానందమాత్రకం ।
యత్రైవ పరమానందం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.55॥

యత్ర సన్మాత్రచైతన్యం యత్ర చిన్మాత్రమాత్రకం ।
యత్రానందమయం భాతి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.56॥

యత్ర సాక్షాత్ పరం బ్రహ్మ యత్ర సాక్షాత్ స్వయం పరం ।
యత్ర శాంతం పరం లక్ష్యం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.57॥

యత్ర సాక్షాదఖండార్థం యత్ర సాక్షాత్ పరాయణం ।
యత్ర నాశాదికం నాస్తి తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.58॥

యత్ర సాక్షాత్ స్వయం మాత్రం యత్ర సాక్షాత్స్వయం జయం ।
యత్ర సాక్షాన్మహానాత్మా తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.59॥

యత్ర సాక్షాత్ పరం తత్త్వం యత్ర సాక్షాత్ స్వయం మహత్ ।
యత్ర సాక్షాత్తు విజ్ఞానం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.60॥

యత్ర సాక్షాద్గుణాతీతం యత్ర సాక్షాద్ధి నిర్మలం ।
యత్ర సాక్షాత్ సదాశుద్ధం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.61॥

యత్ర సాక్షాన్మహానాత్మా యత్ర సాక్షాత్ సుఖాత్ సుఖం ।
యత్రైవ జ్ఞానవిజ్ఞానం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.62॥

యత్రైవ హి స్వయం జ్యోతిర్యత్రైవ స్వయమద్వయం ।
యత్రైవ పరమానందం తన్మయో భవ సర్వదా ॥ 29.63॥

ఏవం తన్మయభావోక్తం ఏవం నిత్యశనిత్యశః ।
బ్రహ్మైహం సచ్చిదానందం అఖండోఽహం సదా సుఖం ॥ 29.64॥

విజ్ఞానం బ్రహ్మమాత్రోఽహం స శాంతం పరమోఽస్మ్యహం ।
చిదహం చిత్తహీనోఽహం నాహం సోఽహం భవామ్యహం ॥ 29.65॥

తదహం చిదహం సోఽహం నిర్మలోఽహమహం పరం ।
పరోఽహం పరమోఽహం వై సర్వం త్యజ్య సుఖీభవ ॥ 29.66॥

ఇదం సర్వం చిత్తశేషం శుద్ధత్వకమలీకృతం ।
ఏవం సర్వం పరిత్యజ్య విస్మృత్వా శుద్ధకాష్ఠవత్ ॥ 29.67॥

ప్రేతవద్దేహం సంత్యజ్య కాష్ఠవల్లోష్ఠవత్ సదా ।
స్మరణం చ పరిత్యజ్య బ్రహ్మమాత్రపరో భవ ॥ 29.68॥

ఏతత్ ప్రకరణం యస్తు శృణోతి సకృదస్తి వా ।
మహాపాతకయుక్తోఽపి సర్వం త్యక్త్వా పరం గతః ॥ 29.69॥

అంగావబద్ధాభిరుపాసనాభి-
ర్వదంతి వేదాః కిల త్వామసంగం ।
సమస్తహృత్కోశవిశేషసంగం
భూమానమాత్మానమఖండరూపం ॥ 29.70॥

ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే తన్మయభావోపదేశప్రకరణం నామ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ త్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే పరం బ్రహ్మమాత్రం జగత్సంత్యాగపూర్వకం ।
సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మభావం పరం లభేత్ ॥ 30.1॥

బ్రహ్మ బ్రహ్మపరం మాత్రం నిర్గుణం నిత్యనిర్మలం ।
శాశ్వతం సమమత్యంతం బ్రహ్మణోఽన్యన్న విద్యతే ॥ 30.2॥

అహం సత్యః పరానందః శుద్ధో నిత్యో నిరంజనః ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.3॥

అఖండైకరసైవాస్మి పరిపూర్ణోఽస్మి సర్వదా ।
బ్రహ్మైవ సర్వం నాన్యోఽస్తి సర్వం బ్రహ్మ న సంశయః ॥ 30.4॥

సర్వదా కేవలాత్మాహం సర్వం బ్రహ్మేతి నిత్యశః ।
ఆనందరూపమేవాహం నాన్యత్ కించిన్న శాశ్వతం ॥ 30.5॥

శుద్ధానందస్వరూపోఽహం శుద్ధవిజ్ఞానమాత్మనః ।
ఏకాకారస్వరూపోఽహం నైకసత్తావివర్జితః ॥ 30.6॥

అంతరజ్ఞానశుద్ధోఽహమహమేవ పరాయణం ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.7॥

అనేకతత్త్వహీనోఽహం ఏకత్వం చ న విద్యతే ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.8॥

సర్వప్రకారరూపోఽస్మి సర్వం ఇత్యపి వర్జితః ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.9॥

నిర్మలజ్ఞానరూపోఽహమహమేవ న విద్యతే ।
శుద్ధబ్రహ్మస్వరూపోఽహం విశుద్ధపదవర్జితః ॥ 30.10॥

నిత్యానందస్వరూపోఽహం జ్ఞానానందమహం సదా ।
సూక్ష్మాత్ సూక్ష్మతరోఽహం వై సూక్ష్మ ఇత్యాదివర్జితః ॥ 30.11॥

అఖండానందమాత్రోఽహం అఖండానందవిగ్రహః ।
సదాఽమృతస్వరూపోఽహం సదా కైవల్యవిగ్రహః ॥ 30.12॥

బ్రహ్మానందమిదం సర్వం నాస్తి నాస్తి కదాచన ।
జీవత్వధర్మహీనోఽహమీశ్వరత్వవివర్జితః ॥ 30.13॥

వేదశాస్త్రస్వరూపోఽహం శాస్త్రస్మరణకారణం ।
జగత్కారణకార్యం చ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ 30.14॥

వాచ్యవాచకభేదం చ స్థూలసూక్ష్మశరీరకం ।
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాద్యప్రాజ్ఞతైజసవిశ్వకాః ॥ 30.15॥

సర్వశాస్త్రస్వరూపోఽహం సర్వానందమహం సదా ।
అతీతనామరూపార్థ అతీతః సర్వకల్పనాత్ ॥ 30.16॥

ద్వైతాద్వైతం సుఖం దుఃఖం లాభాలాభౌ జయాజయౌ ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.17॥

సాత్త్వికం రాజసం భేదం సంశయం హృదయం ఫలం ।
దృక్ దృష్టం సర్వద్రష్టా చ భూతభౌతికదైవతం ॥ 30.18॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ।
తుర్యరూపమహం సాక్షాత్ జ్ఞానరూపమహం సదా ॥ 30.19॥

అజ్ఞానం చైవ నాస్త్యేవ తత్కార్యం కుత్ర విద్యతే ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.20॥

చిత్తవృత్తివిలాసం చ బుద్ధీనామపి నాస్తి హి ।
దేహసంకల్పహీనోఽహం బుద్ధిసంకల్పకల్పనా ॥ 30.21॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ।
బుద్ధినిశ్చయరూపోఽహం నిశ్చయం చ గలత్యహో ॥ 30.22॥

అహంకారం బహువిధం దేహోఽహమితి భావనం ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.23॥

బ్రహ్మాహమపి కాణోఽహం బధిరోఽహం పరోఽస్మ్యహం ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.24॥

దేహోఽహమితి తాదాత్మ్యం దేహస్య పరమాత్మనః ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.25॥

సర్వోఽహమితి తాదాత్మ్యం సర్వస్య పరమాత్మనః ।
ఇతి భావయ యత్నేన బ్రహ్మైవాహమితి ప్రభో ॥ 30.26॥

దృఢనిశ్చయమేవేదం సత్యం సత్యమహం పరం ।
దృఢనిశ్చయమేవాత్ర సద్గురోర్వాక్యనిశ్చయం ॥ 30.27॥

దృఢనిశ్చయసామ్రాజ్యే తిష్ఠ తిష్ఠ సదా పరః ।
అహమేవ పరం బ్రహ్మ ఆత్మానందప్రకాశకః ॥ 30.28॥

శివపూజా శివశ్చాహం విష్ణుర్విష్ణుప్రపూజనం ।
యద్యత్ సంవేద్యతే కించిత్ యద్యన్నిశ్చీయతే క్వచిత్ ॥ 30.29॥

తదేవ త్వం త్వమేవాహం ఇత్యేవం నాస్తి కించన ।
ఇదం చిత్తమిదం దృశ్యం ఇత్యేవమితి నాస్తి హి ॥ 30.30॥

సదసద్భావశేషోఽపి తత్తద్భేదం న విద్యతే ।
సుఖరూపమిదం సర్వం సుఖరూపమిదం న చ ॥ 30.31॥

లక్షభేదం సకృద్భేదం సర్వభేదం న విద్యతే ।
బ్రహ్మానందో న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.32॥

బ్రహ్మభేదం తుర్యభేదం జీవభేదమభేదకం ।
ఇదమేవ హి నోత్పన్నం సర్వదా నాస్తి కించన ॥ 30.33॥

స దేవమితి నిర్దేశో నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ।
అస్తి చేత్ కిల వక్తవ్యం నాస్తి చేత్ కథముచ్యతే ॥ 30.34॥

పరం విశేషమేవేతి నాస్తి కించిత్ సదా మయి ।
చంచలం మనశ్చైవ నాస్తి నాస్తి న సంశయః ॥ 30.35॥

ఏవమేవ సదా పూర్ణో నిరీహస్తిష్ఠ శాంతధీః ।
సర్వం బ్రహ్మాస్మి పూర్ణోఽస్మి ఏవం చ న కదాచన ॥ 30.36॥

ఆనందోఽహం వరిష్ఠోఽహం బ్రహ్మాస్మీత్యపి నాస్తి హి ।
బ్రహ్మానందమహానందమాత్మానందమఖండితం ॥ 30.37॥

ఇదం పరమహంతా చ సర్వదా నాస్తి కించన ।
ఇదం సర్వమితి ఖ్యాతి ఆనందం నేతి నో భ్రమః ॥ 30.38॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ।
లక్ష్యలక్షణభావం చ దృశ్యదర్శనదృశ్యతా ॥ 30.39॥

అత్యంతాభావమేవేతి సర్వదానుభవం మహత్ ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.40॥

గుహ్యం మంత్రం గుణం శాస్త్రం సత్యం శ్రోత్రం కలేవరం ।
మరణం జననం కార్యం కారణం పావనం శుభం ॥ 30.41॥

కామక్రోధౌ లోభమోహౌ మదో మాత్సర్యమేవ హి ।
ద్వైతదోషం భయం శోకం సర్వం నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 30.42॥

ఇదం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ సకలం సుఖం ।
ఇదం బ్రహ్మేతి మననమహం బ్రహ్మేతి చింతనం ॥ 30.43॥

అహం బ్రహ్మేతి మననం త్వం బ్రహ్మత్వవినాశనం ।
సత్యత్వం బ్రహ్మవిజ్ఞానం అసత్యత్వం న బాధ్యతే ॥ 30.44॥

ఏక ఏవ పరో హ్యాత్మా ఏకత్వశ్రాంతివర్జితః ।
సర్వం బ్రహ్మ సదా బ్రహ్మ తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.45॥

జీవరూపా జీవభావా జీవశబ్దత్రయం న హి ।
ఈశరూపం చేశభావం ఈశశబ్దం చ కల్పితం ॥ 30.46॥

నాక్షరం న చ సర్వం వా న పదం వాచ్యవాచకం ।
హృదయం మంత్రతంత్రం చ చిత్తం బుద్ధిర్న కించన ॥ 30.47॥

మూఢో జ్ఞానీ వివేకీ వా శుద్ధ ఇత్యపి నాస్తి హి ।
నిశ్చయం ప్రణవం తారం ఆత్మాయం గురుశిష్యకం ॥ 30.48॥

తూష్ణీం తూష్ణీం మహాతూష్ణీం మౌనం వా మౌనభావనం ।
ప్రకాశనం ప్రకాశం చ ఆత్మానాత్మవివేచనం ॥ 30.49॥

ధ్యానయోగం రాజయోగం భోగమష్టాంగలక్షణం ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 30.50॥

అస్తిత్వభాషణం చాపి నాస్తిత్వస్య చ భాషణం ।
పంచాశద్వర్ణరూపోఽహం చతుఃషష్టికలాత్మకః ॥ 30.51॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ।
బ్రహ్మైవాహం ప్రసన్నాత్మా బ్రహ్మైవాహం చిదవ్యయః ॥ 30.52॥

శాస్త్రజ్ఞానవిదూరోఽహం వేదజ్ఞానవిదూరకః ।
ఉక్తం సర్వం పరం బ్రహ్మ నాస్తి సందేహలేశతః ॥ 30.53॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ।
బ్రహ్మైవాహం ప్రసన్నాత్మా బ్రహ్మైవాహం చిదవ్యయః ॥ 30.54॥

ఇత్యేవం బ్రహ్మతన్మాత్రం తత్ర తుభ్యం ప్రియం తతః ।
యస్తు బుధ్యేత సతతం సర్వం బ్రహ్మ న సంశయః ।
నిత్యం శృణ్వంతి యే మర్త్యాస్తే చిన్మాత్రమయామలాః ॥ 30.55॥

సందేహసందేహకరోఽర్యకాస్వకైః
కరాదిసందోహజగద్వికారిభిః ।
యో వీతమోహం న కరోతి దుర్హృదం
విదేహముక్తిం శివదృక్ప్రభావతః ॥ 30.56॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే
బ్రహ్మైకరూపత్వనిరూపణప్రకరణం నామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ఏకత్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే రహస్యమత్యంతం సాక్షాద్బ్రహ్మప్రకాశకం ।
సర్వోపనిషదామర్థం సర్వలోకేషు దుర్లభం ॥ 31.1॥

ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ నిశ్చిత్య పదద్వయసమన్వితం ।
మహావాక్యం చతుర్వాక్యం ఋగ్యజుఃసామసంభవం ॥ 31.2॥

మమ ప్రజ్ఞైవ బ్రహ్మాహం జ్ఞానమాత్రమిదం జగత్ ।
జ్ఞానమేవ జగత్ సర్వం జ్ఞానాదన్యన్న విద్యతే ॥ 31.3॥

జ్ఞానస్యానంతరం సర్వం దృశ్యతే జ్ఞానరూపతః ।
జ్ఞానస్య బ్రహ్మణశ్చాపి మమేవ పృథజ్ న హి ॥ 31.4॥

జీవః ప్రజ్ఞానశబ్దస్య బ్రహ్మశబ్దస్య చేశ్వరః ।
ఐక్యమస్మీత్యఖండార్థమఖండైకరసం తతం ॥ 31.5॥

అఖండాకారవృత్తిస్తు జీవన్ముక్తిరితీరితం ।
అఖండైకరసం వస్తు విదేహో ముక్తిరుచ్యతే ॥ 31.6॥

బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ సచ్చిదానందమస్మ్యహం ।
నిర్గుణోఽహం నిరంశోఽహం పరమానందవానహం ॥ 31.7॥

నిత్యోఽహం నిర్వికల్పోఽహం చిదహం చిదహం సదా ।
అఖండాకారవృత్త్యాఖ్యం చిత్తం బ్రహ్మాత్మనా స్థితం ॥ 31.8॥

లవణం తోయమాత్రేణ యథైకత్వమఖండితం ।
అఖండైకరసం వక్ష్యే విదేహో ముక్తిలక్షణం ॥ 31.9॥

ప్రజ్ఞాపదం పరిత్యజ్య బ్రహ్మైవ పదమేవ హి ।
అహమస్మి మహానస్మి సిద్ధోఽస్మీతి పరిత్యజన్ ॥ 31.10॥

స్మరణం చ పరిత్యజ్య భావనం చిత్తకర్తృకం ।
సర్వమంతః పరిత్యజ్య సర్వశూన్యం పరిస్థితిః ॥ 31.11॥

తూష్ణీం స్థితిం చ సంత్యజ్య తతో మౌనవికల్పనం ।
యత్తచ్చిత్తం వికల్పాంశం మనసా కల్పితం జగత్ ॥ 31.12॥

దేహోఽహమిత్యహంకారం ద్వైతవృత్తిరితీరితం ।
సర్వం సాక్షిరహం బ్రహ్మ ఇత్యేవం దృఢనిశ్చయం ॥ 31.13॥

సర్వదాఽసంశయం బ్రహ్మ సాక్షివృత్తిరితీరితం ।
ద్వైతవృత్తిః సాక్షవృత్తిరఖండాకారవృత్తికం ॥ 31.14॥

అఖండైకరసం చేతి లోకే వృత్తిత్రయం భవేత్ ।
ప్రథమే నిశ్చితే ద్వైతే ద్వితీయే సాక్షిసంశయః ॥ 31.15॥

తృతీయే పదభాగే హి దృఢనిశ్చయమీరితం ।
ఏతత్త్రయార్థం సంశోధ్య తం పరిత్యజ్య నిశ్చిను ॥ 31.16॥

అఖండైకరసాకారో నిత్యం తన్మయతాం వ్రజ ।
అభ్యాసవాక్యమేతత్తు సదాఽభ్యాసస్య కారణం ॥ 31.17॥

మననస్య పరం వాక్యం యోఽయం చందనవృక్షవత్ ।
యుక్తిభిశ్చింతనం వృత్తం పదత్రయముదాహృతం ॥ 31.18॥

అహం పదస్య జీవోఽర్థ ఈశో బ్రహ్మపదస్య హి ।
అస్మీతి పదభాగస్య అఖండాకారవృత్తికం ॥ 31.19॥

పదత్రయం పరిత్యజ్య విచార్య మనసా సహ ।
అఖండైకరసం ప్రాప్య విదేహో ముక్తిలక్షణం ॥ 31.20॥

అహం బ్రహ్మాస్మి చిన్మాత్రం సచ్చిదానందవిగ్రహః ।
అహం బ్రహ్మాస్మి వాక్యస్య శ్రవణానంతరం సదా ॥ 31.21॥

అహం బ్రహ్మాస్మి నిత్యోఽస్మి శాంతోఽస్మి పరమోఽస్మ్యహం ।
నిర్గుణోఽహం నిరీహోఽహం నిరంశోఽస్మి సదా స్మృతః ॥ 31.22॥

ఆత్మైవాస్మి న సందేహః అఖండైకరసోఽస్మ్యహం ।
ఏవం నిరంతరం తజ్జ్ఞః భావయేత్ పరమాత్మని ॥ 31.23॥

యథా చానుభవం వాక్యం తస్మాదనుభవేత్ సదా ।
ఆరంభాచ్చ ద్వితీయాత్తు స్మృతమభ్యాసవాక్యతః ॥ 31.24॥

తృతీయాంతత్త్వమస్యేతి వాక్యసామాన్యనిర్ణయం ।
తత్పదం త్వంపదం త్వస్య పదత్రయముదాహృతం ॥ 31.25॥

తత్పదస్యేశ్వరో హ్యర్థో జీవోఽర్థస్త్వంపదస్య హి ।
ఐక్యస్యాపి పదస్యార్థమఖండైకరసం పదం ॥ 31.26॥

ద్వైతవృత్తిః సాక్షవృత్తిరఖండాకారవృత్తికః ।
అఖండం సచ్చిదానందం తత్త్వమేవాసి నిశ్చయః ॥ 31.27॥

త్వం బ్రహ్మాసి న సందేహస్త్వమేవాసి చిదవ్యయః ।
త్వమేవ సచ్చిదానందస్త్వమేవాఖండనిశ్చయః ॥ 31.28॥

ఇత్యేవముక్తో గురుణా స ఏవ పరమో గురుః ।
అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్య సచ్ఛిష్యః పరమాత్మవాన్ ॥ 31.29॥

నాన్యో గురుర్నాన్యశిష్యస్త్వం బ్రహ్మాసి గురుః పరః ।
సర్వమంత్రోపదేష్టారో గురవః స గురుః పరః ॥ 31.30॥

త్వం బ్రహ్మాసీతి వక్తారం గురురేవేతి నిశ్చిను ।
తథా తత్త్వమసి బ్రహ్మ త్వమేవాసి చ సద్గురుః ॥ 31.31॥

సద్గురోర్వచనే యస్తు నిశ్చయం తత్త్వనిశ్చయం ।
కరోతి సతతం ముక్తేర్నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 31.32॥

మహావాక్యం గురోర్వాక్యం తత్త్వమస్యాదివాక్యకం ।
శృణోతు శ్రవణం చిత్తం నాన్యత్ శ్రవణముచ్యతే ॥ 31.33॥

సర్వవేదాంతవాక్యానామద్వైతే బ్రహ్మణి స్థితిః ।
ఇత్యేవం చ గురోర్వక్త్రాత్ శ్రుతం బ్రహ్మేతి తచ్ఛ్రవః ॥ 31.34॥

గురోర్నాన్యో మంత్రవాదీ ఏక ఏవ హి సద్గురుః ।
త్వం బ్రహ్మాసీతి యేనోక్తం ఏష ఏవ హి సద్గురుః ॥ 31.35॥

వేదాంతశ్రవణం చైతన్నాన్యచ్ఛ్రవణమీరితం ।
యుక్తిభిశ్చింతనం చైవ మననం పరికథ్యతే ॥ 31.36॥

ఏవం చందనవృక్షోఽపి శ్రుతోఽపి పరిశోధ్యతే ।
త్వం బ్రహ్మాసీతి చోక్తోఽపి సంశయం పరిపశ్యతి ॥ 31.37॥

సంశోధ్య నిశ్చినోత్యేవమాత్మానం పరిశోధ్యతే ।
యుక్తిర్నామ వదామ్యత్ర దేహోనాహం వినాశతః ॥ 31.38॥

స్థూలదేహం సూక్ష్మదేహం స్థూలసూక్ష్మం చ కారణం ।
త్రయం చథుర్థే నాస్తీతి సర్వం చిన్మాత్రమేవ హి ॥ 31.39॥

ఏతత్సర్వం జడత్వాచ్చ దృశ్యత్వాద్ఘటవన్నహి ।
అహం చైతన్యమేవాత్ర దృగ్రూపత్వాల్లయం న హి ॥ 31.40॥

సత్యం జ్ఞానమనంతం యదాత్మనః సహజా గుణాః ।
అంతతం జడదుఃఖాది జగతః ప్రథితో గుణః ॥ 31.41॥

తస్మాదహం బ్రహ్మ ఏవ ఇదం సర్వమసత్యకం ।
ఏవం చ మననం నిత్యం కరోతి బ్రహ్మవిత్తమః ॥ 31.42॥

వక్ష్యే నిదిధ్యాసనం చ ఉభయత్యాగలక్షణం ।
త్వం బ్రహ్మాసీతి శ్రవణం మననం చాహమేవ హి ॥ 31.43॥

ఏతత్త్యాగం నిదిధ్యాసం సజాతీయత్వభావనం ।
విజాతీయపరిత్యాగం స్వగతత్వవిభావనం ॥ 31.44॥

సర్వత్యాగం పరిత్యజ్య తురీయత్వం చ వర్జనం ।
బ్రహ్మచిన్మాత్రసారత్వం సాక్షాత్కారం ప్రచక్షతే ॥ 31.45॥

ఉపదేశే మహావాక్యమస్తిత్వమితి నిర్ణయః ।
తథైవానుభవం వాక్యమహం బ్రహ్మాస్మి నిర్ణయః ॥ 31.46॥

ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మవాక్యోత్థమభ్యాసార్థమితీరితం ।
అయమాత్మేతి వాక్యోత్థదర్శనం వాక్యమీరితం ॥ 31.47॥

అయమేకపదం చైక ఆత్మేతి బ్రహ్మ చ త్రయం ।
అయంపదస్య జీవోఽర్థ ఆత్మనో ఈశ్వరః పరః ॥ 31.48॥

తథా బ్రహ్మపదస్యార్థ అఖండాకారవృత్తికం ।
అఖండైకరసం సర్వం పదత్రయలయం గతం ॥ 31.49॥

అఖండైకరసో హ్యాత్మా నిత్యశుద్ధవిముక్తకః ।
తదేవ సర్వముద్భూతం భవిష్యతి న సంశయః ॥ 31.50॥

అఖండైకరసో దేవ అయమేకముదీరితం ।
ఆత్మేతి పదమేకస్య బ్రహ్మేతి పదమేకకం ॥ 31.51॥

అయం పదస్య జీవోఽర్థ ఆత్మేతీశ్వర ఈరితః ।
అస్యార్థోఽస్మీత్యఖండార్థమఖండైకరసం పదం ॥ 31.52॥

ద్వైతవృత్తిః సాక్షివృత్తిరఖండాకారవృత్తికం ।
అఖండైకరసం పశ్చాత్ సోఽహమస్మీతి భావయ ॥ 31.53॥

ఇత్యేవం చ చతుర్వాక్యతాత్పర్యార్థం సమీరితం ।
ఉపాధిసహితం వాక్యం కేవలం లక్ష్యమీరితం ॥ 31.54॥

కించిజ్జ్ఞత్వాది జీవస్య సర్వ జ్ఞత్వాది చేశ్వరః ।
జీవోఽపరో సచైతన్యమీశ్వరోఽహం పరోక్షకః ॥ 31.55॥

సర్వశూన్యమితి త్యాజ్యం బ్రహ్మాస్మీతి వినిశ్చయః ।
అహం బ్రహ్మ న సందేహః సచ్చిదానందవిగ్రహః ॥ 31.56॥

అహమైక్యం పరం గత్వా స్వస్వభావో భవోత్తమ ।
ఏతత్సర్వం మహామిథ్యా నాస్తి నాస్తి న సంశయః ॥ 31.57॥

సర్వం నాస్తి న సందేహః సర్వం బ్రహ్మ న సంశయః ।
ఏకాకారమఖండార్థం తదేవాహం న సంశయః ।

బ్రహ్మేదం వితతాకారం తద్బ్రహ్మాహం న సంశయః ॥ 31.58॥

సూతః –

భవోద్భవముఖోద్భవం భవహరాద్యహృద్యం భువి
ప్రకృష్టరసభావతః ప్రథితబోధబుద్ధం భవ ।
భజంతి భసితాంగకా భరితమోదభారాదరా
భుజంగవరభూషణం భువనమధ్యవృందావనం ॥ 31.59॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే మహావాక్యార్థనిరూపణప్రకరణం నామ ఏకత్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే పునరసత్త్యాగం బ్రహ్మనిశ్చయమేవ చ ।
యస్య శ్రవణమాత్రేణ సద్యో ముక్తో భవేన్నరః ॥ 32.1॥

చిత్తసత్తా మనఃసత్తా బ్రహ్మసత్తాఽన్యథా స్థితా ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.2॥

దేహసత్తా లింగసత్తా భావసత్తాఽక్షరా స్థితా ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.3॥

దృశ్యం చ దర్శనం దృష్టా కర్తా కారయితా క్రియా ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.4॥

ఏకం ద్విత్వం పృథగ్భావం అస్తి నాస్తీతి నిర్ణయః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.5॥

శాస్త్రభేదం వేదభేదం ముక్తీనాం భేదభావనం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.6॥

జాతిభేదం వర్ణభేదం శుద్ధాశుద్ధవినిర్ణయః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.7॥

అఖండాకారవృత్తిశ్చ అఖండైకరసం పరం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.8॥

పరాపరవికల్పశ్చ పుణ్యపాపవికల్పనం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.9॥

కల్పనాకల్పనాద్వైతం మనోకల్పనభావనం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.10॥

సిద్ధం సాధ్యం సాధనం చ నాశనం బ్రహ్మభావనం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.11॥

ఆత్మజ్ఞానం మనోధర్మం మనోఽభావే కుతో భవేత్ ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.12॥

అజ్ఞానం చ మనోధర్మస్తదభావే చ తత్కుతః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.13॥

శమో దమో మనోధర్మస్తదభావే చ తత్కుతః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.14॥

బంధమోక్షౌ మనోధర్మౌ తదభావే కుతో భవేత్ ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.15॥

సర్వం మిథ్యా జగన్మిథ్యా దేహో మిథ్యా జడత్వతః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.16॥

బ్రహ్మలోకః సదా మిథ్యా బుద్ధిరూపం తదేవ హి ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.17॥

విష్ణులోకః సదా మిథ్యా శివమేవ హి సర్వదా ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.18॥

రుద్రలోకః సదా మిథ్యా అహంకారస్వరూపతః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.19॥

చంద్రలోకః సదా మిథ్యా మనోరూపవికల్పనం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.20॥

దిశో లోకః సదా మిథ్యా శ్రోత్రశబ్దసమన్వితః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.21॥

సూర్యలోకః సదా మిథ్యా నేత్రరూపసమన్వితః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.22॥

వరుణస్య సదా లోకో జిహ్వారససమన్వితః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.23॥

త్వచో లోకః సదా మిథ్యా వాయోః స్పర్శసమన్వితః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.24॥

అశ్వినోర్ఘ్రాణలోకశ్చ గంధద్వైతసమన్వితః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.25॥

అగ్నేర్లోకః సదా మిథ్యా వాగేవ వచనేన తత్ ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.26॥

ఇంద్రలోకః సదా మిథ్యా పాణిపాదేన సంయుతః ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.27॥

ఉపేంద్రస్య మహర్లోకో గమనేన పదం యుతం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.28॥

మృత్యురేవ సదా నాస్తి పాయురేవ విసర్గకం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.29॥

ప్రజాపతేర్మహర్లోకో గుహ్యమానందసంయుతం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.30॥

సర్వం మిథ్యా న సందేహః సర్వమాత్మేతి నిశ్చితం ।
తితిక్షోశ్చ సమాధానం శ్రద్ధా చాచార్యభాషణే ॥ 32.31॥

ముముక్షుత్వం చ మోక్షశ్చ మోక్షార్థే మమ జీవనే ।
చతుఃసాధనసంపన్నః సోఽధికారీతి నిశ్చయః ॥ 32.32॥

జీవబ్రహ్మైక్యసద్భావం వియద్బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
వేదాంతబ్రహ్మణో బోధ్యం బోధకం బంధముచ్యతే ॥ 32.33॥

సర్వజ్ఞాననివృత్తిశ్చేదానందావాప్తికం ఫలం ।
ఇత్యేవమాదిభిః శబ్దైః ప్రోక్తం సర్వమసత్ సదా ॥ 32.34॥

సర్వశబ్దార్థరూపం చ నిశ్చయం భావనం తథా ।
బ్రహ్మమాత్రం పరం సత్యమన్యత్ సర్వమసత్ సదా ॥ 32.35॥

అనేకశబ్దశ్రవణమనేకార్థవిచారణం ।
సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ 32.36॥

నానుధ్యాయాద్బ్రహ్మశబ్దాన్ ఇత్యుక్త్వా హ మహోనసి ।
బ్రహ్మోపదేశకాలే తు సర్వం చోక్తం న సంశయః ॥ 32.37॥

బ్రహ్మైవాహమిదం ద్వైతం చిత్తసత్తావిభావనం ।
చిన్మాత్రోఽహమిదం ద్వైతం జీవబ్రహ్మేతి భావనం ॥ 32.38॥

అహం చిన్మాత్రమంత్రం వా కార్యకారణచింతనం ।
అక్షయానందవిజ్ఞానమఖండైకరసాద్వయం ॥ 32.39॥

పరం బ్రహ్మ ఇదం బ్రహ్మ శాంతం బ్రహ్మ స్వయం జగత్ ।
అంతరింద్రియవిజ్ఞానం బాహ్యేంద్రియనిరోధనం ॥ 32.40॥

సర్వోపదేశకాలం చ సామ్యం శేషం మహోదయం ।
భూమిరాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ ॥ 32.41॥

కారణం కార్యభేదం చ శాస్త్రమార్గైకకల్పనం ।
అహం బ్రహ్మ ఇదం బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మేతి శబ్దతః ॥ 32.42॥

సత్యరూపం క్వచిన్నాస్తి సత్యం నామ కదా నహి ।
సంశయం చ విపర్యాసం సంకల్పః కారణం భ్రమః ॥ 32.43॥

ఆత్మనోఽన్యత్ క్వచిన్నాస్తి సర్వం మిథ్యా న సంశయః ।
మహతాం హృద్యతే మంత్రీ మేధాశుద్ధిశుభాశుభం ॥ 32.44॥

దేశభేదం వస్తుభేదం న చ చైతన్యభేదకం ।
ఆత్మనోఽన్యత్ పృథగ్భావమాత్మనోఽన్యన్నిరూపణం ॥ 32.45॥

ఆత్మనోఽన్యన్నామరూపమాత్మనోఽన్యచ్ఛుభాశుభం ।
ఆత్మనోఽన్యద్వస్తుసత్తా ఆత్మనోఽన్యజ్జగత్త్రయం ॥ 32.46॥

ఆత్మనోఽన్యత్ సుఃఖం దుఃఖమాత్మనోఽన్యద్విచింతనం ।
ఆత్మనోఽన్యత్ప్రపంచం వా ఆత్మనోఽన్యజ్జయాజయౌ ॥ 32.47॥

ఆత్మనోఽన్యద్దేవపూజా ఆత్మనోఽన్యచ్ఛివార్చనం ।
ఆత్మనోఽన్యన్మహాధ్యానమాత్మనోఽన్యత్ కలాక్రమం ॥ 32.48॥

సర్వం మిథ్యా న సందేహో బ్రహ్మ సర్వం న సంశయః ।
సర్వముక్తం భగవతా నిదిధ్యాసస్తు సర్వదా ॥ 32.49॥

సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ హృదయగ్రంథిరంతిమం ।
కర్మనాశం చ మూఢానాం మహతాం ముక్తిరేవ హి ॥ 32.50॥

అనేకకోటిజననపాతకం భస్మసాద్భవేత్ ।
సత్యం సత్యం పునః సత్యం సత్యం సర్వం వినశ్యతి ।
సద్యో ముక్తిర్న సందేహో నాస్తి మంగలమంగలం ॥ 32.51॥

క్వ భేదభావదర్శనం న చైవ శోకమోహహృత్
ప్రపశ్యతాం శ్రుతే శిఖావిశేషమైక్యభావనాత్ ।
యతో భవేజ్జగాద తం మహేశ యేన జీవితం
యదంతరాఽవిశత్ సదా యథోర్ణనాభతంతువత్ ॥ 32.52॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే సర్వమిథ్యాత్వనిరూపణప్రకరణం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే పరం బ్రహ్మమాత్రమనుత్పన్నమిదం జగత్ ।
సత్పదానందమాత్రోఽహమనుత్పన్నమిదం జగత్ ॥ 33.1॥

ఆత్మైవాహం పరం బ్రహ్మ నాన్యత్ సంసారదృష్టయః ।
సత్పదానందమాత్రోఽహమనుత్పన్నమిదం జగత్ ॥ 33.2॥

సత్పదానందమాత్రోఽహం చిత్పదానందవిగ్రహం ।
అహమేవాహమేవైకమహమేవ పరాత్ పరః ॥ 33.3॥

సచ్చిదానదమేవైకమహం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
అహమస్మి సదా భామి ఏవం రూపం కుతోఽప్యసత్ ॥ 33.4॥

త్వమిత్యేవం పరం బ్రహ్మ చిన్మయానందరూపవాన్ ।
చిదాకారం చిదాకాశం చిదేవ పరమం సుఖం ॥ 33.5॥

ఆత్మైవాహమసన్నాహం కూటస్థోఽహం గురుః పరః ।
కాలం నాస్తి జగన్నాస్తి కల్మషత్వానుభావనం ॥ 33.6॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ సదా శివః ।
శుద్ధచైతన్య ఏవాహం శుద్ధసత్వానుభావనః ॥ 33.7॥

అద్వయానందమాత్రోఽహమవ్యయోఽహం మహోనహం ।
సర్వం బ్రహ్మైవ సతతం సర్వం బ్రహ్మైవ నిర్మలః ॥ 33.8॥

సర్వం బ్రహ్మైవ నాన్యోఽస్తి సర్వం బ్రహ్మైవ చేతనః ।
సర్వప్రకాశరూపోఽహం సర్వప్రియమనో హ్యహం ॥ 33.9॥

ఏకాంతైకప్రకాశోఽహం సిద్ధాసిద్ధవివర్జితః ।
సర్వాంతర్యామిరూపోఽహం సర్వసాక్షిత్వలక్షణం ॥ 33.10॥

శమో విచారసంతోషరూపోఽహమితి నిశ్చయః ।
పరమాత్మా పరం జ్యోతిః పరం పరవివర్జితః ॥ 33.11॥

పరిపూర్ణస్వరూపోఽహం పరమాత్మాఽహమచ్యుతః ।
సర్వవేదస్వరూపోఽహం సర్వశాస్త్రస్య నిర్ణయః ॥ 33.12॥

లోకానందస్వరూపోఽహం ముఖ్యానందస్య నిర్ణయః ।
సర్వం బ్రహ్మైవ భూర్నాస్తి సర్వం బ్రహ్మైవ కారణం ॥ 33.13॥

సర్వం బ్రహ్మైవ నాకార్యం సర్వం బ్రహ్మ స్వయం వరః ।
నిత్యాక్షరోఽహం నిత్యోఽహం సర్వకల్యాణకారకం ॥ 33.14॥

సత్యజ్ఞానప్రకాశోఽహం ముఖ్యవిజ్ఞానవిగ్రహః ।
తుర్యాతుర్యప్రకాశోఽహం సిద్ధాసిద్ధాదివర్జితః ॥ 33.15॥

సర్వం బ్రహ్మైవ సతతం సర్వం బ్రహ్మ నిరంతరం ।
సర్వం బ్రహ్మ చిదాకాశం నిత్యబ్రహ్మ నిరంజనం ॥ 33.16॥

సర్వం బ్రహ్మ గుణాతీతం సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
సర్వం బ్రహ్మైవ ఇత్యేవం నిశ్చయం కురు సర్వదా ॥ 33.17॥

బ్రహ్మైవ సర్వమిత్యేవం సర్వదా దృఢనిశ్చయః ।
సర్వం బ్రహ్మైవ ఇత్యేవం నిశ్చయిత్వా సుఖీ భవ ॥ 33.18॥

సర్వం బ్రహ్మైవ సతతం భావాభావౌ చిదేవ హి ।
ద్వైతాద్వైతవివాదోఽయం నాస్తి నాస్తి న సంశయః ॥ 33.19॥

సర్వవిజ్ఞానమాత్రోఽహం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
గుహ్యాద్గుహ్యతరం సోఽహం గుణాతీతోఽహమద్వయః ॥ 33.20॥

అన్వయవ్యతిరేకం చ కార్యాకార్యం విశోధయ ।
సచ్చిదానందరూపోఽహమనుత్పన్నమిదం జగత్ ॥ 33.21॥

బ్రహ్మైవ సర్వమేవేదం చిదాకాశమిదం జగత్ ।
బ్రహ్మైవ పరమానందం ఆకాశసదృశం విభు ॥ 33.22॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సదా వాచామగోచరం ।
బ్రహ్మైవ సర్వమేవేదమస్తి నాస్తీతి కేచన ॥ 33.23॥

ఆనందభావనా కించిత్ సదసన్మాత్ర ఏవ హి ।
బ్రహ్మైవ సర్వమేవేదం సదా సన్మాత్రమేవ హి ॥ 33.24॥

బ్రహ్మైవ సర్వమేవదం చిద్ఘనానందవిగ్రహం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చ సత్యం చ సనాతనమహం మహత్ ॥ 33.25॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం ఓతప్రోతేవ తిష్ఠతి ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సర్వాకారం సనాతనం ॥ 33.26॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం పరమానదమవ్యయం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం మాయాతీతం నిరంజనం ॥ 33.27॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సత్తామాత్రం సుఖాత్ సుఖం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం చిన్మాత్రైకస్వరూపకం ॥ 33.28॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సర్వభేదవివర్జితం ।
సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ నానాకారమివ స్థితం ॥ 33.29॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం కర్తా చావసరోఽస్తి హి ।
సచ్చిదానదం బ్రహ్మైవ పరం జ్యోతిః స్వరూపకం ॥ 33.30॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం నిత్యనిశ్చలమవ్యయం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం వాచావధిరసావయం ॥ 33.31॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం స్వయమేవ స్వయం సదా ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం న కరోతి న తిష్ఠతి ॥ 33.32॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం న గచ్ఛతి న తిష్ఠతి ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ॥ 33.33॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం న శుక్లం న చ కృష్ణకం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సర్వాధిష్ఠానమవ్యయం ॥ 33.34॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం న తూష్ణీం న విభాషణం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సత్త్వం నాహం న కించన ॥ 33.35॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం పరాత్పరమనుద్భవం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం తత్త్వాతీతం మహోత్సవం ॥ 33.36॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం పరమాకాశమాతతం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సర్వదా గురురూపకం ॥ 33.37॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సదా నిర్మలవిగ్రహం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం శుద్ధచైతన్యమాతతం ॥ 33.38॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం స్వప్రకాశాత్మరూపకం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం నిశ్చయం చాత్మకారణం ॥ 33.39॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం స్వయమేవ ప్రకాశతే ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం నానాకార ఇతి స్థితం ॥ 33.40॥

బ్రహ్మైవ సచ్చిదాకారం భ్రాంతాధిష్ఠానరూపకం ।
బ్రహ్మైవ సచ్చిదానందం సర్వం నాస్తి న మే స్థితం ॥ 33.41॥

వాచామగోచరం బ్రహ్మ సచ్చిదానదవిగ్రహం ।
సచ్చిదానందరూపోఽహమనుత్పన్నమిదం జగత్ ॥ 33.42॥

బ్రహ్మైవేదం సదా సత్యం నిత్యముక్తం నిరంజనం ।
సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ ఏకమేవ సదా సుఖం ॥ 33.43॥

సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ పూర్ణాత్ పూర్ణతరం మహత్ ।
సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ సర్వవ్యాపకమీశ్వరం ॥ 33.44॥

సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ నామరూపప్రభాస్వరం ।
సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ అనంతానందనిర్మలం ॥ 33.45॥

సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ పరమానందదాయకం ।
సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ సన్మాత్రం సదసత్పరం ॥ 33.46॥

సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ సర్వేషాం పరమవ్యయం ।
సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ మోక్షరూపం శుభాశుభం ॥ 33.47॥

సచ్చిదానందం బ్రహ్మైవ పరిచ్ఛిన్నం న హి క్వచిత్ ।
బ్రహ్మైవ సర్వమేవేదం శుద్ధబుద్ధమలేపకం ॥ 33.48॥

సచ్చిదానందరూపోఽహమనుత్పన్నమిదం జగత్ ।
ఏతత్ ప్రకరణం సత్యం సద్యోముక్తిప్రదాయకం ॥ 33.49॥

సర్వదుఃఖక్షయకరం సర్వవిజ్ఞానదాయకం ।
నిత్యానందకరం సత్యం శాంతిదాంతిప్రదాయకం ॥ 33.50॥

యస్త్వంతకాంతకమహేశ్వరపాదపద్మ-
లోలంబసప్రభహృదా పరిశీలకశ్చ ।
వృందారవృందవినతామలదివ్యపాదో
భావో భవోద్భవకృపావశతో భవేచ్చ ॥ 33.51॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే సచ్చిదానందరూపతాప్రకరణం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

శృణుష్వ బ్రహ్మ విజ్ఞానమద్భుతం త్వతిదుర్లభం ।
ఏకైకశ్రవణేనైవ కైవల్యం పరమశ్నుతే ॥ 34.1॥

సత్యం సత్యం జగన్నాస్తి సంకల్పకలనాదికం ।
నిత్యానందమయం బ్రహ్మవిజ్ఞానం సర్వదా స్వయం ॥ 34.2॥

ఆనందమవ్యయం శాంతమేకరూపమనామయం ।
చిత్తప్రపంచం నైవాస్తి నాస్తి కార్యం చ తత్త్వతః ॥ 34.3॥

ప్రపంచభావనా నాస్తి దృశ్యరూపం న కించన ।
అసత్యరూపం సంకల్పం తత్కార్యం చ జగన్న హి ॥ 34.4॥

సర్వమిత్యేవ నాస్త్యేవ కాలమిత్యేవమీశ్వరః ।
వంధ్యాకుమారే భీతిశ్చ తదధీనమిదం జగత్ ॥ 34.5॥

గంధర్వనగరే శృంగే మదగ్రే దృశ్యతే జగత్ ।
మృగతృష్ణాజలం పీత్వా తృప్తిశ్చేదస్త్విదం జగత్ ॥ 34.6॥

నగే శృంగే న బాణేన నష్టం పురుషమస్త్విదం ।
గంధర్వనగరే సత్యే జగద్భవతు సర్వదా ॥ 34.7॥

గగనే నీలమాసింధౌ జగత్ సత్యం భవిష్యతి ।
శుక్తికారజతం సత్యం భూషణం చిజ్జగద్భవేత్ ॥ 34.8॥

రజ్జుసర్పేణ నష్టశ్చేత్ నరో భవతి సంసృతిః ।
జాతిరూపేణ బాణేన జ్వాలాగ్నౌ నాశితే సతి ॥ 34.9॥

రంభాస్తంభేన కాష్ఠేన పాకసిద్ధిర్జగద్భవేత్ ।
నిత్యానందమయం బ్రహ్మ కేవలం సర్వదా స్వయం ॥ 34.10॥

సద్యః కుమారికారూపైః పాకే సిద్ధే జగద్భవేత్ ।
నిత్యానందమయం బ్రహ్మ కేవలం సర్వదా స్వయం ॥ 34.11॥

మిత్యాటవ్యాం వాయసాన్నం అస్తి చేజ్జగదుద్భవం ।
మూలారోపణమంత్రస్య ప్రీతిశ్చేద్భూషణం జగత్ ॥ 34.12॥

మాసాత్ పూర్వం మృతో మర్త్య ఆగతశ్చేజ్జగద్ భవేత్ ।
తక్రం క్షీరస్వరూపం చేత్ కించిత్ కించిజ్జగద్భవేత్ ॥ 34.13॥

గోస్తనాదుద్భవం క్షిరం పునరారోహణం జగత్ ।
భూరజస్యాఅబ్దముత్పన్నం జగద్భవతు సర్వదా ॥ 34.14॥

కూర్మరోమ్ణా గజే బద్ధే జగదస్తు మదోత్కటే ।
మృణాలతంతునా మేరుశ్చలితశ్చేజ్జగద్ భవేత్ ॥ 34.15॥

తరంగమాలయా సింధుః బద్ధశ్చేదస్త్విదం జగత్ ।
జ్వాలాగ్నిమండలే పద్మం వృద్ధం చేత్ తజ్జగద్భవేత్ ॥ 34.16॥

మహచ్ఛైలేంద్రనిలయం సంభవశ్చేదిదం భవేత్ ।
నిత్యానందమయం బ్రహ్మ కేవలం సర్వదా స్వయం ॥ 34.17॥

మీన ఆగత్య పద్మాక్షే స్థితశ్చేదస్త్విదం జగత్ ।
నిగీర్ణశ్చేద్భృంగసూనుః మేరుపుచ్ఛవదస్త్విదం ॥ 34.18॥

మశకేనాశితే సింహే హతే భవతు కల్పనం ।
అణుకోటరవిస్తీర్ణే త్రైలోక్యే చేజ్జగద్భవేత్ ॥ 34.19॥

స్వప్నే తిష్ఠతి యద్వస్తు జాగరే చేజ్జగద్భవేత్ ।
నదీవేగో నిశ్చలశ్చేత్ జగద్భవతు సర్వదా ॥ 34.20॥

జాత్యంధై రత్నవిషయః సుజ్ఞాతశ్చేజ్జగద్భవేత్ ।
చంద్రసూర్యాదికం త్యక్త్వా రాహుశ్చేత్ దృశ్యతే జగత్ ॥ 34.21॥

భ్రష్టబీజేన ఉత్పన్నే వృద్ధిశ్చేచ్చిత్తసంభవః ।
మహాదరిద్రైరాఢ్యానాం సుఖే జ్ఞాతే జగద్భవేత్ ॥ 34.22॥

దుగ్ధం దుగ్ధగతక్షీరం పునరారోహణం పునః ।
కేవలం దర్పణే నాస్తి ప్రతిబింబం తదా జగత్ ॥ 34.23॥

యథా శూన్యగతం వ్యోమ ప్రతిబింబేన వై జగత్ ।
అజకుక్షౌ గజో నాస్తి ఆత్మకుక్షౌ జగన్న హి ॥ 34.24॥

యథా తాంత్రే సముత్పన్నే తథా బ్రహ్మమయం జగత్ ।
కార్పాసకేఽగ్నిదగ్ధేన భస్మ నాస్తి తథా జగత్ ॥ 34.25॥

పరం బ్రహ్మ పరం జ్యోతిః పరస్తాత్ పరతః పరః ।
సర్వదా భేదకలనం ద్వైతాద్వైతం న విద్యతే ॥ 34.26॥

చిత్తవృత్తిర్జగద్దుఃఖం అస్తి చేత్ కిల నాశనం ।
మనఃసంకల్పకం బంధ అస్తి చేద్బ్రహ్మభావనా ॥ 34.27॥

అవిద్యా కార్యదేహాది అస్తి చేద్ద్వైతభావనం ।
చిత్తమేవ మహారోగో వ్యాప్తశ్చేద్బ్రహ్మభేషజం ॥ 34.28॥

అహం శత్రుర్యది భవేదహం బ్రహ్మైవ భావనం ।
దేహోఽహమితి దుఖం చేద్బ్రహ్మాహమితి నిశ్చిను ॥ 34.29॥

సంశయశ్చ పిశాచశ్చేద్బ్రహ్మమాత్రేణ నాశయ ।
ద్వైతభూతావిష్టరేణ అద్వైతం భస్మ ఆశ్రయ ॥ 34.30॥

అనాత్మత్వపిశాచశ్చేదాత్మమంత్రేణ బంధయ ।
నిత్యానందమయం బ్రహ్మ కేవలం సర్వదా స్వయం ॥ 34.31॥

చతుఃషష్టికదృష్టాంతైరేవం బ్రహ్మైవ సాధితం ।
యః శృణోతి నరో నిత్యం స ముక్తో నాత్ర సంశయః ॥ 34.32॥

కృతార్థ ఏవ సతతం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 34.33॥

మనోవచోవిదూరగం త్వరూపగంధవర్జితం
హృదర్భకోకసంతతం విజానతాం ముదే సదా ।
సదాప్రకాశదుజ్వలప్రభావికాసపద్యుతి
ప్రకాశదం మహేశ్వర త్వదీయపాదపంకజం ॥ 34.34॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే దృష్టాంతైర్బ్రహ్మసాధనప్రకరణం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ పంచత్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

నిదాఘ శృణు గుహ్యం మే సద్యో ముక్తిప్రదం నృణాం ।
ఆత్మైవ నాన్యదేవేదం పరమాత్మాహమక్షతః ॥ 35.1॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ సచ్చిదానందవిగ్రహః ।
అహమస్మి మహానస్మి శివోఽస్మి పరమోఽస్మ్యహం ॥ 35.2॥

అదృశ్యం పరమం బ్రహ్మ నాన్యదస్తి స్వభావతః ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 35.3॥

శాంతం బ్రహ్మ పరం చాస్మి సర్వదా నిత్యనిర్మలః ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ అహం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 35.4॥

సర్వసంకల్పముక్తోఽస్మి సర్వసంతోషవర్జితః ।
కాలకర్మజగద్ద్వైతద్రష్టృదర్శనవిగ్రహః ॥ 35.5॥

ఆనందోఽస్మి సదానందకేవలో జగతాం ప్రియం ।
సమరూపోఽస్మి నిత్యోఽస్మి భూతభవ్యమజో జయః ॥ 35.6॥

చిన్మాత్రోఽస్మి సదా భుక్తో జీవో బంధో న విద్యతే ।
శ్రవణం షడ్విధం లింగం నైవాస్తి జగదీదృశం ॥ 35.7॥

చిత్తసంసారహీనోఽస్మి చిన్మాత్రత్వం జగత్ సదా ।
చిత్తమేవ హితం దేహ అవిచారః పరో రిపుః ॥ 35.8॥

అవిచారో జగద్దుఃఖమవిచారో మహద్భయం ।
సద్యోఽస్మి సర్వదా తృప్తః పరిపూర్ణః పరో మహాన్ ॥ 35.9॥

నిత్యశుద్ధోఽస్మి బుద్ధోఽస్మి చిదాకాశోఽస్మి చేతనః ।
ఆత్మైవ నాన్యదేవేదం పరమాత్మాఽహమక్షతః ॥ 35.10॥

సర్వదోషవిహీనోఽస్మి సర్వత్ర వితతోఽస్మ్యహం ।
వాచాతీతస్వరూపోఽస్మి పరమాత్మాఽహమక్షతః ॥ 35.11॥

చిత్రాతీతం పరం ద్వంద్వం సంతోషః సమభావనం ।
అంతర్బహిరనాద్యంతం సర్వభేదవినిర్ణయం ॥ 35.12॥

అహంకారం బలం సర్వం కామం క్రోధం పరిగ్రహం ।
బ్రహ్మేంద్రోవిష్ణుర్వరుణో భావాభావవినిశ్చయః ॥ 35.13॥

జీవసత్తా జగత్సత్తా మాయాసత్తా న కించన ।
గురుశిష్యాదిభేదం చ కార్యాకార్యవినిశ్చయః ॥ 35.14॥

త్వం బ్రహ్మాసీతి వక్తా చ అహం బ్రహ్మాస్మి సంభవః ।
సర్వవేదాంతవిజ్ఞానం సర్వామ్నాయవిచారణం ॥ 35.15॥

ఇదం పదార్థసద్భావమహం రూపేణ సంభవం ।
వేదవేదాంతసిద్ధాంతజగద్భేదం న విద్యతే ॥ 35.16॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహః సర్వమిత్యేవ నాస్తి హి ।
కేవలం బ్రహ్మశాంతాత్మా అహమేవ నిరంతరం ॥ 35.17॥

శుభాశుభవిభేదం చ దోషాదోషం చ మే న హి ।
చిత్తసత్తా జగత్సత్తా బుద్ధివృత్తివిజృంభణం ॥ 35.18॥

బ్రహ్మైవ సర్వదా నాన్యత్ సత్యం సత్యం నిజం పదం ।
ఆత్మాకారమిదం ద్వైతం మిథ్యైవ న పరః పుమాన్ ॥ 35.19॥

సచ్చిదానందమాత్రోఽహం సర్వం కేవలమవ్యయం ।
బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ ఈశ్వరశ్చ సదాశివః ॥ 35.20॥

మనో జగదహం భేదం చిత్తవృత్తిజగద్భయం ।
సర్వానందమహానందమాత్మానందమనంతకం ॥ 35.21॥

అత్యంతస్వల్పమల్పం వా ప్రపంచం నాస్తి కించన ।
ప్రపంచమితి శబ్దో వా స్మరణం వా న విద్యతే ॥ 35.22॥

అంతరస్థప్రపంచం వా క్వచిన్నాస్తి క్వచిద్బహిః ।
యత్ కించిదేవం తూష్ణీం వా యచ్చ కించిత్ సదా క్వ వా ॥ 35.23॥

యేన కేన యదా కించిద్యస్య కస్య న కించన ।
శుద్ధం మలినరూపం వా బ్రహ్మవాక్యమబోధకం ॥ 35.24॥

ఈదృషం తాదృషం వేతి న కించిత్ వక్తుమర్హతి ।
బ్రహ్మైవ సర్వం సతతం బ్రహ్మైవ సకలం మనః ॥ 35.25॥

ఆనందం పరమానదం నిత్యానందం సదాఽద్వయం ।
చిన్మాత్రమేవ సతతం నాస్తి నాస్తి పరోఽస్మ్యహం ॥ 35.26॥

ప్రపంచం సర్వదా నాస్తి ప్రపంచం చిత్రమేవ చ ।
చిత్తమేవ హి సంసారం నాన్యత్ సంసారమేవ హి ॥ 35.27॥

మన ఏవ హి సంసారో దేహోఽహమితి రూపకం ।
సంకల్పమేవ సంసారం తన్నాశేఽసౌ వినశ్యతి ॥ 35.28॥

సంకల్పమేవ జననం తన్నాశేఽసౌ వినశ్యతి ।
సంకల్పమేవ దారిద్ర్యం తన్నాశేఽసౌ వినశ్యతి ॥ 35.29॥

సంకల్పమేవ మననం తన్నాశేఽసౌ వినశ్యతి ।
ఆత్మైవ నాన్యదేవేదం పరమాత్మాఽహమక్షతః ॥ 35.30॥

నిత్యమాత్మమయం బోధమహమేవ సదా మహాన్ ।
ఆత్మైవ నాన్యదేవేదం పరమాత్మాఽహమక్షతః ॥ 35.31॥

ఇత్యేవం భావయేన్నిత్యం క్షిప్రం ముక్తో భవిష్యతి ।
త్వమేవ బ్రహ్మరూపోఽసి త్వమేవ బ్రహ్మవిగ్రహః ॥ 35.32॥

ఏవం చ పరమానందం ధ్యాత్వా ధ్యాత్వా సుఖీభవ ।
సుఖమాత్రం జగత్ సర్వం ప్రియమాత్రం ప్రపంచకం ॥ 35.33॥

జడమాత్రమయం లోకం బ్రహ్మమాత్రమయం సదా ।
బ్రహ్మైవ నాన్యదేవేదం పరమాత్మాఽహమవ్యయః ॥ 35.34॥

ఏక ఏవ సదా ఏష ఏక ఏవ నిరంతరం ।
ఏక ఏవ పరం బ్రహ్మ ఏక ఏవ చిదవ్యయః ॥ 35.35॥

ఏక ఏవ గుణాతీత ఏక ఏవ సుఖావహః ।
ఏక ఏవ మహానాత్మా ఏక ఏవ నిరంతరం ॥ 35.36॥

ఏక ఏవ చిదాకార ఏక ఏవాత్మనిర్ణయః ।
బ్రహ్మైవ నాన్యదేవేదం పరమాత్మాఽహమక్షతః ॥ 35.37॥

పరమాత్మాహమన్యన్న పరమానందమందిరం ।
ఇత్యేవం భావయన్నిత్యం సదా చిన్మయ ఏవ హి ॥ 35.38॥

సూతః –

విరించివంచనాతతప్రపంచపంచబాణభిత్
సుకాంచనాద్రిధారిణం కులుంచనాం పతిం భజే ।
అకించనేఽపి సించకే జలేన లింగమస్తకే
విముంచతి క్షణాదఘం న కించిదత్ర శిష్యతే ॥ 35.39॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే బ్రహ్మభావనోపదేశప్రకరణం నామ పంచత్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

శృణు వక్ష్యామి విప్రేంద్ర సర్వం బ్రహ్మైవ నిర్ణయం ।
యస్య శ్రవణమాత్రేణ సద్యో ముక్తిమవాప్నుయాత్ ॥ 36.1॥

ఇదమేవ సదా నాస్తి హ్యహమేవ హి కేవలం ।
ఆత్మైవ సర్వదా నాస్తి ఆత్మైవ సుఖలక్షణం ॥ 36.2॥

ఆత్మైవ పరమం తత్త్వమాత్మైవ జగతాం గణః ।
ఆత్మైవ గగనాకారమాత్మైవ చ నిరంతరం ॥ 36.3॥

ఆత్మైవ సత్యం బ్రహ్మైవ ఆత్మైవ గురులక్షణం ।
ఆత్మైవ చిన్మయం నిత్యమాత్మైవాక్షరమవ్యయం ॥ 36.4॥

ఆత్మైవ సిద్ధరూపం వా ఆత్మైవాత్మా న సంశయః ।
ఆత్మైవజగదాకారం ఆత్మైవాత్మా స్వయం స్వయం ॥ 36.5॥

ఆత్మైవ శాంతికలనమాత్మైవ మనసా వియత్ ।
ఆత్మైవ సర్వం యత్ కించిదాత్మైవ పరమం పదం ॥ 36.6॥

ఆత్మైవ భువనాకారమాత్మైవ ప్రియమవ్యయం ।
ఆత్మైవాన్యన్న చ క్వాపి ఆత్మైవాన్యం మనోమయం ॥ 36.7॥

ఆత్మైవ సర్వవిజ్ఞానమాత్మైవ పరమం ధనం ।
ఆత్మైవ భూతరూపం వా ఆత్మైవ భ్రమణం మహత్ ॥ 36.8॥

ఆత్మైవ నిత్యశుద్ధం వా ఆత్మైవ గురురాత్మనః ।
ఆత్మైవ హ్యాత్మనః శిష్య ఆత్మైవ లయమాత్మని ॥ 36.9॥

ఆత్మైవ హ్యాత్మనో ధ్యానమాత్మైవ గతిరాత్మనః ।
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో హోమ ఆత్మైవ హ్యాత్మనో జపః ॥ 36.10॥

ఆత్మైవ తృప్తిరాత్మైవ ఆత్మనోఽన్యన్న కించన ।
ఆత్మైవ హ్యాత్మనో మూలమాత్మైవ హ్యాత్మనో వ్రతం ॥ 36.11॥

ఆత్మజ్ఞానం వ్రతం నిత్యమాత్మజ్ఞానం పరం సుఖం ।
ఆత్మజ్ఞానం పరానందమాత్మజ్ఞానం పరాయణం ॥ 36.12॥

ఆత్మజ్ఞానం పరం బ్రహ్మ ఆత్మజ్ఞానం మహావ్రతం ।
ఆత్మజ్ఞానం స్వయం వేద్యమాత్మజ్ఞానం మహాధనం ॥ 36.13॥

ఆత్మజ్ఞానం పరం బ్రహ్మ ఆత్మజ్ఞానం మహత్ సుఖం ।
ఆత్మజ్ఞానం మహానాత్మా ఆత్మజ్ఞానం జనాస్పదం ॥ 36.14॥

ఆత్మజ్ఞానం మహాతీర్థమాత్మజ్ఞానం జయప్రదం ।
ఆత్మజ్ఞానం పరం బ్రహ్మ ఆత్మజ్ఞానం చరాచరం ॥ 36.15॥

ఆత్మజ్ఞానం పరం శాస్త్రమాత్మజ్ఞానమనూపమం ।
ఆత్మజ్ఞానం పరో యోగ ఆత్మజ్ఞానం పరా గతిః ॥ 36.16॥

ఆత్మజ్ఞానం పరం బ్రహ్మ ఇత్యేవం దృఢనిశ్చయః ।
ఆత్మజ్ఞానం మనోనాశః ఆత్మజ్ఞానం పరో గురుః ॥ 36.17॥

ఆత్మజ్ఞానం చిత్తనాశః ఆత్మజ్ఞానం విముక్తిదం ।
ఆత్మజ్ఞానం భయనాశమాత్మజ్ఞానం సుఖావహం ॥ 36.18॥

ఆత్మజ్ఞానం మహాతేజ ఆత్మజ్ఞానం మహాశుభం ।
ఆత్మజ్ఞానం సతాం రూపమాత్మజ్ఞానం సతాం ప్రియం ॥ 36.19॥

ఆత్మజ్ఞానం సతాం మోక్షమాత్మజ్ఞానం వివేకజం ।
ఆత్మజ్ఞానం పరో ధర్మ ఆత్మజ్ఞానం సదా జపః ॥ 36.20॥

ఆత్మజ్ఞానస్య సదృశమాత్మవిజ్ఞానమేవ హి ।
ఆత్మజ్ఞానేన సదృశం న భూతం న భవిష్యతి ॥ 36.21॥

ఆత్మజ్ఞానం పరో మంత్ర ఆత్మజ్ఞానం పరం తపః ।
ఆత్మజ్ఞానం హరిః సాక్షాదాత్మజ్ఞానం శివః పరః ॥ 36.22॥

ఆత్మజ్ఞానం పరో ధాతా ఆత్మజ్ఞానం స్వసంమతం ।
ఆత్మజ్ఞానం స్వయం పుణ్యమాత్మజ్ఞానం విశోధనం ॥ 36.23॥

ఆత్మజ్ఞానం మహాతీర్థమాత్మజ్ఞానం శమాదికం ।
ఆత్మజ్ఞానం ప్రియం మంత్రమాత్మజ్ఞానం స్వపావనం ॥ 36.24॥

ఆత్మజ్ఞానం చ కిన్నామ అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
అహం బ్రహ్మేతి విశ్వాసమాత్మజ్ఞానం మహోదయం ॥ 36.25॥

అహం బ్రహ్మాస్మి నిత్యోఽస్మి సిద్ధోఽస్మీతి విభావనం ।
ఆనందోఽహం పరానందం శుద్ధోఽహం నిత్యమవ్యయః ॥ 36.26॥

చిదాకాశస్వరూపోఽస్మి సచ్చిదానందశాశ్వతం ।
నిర్వికారోఽస్మి శాంతోఽహం సర్వతోఽహం నిరంతరః ॥ 36.27॥

సర్వదా సుఖరూపోఽస్మి సర్వదోషవివర్జితః ।
సర్వసంకల్పహీనోఽస్మి సర్వదా స్వయమస్మ్యహం ॥ 36.28॥

సర్వం బ్రహ్మేత్యనుభవం వినా శబ్దం పఠ స్వయం ।
కోట్యశ్వమేధే యత్ పుణ్యం క్షణాత్ తత్పుణ్యమాప్నుయాత్ ॥ 36.29॥

అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్య మేరుదానఫలం లభేత్ ।
బ్రహ్మైవాహమితి స్థిత్వా సర్వభూదానమప్యణు ॥ 36.30॥

బ్రహ్మైవాహమితి స్థిత్వా కోటిశో దానమప్యణు ।
బ్రహ్మైవాహమితి స్థిత్వా సర్వానందం తృణాయతే ॥ 36.31॥

బ్రహ్మైవ సర్వమిత్యేవ భావితస్య ఫలం స్వయం ।
బ్రహ్మైవాహమితి స్థిత్వా సమానం బ్రహ్మ ఏవ హి ॥ 36.32॥

తస్మాత్ స్వప్నేఽపి నిత్యం చ సర్వం సంత్యజ్య యత్నతః ।
అహం బ్రహ్మ న సందేహః అహమేవ గతిర్మమ ॥ 36.33॥

అహమేవ సదా నాన్యదహమేవ సదా గురుః ।
అహమేవ పరో హ్యాత్మా అహమేవ న చాపరః ॥ 36.34॥

అహమేవ గురుః శిష్యః అహమేవేతి నిశ్చిను ।
ఇదమిత్యేవ నిర్దేశః పరిచ్ఛిన్నో జగన్న హి ॥ 36.35॥

న భూమిర్న జలం నాగ్నిర్న వాయుర్న చ ఖం తథా ।
సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్ నాన్యత్ కించన విద్యతే ॥ 36.36॥

ఇత్యేవం భావనపరో దేహముక్తః సుఖీభవ ।
అహమాత్మా ఇదం నాస్తి సర్వం చైతన్యమాత్రతః ॥ 36.37॥

అహమేవ హి పూర్ణాత్మా ఆనందాబ్ధిరనామయః ।
ఇదమేవ సదా నాస్తి జడత్వాదసదేవ హి ।
ఇదం బ్రహ్మ సదా బ్రహ్మ ఇదం నేతి సుఖీ భవ ॥ 36.38॥

తురంగశృంగసన్నిభా శ్రుతిపరోచనా ???
విశేషకామవాసనా వినిశ్చితాత్మవృత్తితః ।
నరాః సురా మునీశ్వరా అసంగసంగమప్యమా-
పతిం ??? న తే భజంతి కేచన ??? ॥ 36.39॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే బ్రహ్మభావనోపదేశప్రకరణం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

నిదాఘ శృణు వక్ష్యామి రహస్యం పరమద్భుతం ।
శ్లోకైకశ్రవణేనైవ సద్యో మోక్షమవాప్నుయాత్ ॥ 37.1॥

ఇదం దృష్టం పరం బ్రహ్మ దృశ్యవద్భాతి చిత్తతః ।
సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్ నాన్యత్ కించిన్న విద్యతే ॥ 37.2॥

ఇదమేవ హి నాస్త్యేవ అయమిత్యపి నాస్తి హి ।
ఏక ఏవాప్యణుర్వాపి నాస్తి నాస్తి న సంశయః ॥ 37.3॥

వ్యవహారమిదం క్వాపి వార్తామాత్రమపి క్వ వా ।
బంధరూపం బంధవార్తా బంధకార్యం పరం చ వా ॥ 37.4॥

సన్మాత్రకార్యం సన్మాత్రమహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయం ।
దుఃఖం సుఖం వా బోధో వా సాధకం సాధ్యనిర్ణయః ॥ 37.5॥

ఆత్మేతి పరమాత్మేతి జీవాత్మేతి పృథఙ్ న హి ।
దేహోఽహమితి మూర్ఖోఽహం జ్ఞానవిజ్ఞానవానహం ॥ 37.6॥

కార్యకారణరూపోఽహమంతఃకరణకార్యకం ।
ఏకమిత్యేకమాత్రం వా నాస్తి నాస్తీతి భావయ ॥ 37.7॥

సర్వసంకల్పమాత్రేతి సర్వం బ్రహ్మేతి వా జగత్ ।
తత్త్వజ్ఞానం పరం బ్రహ్మ ఓంకారార్థం సుఖం జపం ॥ 37.8॥

ద్వైతాద్వైతం సదాద్వైతం తథా మానావమానకం ।
సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్ నాన్యత్ కించిన్న విద్యతే ॥ 37.9॥

ఆత్మానందమహం బ్రహ్మ ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ ఏవ హి ।
ఇదం రూపమహం రూపం ప్రియాప్రియవిచారణం ॥ 37.10॥

యద్యత్ సంభావ్యతే లోకే యద్యత్ సాధనకల్పనం ।
యద్యంతరహితం బ్రహ్మభావనం చిత్తనిర్మితం ॥ 37.11॥

స్థూలదేహోఽహమేవాత్ర సూక్ష్మదేహోఽహమేవ హి ।
బుద్ధేర్భేదం మనోభేదం అహంకారం జడం చ తత్ ॥ 37.12॥

సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్ నాన్యత్ కించిన్న విద్యతే ।
శ్రవణం మననం చైవ సాక్షాత్కారవిచారణం ॥ 37.13॥

ఆత్మైవాహం పరం చైవ నాహం మోహమయం స్వయం ।
బ్రహ్మైవ సర్వమేవేదం బ్రహ్మైవ పరమం పదం ॥ 37.14॥

బ్రహ్మైవ కారణం కార్యం బ్రహ్మైవ జగతాం జయః ।
బ్రహ్మైవ సర్వం చైతన్యం బ్రహ్మైవ మనసాయతే ॥ 37.15॥

బ్రహ్మైవ జీవవద్భాతి బ్రహ్మైవ చ హరీయతే ।
బ్రహ్మైవ శివవద్భాతి బ్రహ్మైవ ప్రియమాత్మనః ॥ 37.16॥

బ్రహ్మైవ శాంతివద్భాతి బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ।
నాహం న చాయం నైవాన్యన్నోత్పన్నం న పరాత్ పరం ॥ 37.17॥

న చేదం న చ శాస్త్రార్థం న మీమాంసం న చోద్భవం ।
న లక్షణం న వేదాది నాపి చిత్తం న మే మనః ॥ 37.18॥

న మే నాయం నేదమిదం న బుద్ధినిశ్చయం సదా ।
కదాచిదపి నాస్త్యేవ సత్యం సత్యం న కించన ॥ 37.19॥

నైకమాత్రం న చాయం వా నాంతరం న బహిర్న హి ।
ఈషణ్మాత్రం చ న ద్వైతం న జన్యం న చ దృశ్యకం ॥ 37.20॥

న భావనం న స్మరణం న విస్మరణమణ్వపి ।
న కాలదేశకలనం న సంకల్పం న వేదనం ॥ 37.21॥

న విజ్ఞానం న దేహాన్యం న వేదోఽహం న సంసృతిః ।
న మే దుఃఖం న మే మోక్షం న గతిర్న చ దుర్గతిః ॥ 37.22॥

నాత్మా నాహం న జీవోఽహం న కూటస్థో న జాయతే ।
న దేహోఽహం న చ శ్రోత్రం న త్వగింద్రియదేవతా ॥ 37.23॥

సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్ సర్వం నాస్త్యేవ సర్వదా ।
అఖండాకారరూపత్వాత్ సర్వం నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 37.24॥

హుంకారస్యావకాశో వా హుంకారజననం చ వా ।
నాస్త్యేవ నాస్తి నాస్త్యేవ నాస్తి నాస్తి కదాచన ॥ 37.25॥

అన్యత్ పదార్థమల్పం వా అన్యదేవాన్యభాషణం ।
ఆత్మనోఽన్యదసత్యం వా సత్యం వా భ్రాంతిరేవ చ ॥ 37.26॥

నాస్త్యేవ నాస్తి నాస్త్యేవ నాస్తి శబ్దోఽపి నాస్తి హి ।
సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్ సర్వం నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 37.27॥

సర్వం బ్రహ్మ న సందేహో బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ।
వాక్యం చ వాచకం సర్వం వక్తా చ త్రిపుటీద్వయం ॥ 37.28॥

జ్ఞాతా జ్ఞానం జ్ఞేయభేదం మాతృమానమితి ప్రియం ।
యద్యచ్ఛాస్త్రేషు నిర్ణీతం యద్యద్వేదేషు నిశ్చితం ॥ 37.29॥

పరాపరమతీతం చ అతీతోఽహమవేదనం ।
గురుర్గురూపదేశశ్చ గురుం వక్ష్యే న కస్యచిత్ ॥ 37.30॥

గురురూపా గురుశ్రద్ధా సదా నాస్తి గురుః స్వయం ।
ఆత్మైవ గురురాత్మైవ అన్యాభావాన్న సంశయః ॥ 37.31॥

ఆత్మనః శుభమాత్మైవ అన్యాభావాన్న సంశయః ।
ఆత్మనో మోహమాత్మైవ ఆత్మనోఽస్తి న కించన ॥ 37.32॥

ఆత్మనః సుఖమాత్మైవ అన్యన్నాస్తి న సంశయః ।
ఆత్మన్యేవాత్మనః శక్తిః ఆత్మన్యేవాత్మనః ప్రియం ॥ 37.33॥

ఆత్మన్యేవాత్మనః స్నానం ఆత్మన్యేవాత్మనో రతిః ।
ఆత్మజ్ఞానం పరం శ్రేయః ఆత్మజ్ఞానం సుదుర్లభం ॥ 37.34॥

ఆత్మజ్ఞానం పరం బ్రహ్మ ఆత్మజ్ఞానం సుఖాత్ సుఖం ।
ఆత్మజ్ఞానాత్ పరం నాస్తి ఆత్మజ్ఞానాత్ స్మృతిర్న హి ॥ 37.35॥

బ్రహ్మైవాత్మా న సందేహ ఆత్మైవ బ్రహ్మణః స్వయం ।
స్వయమేవ హి సర్వత్ర స్వయమేవ హి చిన్మయః ॥ 37.36॥

స్వయమేవ చిదాకాశః స్వయమేవ నిరంతరం ।
స్వయమేవ చ నానాత్మా స్వయమేవ చ నాపరః ॥ 37.37॥

స్వయమేవ గుణాతీతః స్వయమేవ మహత్ సుఖం ।
స్వయమేవ హి శాంతాత్మా స్వయమేవ హి నిష్కలః ॥ 37.38॥

స్వయమేవ చిదానందః స్వయమేవ మహత్ప్రభుః ।
స్వయమేవ సదా సాక్షీ స్వయమేవ సదాశివః ॥ 37.39॥

స్వయమేవ హరిః సాక్షాత్ స్వయమేవ ప్రజాపతిః ।
స్వయమేవ పరం బ్రహ్మ బ్రహ్మ ఏవ స్వయం సదా ॥ 37.40॥

సర్వం బ్రహ్మ స్వయం బ్రహ్మ స్వయం బ్రహ్మ న సంశయః ।
దృఢనిశ్చయమేవ త్వం సర్వథా కురు సర్వదా ॥ 37.41॥

విచారయన్ స్వయం బ్రహ్మ బ్రహ్మమాత్రం స్వయం భవేత్ ।
ఏతదేవ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 37.42॥

ఏష ఏవ పరో మోక్ష అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
ఏష ఏవ కృతార్థో హి ఏష ఏవ సుఖం సదా ॥ 37.43॥

ఏతదేవ సదా జ్ఞానం స్వయం బ్రహ్మ స్వయం మహత్ ।
అహం బ్రహ్మ ఏతదేవ సదా జ్ఞానం స్వయం మహత్ ॥ 37.44॥

అహం బ్రహ్మ ఏతదేవ స్వభావం సతతం నిజం ।
అహం బ్రహ్మ ఏతదేవ సదా నిత్యం స్వయం సదా ॥ 37.45॥

అహం బ్రహ్మ ఏతదేవ బంధనాశం న సంశయః ।
అహం బ్రహ్మ ఏతదేవ సర్వసిద్ధాంతనిశ్చయం ॥ 37.46॥

ఏష వేదాంతసిద్ధాంత అహం బ్రహ్మ న సంశయః ।
సర్వోపనిషదామర్థః సర్వానందమయం జగత్ ॥ 37.47॥

మహావాక్యస్య సిద్ధాంత అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
సాక్షాచ్ఛివస్య సిద్ధాంత అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 37.48॥

నారాయణస్య సిద్ధాంత అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
చతుర్ముఖస్య సిద్ధాంత అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 37.49॥

ఋషీణాం హృదయం హ్యేతత్ దేవానాముపదేశకం ।
సర్వదేశికసిద్ధాంత అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 37.50॥

యచ్చ యావచ్చ భూతానాం మహోపదేశ ఏవ తత్ ।
అహం బ్రహ్మ మహామోక్షం పరం చైతదహం స్వయం ॥ 37.51॥

అహం చానుభవం చైతన్మహాగోప్యమిదం చ తత్ ।
అహం బ్రహ్మ ఏతదేవ సదా జ్ఞానం స్వయం మహత్ ॥ 37.52॥

మహాప్రకాశమేవైతత్ అహం బ్రహ్మ ఏవ తత్ ।
ఏతదేవ మహామంత్రం ఏతదేవ మహాజపః ॥ 37.53॥

ఏతదేవ మహాస్నానమహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
ఏతదేవ మహాతీర్థమహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 37.54॥

ఏతదేవ మహాగంగా అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
ఏష ఏవ పరో ధర్మ అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 37.55॥

ఏష ఏవ మహాకాశ అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।
ఏతదేవ హి విజ్ఞానమహం బ్రహ్మాస్మి కేవలం ।
సర్వసిద్ధాంతమేవైతదహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 37.56॥

సవ్యాసవ్యతయాద్యవజ్ఞహృదయా గోపోదహార్యః స్రియః
పశ్యంత్యంబుజమిత్రమండలగతం శంభుం హిరణ్యాత్మకం ।

సర్వత్ర ప్రసృతైః కరైర్జగదిదం పుష్ణాతి ముష్ణన్ ధనైః
ఘృష్టం చౌషధిజాలమంబునికరైర్విశ్వోత్థధూతం హరః ॥ 37.57॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే సర్వసిద్ధాంతప్రకరణం నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ అష్టత్రింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

వక్ష్యే అత్యద్భుతం వ్యక్తం సచ్చిదానందమాత్రకం ।
సర్వప్రపంచశూన్యత్వం సర్వమాత్మేతి నిశ్చితం ॥ 38.1॥

ఆత్మరూపప్రపంచం వా ఆత్మరూపప్రపంచకం ।
సర్వప్రపంచం నాస్త్యేవ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చితం ॥ 38.2॥

నిత్యానుభవమానందం నిత్యం బ్రహ్మేతి భావనం ।
చిత్తరూపప్రపంచం వా చిత్తసంసారమేవ వా ॥ 38.3॥

ఇదమస్తీతి సత్తాత్వమహమస్తీతి వా జగత్ ।
స్వాంతఃకరణదోషం వా స్వాంతఃకరణకార్యకం ॥ 38.4॥

స్వస్య జీవభ్రమః కశ్చిత్ స్వస్య నాశం స్వజన్మనా ।
ఈశ్వరః కశ్చిదస్తీతి జీవోఽహమితి వై జగత్ ॥ 38.5॥

మాయా సత్తా మహా సత్తా చిత్తసత్తా జగన్మయం ।
యద్యచ్చ దృశ్యతే శాస్త్రైర్యద్యద్వేదే చ భాషణం ॥ 38.6॥

ఏకమిత్యేవ నిర్దేశం ద్వైతమిత్యేవ భాషణం ।
శివోఽస్మీతి భ్రమః కశ్చిత్ బ్రహ్మాస్మీతి విభ్రమః ॥ 38.7॥

విష్ణురస్మీతి విభ్రాంతిర్జగదస్తీతి విభ్రమః ।
ఈషదస్తీతి వా భేదం ఈషదస్తీతి వా ద్వయం ॥ 38.8॥

సర్వమస్తీతి నాస్తీతి సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చయం ।
ఆత్మధ్యానప్రపంచం వా స్మరణాదిప్రపంచకం ॥ 38.9॥

దుఃఖరూపప్రపంచం వా సుఖరూపప్రపంచకం ।
ద్వైతాద్వైతప్రపంచం వా సత్యాసత్యప్రపంచకం ॥ 38.10॥

జాగ్రత్ప్రపంచమేవాపి తథా స్వప్నప్రపంచకం ।
సుప్తిజ్ఞానప్రపంచం వా తుర్యజ్ఞానప్రపంచకం ॥ 38.11॥

వేదజ్ఞానప్రపంచం వా శాస్త్రజ్ఞానప్రపంచకం ।
పాపబుద్ధిప్రపంచం వా పుణ్యభేదప్రపంచకం ॥ 38.12॥

జ్ఞానరూపప్రపంచం వా నిర్గుణజ్ఞానప్రపంచకం ।
గుణాగుణప్రపంచం వా దోషాదోషవినిర్ణయం ॥ 38.13॥

సత్యాసత్యవిచారం వా చరాచరవిచారణం ।
ఏక ఆత్మేతి సద్భావం ముఖ్య ఆత్మేతి భావనం ॥ 38.14॥

సర్వప్రపంచం నాస్త్యేవ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చయం ।
ద్వైతాద్వైతసముద్భేదం నాస్తి నాస్తీతి భాషణం ॥ 38.15॥

అసత్యం జగదేవేతి సత్యం బ్రహ్మేతి నిశ్చయం ।
కార్యరూపం కారణం చ నానాభేదవిజృంభణం ॥ 38.16॥

సర్వమంత్రప్రదాతారం దూరే దూరం తథా తథా ।
సర్వం సంత్యజ్య సతతం స్వాత్మన్యేవ స్థిరో భవ ॥ 38.17॥

మౌనభావం మౌనకార్యం మౌనయోగం మనఃప్రియం ।
పంచాక్షరోపదేష్టారం తథా చాష్టాక్షరప్రదం ॥ 38.18॥

యద్యద్యద్యద్వేదశాస్త్రం యద్యద్భేదో గురోఽపి వా ।
సర్వదా సర్వలోకేషు సర్వసంకల్పకల్పనం ॥ 38.19॥

సర్వవాక్యప్రపంచం హి సర్వచిత్తప్రపంచకం ।
సర్వాకారవికల్పం చ సర్వకారణకల్పనం ॥ 38.20॥

సర్వదోషప్రపంచం చ సుఖదుఃఖప్రపంచకం ।
సహాదేయముపాదేయం గ్రాహ్యం త్యాజ్యం చ భాషణం ॥ 38.21॥

విచార్య జన్మమరణం వాసనాచిత్తరూపకం ।
కామక్రోధం లోభమోహం సర్వడంభం చ హుంకృతిం ॥ 38.22॥

త్రైలోక్యసంభవం ద్వైతం బ్రహ్మేంద్రవరుణాదికం ।
జ్ఞానేంద్రియం చ శబ్దాది దిగ్వాయ్వర్కాదిదైవతం ॥ 38.23॥

కర్మేంద్రియాదిసద్భావం విషయం దేవతాగణం ।
అంతఃకరణవృత్తిం చ విషయం చాధిదైవతం ॥ 38.24॥

చిత్తవృత్తిం విభేదం చ బుద్ధివృత్తినిరూపణం ।
మాయామాత్రమిదం ద్వైతం సదసత్తాదినిర్ణయం ॥ 38.25॥

కించిద్ ద్వైతం బహుద్వైతం జీవద్వైతం సదా హ్యసత్ ।
జగదుత్పత్తిమోహం చ గురుశిష్యత్వనిర్ణయం ॥ 38.26॥

గోపనం తత్పదార్థస్య త్వంపదార్థస్య మేలనం ।
తథా చాసిపదార్థస్య ఐక్యబుద్ధ్యానుభావనం ॥ 38.27॥

భేదేషు భేదాభేదం చ నాన్యత్ కించిచ్చ విద్యతే ।
ఏతత్ ప్రపంచం నాస్త్యేవ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ॥ 38.28॥

సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్ కేవలం బ్రహ్మ ఏవ సః ।
ఆత్మాకారమిదం సర్వమాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 38.29॥

తుర్యాతీతం బ్రహ్మణోఽన్యత్ సత్యాసత్యం న విద్యతే ।
సర్వం త్యక్త్వా తు సతతం స్వాత్మన్యేవ స్థిరో భవ ॥ 38.30॥

చిత్తం కాలం వస్తుభేదం సంకల్పం భావనం స్వయం ।
సర్వం సంత్యజ్య సతతం సర్వం బ్రహ్మైవ భావయ ॥ 38.31॥

యద్యద్భేదపరం శాస్త్రం యద్యద్ భేదపరం మనః ।
సర్వం సంత్యజ్య సతతం స్వాత్మన్యేవ స్థిరో భవ ॥ 38.32॥

మనః కల్పితకల్పం వా ఆత్మాకల్పనవిభ్రమం ।
అహంకారపరిచ్ఛేదం దేహోఽహం దేహభావనా ॥ 38.33॥

సర్వం సంత్యజ్య సతతమాత్మన్యేవ స్థిరో భవ ।
ప్రపంచస్య చ సద్భావం ప్రపంచోద్భవమన్యకం ॥ 38.34॥

బంధసద్భావకలనం మోక్షసద్భావభాషణం ।
దేవతాభావసద్భావం దేవపూజావినిర్ణయం ॥ 38.35॥

పంచాక్షరేతి యద్ద్వైతమష్టాక్షరస్య దైవతం ।
ప్రాణాదిపంచకాస్తిత్వముపప్రాణాదిపంచకం ॥ 38.36॥

పృథివీభూతభేదం చ గుణా యత్ కుంఠనాదికం ।
వేదాంతశాస్త్రసిద్ధాంతం శైవాగమనమేవ చ ॥ 38.37॥

లౌకికం వాస్తవం దోషం ప్రవృత్తిం చ నివృత్తికం ।
సర్వం సంత్యజ్య సతతమాత్మన్యేవ స్థిరో భవ ॥ 38.38॥

ఆత్మజ్ఞానసుఖం బ్రహ్మ అనాత్మజ్ఞానదూషణం ।
రేచకం పూరకం కుంభం షడాధారవిశోధనం ॥ 38.39॥

ద్వైతవృత్తిశ్చ దేహోఽహం సాక్షివృత్తిశ్చిదంశకం ।
అఖండాకారవృత్తిశ్చ అఖండాకారసంమతం ॥ 38.40॥

అనంతానుభవం చాపి అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయం ।
ఉత్తమం మధ్యమం చాపి తథా చైవాధమాధమం ॥ 38.41॥

దూషణం భూషణం చైవ సర్వవస్తువినిందనం ।
అహం బ్రహ్మ ఇదం బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మైవ తత్త్వతః ॥ 38.42॥

అహం బ్రహ్మాస్మి ముగ్ధోఽస్మి వృద్ధోఽస్మి సదసత్పరః ।
వైశ్వానరో విరాట్ స్థూలప్రపంచమితి భావనం ॥ 38.43॥

ఆనందస్ఫారణేనాహం పరాపరవివర్జితః ।
నిత్యానందమయం బ్రహ్మ సచ్చిదానందవిగ్రహః ॥ 38.44॥

దృగ్రూపం దృశ్యరూపం చ మహాసత్తాస్వరూపకం ।
కైవల్యం సర్వనిధనం సర్వభూతాంతరం గతం ॥ 38.45॥

భూతభవ్యం భవిష్యచ్చ వర్తమానమసత్ సదా ।
కాలభావం దేహభావం సత్యాసత్యవినిర్ణయం ॥ 38.46॥

ప్రజ్ఞానఘన ఏవాహం శాంతాశాంతం నిరంజనం ।
ప్రపంచవార్తాస్మరణం ద్వైతాద్వైతవిభావనం ॥ 38.47॥

శివాగమసమాచారం వేదాంతశ్రవణం పదం ।
అహం బ్రహ్మాస్మి శుద్ధోఽస్మి చిన్మాత్రోఽస్మి సదాశివః ॥ 38.48॥

సర్వం బ్రహ్మేతి సంత్యజ్య స్వాత్మన్యేవ స్థిరో భవ ।
అహం బ్రహ్మ న సందేహ ఇదం బ్రహ్మ న సంశయః ॥ 38.49॥

స్థూలదేహం సూక్ష్మదేహం కారణం దేహమేవ చ ।
ఏవం జ్ఞాతుం చ సతతం బ్రహ్మైవేదం క్షణే క్షణే ॥ 38.50॥

శివో హ్యాత్మా శివో జీవః శివో బ్రహ్మ న సంశయః ।
ఏతత్ ప్రకరణం యస్తు సకృద్వా సర్వదాపి వా ॥ 38.51॥

పఠేద్వా శృణుయాద్వాపి స చ ముక్తో న సంశయః ।
నిమిషం నిమిషార్ధం వా శ్రుత్వైతబ్రహ్మభాగ్భవేత్ ॥ 38.52॥

లోకాలోకజగత్స్థితిప్రవిలయప్రోద్భావసత్తాత్మికా
భీతిః శంకరనామరూపమస్యద్వ్యాకుర్వతే కేవలం ।
సత్యాసత్యనిరంకుశశ్రుతివచోవీచీభిరామృశ్యతే
యస్యైతత్ సదితీవ తత్త్వవచనైర్మీమాంస్యతేఽయం శివః ॥ 38.53॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే ప్రపంచశూన్యత్వప్రకరణం నామ అష్టత్రింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

పరం బ్రహ్మ ప్రవక్ష్యామి నిర్వికల్పం నిరామయం ।
తదేవాహం న సందేహః సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 39.1॥

చిన్మాత్రమమలం శాంతం సచ్చిదానందవిగ్రహం ।
ఆనందం పరమానందం నిర్వికల్పం నిరంజనం ॥ 39.2॥

గుణాతీతం జనాతీతమవస్థాతీతమవ్యయం ।
ఏవం భావయ చైతన్యమహం బ్రహ్మాస్మి సోఽస్మ్యహం ॥ 39.3॥

సర్వాతీతస్వరూపోఽస్మి సర్వశబ్దార్థవర్జితః ।
సత్యోఽహం సర్వహంతాహం శుద్ధోఽహం పరమోఽస్మ్యహం ॥ 39.4॥

అజోఽహం శాంతరూపోఽహం అశరీరోఽహమాంతరః ।
సర్వహీనోఽహమేవాహం స్వయమేవ స్వయం మహః ॥ 39.5॥

ఆత్మైవాహం పరాత్మాహం బ్రహ్మైవాహం శివోఽస్మ్యహం ।
చిత్తహీనస్వరూపోఽహం బుద్ధిహీనోఽహమస్మ్యహం ॥ 39.6॥

వ్యాపకోఽహమహం సాక్షీ బ్రహ్మాహమితి నిశ్చయః ।
నిష్ప్రపంచగజారూఢో నిష్ప్రపంచాశ్వవాహనః ॥ 39.7॥

నిష్ప్రపంచమహారాజ్యో నిష్ప్రపంచాయుధాదిమాన్ ।
నిష్ప్రపంచమహావేదో నిష్ప్రపంచాత్మభావనః ॥ 39.8॥

నిష్ప్రపంచమహానిద్రో నిష్ప్రపంచస్వభావకః ।
నిష్ప్రపంచస్తు జీవాత్మా నిష్ప్రపంచకలేవరః ॥ 39.9॥

నిష్ప్రపంచపరీవారో నిష్ప్రపంచోత్సవో భవః ।
నిష్ప్రపంచస్తు కల్యాణో నిష్ప్రపంచస్తు దర్పణః ॥ 39.10॥

నిష్ప్రపంచరథారూఢో నిష్ప్రపంచవిచారణం ।
నిష్ప్రపంచగుహాంతస్థో నిష్ప్రపంచప్రదీపకం ॥ 39.11॥

నిష్ప్రపంచప్రపూర్ణాత్మా నిష్ప్రపంచోఽరిమర్దనః ।
చిత్తమేవ ప్రపంచో హి చిత్తమేవ జగత్త్రయం ॥ 39.12॥

చిత్తమేవ మహామోహశ్చిత్తమేవ హి సంసృతిః ।
చిత్తమేవ మహాపాపం చిత్తమేవ హి పుణ్యకం ॥ 39.13॥

చిత్తమేవ మహాబంధశ్చిత్తమేవ విమోక్షదం ।
బ్రహ్మభావనయా చిత్తం నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.14॥

బ్రహ్మభావనయా దుఃఖం నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా ద్వైతం నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.15॥

బ్రహ్మభావనయా కామః నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా క్రోధః నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.16॥

బ్రహ్మభావనయా లోభః నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా గ్రంథిః నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.17॥

బ్రహ్మభావనయా సర్వం బ్రహ్మభావనయా మదః ।
బ్రహ్మభావనయా పూజా నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.18॥

బ్రహ్మభావనయా ధ్యానం నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా స్నానం నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.19॥

బ్రహ్మభావనయా మంత్రో నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా పాపం నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.20॥

బ్రహ్మభావనయా పుణ్యం నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా దోషో నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.21॥

బ్రహ్మభావనయా భ్రాంతిః నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా దృశ్యం నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.22॥

బ్రహ్మభావనయా సంగో నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా తేజో నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.23॥

బ్రహ్మభావనయా ప్రజ్ఞా నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా సత్తా నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.24॥

బ్రహ్మభావనయా భీతిః నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా వేదః నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.25॥

బ్రహ్మభావనయా శాస్త్రం నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా నిద్రా నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.26॥

బ్రహ్మభావనయా కర్మ నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా తుర్యం నాశమేతి న సంశయః ॥ 39.27॥

బ్రహ్మభావనయా ద్వంద్వం నాశమేతి న సంశయః ।
బ్రహ్మభావనయా పృచ్ఛేదహం బ్రహ్మేతి నిశ్చయం ॥ 39.28॥

నిశ్చయం చాపి సంత్యజ్య స్వస్వరూపాంతరాసనం ।
అహం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ చిద్బ్రహ్మ బ్రహ్మమాత్రకం ॥ 39.29॥

జ్ఞానమేవ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానమేవ పరం పదం ।
దివి బ్రహ్మ దిశో బ్రహ్మ మనో బ్రహ్మ అహం స్వయం ॥ 39.30॥

కించిద్బ్రహ్మ బ్రహ్మ తత్త్వం తత్త్వం బ్రహ్మ తదేవ హి ।
అజో బ్రహ్మ శుభం బ్రహ్మ ఆదిబ్రహ్మ బ్రవీమి తం ॥ 39.31॥

అహం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మ కార్యబ్రహ్మ త్వహం సదా ।
నాదో బ్రహ్మ నదం బ్రహ్మ తత్త్వం బ్రహ్మ చ నిత్యశః ॥ 39.32॥

ఏతద్బ్రహ్మ శిఖా బ్రహ్మ తద్బ్రహ్మ బ్రహ్మ శాశ్వతం ।
నిజం బ్రహ్మ స్వతో బ్రహ్మ నిత్యం బ్రహ్మ త్వమేవ హి ॥ 39.33॥

సుఖం బ్రహ్మ ప్రియం బ్రహ్మ మిత్రం బ్రహ్మ సదామృతం ।
గుహ్యం బ్రహ్మ గురుర్బ్రహ్మ ఋతం బ్రహ్మ ప్రకాశకం ॥ 39.34॥

సత్యం బ్రహ్మ సమం బ్రహ్మ సారం బ్రహ్మ నిరంజనం ।
ఏకం బ్రహ్మ హరిర్బ్రహ్మ శివో బ్రహ్మ న సంశయః ॥ 39.35॥

ఇదం బ్రహ్మ స్వయం బ్రహ్మ లోకం బ్రహ్మ సదా పరః ।
ఆత్మబ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ ఆత్మబ్రహ్మ నిరంతరః ॥ 39.36॥

ఏకం బ్రహ్మ చిరం బ్రహ్మ సర్వం బ్రహ్మాత్మకం జగత్ ।
బ్రహ్మైవ బ్రహ్మ సద్బ్రహ్మ తత్పరం బ్రహ్మ ఏవ హి ॥ 39.37॥

చిద్బ్రహ్మ శాశ్వతం బ్రహ్మ జ్ఞేయం బ్రహ్మ న చాపరః ।
అహమేవ హి సద్బ్రహ్మ అహమేవ హి నిర్గుణం ॥ 39.38॥

అహమేవ హి నిత్యాత్మా ఏవం భావయ సువ్రత ।
అహమేవ హి శాస్త్రార్థ ఇతి నిశ్చిత్య సర్వదా ॥ 39.39॥

ఆత్మైవ నాన్యద్భేదోఽస్తి సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను ।
ఆత్మైవాహమహం చాత్మా అనాత్మా నాస్తి నాస్తి హి ॥ 39.40॥

విశ్వం వస్తుతయా విభాతి హృదయే మూఢాత్మనాం బోధతో-
ఽప్యజ్ఞానం న నివర్తతే శ్రుతిశిరోవార్తానువృత్త్యాఽపి చ ।
విశ్వేశస్య సమర్చనేన సుమహాలింగార్చనాద్భస్మధృక్
రుద్రాక్షామలధారణేన భగవద్ధ్యానేన భాత్యాత్మవత్ ॥ 39.41॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే సర్వలయప్రకరణం నామ ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

సర్వసారాత్ సారతరం తతః సారతరాంతరం ।
ఇదమంతిమత్యంతం శృణు ప్రకరణం ముదా ॥ 40.1॥

బ్రహ్మైవ సర్వమేవేదం బ్రహ్మైవాన్యన్న కించన ।
నిశ్చయం దృఢమాశ్రిత్య సర్వత్ర సుఖమాస్వ హ ॥ 40.2॥

బ్రహ్మైవ సర్వభువనం భువనం నామ సంత్యజ ।
అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిత్య అహం భావం పరిత్యజ ॥ 40.3॥

సర్వమేవం లయం యాతి స్వయమేవ పతత్రివత్ ।
స్వయమేవ లయం యాతి సుప్తహస్తస్థపద్మవత్ ॥ 40.4॥

న త్వం నాహం న ప్రపంచః సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
న భూతం న చ కార్యం చ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 40.5॥

న దైవం న చ కార్యాణి న దేహం నేంద్రియాణి చ ।
న జాగ్రన్న చ వా స్వప్నో న సుషుప్తిర్న తుర్యకం ॥ 40.6॥

ఇదం ప్రపంచం నాస్త్యేవ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
సర్వం మిథ్యా సదా మిథ్యా సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.7॥

సదా బ్రహ్మ విచారం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
తథా ద్వైతప్రతీతిశ్చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.8॥

సదాహం భావరూపం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
నిత్యానిత్యవివేకం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.9॥

భావాభావప్రతీతిం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
గుణదోషవిభాగం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.10॥

కాలాకాలవిభాగం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
అహం జీవేత్యనుభవం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.11॥

అహం ముక్తోఽస్మ్యనుభవం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
సర్వం బ్రహ్మేతి కలనం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.12॥

సర్వం నాస్తీతి వార్తా చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
దేవతాంతరసత్తాకం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.13॥

దేవతాంతరపూజా చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
దేహోఽహమితి సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.14॥

బ్రహ్మాహమితి సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
గురుశిష్యాది సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.15॥

తుల్యాతుల్యాది సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
వేదశాస్త్రాది సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.16॥

చిత్తసత్తాది సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
బుద్ధినిశ్చయసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.17॥

మనోవికల్పసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
అహంకారాది సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.18॥

పంచభూతాదిసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
శబ్దాదిసత్తాసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.19॥

దృగ్వార్తాదికసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
కర్మేంద్రియాదిసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.20॥

వచనాదానసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
మునీంద్రోపేంద్రసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.21॥

మనోబుద్ధ్యాదిసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
సంకల్పాధ్యాస ఇత్యాది సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.22॥

రుద్రక్షేత్రాది సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
ప్రాణాదిదశసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.23॥

మాయా విద్యా దేహజీవాః సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
స్థూలవ్యష్ట్యాదిసంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.24॥

సూక్ష్మవ్యష్టిసమష్ట్యాది సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
వ్యష్ట్యజ్ఞానాది సంకల్పం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.25॥

విశ్వవైశ్వానరత్వం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
తైజసప్రాజ్ఞభేదం చ సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.26॥

వాచ్యార్థం చాపి లక్ష్యార్థం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
జహల్లక్షణయానైక్యం అజహల్లక్షణా ధ్రువం ॥ 40.27॥

భాగత్యాగేన నిత్యైక్యం సర్వం బ్రహ్మ ఉపాధికం ।
లక్ష్యం చ నిరుపాధ్యైక్యం సర్వం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ॥ 40.28॥

ఏవమాహుర్మహాత్మానః సర్వం బ్రహ్మేతి కేవలం ।
సర్వమంతః పరిత్యజ్య అహం బ్రహ్మేతి భావయ ॥ 40.29॥

అసంకలితకాపిలైర్మధుహరాక్షిపూజ్యాంబుజ-
ప్రభాంఘ్రిజనిమోత్తమో పరిషిచేద్యదిందుప్రభం ।
తం డిండీరనిభోత్తమోత్తమ మహాఖండాజ్యదధ్నా పరం
క్షీరాద్యైరభిషిచ్య ముక్తిపరమానందం లభే శాంభవం ॥ 40.30॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే చిత్తవృత్తినిరోధప్రకరణం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

అహం బ్రహ్మ న సందేహః అహం బ్రహ్మ న సంశయః ।
అహం బ్రహ్మైవ నిత్యాత్మా అహమేవ పరాత్పరః ॥ 41.1॥

చిన్మాత్రోఽహం న సందేహ ఇతి నిశ్చిత్య తం త్యజ ।
సత్యం సత్యం పునః సత్యమాత్మనోఽన్యన్న కించన ॥ 41.2॥

శివపాదద్వయం స్పృష్ట్వా వదామీదం న కించన ।
గురుపాదద్వయం స్పృష్ట్వా వదామీదం న కించన ॥ 41.3॥

జిహ్వయా పరశుం తప్తం ధారయామి న సంశయః ।
వేదశాస్త్రాదికం స్పృష్ట్వా వదామీదం వినిశ్చితం ॥ 41.4॥

నిశ్చయాత్మన్ నిశ్చయస్త్వం నిశ్చయేన సుఖీ భవ ।
చిన్మయస్త్వం చిన్మయత్వం చిన్మయానంద ఏవ హి ॥ 41.5॥

బ్రహ్మైవ బ్రహ్మభూతాత్మా బ్రహ్మైవ త్వం న సంశయః ।
సర్వముక్తం భగవతా యోగినామపి దుర్లభం ॥ 41.6॥

దేవానాం చ ఋషీణాం చ అత్యంతం దుర్లభం సదా ।
ఐశ్వరం పరమం జ్ఞానముపదిష్టం శివేన హి ॥ 41.7॥

ఏతత్ జ్ఞానం సమానీతం కైలాసాచ్ఛంకరాంతికాత్ ।
దేవానాం దక్షిణామూర్తిర్దశసాహస్రవత్సరాన్ ॥ 41.8॥

విఘ్నేశో బహుసాహస్రం వత్సరం చోపదిష్టవాన్ ।
సాక్షాచ్ఛివోఽపి పార్వత్యై వత్సరం చోపదిష్టవాన్ ॥ 41.9॥

క్షీరాబ్ధౌ చ మహావిష్ణుర్బ్రహ్మణే చోపదిష్టవాన్ ।
కదాచిత్బ్రహ్మలోకే తు మత్పితుశ్శ్రోక్తవానహం ॥ 41.10॥

నారదాది ఋషీణాం చ ఉపదిష్టం మహద్బహు ।
అయాతయామం విస్తారం గృహీత్వాఽహమిహాగతః ॥ 41.11॥

న సమం పాదమేకం చ తీర్థకోటిఫలం లభేత్ ।
న సమం గ్రంథమేతస్య భూమిదానఫలం లభేత్ ॥ 41.12॥

ఏకానుభవమాత్రస్య న సర్వం సర్వదానకం ।
శ్లోకార్ధశ్రవణస్యాపి న సమం కించిదేవ హి ॥ 41.13॥

తాత్పర్యశ్రవణాభావే పఠంస్తూష్ణీం స ముచ్యతే ।
సర్వం సంత్యజ్య సతతమేతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.14॥

సర్వమంత్రం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
సర్వదేవాంశ్చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.15॥

సర్వస్నానం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
సర్వభావం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.16॥

సర్వహోమం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
సర్వదానం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.17॥

సర్వపూజాం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
సర్వగుహ్యం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.18॥

సర్వసేవాం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
సర్వాస్తిత్వం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.19॥

సర్వపాఠం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
సర్వాభ్యాసం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.20॥

దేశికం చ పరిత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
గురుం వాపి పరిత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.21॥

సర్వలోకం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
సర్వైశ్వర్యం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.22॥

సర్వసంకల్పకం త్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
సర్వపుణ్యం చ సంత్యజ్య ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ॥ 41.23॥

ఏతద్గ్రంథం పరం బ్రహ్మ ఏతద్గ్రంథం సమభ్యసేత్ ।
అత్రైవ సర్వవిజ్ఞానం అత్రైవ పరమం పదం ॥ 41.24॥

అత్రైవ పరమో మోక్ష అత్రైవ పరమం సుఖం ।
అత్రైవ చిత్తవిశ్రాంతిరత్రైవ గ్రంథిభేదనం ॥ 41.25॥

అత్రైవ జీవన్ముక్తిశ్చ అత్రైవ సకలో జపః ।
ఏతద్గ్రంథం పఠంస్తూష్ణీం సద్యో ముక్తిమవాప్నుయాత్ ॥ 41.26॥

సర్వశాస్త్రం చ సంత్యజ్య ఏతన్మాత్రం సదాభ్యసేత్ ।
దినే దినే చైకవారం పఠేచ్చేన్ముక్త ఏవ సః ॥ 41.27॥

జన్మమధ్యే సకృద్వాపి శ్రుతం చేత్ సోఽపి ముచ్యతే ।
సర్వశాస్త్రస్య సిద్ధాంతం సర్వవేదస్య సంగ్రహం ॥ 41.28॥

సారాత్ సారతరం సారం సారాత్ సారతరం మహత్ ।
ఏతద్గ్రంథస్య న సమం త్రైలోక్యేఽపి భవిష్యతి ॥ 41.29 ॥

న ప్రసిద్ధిం గతే లోకే న స్వర్గేఽపి చ దుర్లభం ।
బ్రహ్మలోకేషు సర్వేషు శాస్త్రేష్వపి చ దుర్లభం ॥ 41.30॥

ఏతద్గ్రంథం కదాచిత్తు చౌర్యం కృత్వా పితామహః ।
క్షీరాబ్ధౌ చ పరిత్యజ్య సర్వే ముంచంతు నో ఇతి ॥ 41.31॥

జ్ఞాత్వా క్షీరసముద్రస్య తీరే ప్రాప్తం గృహీతవాన్ ।
గృహీతం చాప్యసౌ దృష్ట్వా శపథం చ ప్రదత్తవాన్ ॥ 41.32॥

తత్ ఆరభ్య తల్లోకం త్యక్త్వాహమిమమాగతః ।
అత్యద్భుతమిదం జ్ఞానం గ్రంథం చైవ మహాద్భుతం ॥ 41.33॥

తద్ జ్ఞో వక్తా చ నాస్త్యేవ గ్రంథశ్రోతా చ దుర్లభః ।
ఆత్మనిష్ఠైకలభ్యోఽసౌ సద్గురుర్నైష లభ్యతే ॥ 41.34॥

గ్రంథవంతో న లభ్యంతే తేన న ఖ్యాతిరాగతా ।
భవతే దర్శితం హ్యేతద్గమిష్యామి యథాగతం ॥ 41.35॥

ఏతావదుక్తమాత్రేణ నిదాఘ ఋషిసత్తమః ।
పతిత్వా పాదయోస్తస్య ఆనందాశ్రుపరిప్లుతః ॥ 41.36॥

ఉవాచ వాక్యం సానందం సాష్టాంగం ప్రణిపత్య చ ।

నిదాఘః –

అహో బ్రహ్మన్ కృతార్థోఽస్మి కృతార్థోఽస్మి న సంశయః ।
భవతాం దర్శనేనైవ మజ్జన్మ సఫలం కృతం ॥ 41.37॥

ఏకవాక్యస్య మననే ముక్తోఽహం నాత్ర సంశయః ।
నమస్కరోమి తే పాదౌ సోపచారం న వాస్తవౌ ॥ 41.38॥

తస్యాపి నావకాశోఽస్తి అహమేవ న వాస్తవం ।
త్వమేవ నాస్తి మే నాస్తి బ్రహ్మేతి వచనం న చ ॥ 41.39॥

బ్రహ్మేతి వచనం నాస్తి బ్రహ్మభావం న కించన ।
ఏతద్గ్రంథం న మే నాస్తి సర్వం బ్రహ్మేతి విద్యతే ॥ 41.40॥

సర్వం బ్రహ్మేతి వాక్యం న సర్వం బ్రహ్మేతి తం న హి ।
తదితి ద్వైతభిన్నం తు త్వమితి ద్వైతమప్యలం ॥ 41.41॥

ఏవం కించిత్ క్వచిన్నాస్తి సర్వం శాంతం నిరామయం ।
ఏకమేవ ద్వయం నాస్తి ఏకత్వమపి నాస్తి హి ॥ 41.42॥

భిన్నద్వంద్వం జగద్దోషం సంసారద్వైతవృత్తికం ।
సాక్షివృత్తిప్రపంచం వా అఖండాకారవృత్తికం ॥ 41.43॥

అఖండైకరసో నాస్తి గురుర్వా శిష్య ఏవ వా ।
భవద్దర్శనమాత్రేణ సర్వమేవం న సంశయః ॥ 41.44॥

బ్రహ్మజ్యోతిరహం ప్రాప్తో జ్యోతిషాం జ్యోతిరస్మ్యహం ।
నమస్తే సుగురో బ్రహ్మన్ నమస్తే గురునందన ।
ఏవం కృత్య నమస్కారం తూష్ణీమాస్తే సుఖీ స్వయం ॥ 41.45॥

కిం చండభానుకరమండలదండితాని
కాష్ఠాముఖేషు గలితాని నమస్తతీతి ।
యాదృక్చ తాదృగథ శంకరలింగసంగ-
భంగీని పాపకలశైలకులాని సద్యః ।
శ్రీమృత్యుంజయ రంజయ త్రిభువనాధ్యక్ష ప్రభో పాహి నః ॥ 41.46॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే గ్రంథప్రశస్తినిరూపణం నామ ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

శ్రుతం కించిన్మయా ప్రోక్తం బ్రహ్మజ్ఞానం సుదుర్లభం ।
మనసా ధారితం బ్రహ్మ చిత్తం కీదృక్ స్థితం వద ॥ 42.1॥

నిదాఘః –

శృణు త్వం సుగురో బ్రహ్మంస్త్వత్ప్రసాదాద్వదామ్యహం ।
మమాజ్ఞానం మహాదోషం మహాజ్ఞాననిరోధకం ॥ 42.2॥

సదా కర్మణి విశ్వాసం ప్రపంచే సత్యభావనం ।
నష్టం సర్వం క్షణాదేవ త్వత్ప్రసాదాన్మహద్భయం ॥ 42.3॥

ఏతావంతమిమం కాలమజ్ఞానరిపుణా హృతం ।
మహద్భయం చ నష్టం మే కర్మతత్త్వం చ నాశితం ॥ 42.4॥

అజ్ఞానం మనసా పూర్వమిదానీం బ్రహ్మతాం గతం ।
పురాహం చిత్తవద్భూతః ఇదానీం సన్మయోఽభవం ॥ 42.5॥

పూర్వమజ్ఞానవద్భావం ఇదానీం సన్మయం గతం ।
అజ్ఞానవత్ స్థితోఽహం వై బ్రహ్మైవాహం పరం గతః ॥ 42.6॥

పురాఽహం చిత్తవద్భ్రాంతో బ్రహ్మైవాహం పరం గతః ।
సర్వో విగలితో దోషః సర్వో భేదో లయం గతః ॥ 42.7॥

సర్వః ప్రపంచో గలితశ్చిత్తమేవ హి సర్వగం ।
సర్వాంతఃకరణం లీనం బ్రహ్మసద్భావభావనాత్ ॥ 42.8॥

అహమేవ చిదాకాశ అహమేవ హి చిన్మయః ।
అహమేవ హి పూర్ణాత్మా అహమేవ హి నిర్మలః ॥ 42.9॥

అహమేవాహమేవేతి భావనాపి వినిర్గతా ।
అహమేవ చిదాకాశో బ్రాహ్మణత్వం న కించన ॥ 42.10॥

శూద్రోఽహం శ్వపచోఽహం వై వర్ణీ చాపి గృహస్థకః ।
వానప్రస్థో యతిరహమిత్యయం చిత్తవిభ్రమః ॥ 42.11॥

తత్తదాశ్రమకర్మాణి చిత్తేన పరికల్పితం ।
అహమేవ హి లక్ష్యాత్మా అహమేవ హి పూర్ణకః ॥ 42.12॥

అహమేవాంతరాత్మా హి అహమేవ పరాయణం ।
అహమేవ సదాధార అహమేవ సుఖాత్మకః ॥ 42.13॥

త్వత్ప్రసాదాదహం బ్రహ్మా త్వత్ప్రసాదాజ్జనార్దనః ।
త్వత్ప్రసాదాచ్చిదాకాశః శివోఽహం నాత్ర సంశయః ॥ 42.14॥

త్వత్ప్రసాదాదహం చిద్వై త్వత్ప్రసాదాన్న మే జగత్ ।
త్వత్ప్రసాదాద్విముక్తోఽస్మి త్వత్ప్రసాదాత్ పరం గతః ॥ 42.15॥

త్వత్ప్రసాదాద్వ్యాపకోఽహం త్వత్ప్రసాదాన్నిరంకుశః ।
త్వత్ప్రసాదేన తీర్ణోఽహం త్వత్ప్రసాదాన్మహత్సుఖం ॥ 42.16॥

త్వత్ప్రసాదాదహం బ్రహ్మ త్వత్ప్రసాదాత్ త్వమేవ న ।
త్వత్ప్రసాదాదిదం నాస్తి త్వత్ప్రసాదాన్న కించన ॥ 42.17॥

త్వత్ప్రసాదాన్న మే కించిత్ త్వత్ప్రసాదాన్న మే విపత్ ।
త్వత్ప్రసాదాన్న మే భేదస్త్వత్ప్రసాదాన్న మే భయం ॥ 42.18॥

త్వత్ప్రసాదాన్నమే రోగస్త్వత్ప్రసాదాన్న మే క్షతిః ।
యత్పాదాంబుజపూజయా హరిరభూదర్చ్యో యదంఘ్ర్యర్చనా-
దర్చ్యాఽభూత్ కమలా విధిప్రభృతయో హ్యర్చ్యా యదాజ్ఞావశాత్ ।
తం కాలాంతకమంతకాంతకముమాకాంతం ముహుః సంతతం
సంతః స్వాంతసరోజరాజచరణాంభోజం భజంత్యాదరాత్ ॥ 42.19॥

కిం వా ధర్మశతాయుతార్జితమహాసౌఖ్యైకసీమాయుతం
నాకం పాతమహోగ్రదుఃఖనికరం దేవేషు తుష్టిప్రదం ।
తస్మాచ్ఛంకరలింగపూజనముమాకాంతప్రియం ముక్తిదం
భూమానందఘనైకముక్తిపరమానందైకమోదం మహః ॥ 42.20॥

యే శాంభవాః శివరతాః శివనామమాత్ర-
శబ్దాక్షరజ్ఞహృదయా భసితత్రిపుండ్రాః ।
యాం ప్రాప్నువంతి గతిమీశపదాంబుజోద్యద్-
ధ్యానానురక్తహృదయా న హి యోగసాంఖ్యైః ॥ 42.21॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే నిదాఘానుభవవర్ణనప్రకరణం నామ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

నిదాఘః –

న పశ్యామి శరీరం వా లింగం కరణమేవ వా ।
న పశ్యామి మనో వాపి న పశ్యామి జడం తతః ॥ 43.1॥

న పశ్యామి చిదాకాశం న పశ్యామి జగత్ క్వచిత్ ।
న పశ్యామి హరిం వాపి న పశ్యామి శివం చ వా ॥ 43.2॥

ఆనందస్యాంతరే లగ్నం తన్మయత్వాన్న చోత్థితః ।
న పశ్యామి సదా భేదం న జడం న జగత్ క్వచిత్ ॥ 43.3॥

న ద్వైతం న సుఖం దుఃఖం న గురుర్న పరాపరం ।
న గుణం వా న తుర్యం వా న బుద్ధిర్న చ సంశయః ॥ 43.4॥

న చ కాలం న చ భయం న చ శోకం శుభాశుభం ।
న పశ్యామి సందీనం న బంధం న చ సంభవం ॥ 43.5॥

న దేహేంద్రియసద్భావో న చ సద్వస్తు సన్మనః ।
న పశ్యామి సదా స్థూలం న కృశం న చ కుబ్జకం ॥ 43.6॥

న భూమిర్న జలం నాగ్నిర్న మోహో న చ మంత్రకం ।
న గురుర్న చ వాక్యం వా న దృఢం న చ సర్వకం ॥ 43.7॥

న జగచ్ఛ్రవణం చైవ నిదిధ్యాసం న చాపరః ।
ఆనందసాగరే మగ్నస్తన్మయత్వాన్న చోత్థితః ॥ 43.8॥

ఆనందోఽహమశేషోఽహమజోఽహమమృతోఽస్మ్యహం ।
నిత్యోఽహమితి నిశ్చిత్య సదా పూర్ణోఽస్మి నిత్యధీః ॥ 43.9॥

పూర్ణోఽహం పూర్ణచిత్తోఽహం పుణ్యోఽహం జ్ఞానవానహం ।
శుద్ధోఽహం సర్వముక్తోఽహం సర్వాకారోఽహమవ్యయః ॥ 43.10॥

చిన్మాత్రోఽహం స్వయం సోఽహం తత్త్వరూపోఽహమీశ్వరః ।
పరాపరోఽహం తుర్యోఽహం ప్రసన్నోఽహం రసోఽస్మ్యహం ॥ 43.11॥

బ్రహ్మోఽహం సర్వలక్ష్యోఽహం సదా పూర్ణోఽహమక్షరః ।
మమానుభవరూపం యత్ సర్వముక్తం చ సద్గురో ॥ 43.12॥

నమస్కరోమి తే నాహం సర్వం చ గురుదక్షిణా ।
మద్దేహం త్వత్పదే దత్తం త్వయా భస్మీకృతం క్షణాత్ ॥ 43.13॥

మమాత్మా చ మయా దత్తః స్వయమాత్మని పూరితః ।
త్వమేవాహమహం చ త్వమహమేవ త్వమేవ హి ॥ 43.14॥

ఐక్యార్ణవనిమగ్నోఽస్మి ఐక్యజ్ఞానం త్వమేవ హి ।
ఏకం చైతన్యమేవాహం త్వయా గంతుం న శక్యతే ॥ 43.15॥

గంతవ్యదేశో నాస్త్యేవ ఏకాకారం న చాన్యతః ।
త్వయా గంతవ్యదేశో న మయా గంతవ్యమస్తి న ॥ 43.16॥

ఏకం కారణమేకం చ ఏకమేవ ద్వయం న హి ।
త్వయా వక్తవ్యకం నాస్తి మయా శ్రోతవ్యమప్యలం ॥ 43.17॥

త్వమేవ సద్గురుర్నాసి అహం నాస్మి సశిష్యకః ।
బ్రహ్మమాత్రమిదం సర్వమస్మిన్మానోఽస్మి తన్మయః ॥ 43.18॥

భేదాభేదం న పశ్యామి కార్యాకార్యం న కించన ।
మమైవ చేన్నమస్కారో నిష్ప్రయోజన ఏవ హి ॥ 43.19॥

తవైవ చేన్నమస్కారో భిన్నత్వాన్న ఫలం భవేత్ ।
తవ చేన్మమ చేద్భేదః ఫలాభావో న సంశయః ॥ 43.20॥

నమస్కృతోఽహం యుష్మాకం భవానజ్ఞేతి వక్ష్యతి ।
మమైవాపకరిష్యామి పరిచ్ఛిన్నో భవామ్యహం ॥ 43.21॥

మమైవ చేన్నమస్కారః ఫలం నాస్తి స్వతః స్థితే ।
కస్యాపి చ నమస్కారః కదాచిదపి నాస్తి హి ॥ 43.22॥

సదా చైతన్యమాత్రత్వాత్ నాహం న త్వం న హి ద్వయం ।
న బంధం న పరో నాన్యే నాహం నేదం న కించన ॥ 43.23॥

న ద్వయం నైకమద్వైతం నిశ్చితం న మనో న తత్ ।
న బీజం న సుఖం దుఃఖం నాశం నిష్ఠా న సత్సదా ॥ 43.24॥

నాస్తి నాస్తి న సందేహః కేవలాత్ పరమాత్మని ।
న జీవో నేశ్వరో నైకో న చంద్రో నాగ్నిలక్షణః ॥ 43.25॥

న వార్తా నేంద్రియో నాహం న మహత్త్వం గుణాంతరం ।
న కాలో న జగన్నాన్యో న వా కారణమద్వయం ॥ 43.26॥

నోన్నతోఽత్యంతహీనోఽహం న ముక్తస్త్వత్ప్రసాదతః ।
సర్వం నాస్త్యేవ నాస్త్యేవ సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ॥ 43.27॥

అహం బ్రహ్మ ఇదం బ్రహ్మ ఆత్మ బ్రహ్మాహమేవ హి ।
సర్వం బ్రహ్మ న సందేహస్త్వత్ప్రసాదాన్మహేశ్వరః ॥ 43.28॥

త్వమేవ సద్గురుర్బ్రహ్మ న హి సద్గురురన్యతః ।
ఆత్మైవ సద్గురుర్బ్రహ్మ శిష్యో హ్యాత్మైవ సద్గురుః ॥ 43.29॥

గురుః ప్రకల్ప్యతే శిష్యో గురుహీనో న శిష్యకః ।
శిష్యే సతి గురుః కల్ప్యః శిష్యాభావే గురుర్న హి ॥ 43.30॥

గురుశిష్యవిహీనాత్మా సర్వత్ర స్వయమేవ హి ।
చిన్మాత్రాత్మని కల్ప్యోఽహం చిన్మాత్రాత్మా న చాపరః ॥ 43.31॥

చిన్మాత్రాత్మాహమేవైకో నాన్యత్ కించిన్న విద్యతే ।
సర్వస్థితోఽహం సతతం నాన్యం పశ్యామి సద్గురోః ॥ 43.32॥

నాన్యత్ పశ్యామి చిత్తేన నాన్యత్ పశ్యామి కించన ।
సర్వాభావాన్న పశ్యామి సర్వం చేద్ దృశ్యతాం పృథక్ ॥ 43.33॥

ఏవం బ్రహ్మ ప్రపశ్యామి నాన్యదస్తీతి సర్వదా ।
అహో భేదం ప్రకుపితం అహో మాయా న విద్యతే ॥ 43.34॥

అహో సద్గురుమాహాత్మ్యమహో బ్రహ్మసుఖం మహత్ ।
అహో విజ్ఞానమాహాత్మ్యమహో సజ్జనవైభవః ॥ 43.35॥

అహో మోహవినాశశ్చ అహో పశ్యామి సత్సుఖం ।
అహో చిత్తం న పశ్యామి అహో సర్వం న కించన ॥ 43.36॥

అహమేవ హి నాన్యత్ర అహమానంద ఏవ హి ।
మమాంతఃకరణే యద్యన్నిశ్చితం భవదీరితం ॥ 43.37॥

సర్వం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ న కించిదన్యదైవతం ।
ఏవం పశ్యామి సతతం నాన్యత్ పశ్యామి సద్గురో ॥ 43.38॥

ఏవం నిశ్చిత్య తిష్ఠామి స్వస్వరూపే మమాత్మని ॥ 43.39॥

అగాధవేదవాక్యతో న చాధిభేషజం భవే-
దుమాధవాంఘ్రిపంకజస్మృతిః ప్రబోధమోక్షదా ।
ప్రబుద్ధభేదవాసనానిరుద్ధహృత్తమోభిదే
మహోరుజాఘవైద్యమీశ్వరం హృదంబుజే భజే ॥ 43.40॥

ధృతత్ర్యదగ్ధకామదేహ దుగ్ధసన్నిభం ప్రముగ్ధసామి ।
సోమధారిణం శ్రుతీడ్యగద్యసంస్తుతం త్వభేద్యమేకశంకరం ॥ 43.41॥

వరః కంకః కాకో భవదుభయజాతేషు నియతం
మహాశంకాతంకైర్విధివిహితశాంతేన మనసా ।

యది స్వైరం ధ్యాయన్నగపతిసుతానాయకపదం
స ఏవాయం ధుర్యో భవతి మునిజాతేషు నియతం ॥ 43.42॥

కః కాలాంతకపాదపద్మభజనాదన్యద్ధృదా కష్టదాం
ధర్మాభాసపరంపరాం ప్రథయతే మూర్ఖో ఖరీం తౌరగీం ।
కర్తుం యత్నశతైరశక్యకరణైర్విందేత దుఃఖాదికం
తద్వత్ సాంబపదాంబుజార్చనరతిం త్యక్త్వా వృథా దుఃఖభాక్ ॥ 43.43॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే నిదాఘానుభవవర్ణనప్రకరణం నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

నిదాఘః –

శృణుశ్వ సద్గురో బ్రహ్మన్ త్వత్ప్రసాదాన్వినిశ్చితం ।
అహమేవ హి తద్బ్రహ్మ అహమేవ హి కేవలం ॥ 44.1॥

అహమేవ హి నిత్యాత్మా అహమేవ సదాఽజరః ।
అహమేవ హి శాంతాత్మా అహమేవ హి నిష్కలః ॥ 44.2॥

అహమేవ హి నిశ్చింతః అహమేవ సుఖాత్మకః ।
అహమేవ గురుస్త్వం హి అహం శిష్యోఽస్మి కేవలం ॥ 44.3॥

అహమానంద ఏవాత్మా అహమేవ నిరంజనః ।
అహం తుర్యాతిగో హ్యాత్మా అహమేవ గుణోజ్ఝితః ॥ 44.4॥

అహం విదేహ ఏవాత్మా అహమేవ హి శంకరః ।
అహం వై పరిపూర్ణాత్మా అహమేవేశ్వరః పరః ॥ 44.5॥

అహమేవ హి లక్ష్యాత్మా అహమేవ మనోమయః ।
అహమేవ హి సర్వాత్మా అహమేవ సదాశివః ॥ 44.6॥

అహం విష్ణురహం బ్రహ్మా అహమింద్రస్త్వహం సురాః ।
అహం వై యక్షరక్షాంసి పిశాచా గుహ్యకాస్తథా ॥ 44.7॥

అహం సముద్రాః సరిత అహమేవ హి పర్వతాః ।
అహం వనాని భువనం అహమేవేదమేవ హి ॥ 44.8॥

నిత్యతృప్తో హ్యహం శుద్ధబుద్ధోఽహం ప్రకృతేః పరః ।
అహమేవ హి సర్వత్ర అహమేవ హి సర్వగః ॥ 44.9॥

అహమేవ మహానాత్మా సర్వమంగలవిగ్రహః ।
అహమేవ హి ముక్తోఽస్మి శుద్ధోఽస్మి పరమః శివః ॥ 44.10॥

అహం భూమిరహం వాయురహం తేజో హ్యహం నభః ।
అహం జలమహం సూర్యశ్చంద్రమా భగణా హ్యహం ॥ 44.11॥

అహం లోకా అలోకాశ్చ అహం లోక్యా అహం సదా ।
అహమాత్మా పారదృశ్య అహం ప్రజ్ఞానవిగ్రహః ॥ 44.12॥

అహం శూన్యో అశూన్యోఽహం సర్వానందమయోఽస్మ్యహం ।
శుభాశుభఫలాతీతో హ్యహమేవ హి కేవలం ॥ 44.13॥

అహమేవ ఋతం సత్యమహం సచ్చిత్సుఖాత్మకః ।
అహమానంద ఏవాత్మా బహుధా చైకధా స్థితః ॥ 44.14॥

అహం భూతభవిష్యం చ వర్తమానమహం సదా ।
అహమేకో ద్విధాహం చ బహుధా చాహమేవ హి ॥ 44.15॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ ప్రజాపతిః ।
స్వరాట్ సమ్రాడ్ జగద్యోనిరహమేవ హి సర్వదా ॥ 44.16॥

అహం విశ్వస్తైజసశ్చ ప్రాజ్ఞోఽహం తుర్య ఏవ హి ।
అహం ప్రాణో మనశ్చాహమహమింద్రియవర్గకః ॥ 44.17॥

అహం విశ్వం హి భువనం గగనాత్మాహమేవ హి ।
అనుపాధి ఉపాధ్యం యత్తత్సర్వమహమేవ హి ॥ 44.18॥

ఉపాధిరహితశ్చాహం నిత్యానందోఽహమేవ హి ।
ఏవం నిశ్చయవానంతః సర్వదా సుఖమశ్నుతే ।
ఏవం యః శృణుయాన్నిత్యం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ 44.19॥

నిత్యోఽహం నిర్వికల్పో జనవనభువనే పావనోఽహం మనీషీ
విశ్వో విశ్వాతిగోఽహం ప్రకృతివినికృతో ఏకధా సంస్థితోఽహం ।
నానాకారవినాశజన్మరహితస్త్వజ్ఞానకార్యోజ్ఝితైః
భూమానందఘనోఽస్మ్యహం పరశివః సత్యస్వరూపోఽస్మ్యహం ॥ 44.20॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే నిదాఘానుభవవర్ణనం నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ పంచచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

నిదాఘః –

పుణ్యే శివరహస్యేఽస్మిన్నితిహాసే శివోదితే ।
దేవ్యై శివేన కథితే దేవ్యా స్కందాయ మోదతః ॥ 45.1॥

తదేతస్మిన్ హి షష్ఠాంశే షడాస్యకమలోదితే ।
పారమేశ్వరవిజ్ఞానం శ్రుతమేతన్మహోఘభిత్ ॥ 45.2॥

మహామాయాతమస్తోమవినివారణభాస్కరం ।
అస్యాధ్యాయైకకథనాద్ విజ్ఞానం మహదశ్నుతే ॥ 45.3॥

శ్లోకస్య శ్రవణేనాపి జీవన్ముక్తో న సంశయః ।
ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి షణ్ముఖః శివ ఏవ హి ॥ 45.4॥

జైగీషవ్యో మహాయోగీ స ఏవ శ్రవణేఽర్హతి ।
భస్మరుద్రాక్షధృజ్ నిత్యం సదా హ్యత్యాశ్రమీ మునిః ॥ 45.5॥

ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి స గురుర్నాత్ర సంశయః ।
ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి పరం బ్రహ్మ న సంశయః ॥ 45.6॥

ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి శివ ఏవ న చాపరః ।
ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి సాక్షాద్దేవీ న సంశయః ॥ 45.7॥

ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి గణేశో నాత్ర సంశయః ।
ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి స్కందః స్కందితతారకః ॥ 45.8॥

ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి నందికేశో న సంశయః ।
ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి దత్తాత్రేయో మునిః స్వయం ॥ 45.9॥

ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా హి దక్షిణామూర్తిరేవ హి ।
ఏతద్గ్రంథార్థకథనే భావనే మునయః సురాః ॥ 45.10॥

న శక్తా మునిశార్దూల త్వదృతేఽహం శివం శపే ।
ఏతద్గ్రంథార్థవక్తారం గురుం సర్వాత్మనా యజేత్ ॥ 45.11॥

ఏతద్గ్రంథప్రవక్తా తు శివో విఘ్నేశ్వరః స్వయం ।
పితా హి జన్మదో దాతా గురుర్జన్మవినాశకః ॥ 45.12॥

ఏతద్గ్రంథం సమభ్యస్య గురోర్వాక్యాద్విశేషతః ।
న దుహ్యేత గురుం శిష్యో మనసా కించ కాయతః ॥ 45.13॥

గురురేవ శివః సాక్షాత్ గురురేవ శివః స్వయం ।
శివే రుష్టే గురుస్త్రాతా గురౌ రుష్టే న కశ్చన ॥ 45.14॥

ఏతద్గ్రంథపదాభ్యాసే శ్రద్ధా వై కారణం పరం ।
అశ్రద్ధధానః పురుషో నైతల్లేశమిహార్హతి ॥ 45.15॥

శ్రద్ధైవ పరమం శ్రేయో జీవబ్రహ్మైక్యకారణం ।
అస్తి బ్రహ్మేతి చ శ్రుత్వా భావయన్ సంత ఏవ హి ॥ 45.16॥

శివప్రసాదహీనో యో నైతద్గ్రంథార్థవిద్భవేత్ ।
భావగ్రాహ్యోఽయమాత్మాయం పర ఏకః శివో ధ్రువః ॥ 45.17॥

సర్వమన్యత్ పరిత్యజ్య ధ్యాయీతేశానమవ్యయం ।
శివజ్ఞానమిదం శుద్ధం ద్వైతాద్వైతవినాశనం ॥ 45.18॥

అన్యేషు చ పురాణేషు ఇతిహాసేషు న క్వచిత్ ।
ఏతాదృశం శివజ్ఞానం శ్రుతిసారమహోదయం ॥ 45.19॥

ఉక్తం సాక్షాచ్ఛివేనైతద్ యోగసాంఖ్యవివర్జితం ।
భావనామాత్రసులభం భక్తిగమ్యమనామయం ॥ 45.20॥

మహానందప్రదం సాక్షాత్ ప్రసాదేనైవ లభ్యతే ।
తస్యైతే కథితా హ్యర్థాః ప్రకాశంతే మహాత్మనః ॥ 45.21॥

ఏతద్గ్రంథం గురోః శ్రుత్వా న పూజాం కురుతే యది ।
శ్వానయోనిశతం ప్రాప్య చండాలః కోటిజన్మసు ॥ 45.22॥

ఏతద్గ్రంథస్య మాహాత్మ్యం న యజంతీశ్వరం హృదా ।
స సూకరో భవత్యేవ సహస్రపరివత్సరాన్ ॥ 45.23॥

ఏతద్గ్రంథార్థవక్తారమభ్యసూయేత యో ద్విజః ।
అనేకబ్రహ్మకల్పం చ విష్ఠాయాం జాయతే క్రిమిః ॥ 45.24॥

ఏతద్గ్రంథార్థవిద్బ్రహ్మా స బ్రహ్మా భవతి స్వయం ।
కిం పునర్బహునోక్తేన జ్ఞానమేతద్విముక్తిదం ॥ 45.25॥

యస్త్వేతచ్ఛృణుయాచ్ఛివోదిమహావేదాంతాంబుధి (?)
వీచిజాతపుణ్యం నాపేక్షత్యనిశం న చాబ్దకల్పైః ।
శబ్దానాం నిఖిలో రసో హి స శివః కిం వా తుషాద్రి
పరిఖండనతో భవేత్ స్యాత్ తండులోఽపి స మృషా భవమోహజాలం ॥ 45.26॥

తద్వత్ సర్వమశాస్త్రమిత్యేవ హి సత్యం
ద్వైతోత్థం పరిహాయ వాక్యజాలం ।

ఏవం త్వం త్వనిశం భజస్వ నిత్యం
శాంతోద్యఖిలవాక్ సమూహభావనా ॥ 45.27॥

సత్యత్వాభావభావితోఽనురూపశీలః ।
సంపశ్యన్ జగదిదమాసమంజసం సదా హి ॥ 45.28॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే నిదాఘకృతగురుస్తుతివర్ణనం నామ పంచచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

నిదాఘః –

ఏతద్గ్రంథం సదా శ్రుత్వా చిత్తజాడ్యమకుర్వతః ।
యావద్దేహం సదా విత్తైః శుశ్రూషేత్ పూజయేద్గురుం ॥ 46.1॥

తత్పూజయైవ సతతం అహం బ్రహ్మేతి నిశ్చిను ।
నిత్యం పూర్ణోఽస్మి నిత్యోఽస్మి సర్వదా శాంతవిగ్రహః ॥ 46.2॥

ఏతదేవాత్మవిజ్ఞానం అహం బ్రహ్మేతి నిర్ణయః ।
నిరంకుశస్వరూపోఽస్మి అతివర్ణాశ్రమీ భవ ॥ 46.3॥

అగ్నిరిత్యాదిభిర్మంత్రైః సర్వదా భస్మధారణం ।
త్రియాయుషైస్త్ర్యంబకైశ్చ కుర్వంతి చ త్రిపుండ్రకం ॥ 46.4॥

త్రిపుండ్రధారిణామేవ సర్వదా భస్మధారణం ।
శివప్రసాదసంపత్తిర్భవిష్యతి న సంశయః ॥ 46.5॥

శివప్రసాదాదేతద్వై జ్ఞానం సంప్రాప్యతే ధ్రువం ।
శిరోవ్రతమిదం ప్రోక్తం కేవలం భస్మధారణం ॥ 46.6॥

భస్మధారణమాత్రేణ జ్ఞానమేతద్భవిష్యతి ।
అహం వత్సరపర్యంతం కృత్వా వై భస్మధారణం ॥ 46.7॥

త్వత్పాదాబ్జం ప్రపన్నోఽస్మి త్వత్తో లబ్ధాత్మ నిర్వృతిః ।
సర్వాధారస్వరూపోఽహం సచ్చిదానందమాత్రకం ॥ 46.8॥

బ్రహ్మాత్మాహం సులక్షణ్యో బ్రహ్మలక్షణపూర్వకం ।
ఆనందానుభవం ప్రాప్తః సచ్చిదానందవిగ్రహః ॥ 46.9॥

గుణరూపాదిముక్తోఽస్మి జీవన్ముక్తో న సంశయః ।
మైత్ర్యాదిగుణసంపన్నో బ్రహ్మైవాహం పరో మహాన్ ॥ 46.10॥

సమాధిమానహం నిత్యం జీవన్ముక్తేషు సత్తమః ।
అహం బ్రహ్మాస్మి నిత్యోఽస్మి సమాధిరితి కథ్యతే ॥ 46.11॥

ప్రారబ్ధప్రతిబంధశ్చ జీవన్ముక్తేషు విద్యతే ।
ప్రారబ్ధవశతో యద్యత్ ప్రాప్యం భుంజే సుఖం వస ॥ 46.12॥

దూషణం భూషణం చైవ సదా సర్వత్ర సంభవేత్ ।
స్వస్వనిశ్చయతో బుద్ధ్వా ముక్తోఽహమితి మన్యతే ॥ 46.13॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ పరా గతిః ।
ఏవం నిశ్చయవాన్ నిత్యం జీవన్ముక్తేతి కథ్యతే ॥ 46.14॥

ఏతద్భేదం చ సంత్యజ్య స్వరూపే తిష్ఠతి ప్రభుః ।
ఇంద్రియార్థవిహీనోఽహమింద్రియార్థవివర్జితః ॥ 46.15॥

సర్వేంద్రియగుణాతీతః సర్వేంద్రియవివర్జితః ।
సర్వస్య ప్రభురేవాహం సర్వం మయ్యేవ తిష్ఠతి ॥ 46.16॥

అహం చిన్మాత్ర ఏవాస్మి సచ్చిదాందవిగ్రహః ।
సర్వం భేదం సదా త్యక్త్వా బ్రహ్మభేదమపి త్యజేత్ ॥ 46.17॥

అజస్రం భావయన్ నిత్యం విదేహో ముక్త ఏవ సః ।
అహం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ అహం బ్రహ్మ జగత్ప్రభుః ॥ 46.18॥

అహమేవ గుణాతీతః అహమేవ మనోమయః ।
అహం మయ్యో మనోమేయః ప్రాణమేయః సదామయః ॥ 46.19॥

సదృఙ్మయో బ్రహ్మమయోఽమృతమయః సభూతోమృతమేవ హి ।
అహం సదానందఘనోఽవ్యయః సదా ।
స వేదమయ్యో ప్రణవోఽహమీశః ॥ 46.20॥

అపాణిపాదో జవనో గృహీతా
అపశ్యః పశ్యామ్యాత్మవత్ సర్వమేవ ।
యత్తద్భూతం యచ్చ భవ్యోఽహమాత్మా
సర్వాతీతో వర్తమానోఽహమేవ ॥ 46.22॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే
జ్ఞానోపాయభూతశివవ్రతనిరూపణం నామ షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

ఋభుః –

నిదాఘ శృణు వక్ష్యామి దృఢీకరణమస్తు తే ।
శివప్రసాదపర్యంతమేవం భావయ నిత్యశః ॥ 47.1॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ సదాశివః ।
అహమేవ హి చిన్మాత్రమహమేవ హి నిర్గుణః ॥ 47.2॥

అహమేవ హి చైతన్యమహమేవ హి నిష్కలః ।
అహమేవ హి శూన్యాత్మా అహమేవ హి శాశ్వతః ॥ 47.3॥

అహమేవ హి సర్వాత్మా అహమేవ హి చిన్మయః ।
అహమేవ పరం బ్రహ్మ అహమేవ మహేశ్వరః ॥ 47.4॥

అహమేవ జగత్సాక్షీ అహమేవ హి సద్గురుః ।
అహమేవ హి ముక్తాత్మా అహమేవ హి నిర్మలః ॥ 47.5॥

అహమేవాహమేవోక్తః అహమేవ హి శంకరః ।
అహమేవ హి మహావిష్ణురహమేవ చతుర్ముఖః ॥ 47.6॥

అహమేవ హి శుద్ధాత్మా హ్యహమేవ హ్యహం సదా ।
అహమేవ హి నిత్యాత్మా అహమేవ హి మత్పరః ॥ 47.7॥

అహమేవ మనోరూపం అహమేవ హి శీతలః ।
అహమేవాంతర్యామీ చ అహమేవ పరేశ్వరః ॥ 47.8॥

ఏవముక్తప్రకారేణ భావయిత్వా సదా స్వయం ।
ద్రవ్యోఽస్తి చేన్న కుర్యాత్తు వంచకేన గురుం పరం ॥ 47.9॥

కుంభీపాకే సుఘోరే తు తిష్ఠత్యేవ హి కల్పకాన్ ।
శ్రుత్వా నిదాఘశ్చోత్థాయ పుత్రదారాన్ ప్రదత్తవాన్ ॥ 47.10॥

స్వశరీరం చ పుత్రత్వే దత్వా సాదరపూర్వకం ।
ధనధాన్యం చ వస్త్రాదీన్ దత్వాఽతిష్ఠత్ సమీపతః ॥ 47.11॥

గురోస్తు దక్షిణాం దత్వా నిదాఘస్తుష్టవాన్నృభుం ।
సంతుష్టోఽస్మి మహాభాగ తవ శుశ్రూషయా సదా ॥ 47.12॥

బ్రహ్మవిజ్ఞానమాప్తోఽసి సుకృతార్థో న సంశయః ।
బ్రహ్మరూపమిదం చేతి నిశ్చయం కురు సర్వదా ॥ 47.13॥

నిశ్చయాదపరో మోక్షో నాస్తి నాస్తీతి నిశ్చిను ।
నిశ్చయం కారణం మోక్షో నాన్యత్ కారణమస్తి వై ॥ 47.14॥

సకలభువనసారం సర్వవేదాంతసారం
సమరసగురుసారం సర్వవేదార్థసారం ।
సకలభువనసారం సచ్చిదానందసారం
సమరసజయసారం సర్వదా మోక్షసారం ॥ 47.15॥

సకలజననమోక్షం సర్వదా తుర్యమోక్షం
సకలసులభమోక్షం సర్వసామ్రాజ్యమోక్షం ।
విషయరహితమోక్షం విత్తసంశోషమోక్షం
శ్రవణమననమాత్రాదేతదత్యంతమోక్షం ॥ 47.16॥

తచ్ఛుశ్రూషా చ భవతః తచ్ఛ్రుత్వా చ ప్రపేదిరే ।
ఏవం సర్వవచః శ్రుత్వా నిదాఘఋషిదర్శితం ।
శుకాదయో మహాంతస్తే పరం బ్రహ్మావాప్నువన్ ॥ 47.17॥

శ్రుత్వా శివజ్ఞానమిదం ఋభుస్తదా
నిదాఘమాహేత్థం మునీంద్రమధ్యే ।
ముదా హి తేఽపి శ్రుతిశబ్దసారం
శ్రుత్వా ప్రణమ్యాహురతీవ హర్షాత్ ॥ 47.18॥

మునయః –

పితా మాతా భ్రాతా గురురసి వయస్యోఽథ హితకృత్
అవిద్యాబ్ధేః పారం గమయసి భవానేవ శరణం ।
బలేనాస్మాన్ నీత్వా మమ వచనబలేనైవ సుగమం
పథం ప్రాప్యైవార్థైః శివవచనతోఽస్మాన్ సుఖయసి ॥ 47.19॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే ఋభుకృతసంగ్రహోపదేశవర్ణనం నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

స్కందః –

జ్ఞానాంగసాధనం వక్ష్యే శృణు వక్ష్యామి తే హితం ।
యత్ కృత్వా జ్ఞానమాప్నోతి తత్ ప్రాదాత్ పరమేష్ఠినః ॥ 48.1॥

జైగీషవ్య శృణుష్వైతత్ సావధానేన చేతసా ।
ప్రథమం వేదసంప్రోక్తం కర్మాచరణమిష్యతే ॥ 48.2॥

ఉపనీతో ద్విజో వాపి వైశ్యః క్షత్రియ ఏవ వా ।
అగ్నిరిత్యాదిభిర్మంత్రైర్భస్మధృక్ పూయతే త్వఘైః ॥ 48.3॥

త్రియాయుషైస్త్ర్యంబకైశ్చ త్రిపుండ్రం భస్మనాఽఽచరేత్ ।
లింగార్చనపరో నిత్యం రుద్రాక్షాన్ ధారయన్ క్రమైః ॥ 48.4॥

కంఠే బాహ్వోర్వక్షసీ చ మాలాభిః శిరసా తథా ।
త్రిపుండ్రవద్ధారయేత రుద్రాక్షాన్ క్రమశో మునే ॥ 48.5॥

ఏకాననం ద్వివక్త్రం వా త్రివక్త్రం చతురాస్యకం ।
పంచవక్త్రం చ షట్ సప్త తథాష్టదశకం నవ ॥ 48.6॥

ఏకాదశం ద్వాదశం వా తథోర్ధ్వం ధారయేత్ క్రమాత్ ।
భస్మధారణమాత్రేణ ప్రసీదతి మహేశ్వరః ॥ 48.7॥

రుద్రాక్షధారణాదేవ నరో రుద్రత్వమాప్నుయాత్ ।
భస్మరుద్రాక్షధృఙ్మర్త్యో జ్ఞానాంగీ భవతి ప్రియః ॥ 48.8॥

రుద్రాధ్యాయీ భస్మనిష్ఠః పంచాక్షరజపాధరః ।
భస్మోద్ధూలితదేహోఽయం శ్రీరుద్రం ప్రజపన్ ద్విజః ॥ 48.9॥

సర్వపాపైర్విముక్తశ్చ జ్ఞాననిష్ఠో భవేన్మునే ।
భస్మసంఛన్నసర్వాంగో భస్మఫాలత్రిపుండ్రకః ॥ 48.10॥

వేదమౌలిజవాక్యేషు విచారాధికృతో భవేత్ ।
నాన్యపుండ్రధరో విప్రో యతిర్వా విప్రసత్తమ ॥ 48.11॥

శమాదినియమోపేతః క్షమాయుక్తోఽప్యసంస్కృతః ।
శిరోవ్రతమిదం ప్రోక్తం భస్మధారణమేవ హి ॥ 48.12॥

శిరోవ్రతం చ విధివద్యైశ్చీర్ణం మునిసత్తమ ।
తేషామేవ బ్రహ్మవిద్యాం వదేత గురురాస్తికః ॥ 48.13॥

శాంభవా ఏవ వేదేషు నిష్ఠా నష్టాశుభాః పరం ।
శివప్రసాదసంపన్నో భస్మరుద్రాక్షధారకః ॥ 48.14॥

రుద్రాధ్యాయజపాసక్తః పంచాక్షరపరాయణః ।
స ఏవ వేదవేదాంతశ్రవణేఽధికృతో భవేత్ ॥ 48.15॥

నాన్యపుండ్రధరో విప్రః కృత్వాపి శ్రవణం బహు ।
నైవ లభ్యేత తద్జ్ఞానం ప్రసాదేన వినేశితుః ॥ 48.16॥

ప్రసాదజనకం శంభోర్భస్మధారణమేవ హి ।
శివప్రసాదహీనానాం జ్ఞానం నైవోపజాయతే ॥ 48.17॥

ప్రసాదే సతి దేవస్య విజ్ఞానస్ఫురణం భవేత్ ।
రుద్రాధ్యాయజాపినాం తు భస్మధారణపూర్వకం ॥ 48.18॥

ప్రసాదో జాయతే శంభోః పునరావృత్తివర్జితః ।
ప్రసాదే సతి దేవస్య వేదాంతస్ఫురణం భవేత్ ॥ 48.19॥

తస్యైవాకథితా హ్యర్థాః ప్రకాశంతే మహాత్మనః ।
పంచాక్షరజపాదేవ పంచాస్యధ్యానపూర్వకం ॥ 48.20॥

తస్యైవ భవతి జ్ఞానం శివప్రోక్తమిదం ధ్రువం ।
సర్వం శివాత్మకం భాతి జగదేతత్ చరాచరం ॥ 48.21॥

స ప్రసాదో మహేశస్య విజ్ఞేయః శాంభవోత్తమైః ।
శివలింగార్చనాదేవ ప్రసాదః శాంభవోత్తమే ॥ 48.22॥

నియమాద్బిల్వపత్రైశ్చ భస్మధారణపూర్వకం ।
ప్రసాదో జాయతే శంభోః సాక్షాద్జ్ఞానప్రకాశకః ॥ 48.23॥

శివక్షేత్రనివాసేన జ్ఞానం సమ్యక్ దృఢం భవేత్ ।
శివక్షేత్రనివాసే తు భస్మధార్యధికారవాన్ ॥ 48.24॥

నక్తాశనార్చనాదేవ ప్రీయేత భగవాన్ భవః ।
ప్రదోషపూజనం శంభోః ప్రసాదజనకం పరం ॥ 48.25॥

సోమవారే నిశీథేషు పూజనం ప్రియమీశితుః ।
భూతాయాం భూతనాథస్య పూజనం పరమం ప్రియం ॥ 48.26॥

శివశబ్దోచ్చారణం చ ప్రసాదజనకం మహత్ ।
జ్ఞానాంగసాధనేష్వేవం శివభక్తార్చనం మహత్ ॥ 48.27॥

భక్తానామర్చనాదేవ శివః ప్రీతో భవిష్యతి ।
ఇత్యేతత్తం సమాసేన జ్ఞానాంగం కథితం మయా ।

అకైతవేన భావేన శ్రవణీయో మహేశ్వరః ॥ 48.28॥

సూతః –

యః కోఽపి ప్రసభం ప్రదోషసమయే బిల్వైదలాలంకృతం
లింగం తుంగమపారపుణ్యవిభవైః పశ్యేదథార్చేత వా ।
ప్రాప్తం రాజ్యమవాప్య కామహృదయస్తుష్యేదకామో యది
ముక్తిద్వారమపావృతం స తు లభేత్ శంభోః కటాక్షాంకురైః ॥ 48.29॥

అచలాతులరాజకన్యకాకుచలీలామలబాహుజాలమీశం ।
భజతామనలాక్షిపాదపద్మం భవలీలం న భవేత చిత్తబాలం ॥ 48.30॥

భస్మత్రిపుండ్రరచితాంగకబాహుఫాల-
రుద్రాక్షజాలకవచాః శ్రుతిసూక్తిమాలాః ।
వేదోరురత్నపదకాంకితశంభునామ-
లోలా హి శాంభవవరాః పరిశీలయంతి ॥ 48.31॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే ఋభునిదాఘసంవాదే స్కందకృతశివవ్రతోపదేశవర్ణనం నామ అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

॥ ఏకోనపంచాశోఽధ్యాయః ॥

స్కందః –

పురా మగధదేశీయో బ్రాహ్మణో వేదపారగః ।
ఉచథ్యతనయో వాగ్మీ వేదార్థప్రవణే ధృతః ॥ 49.1॥

నామ్నా సుదర్శనో విప్రాన్ పాఠయన్ శాస్త్రముత్తమం ।
వేదాంతపరయా భక్త్యా వర్ణాశ్రమరతః సదా ॥ 49.2॥

మోక్షమిచ్ఛేదపి సదా విప్రోఽపి చ జనార్దనాత్ ।
విష్ణుపూజాపరో నిత్యం విష్ణుక్షేత్రేషు సంవసన్ ॥ 49.3॥

గోపీచందనఫాలోఽసౌ తులస్యైవార్చయద్ధరిం ।
ఉవాస నియతం విప్రో విష్ణుధ్యానపరాయణః ॥ 49.4॥

దశవర్షమిదం తస్య కృత్యం దృష్ట్వా జనార్దనః ।
మోక్షేచ్ఛోరాజుహావైనం పురతోద్భూయ తం ద్విజం ॥ 49.5॥

విష్ణుః –

ఔచథ్య మునిశార్దూల తపస్యభిరతః సదా ।
వృణు కామం దదామ్యేవ వినా జ్ఞానం ద్విజోత్తమ ॥ 49.6॥

సూతః –

ఇతి విష్ణోర్గిరం శ్రుత్వా విప్రః కించిద్భయాన్వితః ।
ప్రణిపత్యాహ తం విష్ణుం స్తువన్నారాయణేతి తం ॥ 49.7॥

సుదర్శనః –

విష్ణో జిష్ణో నమస్తేఽస్తు శంఖచక్రగదాధర ।
త్వత్పాదనలినం ప్రాప్తో జ్ఞానాయానర్హణః కిము ॥ 49.8॥

కిమన్యైర్ధర్మకామార్థైర్నశ్వరైరిహ శంఖభృత్ ।
ఇత్యుక్తం తద్వచః శ్రుత్వా విష్ణు ప్రాహ సుదర్శనం ॥ 49.9॥

విష్ణుః –

సుదర్శన శృణుష్వైతన్మత్తో నాన్యమనా ద్విజ ।
వదామి తే హితం సత్యం మయా ప్రాప్తం యథా తవ ॥ 49.10॥

మదర్చనేన ధ్యానేన మోక్షేచ్ఛా జాయతే నృణాం ।
మోక్షదాతా మహాదేవో జ్ఞానవిజ్ఞానదాయకః ॥ 49.11॥

తదర్చనేన సంప్రాప్తం మయా పూర్వం సుదర్శనం ।
సహస్రారం దైత్యహంతృ సాక్షాత్ త్ర్యక్షప్రపూజయా ॥ 49.12॥

తమారాధయ యత్నేన భస్మధారణపూర్వకం ।
అగ్నిరిత్యాదిభిర్మంత్రైస్త్రియాయుషత్రిపుండ్రకైః ॥ 49.13॥

రుద్రాక్షధారకో నిత్యం రుద్రపంచాక్షరాదరః ।
శివలింగం బిల్వపత్రైః పూజయన్ జ్ఞానవాన్ భవ ॥ 49.14॥

వసన్ క్షేత్రే మహేశస్య స్నాహి తీర్థే చ శాంకరే ।
అహం బ్రహ్మాదయో దేవాః పూజయైవ పినాకినః ॥ 49.15॥

బలినః శివలింగస్య పూజయా విప్రసత్తమ ।
యస్య ఫాలతలం మేఽద్య త్రిపుండ్రపరిచిహ్నితం ॥ 49.16॥

బ్రహ్మేంద్రదేవమునిభిస్త్రిపుండ్రం భస్మనా ధృతం ।
పశ్య వక్షసి బాహ్వోర్మే రుద్రాక్షాణాం స్రజం శుభాం ॥ 49.17॥

పంచాక్షరజపాసక్తో రుద్రాధ్యాయపరాయణః ।
త్రికాలమర్చయామీశం బిల్వపత్రైరహం శివం ॥ 49.18॥

కమలా విమలా నిత్యం కోమలైర్బిల్వపల్లవైః ।
పూజయత్యనిశం లింగే తథా బ్రహ్మాదయః సురాః ॥ 49.19॥

మునయో మనవోఽప్యేవం తథాన్యే ద్విజసత్తమాః ।
నృపాసురాస్తథా దైత్యా బలినః శివపూజయా ॥ 49.20॥

జ్ఞానం మోక్షస్తథా భాగ్యం లభ్యతే శంకరార్చనాత్ ।
తస్మాత్ త్వమపి భక్త్యైవ సమారాధయ శంకరం ॥ 49.21॥

పశవో విష్ణువిధయస్తథాన్యే మునయః సురాః ।
సర్వేషాం పతిరీశానస్తత్ప్రసాదాద్విముక్తిభాక్ ॥ 49.22॥

ప్రసాదజనకం తస్య భస్మధారణమేవ హి ।
ప్రసాదజనకం తస్య మునే రుద్రాక్షధారణం ॥ 49.23॥

ప్రసాదజనకస్తస్య రుద్రాధ్యాయజపః సదా ।
ప్రసాదజనకస్తస్య పంచాక్షరజపో ద్విజ ॥ 49.24॥

ప్రసాదజనకం తస్య శివలింగైకపూజనం ।
ప్రసాదే శాంభవే జాతే భుక్తిముక్తీ కరే స్థితే ॥ 49.25॥

తస్య భక్త్యైవ సర్వేషాం మోచనం భవపాశతః ।
తస్య ప్రీతికరం సాక్షాచ్ఛివైర్లింగస్య పూజనం ॥ 49.26॥

తస్య ప్రీతికరం సాక్షాచ్ఛివక్షేత్రేషు వర్తనం ।
తస్య ప్రీతికరం సాక్షాత్ శివతీర్థనిషేవణం ॥ 49.27॥

తస్య ప్రీతికరం సాక్షాత్ భస్మరుద్రాక్షధారణం ।
తస్య ప్రీతికరం సాక్షాత్ ప్రదోషే శివపూజనం ॥ 49.28॥

తస్య ప్రీతికరం సాక్షాద్ రుద్రపంచాక్షరావృతిః ।
తస్య ప్రీతికరం సాక్షాచ్ఛివభక్తజనార్చనం ॥ 49.29॥

తస్య ప్రీతికరం సాక్షాత్ సోమే సాయంతనార్చనం ।
తస్య ప్రీతికరం సాక్షాత్ తన్నిర్మాల్యైకభోజనం ॥ 49.30॥

తస్య ప్రీతికరం సాక్షాద్ అష్టమీష్వర్చనం నిశి ।
తస్య ప్రీతికరం సాక్షాత్ చతుర్దశ్యర్చనం నిశి ॥ 49.31॥

తస్య ప్రీతికరం సాక్షాత్ తన్నామ్నాం స్మృతిరేవ హి ।
ఏతావానేన ధర్మో హి శంభోః ప్రియకరో మహాన్ ॥ 49.32॥

అన్యదభ్యుదయం విప్ర శ్రుతిస్మృతిషు కీర్తితం ।
ధర్మో వర్ణాశ్రమప్రోక్తో మునిభిః కథితో మునే ॥ 49.33॥

అవిముక్తే విశేషేణ శివో నిత్యం ప్రకాశతే ।
తస్మాత్ కాశీతి తత్ ప్రోక్తం యతో హీశః ప్రకాశతే ॥ 49.34॥

తత్రైవామరణం తిష్ఠేదితి జాబాలికీ శ్రుతిః ।
తత్ర విశ్వేశ్వరే లింగే నిత్యం బ్రహ్మ ప్రకాశతే ॥ 49.35॥

తత్రాన్నపూర్ణా సర్వేషాం భుక్త్యన్నం సంప్రయచ్ఛతి ।
తత్రాస్తి మణికర్ణాఖ్యం మణికుండం వినిర్మితం ॥ 49.36॥

జ్ఞానోదయోఽపి తత్రాస్తి సర్వేషాం జ్ఞానదాయకః ।
తత్ర యాహి మయా సార్ధం తత్రైవ వస వై మునే ॥ 49.37॥

తత్రాంతే మోక్షదం జ్ఞానం దదాతీశ్వర ఏవ హి ।
ఇత్యుక్త్వా తేన విప్రేణ యయౌ కాశీం హరిః స్వయం ॥ 49.38॥

స్నాత్వా తీర్థే చక్రసంజ్ఞే జ్ఞానవాప్యాం హరిద్విజః ।
తం ద్విజం స్నాపయామాస భస్మనాపాదమస్తకం ॥ 49.39॥

ధృతత్రిపుండ్రరుద్రాక్షం కృత్వా తం చ సుదర్శనం ।
పూజయచ్చాథ విశ్వేశం పూజయామాస చ ద్విజాన్ ॥ 49.40॥

బిల్వైర్గంధాక్షతైర్ధీపైర్నైవేద్యైశ్చ మనోహరైః ।
తుష్టావ ప్రణిపత్యైవం స ద్విజో మధుసూదనః ॥ 49.41॥

సుదర్శనవిష్ణూ -

భజ భజ భసితానలోజ్వలాక్షం
భుజగాభోగభుజంగసంగహస్తం ।
భవభీమమహోగ్రరుద్రమీడ్యం
భవభర్జకతర్జకం మహైనసాం ॥ 49.42॥

వేదఘోషభటకాటకావధృక్ దేహదాహదహనామల కాల ।
జూటకోటిసుజటాతటిదుద్యద్రాగరంజితటినీశశిమౌలే ॥ 49.43॥

శంబరాంకవరభూష పాహి మామంబరాంతరచరస్ఫుటవాహ ।
వారిజాద్యఘనఘోష శంకర త్రాహి వారిజభవేడ్య మహేశ ॥ 49.44॥

మదగజవరకృత్తివాస శంభో
మధుమదనాక్షిసరోరుహార్చ్యపాద ।
యమమదదమనాంధశిక్ష శంభో
పురహర పాహి దయాకటాక్షసారైః ॥ 49.45॥

అపాం పుష్పం మౌలౌ హిమభయహరః ఫాలనయనః
జటాజూటే గంగాఽమ్బుజవికసనః సవ్యనయనః ।
గరం కంఠే యస్య త్రిభువనగురోః శంబరహర
మతంగోద్యత్కృత్తేర్భవహరణపాదాబ్జభజనం ॥ 49.46॥

శ్రీబిల్వమూలశితికంఠమహేశలింగం
బిల్వాంబుజోత్తమవరైః పరిపూజ్య భక్త్యా ।
స్తంబేరమాంగవదనోత్తమసంగభంగ
రాజద్విషాంగపరిసంగమహేశశాంగం ॥ 49.47॥

యో గౌరీరమణార్చనోద్యతమతిర్భూయో భవేచ్ఛాంభవో
భక్తో జన్మపరంపరాసు తు భవేన్ముక్తోఽథ ముక్త్యంగనా-
కాంతస్వాంతనితాంతశాంతహృదయే కార్తాంతవార్తోజ్ఝితః ।
విష్ణుబ్రహ్మసురేంద్రరంజితముమాకాంతాంఘ్రిపంకేరుహ-
ధ్యానానందనిమగ్నసర్వహృదయః కించిన్న జానాత్యపి ॥ 49.48॥

కామారాతిపదాంబుజార్చనరతః పాపానుతాపాధిక-
వ్యాపారప్రవణప్రకీర్ణమనసా పుణ్యైరగణ్యైరపి ।
నో దూయేత విశేషసంతతిమహాసారానుకారాదరా-
దారాగ్రాహకుమారమారసుశరాద్యాఘాతభీతైరపి ॥ 49.49॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే విష్ణ్వచథ్యసంవాదే శివస్య జ్ఞానదాతృత్వనిరూపణం నామ ఏకోనపంచాశోఽధ్యాయః ॥

॥ పంచాశోఽధ్యాయః ॥

స్కందః –

విష్ణుస్తవాంతే విప్రోఽసౌ సుదర్శనసమాహ్వయః ।
స్నాత్వాఽథ మణికర్ణ్యాం స భస్మరుద్రాక్షభూషణః ॥ 50.1॥

సంజపన్ శతరుద్రీయం పంచాక్షరపరాయణః ।
సంపాద్య బిల్వపత్రాణి కమలాన్యమలాన్యపి ॥ 50.2॥

గంధాక్షతైర్ధూపదీపైర్నైవేద్యైర్వివిధైరపి ।
విష్ణూపదిష్టమార్గేణ నిత్యమంతర్గృహస్య హి ॥ 50.3॥

ప్రదక్షిణం చకారాసౌ లింగాన్యభ్యర్చయంస్తథా ।
విశ్వేశ్వరావిముక్తేశౌ వీరేశం చ త్రిలోచనం ॥ 50.4॥

కృత్తివాసం వృద్ధకాలే కేదారం శూలటంకకం ।
రత్నేశం భారభూతేశం చంద్రేశం సిద్ధకేశ్వరం ॥ 50.5॥

ఘంటాకర్ణేశ్వరం చైవ నారదేశం యమేశ్వరం ।
పులస్తిపులహేశం చ వికర్ణేశం ఫలేశ్వరం ॥ 50.6॥

కద్రుద్రేశమఖండేశం కేతుమాలిం గభస్తికం ।
యమునేశం వర్ణకేశం భద్రేశం జ్యేష్ఠశంకరం ॥ 50.7॥

నందికేశం చ రామేశం కరమర్దేశ్వరం తథా ।
ఆవర్దేశం మతంగేశం వాసుకీశం ధ్రుతీశ్వరం ॥ 50.8॥

సూర్యేశమర్యమేశం చ తూణీశం గాలవేశ్వరం ।
కణ్వకాత్యాయనేశం చ చంద్రచూడేశ్వరం తథా ॥ 50.9॥

ఉదావర్తేశ్వరం చైవ తృణజ్యోతీశ్వరం సదా ।
కంకణేశం తంకణేశం స్కందేశం తారకేశ్వరం ॥ 50.10॥

జంబుకేశం చ జ్ఞానేశం నందీశం గణపేశ్వరం ।
ఏతాన్యంతర్గృహే విప్రః పూజయన్ పరయా ముదా ॥ 50.11॥

ఢుండ్యాదిగణపాంశ్చైవ భైరవం చాపి నిత్యశః ।
అన్నపూర్ణామన్నదాత్రీం సాక్షాల్లోకైకమాతరం ॥ 50.12॥

దండపాణిం క్షేత్రపాలం సమ్యగభ్యర్చ్య తస్థివాన్ ।
తీర్థాన్యన్యాన్యపి మునిర్మణికర్ణ్యాది సత్తమ ॥ 50.13॥

జ్ఞానోదం సిద్ధకూపం చ వృద్ధకూపం పిశాచకం ।
ఋణమోచనతీర్థం చ గర్గతీర్థం మహత్తరం ॥ 50.14॥

స్నాత్వా సనియమం విప్రో నిత్యం పంచనదే హ్రదే ।
కిరణాం ధూతపాపాం చ పంచగంగామపి ద్విజః ॥ 50.15॥

గంగాం మనోరమాం తుంగాం సర్వపాపప్రణాశినీం ।
ముక్తిమంటపమాస్థాయ స జపన్ శతరుద్రియం ॥ 50.16॥

అష్టోత్తరసహస్రం వై జపన్ పంచాక్షరం ద్విజః ।
పక్షే పక్షే తథా కుర్వన్ పంచక్రోశప్రదక్షిణం ॥ 50.17॥

అంతర్గృహాద్బహిర్దేశే చకారావసథం తదా ।
ఏవం సంవసతస్తస్య కాలో భూయానవర్తత ॥ 50.18॥

తత్ర దృష్ట్వా తపోనిష్ఠం సుదర్శనసమాహ్వయం ।
విష్ణుస్తదా వై తం విప్రం సమాహూయ శివార్చకం ॥ 50.19॥

పునః ప్రాహ ప్రసన్నేన చేతసా మునిసత్తమం ।

విష్ణుః –

భోః సుదర్శనవిప్రేంద్ర శివార్చనపరాయణ ।
జ్ఞానపాత్రం భవానేవ విశ్వేశకృపయాఽధునా ॥ 50.20॥

త్వయా తపాంసి తప్తాని ఇష్టా యజ్ఞాస్త్వయైవ హి ।
అధీతాశ్చ త్వయా వేదాః కాశ్యాం వాసో యతస్తవ ॥ 50.21॥

బహుభిర్జన్మభిర్యేన కృతం క్షేత్రే మహత్తపః ।
తస్యైవ సిద్ధ్యత్యమలా కాశీయం ముక్తికాశికా ॥ 50.22॥

తవ భాగ్యస్య నాంతోఽస్తి మునే త్వం భాగ్యవానసి ।
కించైకం తవ వక్ష్యామి హితమాత్యంతికం శృణు ॥ 50.23॥

విశ్వేశకృపయా తేఽద్య ముక్తిరంతే భవిష్యతి ।
రుద్రాక్షనామపుణ్యం యత్ నామ్నాం సాహస్రముత్తమం ॥ 50.24॥

ఉపదేక్ష్యామి తే విప్ర నామసాహస్రమీశితుః ।
తేనార్చయేశం విశ్వేశం బిల్వపత్రైర్మనోహరైః ॥ 50.25॥

వర్షమేకం నిరాహారో విశ్వేశం పూజయన్ సదా ।
సంవత్సరాంతే ముక్తస్త్వం భవిష్యతి న సంశయః ॥ 50.26॥

త్వద్దేహాపగమే మంత్రం పంచాక్షరమనుత్తమం ।
దదాతి దేవో విశ్వేశస్తేన ముక్తో భవిష్యతి ॥ 50.27॥

శైవేభ్యః సన్నజీవేభ్యో దదాతీమం మహామనుం ।

స్కందః –

ఇతి విష్ణువచః శ్రుత్వా ప్రణమ్యాహ హరిం తదా ।
సుదర్శనో యయాచేత్థం నామ్నాం సాహస్రముత్తమం ॥ 50.28॥

భగవన్ దైత్యవృందఘ్న విష్ణో జిష్ణో నమోఽస్తు తే ।
సహస్రనామ్నాం యద్దివ్యం విశ్వేశస్యాశు తద్వద ॥ 50.29॥

యేన జప్తేన దేవేశః పూజితో బిల్వపత్రకైః ।
దదాతి మోక్షసామ్రాజ్యం దేహాంతే తద్వదాశు మే ॥ 50.30॥

తదా విప్రవచః శ్రుత్వా తస్మై చోపాదిశత్ స్వయం ।
సహస్రనామ్నాం దేవస్య హిరణ్యస్యేత్యాది సత్తమ ॥ 50.31॥

తేన సంపూజ్య విశ్వేశం వర్షమేకమతంద్రితః ।
కోమలారక్తబిల్వైశ్చ స్తోత్రేణానేన తుష్టువే ॥ 50.32॥

సుదర్శనః –

ఆశీవిషాంగపరిమండలకంఠభాగ-
రాజత్సుసాగరభవోగ్రవిషోరుశోభ ।
ఫాలస్ఫురజ్జ్వలనదీప్తివిదీపితాశా-
శోకావకాశ తపనాక్ష మృగాంకమౌలే ॥ 50.33॥

క్రుద్ధోడుజాయాపతిధృతార్ధశరీరశోభ
పాహ్యాశు శాసితమఖాంధకదక్షశత్రో ।
సుత్రామవజ్రకరదండవిఖండితోరు-
పక్షాద్యఘక్షితిధరోర్ధ్వశయావ శంభో ॥ 50.34॥

ఉత్ఫుల్లహల్లకలసత్కరవీరమాలా-
భ్రాజత్సుకంధరశరీర పినాకపాణే ।
చంచత్సుచంద్రకలికోత్తమచారుమౌలిం
లింగే కులుంచపతిమంబికయా సమేతం ॥ 50.35॥

ఛాయాధవానుజలసచ్ఛదనైః పరిపూజ్య భక్త్యా
ముక్తేన స్వస్య చ విరాజితవంశకోట్యా ।

సాయం సంగవపుంగవోరువహనం శ్రీతుంగలింగార్చకః
శాంగః పాతకసంగభంగచతురశ్చాసంగనిత్యాంతరః ॥ 50.36॥

ఫాలాక్షస్ఫురదక్షిజస్ఫురదురుస్ఫూలింగదగ్ధాంగకా-
నంగోత్తుంగమతంగకృత్తివసనం లింగం భజే శాంకరం ।
అచ్ఛాచ్ఛాగవహాం సురతామీక్షాశినాంతే విభో
వృష్యం శాంకరవాహనామనిరతాః సోమం తథా వాజినం ॥ 50.37॥

త్యక్త్వా జన్మవినాశనం త్వితి ముహుస్తే జిహ్వయా సత్తమాః
యే శంభోః సకృదేవ నామనిరతాః శాంగాః స్వతః పావనాః ॥ 50.38॥

మృగాంక మౌలిమీశ్వరం మృగేంద్రశత్రుజత్వచం ।
వసానమిందుసప్రభం మృగాద్యబాలసత్కరం ।
భజే మృగేంద్రసప్రభం ??? ??? ॥ 50.39॥

స్కందః –

ఏవం స్తువంతం విశ్వేశం సుదర్శనమతంద్రితం ।
ప్రాహేత్థం శౌరిమాభాష్య శంభోర్భక్తివివర్ధనం ॥ 50.40॥

విష్ణుః –

అత్రైవామరణం విప్ర వస త్వం నియతాశనః ।
నామ్నాం సహస్రం ప్రజపన్ శతరుద్రీయమేవ చ ॥ 50.41॥

అంతర్గృహాత్ బహిః స్థిత్వా పూజయాశు మహేశ్వరం ।
తవాంతే భూరికరుణో మోక్షం దాస్యత్యసంశయం ॥ 50.42॥

స ప్రణమ్యాహ విశ్వేశం దృష్ట్వా ప్రాహ సుదర్శనం ।
ధన్యస్త్వం లింగేఽప్యనుదినగలితస్వాంతరంగాఘసంఘః
పుంసాం వర్యాద్యభక్త్యా యమనియమవరైర్విశ్వవంద్యం ప్రభాతే ।
దత్వా బిల్వవరం సదంబుజదలం కించిజ్జలం వా ముహుః
ప్రాప్నోతీశ్వరపాదపంకజముమానాథాద్య ముక్తిప్రదం ॥ 50.43॥

కో వా త్వత్సదృశో భవేదగపతిప్రేమ్ణైకలింగార్చకో
ముక్తానాం ప్రవరోర్ధ్వకేశవిలసచ్ఛ్రీభక్తిబీజాంకురైః ।
దేవా వాప్యసురాః సురా మునివరా భారా భువః కేవలం
వీరా వా కరవీరపుష్పవిలసన్మాలాప్రదే నో సమః ॥ 50.44॥

వనే వా రాజ్యే వాప్యగపతిసుతానాయకమహో
స్ఫురల్లింగార్చాయాం నియమమతభావేన మనసా ।

హరం భక్త్యా సాధ్య త్రిభువనతృణాడంబరవర-
ప్రరూఢైర్భాగ్యైర్వా న హి ఖలు స సజ్జేత భువనే ॥ 50.45॥

న దానైర్యోగైర్వా విధివిహితవర్ణాశ్రమభరైః
అపారైర్వేదాంతప్రతివచనవాక్యానుసరణైః ।
న మన్యేఽహం స్వాంతే భవభజనభావేన మనసా
ముహుర్లింగం శాంగం భజతి పరమానందకుహరః ॥ 50.46॥

శర్వం పరవతనందినీపతిమహానందాంబుధేః పారగా
రాగత్యాగహృదా విరాగపరమా భస్మాంగరాగాదరాః ।
మారాపారశరాభిఘాతరహితా ధీరోరుధారారసైః
పారావారమహాఘసంసృతిభరం తీర్ణాః శివాభ్యర్చనాత్ ॥ 50.47॥

మార్కండేయసుతం పురాఽన్తకభయాద్యోఽరక్షదీశో హరః
తత్పాదాంబుజరాగరంజితమనా నాప్నోతి కిం వా ఫలం ।
తం మృత్యుంజయమంజసా ప్రణమతామోజోజిమధ్యే జయం
జేతారోతపరాజయో జనిజరారోగైర్విముక్తిం లభేత్ ॥ 50.48॥

భూతాయాం భూతనాథం త్వఘమతితిలకాకారబిల్వోత్థశల్యైః
ధావన్ భల్లూకపృష్ఠే నిశి కిల సుమహద్వ్యాఘ్రభీత్యాఽరురోహ ।
బిల్వం నల్వప్రభం తచ్ఛదఘనమసకృత్ పాతయామాస మూలే
నిద్రాతంద్రోజ్ఝితోఽసౌ మృగగణకలనే మూలలింగేఽథ శాంగే ॥ 50.49॥

తేనాభూద్భగవాన్ గణోత్తమవరో ముక్తాఘసంఘస్తదా
చండాంశోస్తనయేన పూజితపదః సారూప్యమాపేశితుః ।
గంగాచంద్రకలాకపర్దవిలసత్ఫాలస్ఫులింగోజ్జ్వలద్
వాలన్యంకుకరాగ్రసంగతమహాశూలాహి టంకోద్యతః ॥ 50.50॥

చైత్రే చిత్రైః పాతకైర్విప్రముక్తో వైశాఖే వై దుఃఖశాఖావిముక్తః ।
జ్యేష్ఠే శ్రేష్ఠో భవతేషాఢమాసి పుత్రప్రాప్తిః శ్రావణే శ్రాంతినాశః ॥ 50.51॥

భాద్రే భద్రో భవతే చాశ్వినే వై అశ్వప్రాప్తిః కార్తికే కీర్తిలాభః ।
మార్గే ముక్తేర్మార్గమేతల్లభేత పుష్యే పుణ్యం మాఘకే చాఘనాశః ॥ 50.52॥

ఫల్గు త్వంహో ఫాల్గునే మాసి
నశ్యేదీశార్చాతో బిల్వపత్రైశ్చలింగే ।
ఏవం తత్తన్మాసి పూజ్యేశలింగం
చిత్రైః పాపైర్విప్రముక్తో ద్విజేంద్రః ॥ 50.53॥

దూర్వాంకురైరభినవైః శశిధామచూడ-
లింగార్చనేన పరిశేషయదంకురాణి ।

సంసారఘోరతరరూపకరాణి సద్యః
ముక్త్యంకురాణి పరివర్ధయతీహ ధన్యః ॥ 50.54॥

గోక్షీరేక్షుక్షౌద్రఖండాజ్యదధ్నా
సన్నారేలైః పానసామ్రాదిసారైః ।
విశ్వేశానం సత్సితారత్నతోయైః
గంధోద్దైర్వా సించ్య దోషైర్విముక్తః ॥ 50.55॥

లింగం చందనలేపసంగతముమాకాంతస్య పశ్యంతి యే
తే సంసారభుజంగభంగపతనానంగాంగసంగోజ్ఝితాః ।
వ్యంగం సర్వసమర్చనం భగవతః సాంగం భవేచ్ఛాంకరం
శంగాపాంగకృపాకటాక్షలహరీ తస్మింశ్చిరం తిష్ఠతి ॥ 50.56॥

మురలిసరలిరాగైర్మర్దలైస్తాలశంఖైః
పటుపటహనినాదధ్వాంతసంధానఘోషైః ।
దుందుభ్యాఘాతవాద్యైర్వరయువతిమహాన్నృత్తసంరంభరంగైః
దర్శేష్వాదర్శదర్శో భగవతి గిరిజానాయకే ముక్తిహేతుః ॥ 50.57॥

స్వచ్ఛచ్ఛత్రఛవీనాం వివిధజితమహాచ్ఛాయయా ఛన్నమైశం
శీర్షం విచ్ఛిన్నపాపో భవతి భవహరః పూజకః శంభుభక్త్యా ।
చంచచ్చంద్రాభకాండప్రవిలసదమలస్వర్ణరత్నాగ్రభాభి-
ర్దీప్యచ్చామరకోటిభిః స్ఫుటపటఘటితైశ్చాకచక్యైః పతాకైః ॥ 50.58॥

సంపశ్యారుణభూరుహోత్తమశిఖాసంలేఢితారాగణం
తారానాథకలాధరోరుసుమహాలింగౌఘసంసేవితం ।
బిల్వానాం కులమేతదత్ర సుమహాపాపౌఘసంహారకృత్
వారాణాం నిఖిలప్రమోదజనకం శంభోః ప్రియం కేవలం ॥ 50.59॥

అన్నం పోత్రిమలాయతే ధనరసం కౌలేయమూత్రాయతే
సంవేశో నిగలాయతే మమ సదానందో కందాయతే ।
శంభో తే స్మరణాంతరాయభరిత ప్రాణః కృపాణాయతే ॥ 50.60॥

కః కల్పద్రుముపేక్ష్య చిత్తఫలదం తూలాదిదానక్షయం
బబ్బూలం పరిసేవతే క్షుదధికో వాతూలదానక్షమం ।
తద్వచ్ఛంకరకింకరో విధిహరిబ్రహ్మేంద్రచంద్రానలాన్
సేవేద్యో విధివంచితః కలిబలప్రాచుర్యతో మూఢధీః ॥ 50.61॥

సువర్ణాండోద్భూతస్తుతిగతిసమర్చ్యాండజవర-
ప్రపాదం త్వాం కశ్చిద్ భజతి భువనే భక్తిపరమః ।

మహాచండోద్దండప్రకటితభువం తాండవపరం
విభుం సంతం నిత్యం భజ భగణనాథామలజటం ॥ 50.62॥

అజగవకర విష్ణుబాణ శంభో
దురితహరాంతకనాశ పాహి మామనాథం ।
భవదభయపదాబ్జవర్యమేత
మమ చిత్తసరస్తటాన్నయాతు చాద్య ॥ 50.63॥

ఇత్థం విష్ణుశ్చ కాశ్యాం ప్రమథపతిమగాత్ పూజ్య విశ్వేశ్వరం తం
క్షితిసురవరవర్యం చానుశాస్యేత్థమిష్టం ।
స చ మునిగణమధ్యే ప్రాప్య ముక్తిం తథాంతే
ప్రమథపతిపదాబ్జే లీనహీనాంగసంగః ॥ 50.64॥

సూతః –

ఇత్థం శ్రుత్వా మునీంద్రోఽసౌ జైగీషవ్యోఽవదద్విభుం ।
ప్రణిపత్య ప్రహృష్టాత్మా షష్ఠాంశం వై షడాస్యతః ॥ 50.65॥

జైగీషవ్యః –

మారమారకజానందవసతేర్మహిమా కథం ।
నామ్నాం సహస్రమేతచ్చ వద మే కరుణానిధే ॥ 50.66॥

క్షేత్రాణాం చాప్యథాన్యానాం మహిమాం వద సద్గురో ।
శూరతారకసంహర్తస్త్వత్తో నాన్యో గురుర్మమ ॥ 50.67॥

తచ్ఛ్రుత్వా తు మునేర్వాక్యం స్కందః ప్రాహాథ తం మునిం ।

స్కందః –

ఆగామిన్యంశకేఽస్మింస్తవ హృదయమహానందసింధౌ విధూత్థ-
ప్రాచుర్యప్రకటైః కరోపమమహాసప్తమాంశే విశేషే ।
నామ్నాం చాపి సహస్రకం భగవతః శంభోః ప్రియం కేవలం
అస్యానందవనస్య చైవ మహిమా త్వం వై శృణుష్వాదరాత్ ॥ 50.68॥

ఉగ్రోంఽశః శశిశేఖరేణ కథితో వేదాంతసారాత్మకః
షష్ఠః షణ్ముఖసత్తమాయ స దదౌ తద్బ్రహ్మణే సోఽప్యదాత్ ।
పుత్రాయాత్మభవాయ తద్భవహరం శ్రుత్వా భవేద్ జ్ఞానవిత్
చోక్త్వా జన్మశతాయుతార్జితమహాపాపైర్విముక్తో భవేత్ ॥ 50.69॥

శ్రుత్వాంశమేతద్ భవతాపపాపహం శివాస్పదజ్ఞానదముత్తమం మహత్ ।
ధ్యానేన విజ్ఞానదమాత్మదర్శనం దదాతి శంభోః పదభక్తిభావతః ॥ 50.70॥

సూతః –

అధ్యాయపాదాధ్యయనేఽపి విద్యా బుద్ధ్యా హృది ధ్యాయతి బంధముక్త్యై ।
స్వాధ్యాయతాంతాయ శమాన్వితాయ దద్యాద్యదద్యాన్న విభేద్యమేతత్ ॥ 50.71॥

ఇత్థం సూతవచోద్యతమహానందైకమోదప్రభా
భాస్వద్భాస్కరసప్రభా మునివరాః సంతుష్టువుస్తం తదా ।
వేదోద్యద్వచనాశిషా ప్రహృషితాః సూతం జయేత్యుచ్చరన్
ప్యాహో జగ్మురతీవ హర్షితహృదా విశ్వేశ్వరం వీక్షితుం ॥ 50.72॥

॥ ఇతి శ్రీశివరహస్యే శంకరాఖ్యే షష్ఠాంశే సుదర్శనస్య
ముక్తిలాభవర్ణనం అంశశ్రవణఫలనిరూపణం చ నామ పంచాశోఽధ్యాయః ॥

॥ శంకరాఖ్యః షష్ఠాంశః సమాప్తః॥

శ్రీ గురుజ్ఞానవాసిష్ఠే ఋభుగీత

॥ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీ గురుమూర్తిః ।

పునర్జ్ఞానం ప్రవక్ష్యామి యథావత్పద్మసంభవ ।
యేనైవ సర్వే ముచ్యంతే జనాస్సంసారబంధనాత్ ॥ 1.01॥

విధే పురా నిదాఘాఖ్యో మునిః పప్రచ్ఛ సద్గురుం ।
ఋభుసంజ్ఞం మహాప్రాజ్ఞం తద్వదామి తవాధునా ॥ 1.02॥

నిదాఘః ।

ఆత్మానాత్మవివేకం మే కృపయా బ్రూహి సద్గురో ।
యేన సంసారపాదోధిం తరిష్యామి సుఖేన వై ॥ 1.03॥

ఋభురేవం తదా పృష్ట ఉవాచ సకలార్థవిత్ ।
సర్వవేదాంతసారజ్ఞస్సర్వపూజ్యో మహత్తమః ॥ 1.04॥

ఋభుః ।

సర్వవాచోఽవధిర్బ్రహ్మ సర్వచింతాఽవధిర్గురుః ।
సర్వకారణకార్యాత్మా కార్యకారణవర్జితః ॥ 1.05॥

సర్వసంకల్పరహితస్సర్వనాదమయశ్శివః ।
సర్వవర్జితచిన్మాత్రస్సర్వానందమయః పరః ॥ 1.06॥

సర్వతేజః ప్రకాశాత్మా నాదానందమయాత్మకః ।
సర్వానుభవనిర్ముక్తః సర్వధ్యానవివర్జితః ॥ 1.07॥

సర్వనాదకలాతీత ఏష ఆత్మాఽహమవ్యయః ।
ఆత్మానాత్మవివేకాది భేదాభేదవివర్జితః ॥ 1.08॥

శాంతాశాంతాదిహీనాత్మా నాదాంతర్జ్యోతిరాత్మకః ।
మహావాక్యార్థతో దూరో బ్రహ్మాస్మీత్యతి దూరగః ॥ 1.09॥

తచ్ఛబ్దవర్జ్యస్త్వంశబ్దహీనో వాక్యార్థవర్జితః ।
క్షరాక్షరవిహీనో యో నాదాంతర్జ్యోతిరేవ సః ॥ 1.10॥

అఖండైకరసో వాఽహమానందోఽస్మీతి వర్జితః ।
సర్వాతీతస్వభావాత్మా నాదాంతర్జ్యోతిరేవ సః ॥ 1.11॥

ఆత్మేతి శబ్దహీనో య ఆత్మశబ్దార్థవర్జితః ।
సచ్చిదానందహీనో య ఏషైవాత్మా సనాతనః ॥ 1.12॥

ననిర్దేష్టుం చ శక్నో యో వేదవాక్యైరగమ్యకః ।
యస్య కించిద్బహిర్నాస్తి కించిదంతః కియన్నచ ॥ 1.13॥

యస్య లింగం ప్రపంచం వా బ్రహ్మైవాత్మా న సంశయః ।
నాస్తి యస్య శరీరం వా జీవో వా భూతభౌతికః ॥ 1.14॥

నామరూపాఽదికం నాస్తి భోజ్యం వా భోగభుక్చ వా ।
సద్వాఽసద్వా స్థితిర్వాఽపి యస్య నాస్తి క్షరాక్షరం ॥ 1.15॥

గుణం వా విగుణం వాఽపి సమ ఆసీన్ న సంశయః ।
యస్య వాచ్యం వాచకం వా శ్రవణం మననం చ వా ॥ 1.16॥

గురుశిష్యాఽది భేదం వా దేవలోకాస్సురాసురాః ।
యత్ర ధర్మమధర్మం వా శుద్ధం వాఽశుద్ధమణ్వపి ॥ 1.17॥

యత్ర కాలమకాలం వా నిశ్చయం సంశయం నహి ।
యత్ర మంత్రమమంత్రం వా విద్యాఽవిద్యే న విద్యతే ॥ 1.18॥

ద్రష్టృదర్శనదృశ్యం వా ఈషణ్మాత్రం కలాదికం ।
అనాత్మేతి ప్రసంగో వా హ్యనాత్మేతి మనోఽపి వా ॥ 1.19॥

అనాత్మేతి జగద్వాఽపి నాస్తి నాస్తీతి నిశ్చిను ।
సర్వసంకల్పశూన్యత్వాత్ సర్వకార్యవివర్జనాత్ ॥ 1.20॥

కేవలం బ్రహ్మమాత్రత్వాత్ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ।
దేహత్రయవిహీనత్వాత్ కాలత్రయవివర్జనాత్ ॥ 1.21॥

లోకత్రయవిహీనత్వాత్ సర్వమాత్మేతి శాసనాత్ ।
చిత్తాభావాన్నచింతాస్తి దేహాభావాజ్జరా న చ ॥ 1.22॥

పాదాభావాద్గతిర్నాస్తి హస్తాభావాత్ క్రియా న చ ।
మృత్యుర్నాస్తి జరాఽభావాత్ బుద్ధ్యభావాత్ సుఖాదికం ॥ 1.23॥

ధర్మో నాస్తి శుచిర్నాస్తి సత్యం నాస్తి భయం న చ ।
అక్షరోచ్చారణం నాస్తి గురుశిష్యాది నాస్త్యపి ॥ 1.24॥

ఏకాభావే ద్వితీయం న న ద్వితీయే నచైకతా ।
సత్యత్వమస్తిచేత్ కించిదసత్యం న చ సంభవేత్ ॥ 1.25॥

అసత్యత్వం యది భవేత్ సత్యత్వం న వదిష్యతి ।
శుభం యద్యశుభం విద్ధి అశుభాచ్ఛుభమిష్యతే ॥ 1.26॥

భయం యద్యభయం విద్ధి అభయాద్భయమాపతేత్ ।
బంధత్వమపిచేన్మోక్షో బంధాభావే న మోక్షతా ॥ 1.27॥

మరణం యది చేజ్జన్మ జన్మాభావే మృతిర్నచ ।
త్వమిత్యపి భవేచ్చాహం త్వం నో చేదహమేవ న ॥ 1.28॥

ఇదం యది తదేవాస్తి తదభావాదిదం న చ ।
అస్తీతి చేన్నాస్తి తదా నాస్తిచేదస్తి కించన ॥ 1.29॥

కార్యం చేత్కారణం కించిత్ కార్యాభావే న కారణం ।
ద్వైతం యది తదాఽద్వైతం ద్వైతాభావేఽద్వయం న చ ॥ 1.30॥

దృశ్యం యది దృగప్యస్తి దృశ్యాభావే దృగేవ న ।
అంతర్యది బహిస్సత్యమంతాభావే బహిర్నచ ॥ 1.31॥

పూర్ణత్వమస్తి చేద్కించిదపూర్ణత్వం ప్రసజ్యతే ।
తస్మాదేతద్క్వచిన్నాస్తి త్వం చాహం వా ఇమే ఇదం ॥ 1.32॥

నాస్తి దృష్టాంతకస్సత్యే నాస్తిదార్ష్టాంతికం హ్యజే ।
పరం బ్రహ్మహమస్మీతి స్మరణస్య మనో నహి ॥ 1.33॥

బ్రహ్మమాత్రం జగదిదం బ్రహ్మమాత్రం త్వమప్యహం ।
చిన్మాత్రం కేవలం చాహం నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 1.34॥

ఇదం ప్రపంచం నాస్త్యేవ నోత్పన్నం నోస్థితం క్వచిత్ ।
చిత్తం ప్రపంచమిత్యాహుర్నాస్తి నాస్త్యేవ సర్వదా ॥ 1.35॥

న ప్రపంచం న చిత్తది నాహంకారో న జీవకః ।
మాయాకార్యాదికం నాస్తి మాయా నాస్తి భయం న చ ॥ 1.36॥

కర్తా నాస్తి క్రియా నాస్తి శ్రవణం మననం న హి ।
సమాధి ద్వితయం నాస్తి మాతృమానాది నాస్తి హి ॥ 1.37॥

అజ్ఞానం చాపి నాస్త్యేవ హ్యవివేకః కదా చ న ।
అనుబంధచతుష్కం న సంబంధత్రయమేవ న ॥ 1.38॥

న గంగా న గయా సేతుర్న భూతం నాన్యదస్తి హి ।
న భూమిర్న జలం నాగ్నిర్న వాయుర్న చ ఖం క్వచిత్ ॥ 1.39॥

న దేవో న చ దిక్పాలా న వేదా న గురుః క్వచిత్ ।
న దూరం నాతికం నాంతం న మధ్యం న క్వచిత్ స్థితం ॥ 1.40॥

నాద్వైతద్వైతసత్యం వా హ్యసత్యం వా ఇదం చ న ।
బంధమోక్షాదికం నాస్తి సద్వాఽసద్వా సుఖాది వా ॥ 1.41॥

జాతిర్నాస్తి గతిర్నాస్తి వర్ణో నాస్తి న లౌకికం ।
సర్వం బ్రహ్మేతి నాస్త్యేవ బ్రహ్మ ఇత్యేవ నాస్తి హి ॥ 1.42॥

చిదిత్యేవేతి నాస్త్యేవ చిదహం భాషణం నహి ।
అహం బ్రహ్మాస్మి నాస్త్యేవ నిత్యశుద్ధోఽస్మిన క్వచిత్ ॥ 1.43॥

వాచా యదుచ్యతే కించిన్ మనసా మనుతే క్వచిత్ ।
బుద్ధ్యా నిశ్చినుతే నాస్తి చిత్తేన జ్ఞాయతే నహి ॥ 1.44॥

యోగియోగాదికం నాస్తి సదా సర్వం సదా న చ ।
అహోరాత్రాదికం నాస్తి స్నానధ్యానాదికం నహి ॥ 1.45॥

భ్రాంత్యభ్రాంత్యాదికం నాస్తి నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ।
వేదశ్శాస్త్రం పురాణం చ కార్యం కారణమీశ్వరః ॥ 1.46॥

లోకో భూతం జనస్త్వైక్యం సర్వం మిథ్యా న సంశయః ।
వాచా వదతి యత్కించిత్సంకల్పైః కల్ప్యతే చ యత్ ॥ 1.47॥

మనసా చింత్యతే యద్యత్ సర్వం మిథ్యా న సంశయః ।
బుద్ధ్యా నిశ్చీయతే కించిచ్చిత్తే నిశ్చీయతే క్వచిత్ ॥ 1.48॥

శాస్త్రైః ప్రపంచ్యతే యద్యత్ నేత్రేణైవ నిరీక్ష్యతే ।
శ్రోత్రాభ్యాం శ్రూయతే యద్యదన్యత్సద్భావమేవ చ ॥ 1.49॥

త్వమహం తదిదం సోఽహమన్యత్ సద్భావమేవ చ ।
నేత్రం శ్రోత్రం గాత్రమేవ మిథ్యేతి చ సునిశ్చితం ॥ 1.50॥

ఇదం మిథ్యైవనిర్దిష్టమయమిత్యేవ కల్ప్యతే ।
యద్యత్సంభావ్యతే లోకే సర్వం సంకల్పసంభ్రమః ॥ 1.51॥

సర్వాధ్యాసం సర్వగోప్యం సర్వభోగప్రభేదకం ।
సర్వదోషప్రభేదం చ నాస్త్యనాత్మేతి నిశ్చిను ॥ 1.52॥

మదీయం చ త్వదీయం చ మమేతి చ తవేతి చ ।
మహ్యం తుభ్యం మయేత్యాది తత్సర్వం వితథం భవేత్ ॥ 1.53॥

రక్షకో విష్ణురిత్యాది బ్రహ్మా సృష్టేస్తు కారణం ।
సంహారే రుద్ర ఇత్యేవం సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను ॥ 1.54॥

స్నానం జపస్తపో హోమస్స్వాధ్యాయో దేవపూజనం ।
మంత్రం తంత్రం చ సత్సంగో గుణదోషవిజృంభణం ॥ 1.55॥

అంతఃకరణ సద్భావోఽవిద్యాయాశ్చ సంభవః ।
అనేకకోటిబ్రహ్మాండం సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను ॥ 1.56॥

సర్వదేశికవాక్యోక్తిర్యేనకేనాపి నిశ్చితా ।
దృశ్యతే జగతి యద్యత్ యద్యజ్జగతి వీక్ష్యతే ॥ 1.57॥

వర్తతే జగతి యద్యత్ సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను ।
యేనేకేనాక్షరేణోక్తం యేనేకేన వివర్ణితం ॥ 1.58॥

యేనేకేనాపి గదితం యేనేకేనాపి మోదితం ।
యేనేకేనాపి యద్దత్తం యేనకేనాపి యత్కృతం ॥ 1.59॥

యత్రయత్ర శుభం కర్మ యత్రయత్ర చ దుష్కృతం ।
యద్యత్కరోతి సత్యేన సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను ॥ 1.60॥

ఇదం ప్రపంచం యత్కించిత్ యద్యజ్జగతి విద్యతే ।
దృశ్యరూపం చ దృగ్రూపం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 1.61॥

శ్రీ గురుమూర్తిః ।

ఏవం శ్రుత్వా నిదాఘస్స బ్రహ్మన్ సంశయవేష్టితః ।
ఋభుం పప్రచ్ఛ పునరప్యాత్మవిజ్ఞానసిద్ధయే ॥ 1.62॥

నిదాఘః ।

స్వామిన్ ముముక్షోస్సంసారాన్ మమారూపేణ వస్తునా ।
ప్రపంచితేన న ఫలం భవేదితి మే మతిః ॥ 1.63॥

యతస్త్వద్కథితం బ్రహ్మ తత్త్వమస్యాద్యగోచరం ।
అఖండైకరసాతీతం మోక్షాతీతం చ సద్గురో ॥ 1.64॥

జ్ఞేయత్వాదివిహీనం తత్ కథం జ్ఞాస్యామ్యహం ను వా ।
తజ్జ్ఞానేన ఫలం కిం వా మోక్షస్యైవ ఫలత్వతః ॥ 1.65॥

ఫలమాస్తిక్యబుద్ధ్యా స్యాన్ న చైవంభూతవస్తునః ।
త్వదుక్త నిశ్చయే సర్వసాంకర్యం చ ప్రసజ్యతే ॥ 1.66॥

యద్యుక్త వ్యతిరిక్తానాం సర్వేషాం స్యాదనాత్మతా ।
హేయత్వాన్నైవ జిజ్ఞాస్యం కించిదప్యత్ర సిద్ధ్యతి ॥ 1.67॥

శశశృంగ సమానత్వం యథాప్రోక్తమనాత్మనాం ।
అత్యంతారూపవత్త్వేన తథా తత్సిద్ధిరాత్మనః ॥ 1.68॥

అథవా తత్ తథైవాస్తాం అన్యథావాపి మే గురో ।
యజ్జ్ఞానేన భవాన్ముక్తిర్భవేత్ తద్ బ్రూహి వేదితుం ॥ 1.69॥

ఏవం ఉక్తో నిదాఘేన కుశాగ్రమతినా పరం ।
ఋభుస్సంతుష్టహృదయః పునరేవాబ్రవీదిదం ॥ 1.70॥

ఋభుః ।

నిదాఘ సత్యమేవైతత్త్వదుక్తం యుక్తిగర్భితం ।
తథాపి యుక్తం మద్వాక్యం త్రైవిద్ధ్యాజ్జ్ఞేయవస్తునః ॥ 1.71॥

సగుణం నిర్గుణం తాభ్యాం అన్యన్నిష్ప్రతియోగికం ।
బ్రహ్మైవం త్రివిధం లిఙ్గైర్వేదాంతేషు హి విశ్రుతం ॥ 1.72॥

తత్రాద్యం హేయగుణకం సోపాధిత్వాన్ముముక్షుభిః ।
తత్త్వమస్యాదివాచ్యత్వాజ్జ్ఞేయం హేయతయాగ్రతః ॥ 1.73॥

జీవేశ్వరవిభాగేన సగుణం ద్వివిధం భవేత్ ।
జీవశ్చ త్రివిధస్తద్వద్ ఈశశ్చాస్తాం ఇదం తథా ॥ 1.74॥

ఉపాదేయం ద్వితీయం స్యాన్నిర్గుణం మోక్షకాంక్షిభిః ।
తత్త్వమస్యాదిలక్ష్యత్వాజ్జ్ఞేయం చాత్మతయా తతః ॥ 1.75॥

హేయోపాదేయశూన్యం తత్తృతీయం ప్రకృతం యతః ।
ముక్తైః ప్రాప్యం అతశ్శబ్దమపి జ్ఞేయం ముముక్షుభిః ॥ 1.76॥

ఇదంత్వేనాప్యహంత్వేన స్వత్వేనాపి నవేద్యతా ।
తథాప్యస్యాస్తి వేద్యత్వం శ్రుత్యుక్తత్వాన్న నాస్తితా ॥ 1.77॥

ముక్తస్య స్వగతో భేదో యదనాప్తౌ న నశ్యతి ।
తజ్జ్ఞానే ఫలమేతత్స్యాత్ సర్వభేదనిబర్హణం ॥ 1.78॥

అతోఽస్యాలక్షణత్వేన సదసద్వరతాస్త్వపి ।
శశశృంగసమానత్వం నిదాఘాశక్యమీరితుం ॥ 1.79॥

విశేషసత్తాఽభావేపి సత్తాసామాన్యతా యతః ।
నిర్ద్వంద్వత్వేన సంసిద్ధా తతస్సత్త్వాదికం భవేత్ ॥ 1.80॥

అథవా శశశృంగాది సాదృశ్యం భవతు స్వతః ।
సిద్ధాంతతా శ్రుతిప్రోక్తా నైరాశ్యస్య హి సువ్రత ॥ 1.81॥

న తావతా విరోధోస్తి కశ్చిదప్యధునా తవ ।
సంసారమోక్షసిద్ధ్యర్థం అస్యానుక్తతయా మయా ॥ 1.82॥

॥ ఇతి శ్రీ గురుజ్ఞానవాసిష్ఠే తత్త్వనారాయణే జ్ఞానకాండస్య ప్రథమపాదే తృతీయోఽధ్యాయః
ఏవం శ్రీ ఋభుగీతా ప్రథమోఽధ్యాయః సమాప్తః ॥

॥ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి నిదాఘ శృణు సాదరం ।
సంసారమోక్షసిద్ధ్యర్థం సరూపం బ్రహ్మ నిర్గుణం ॥ 2.01 ॥

తత్త్వమస్యాదివాక్యైర్యల్లక్ష్యం జీవాదికారణం ।
నిత్యశుద్ధవిబుద్ధం చ నిత్యముక్తం చ శాశ్వతం ॥ 2.02 ॥

యత్సర్వవేదసిద్ధాంతం యజ్జ్ఞానేనైవ ముక్తతా ।
జీవస్య యచ్చ సంపూర్ణం తత్త్వమేవాసి నిర్మలం ॥ 2.03 ॥

త్వమేవ పరమాత్మాసి త్వమేవ పరమోగురుః ।
త్వమేవాకాశరూపోఽసి సాక్షిహీనోఽసి సర్వదా ॥ 2.04 ॥

త్వమేవ సర్వభావోఽసి త్వం బ్రహ్మాసి నసంశయః ।
కాలహీనోఽసి కాలోఽసి సదా బ్రహ్మాసి చిద్ఘనః ॥ 2.05 ॥

సర్వతస్సర్వరూపోఽసి చైతన్యఘనవానసి ।
సర్వభూతాంతరస్థోఽసి కర్మాధ్యక్షోఽసి నిర్గుణః ॥ 2.06 ॥

సత్యోఽసి సిద్ధోఽసి సనాతనోఽసి ముక్తోఽసి మోక్షోఽసి ముదాఽమృతోఽసి ।
దేవోఽసి శాంతోఽసి నిరామయోఽసి బ్రహ్మాసి పూర్ణోఽసి పరాత్పరోఽసి ॥ 2.07 ॥

సమోఽసి సచ్చసి చిరంతనోఽసి సత్యాదివాక్యైః ప్రతిబోధితోఽసి ।
సర్వాంగహీనోఽసి సదాస్థితోఽసి బ్రహ్మేంద్రరుద్రాదివిభావితోఽసి ॥ 2.08 ॥

సర్వప్రపంచభ్రమవర్జితోఽసి సర్వేషు భూతేషు చ భావితోఽసి ।
సర్వత్ర సంకల్పవివర్జితోఽసి సర్వాగమాంతార్థవిభావితోఽసి ॥ 2.09 ॥

సర్వత్ర సంతోషసుఖాసనోఽసి సర్వత్ర గత్యాదివివర్జితోఽసి ।
సర్వత్ర లక్ష్యాది వివర్జితోఽసి ధ్యాతోఽసి విష్ణ్వాదిసురైరజస్రం ॥ 2.10 ॥

చిదాకార స్వరూపోఽసి చిన్మాత్రోఽసి నిరంకుశః ।
ఆత్మన్యేవ స్థితోఽసి త్వం సర్వశూన్యోఽసి నిశ్చలః ॥ 2.11 ॥

ఆనందోఽసి పరోఽసి త్వమేకమేవాద్వితీయకః ।
చిద్ఘనానందరూపోఽసి పరిపూర్ణస్వరూపకః ॥ 2.12 ॥

సదసి త్వమభిజ్ఞోఽసి సోఽసి జానాసి వీక్ష్యసి ।
సచ్చిదానందరూపోఽసి వాసుదేవోఽసి వై ప్రభుః ॥ 2.13 ॥

అమృతోఽసి విభుశ్చసి చంచలోస్యచలోహ్యసి ।
సర్వోఽసి సర్వహీనోఽసి శాంతాశాంతవివర్జితః ॥ 2.14 ॥

సత్తామాత్రప్రకాశోఽసి సత్తాసామాన్యకోహ్యసి ।
నిత్యసిద్ధస్వరూపోఽసి సర్వసిద్ధివివర్జితః ॥ 2.15 ॥

ఈషణ్మాత్రవిశూన్యోఽసి హ్యణుమాత్రవివర్జితః ।
అస్తిత్వవర్జితోఽసి త్వం నాస్తిత్వాదివివర్జితః ॥ 2.16 ॥

లక్ష్యలక్షణహీనోఽసి నిర్వికారో నిరామయః ।
సర్వనాదాంతరోఽసి త్వం కలాకాష్ఠాదివర్జితః ॥ 2.17 ॥

బ్రహ్మవిష్ణ్వీశహీనోఽసి స్వస్వరూపం ప్రపశ్యసి ।
స్వస్వరూపావశేషోఽసి స్వానందాబ్ధౌ నిమజ్జసి ॥ 2.18 ॥

స్వాత్మరాజ్యే స్వమేవాసి స్వయంభావవివర్జితః ।
శిష్టపూర్ణస్వరూపోఽసి స్వస్మాత్కించిన్నపశ్యసి ॥ 2.19 ॥

స్వస్వరూపాన్నచలసి స్వస్వరూపేణ జృంభసి ।
స్వస్వరూపాదనన్యోఽసి హ్యహమేవాసి నిశ్చిను ॥ 2.20 ॥

ఇదం ప్రపంచం యత్కించిద్యద్యజ్జగతి విద్యతే ।
దృశ్యరూపం చ దృగ్రూపం సర్వం శశవిషాణవత్ ॥ 2.21 ॥

లక్ష్యలక్షణహీనత్వాద్యుక్త్యానిష్ప్రతియోగికం ।
న మంతవ్యం యథాయోగ్యం లౌకికైస్త్వం వినిశ్చిను ॥ 2.22 ॥

నిర్గుణం నిర్మలం శాంతం బ్రహ్మసప్రతియోగికం ।
శుద్ధాంతఃకరణజ్ఞేయం వేదోక్తం ప్రకృతం ఖలు ॥ 2.23 ॥

ఆత్మస్త్వం సచ్చిదానందలక్షైర్లక్ష్యమద్వయం ।
బ్రహ్మైవాస్మి న దేహోఽయమితి చిత్తేఽవధారయ ॥ 2.24 ॥

దేహోఽహమితి సంకల్పస్తదంతఃకరణం స్మృతం ।
దేహోఽహమితి సంకల్పో మహాన్ సంసార ఉచ్యతే ॥ 2.25 ॥

దేహోఽహమితి సంకల్పస్తద్బంధ ఇతి చోచ్యతే ।
దేహోఽహమితి సంకల్పస్తద్దుఃఖమితి చోచయ్తే ॥ 2.26 ॥

దేహోఽహమితి యజ్జ్ఞానం తదేవ నరకం స్మృతం ।
దేహోఽహమితి సంకల్పో జగత్సర్వం సమీర్యతే ॥ 2.27 ॥

దేహోఽహమితి సంకల్పో హృదయగ్రంథిరీరితః ।
దేహోఽహమితి యజ్జ్ఞానం తదసజ్జ్ఞానమేవచ ॥ 2.28 ॥

దేహోఽహమితి యద్బుద్ధిః సా చావిద్యేతి భణ్యతే ।
దేహోఽహమితి యజ్జ్ఞానం తదేవ ద్వైతముచ్యతే ॥ 2.29 ॥

దేహోఽహమితి సంకల్పస్సత్యజీవస్స ఏవ చ ।
దేహోఽహమితి యజ్జ్ఞానం పరిచ్ఛిన్నమితీరితం ॥ 2.30 ॥

దేహోఽహమితి సంకల్పో మహాపాపమితి స్ఫుటం ।
దేహోఽహమితి యా బుద్ధిస్తృష్ణాదోషాఽఽమయః కిల ॥ 2.31 ॥

యత్కించిదపి సంకల్పస్తాపత్రయమితీరితం ।
తచ్చ సర్వం మనుష్యాణాం మానసం హి నిగద్యతే ॥ 2.32 ॥

కామం క్రోధం బంధనం సర్వదుఃఖం విశ్వం దోషం కాలనానాస్వరూపం ।
యత్కించేదం సర్వసంకల్పజాతం తత్కించేదం మానసం సోమ్య విద్ధి ॥ 2.33 ॥

మన ఏవ జగత్సర్వం మన ఏవ మహారిపుః ।
మన ఏవ హి సంసారో మన ఏవ జగత్త్రయం ॥ 2.34 ॥

మన ఏవ మహద్దుఃఖం మన ఏవ జరాదికం ।
మన ఏవ హి కాలశ్చ మన ఏవ మలం తథా ॥ 2.35 ॥

మన ఏవ హి సంకల్పో మన ఏవ చ జీవకః ।
మన ఏవ హి చిత్తం చ మనోఽహంకార ఏవ చ ॥ 2.36 ॥

మన ఏవ మహాన్ బంధో మనోఽన్తఃకరణం చ తత్ ।
మన ఏవ హి భూమిశ్చ మన ఏవ హి తజ్జలం ॥ 2.37 ॥

మన ఏవ హి తేజశ్చ మన ఏవ మరున్మహాన్ ।
మన ఏవ హి చకాశో మన ఏవ హి శబ్దకః ॥ 2.38 ॥

స్పర్శరూపరసా గంధః కోశాః పంచ మనోభవాః ।
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాది మనోమయమితీరితం ॥ 2.39 ॥

దిక్పాలా వసవో రుద్రా ఆదిత్యాశ్చ మనోమయాః ।
దృశ్యం బంధం ద్వంద్వజాతమజ్ఞానం మానసం స్మృతం ॥ 2.40 ॥

సంకల్పమేవ యత్కించిత్తత్తన్నాస్తీతి నిశ్చిను ।
నాస్తి నాస్తి జగత్సర్వం గురుశిష్యాదికం నిహి ॥ 2.41 ॥

వ్యవహారదశాయాం హి గురుశిష్యాదికం భవేత్ ।
పరమార్థదశాయాం తత్ కథం ముక్తౌ ప్రసిద్ధ్యతి ॥ 2.42 ॥

ముక్త్యతీత దశాయాం చ ప్రోచ్యతే పరమార్థతా ।
తథాప్యసత్యహంత్వత్వాన్ముక్తేరేవాస్తి ముఖ్యయాః ॥ 2.43 ॥

మనసా కల్పితం సర్వం మనసా పరిపాలితం ।
మనసా సంస్మృతం తస్మాన్మన ఏవాస్తి కారణం ॥ 2.44 ॥

మనసా సంస్మృతం సర్వం మనసైవ చ విస్మృతం ।
మనసా భావితం సర్వం మనసైవ హ్యభావితం ॥ 2.45 ॥

మనసా దూషితం సర్వం మనసైవ చ భూషితం ।
మనసా సుఖవృత్తిస్స్యాన్మనసా దుఃఖసంచయః ॥ 2.46 ॥

తస్మాత్సర్వనిదానం తన్మనస్సూక్ష్మం పరాత్మని ।
త్వయి సచ్చిత్సుఖాంబోధౌ కల్పితం విద్ధి మాయయా ॥ 2.47 ॥

త్వదన్యస్య చ సర్వస్య కల్పితత్వాదబోధతః ।
త్వమేవ సర్వసాక్షీ సన్ స్వయం భాసి నిరంతరం ॥ 2.48 ॥

తవ బోధస్వరూపత్వాత్ త్వయ్యబోధస్య కా గతిః ।
మందబుద్ధ్యా గతౌ సత్యామపి నాశస్స్వయం భవేత్ ॥ 2.49 ॥

నిత్యబోధస్వరూపస్త్వం హ్యబోధప్రతియోగికః ।
త్వయి తత్సన్నివర్తేత తమస్సూర్యోదయే యథా ॥ 2.50 ॥

జ్ఞాతృజ్ఞానేప్రకల్ప్యేతే యత్ర జ్ఞేయేఽద్వయే త్వయి ।
తస్యాఖండస్వరూపత్వాత్ సర్వాధిష్ఠానతోఽచితా ॥ 2.51 ॥

ముముక్షుభిశ్చ విజ్ఞేయాస్స్వధర్మాస్సచ్చిదాదయః ।
సన్మయశ్చిన్మయశ్చాత్మా తథానందమయో యతః ॥ 2.52 ॥

చిద్రూపస్య తవాత్మత్వాదనాత్మానస్త్వచిన్మయాః ।
అనాత్మనాం వికారిత్వాన్నిర్వికారస్త్వమిష్యసే ॥ 2.53 ॥

వికారస్య సమస్తస్యాప్యవిద్యాకల్పితత్వతః ।
విలయే నిర్వికారస్త్వం విద్యావానవశిష్యసే ॥ 2.54 ॥

బృహద్ బ్రహ్మావశేషో హి నాశః కల్పితవస్తునః ।
యచ్ఛేషాస్స్యురిమే సర్వే స శేషీ నిత్యతాం వ్రజేత్ ॥ 2.55 ॥

శేషస్య శేష్యనన్యత్వం వాస్తవం సర్వసమ్మతం ।
శేషిణస్తు తవాన్యత్వాన్న శేషస్యాస్తి నిత్యతా ॥ 2.56 ॥

శేషిణశ్శేషసాపేక్ష్యాన్న స్వాతంత్ర్యేణ శేషితా ।
ఇతి వక్తుం న శక్యం హి స్వమహిమ్ని స్థితత్వతః ॥ 2.57 ॥

స్వస్యైష మహిమా సర్వవ్యాపకత్వాదిలక్షణః ।
సర్వశృత్యాది సంసిద్ధః కాభీర్బ్రీయేత యుక్తిభిః ॥ 2.58 ॥

వ్యాప్యసాపేక్షతా తస్య వ్యాపకస్యేతిచేచ్ఛృణు ।
వ్యాప్యానపేక్షం సిద్ధిర్హి వ్యాపకస్య నిజాశ్రయాత్ ॥ 2.59 ॥

వ్యాప్యస్యైవ హి జీవస్య వికారాపేక్షయా తథా ।
వ్యాపకాపేక్షయా చ స్యాత్ స్థితిర్న వ్యాపకస్యతు ॥ 2.60 ॥

వికారాలంబనాభావాత్స్వాలంబనతయాపి చ ।
సర్వాలంబనతా సిద్ధా న స్వహానేశ్చ సంగతిః ॥ 2.61 ॥

సర్వాధారస్య నాధారోఽపేక్ష్యతేపి క్వచిద్విభోః ।
స చేదాధారసాపేక్షో న సర్వాధారతాం వ్రజేత్ ॥ 2.62 ॥

సర్వాధారస్య చ వ్యోమ్నో యథాత్మాధార ఇష్యతే ।
తథాత్మనోఽపి కశ్చిత్స్యాదితి చేద్బాఢముచ్యతే ॥ 2.63 ॥

ఆత్మైవాత్మన ఆధార ఆత్మన్యేవాత్మనస్స్థితేః ।
అనాత్మనో యథాఽనాత్మా కశ్చిదేవాస్తి చశ్రయః ॥ 2.64 ॥

ఆత్మనోఽపి తు నానాత్వే స్యాదనాత్మావిశేషతా ।
ఇతి చేన్నైష భేదో హి వికారావాశ్రయో భవేత్ ॥ 2.65 ॥

యథా భవతి దేహస్య ప్రాణ ఏవాశ్రయః పునః ।
ప్రాణస్య చశ్రయో దేహస్తథాత్మాఽనాత్మనోరపి ॥ 2.66 ॥

అన్యోన్యాశ్రయతా ప్రాప్తా తథా నాశో ద్వయోరపి ।
ఇతి చేదుక్తమేవైతదాత్మా హి స్వాశ్రయో మతః ॥ 2.67 ॥

ఆశ్రయాశ్రయి వార్తా చ వ్యవహారే నిగద్యతే ।
పరమార్థదశాయాం తు స్వస్మాదన్యన్నవిద్యతే ॥ 2.68 ॥

ఆత్మనస్స్వగతో భేదో యోస్మిన్నభ్యుపగమ్యతే ।
స కిం నిత్యోస్త్వనిత్యోవేత్యేవం ప్రశ్నే తు కథ్యతే ॥ 2.69 ॥

లబ్ధాత్మసమ్యగ్బోధస్య తవ యావదిహస్థితిః ।
తావత్తస్యావినాశిత్వాన్నిత్య ఏవేతి నిర్ణయః ॥ 2.70 ॥

పశ్చదనిత్యతాయాశ్చ తవ ప్రష్టురభావతః ।
స్వభేదానిత్యవార్తాయా నావకాశోఽత్ర విద్యతే ॥ 2.71 ॥

ఆత్మా స కిం భవేద్ద్రష్టా దృశ్యో వా కిన్ను దర్శనం ।
ద్రష్టృత్వే సతి జీవత్వాత్సంసారిత్వం ప్రసజ్యతే ॥ 2.72 ॥

దృశ్యత్వే తు ఘటాదీనామివస్యాద్విషయాత్మతా ।
దర్శనత్వే తు వృత్తిత్వాజ్జాడ్యమేవ ప్రసజ్యతే ॥ 2.73 ॥

అసంసారీ పరాత్మాఽసౌ స్వయం నిర్విషయస్తథా ।
చైతన్యరూప ఇత్యేతద్వ్యర్థమేవేతి చేచ్ఛృణు ॥ 2.74 ॥

ద్రష్టృత్వం తస్య విద్ధ్యేవం జీవేశాదీక్షితృత్వతః ।
దృశ్యత్వం చ తథా విద్ధి ముక్తైర్ద్రష్టృత్వతస్స్వతః ॥ 2.75 ॥

దర్శనత్వం చ సాక్షిత్వాద్దృగ్రూపత్వాచ్చ తస్య వై ।
సంసారిత్వాదయో దోషాః ప్రసజ్యంతే న తత్ర వై ॥ 2.76 ॥

అసంసారిణమాత్మానం సంసార్యాత్మా యది స్వయం ।
పశ్యేత్తదాక్షిరోగీ సంప్రపశ్యేచ్చ నిరంకుశం ॥ 2.77 ॥

అసంభవాని సర్వాణి సంభవేయుశ్చ వైదికాః ।
సిద్ధాంతానియమాపేతాస్స్వేచ్ఛావ్యాహార సంభవాత్ ॥ 2.78 ॥

ఇతి చేన్నైవ దోషోఽస్తి సంసారస్యాపవాదతః ।
విశుద్ధసత్వసంపన్నస్సంసారీ నిర్మలో హి సః ॥ 2.79 ॥

యది జీవస్య సంసారస్స్వతస్సిద్ధస్తథాఽఖిలాః ।
ఉక్త దోషాః ప్రసజ్యేరన్నజ్ఞానాద్ధ్యాగతో న తే ॥ 2.80 ॥

జీవస్య యది సంసారో బ్రహ్మణస్తదభావతః ।
బ్రహ్మాత్మత్వోపదేశోఽయమయుక్త ఇతి చేచ్ఛృణు ॥ 2.81 ॥

ఉక్తజీవైకదేశస్య హ్యసంసారిత్వమన్వహం ।
తతస్తత్త్వోపదేశేస్మిన్ నిదాఘాస్త్యనవద్యతా ॥ 2.82 ॥

తస్మాత్సర్వగతం సత్యసుఖబోధైకలక్షణం ।
బ్రహ్మాస్మీతి విజానీహి కేవలం త్వమసంశయం ॥ 2.83 ॥

ముక్త్యై జ్ఞేయం చ తద్ బ్రహ్మ సచ్చిదానందలక్షణం ।
నత్వలక్షణమన్యత్స్యాదితి చోక్తం న విస్మర ॥ 2.84 ॥

॥ ఇతి శ్రీ గురుజ్ఞానవాసిష్ఠే తత్త్వనారాయణే జ్ఞానకాండస్య ప్రథమపాదే చతుర్థోఽధ్యాయః ఏవం శ్రీ ఋభుగీతా ద్వితీయోఽధ్యాయః సమాప్తః ॥

॥ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

పునర్జ్ఞానం ప్రవక్ష్యామి నిదాఘ శృణు సాదరం ।
బ్రహ్మణోఽతి దురూహత్వాదసకృచ్ఛ్రావ్యమేవ తత్ ॥ 3.01 ॥

సర్వం చిన్మయం విద్ధి సర్వం సచ్చిన్మయం తతం ।
సచ్చిదానందమద్వైతం సచ్చిదానందమవ్యయం ॥ 3.02 ॥

సచ్చిదానందమాత్రం హి సచ్చిదానందమన్యకం ।
సచ్చిదానందరూపోఽహం సచ్చిదానందమేవ ఖం ॥ 3.03 ॥

సచ్చిదానందమేవ త్వం సచ్చిదానందకోఽస్మ్యహం ।
మనోబుద్ధిరహంకారచిత్తసంఘాతకా అమీ ॥ 3.04 ॥

న త్వం నాహం నచన్యద్వా సర్వం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
న వాక్యం న పదం వేదం నాక్షరం న జడం క్వచిత్ ॥ 3.05 ॥

న మధ్యం నాది నాంతం వా న సత్యం న నిబంధనం ।
న దుఃఖం న సుఖం భావం న మాయా ప్రకృతిస్తథా ॥ 3.06 ॥

న దేహం న ముఖం ఘ్రాణం న జిహ్వా న చ తాలునీ ।
న దంతోష్ఠౌ లలాటం చ నిశ్వాసోచ్ఛ్వాస ఏవ చ ॥ 3.07 ॥

న స్వేదమస్థిమాసం చ న రక్తం న చ మూత్రకం ।
న దూరం నాంతికం నాహం నోదరం న కిరీటకం ॥ 3.08 ॥

న హస్తపాదచలనం న శాస్త్రం న చ శాసనం ।
న వేత్తా వేదనం వేద్యం న జాగ్రత్స్వప్నసుప్తయః ॥ 3.09 ॥

తుర్యాతీతం న మే కించిత్సర్వం సచ్చిన్మయం తతం ।
నాధ్యాత్మికం నాధిభూతం నాధిదైవం న మాయికం ॥ 3.10 ॥

న విశ్వస్తైజసః ప్రాజ్ఞః విరాట్సూత్రాత్మకేశ్వరాః ।
న గమాగమచేష్టా చ న నష్టం న ప్రయోజనం ॥ 3.11 ॥

త్యాజ్యం గ్రాహ్యం న దూష్యం వా హ్యమేధ్యం మేధ్యకం తథా ।
న పీనం న కృశం క్లేదం న కాలం దేశభాషణం ॥ 3.12 ॥

న సర్వం న భయం చైతన్న వృక్షతృణపర్వతాః ।
న ధ్యానం యోగసంసిద్ధిర్నబ్రహ్మక్షత్రవైశ్యకం ॥ 3.13 ॥

న పక్షీ న మృగో నాగీ న లోభో మోహ ఏవ చ ।
న మదో న చ మాత్సర్యం కామక్రోధాదయస్తథా ॥ 3.14 ॥

న స్త్రీశూద్రబిడాలాది భక్ష్యభోజ్యాదికం చ యత్ ।
న ప్రౌఢహీననాస్తిక్యం న వార్తావసరోస్తి హి ॥ 3.15 ॥

న లౌకికో న లోకోవా న వ్యాపారో న మూఢతా ।
న భోక్తా భోజనం భోజ్యం మాతృమానం న మేయకం ॥ 3.16॥

న శత్రుమిత్రపుత్రాది న మాతా న పితా స్వసా.
న జన్మ న మృతిర్వృద్ధిర్న దేహోఽహమితి భ్రమః ॥ 3.17 ॥

న శూన్యం నాపి చశూన్యం నాంతఃకరణసంస్మృతిః ।
న రాత్రిర్నదివా నక్తం న బ్రహ్మా న హరిశ్శివః ॥ 3.18 ॥

న వారపక్షమాసాది వత్సరం న చ చంచలం ।
న బ్రహ్మలోకో వైకుంఠో న కైలాసో న చన్యకః ॥ 3.19 ॥

న స్వర్గో న చ దేవేంద్రో నాగ్నిలోకో న చగ్నికః ।
న యమో న యమలోకో వా న లోకా లోకపాలకాః ॥ 3.20 ॥

న భూర్భువస్స్వస్త్రైలోక్యం న పాతాళం న భూతలం ।
నావిద్యా న చ విద్యా చ న మాయా ప్రకృతిర్న చ ॥ 3.21 ॥

న స్థిరం క్షణికం నాశో న గతిర్న చ ధావనం ।
న ధ్యాతవ్యం న మే స్నానం న మంత్రో న జపః క్వచిత్ ॥ 3.22 ॥

న పదార్థం న పూజార్హం నాభిషేకం న చర్చనం ।
న పుష్పం న ఫలం పత్రం గంధపుష్పాదిధూపకం ॥ 3.23 ॥

న స్తోత్రం న నమస్కారో న ప్రదక్షిణమణ్వపి ।
న ప్రార్థనా పృథగ్భావో న హవిర్నాస్తి వందనం ॥ 3.24 ॥

న హోమో న చ కర్మాణి న దుర్వాక్యం సుభాషణం ।
న గాయత్రీ న వా సంధిర్న మనస్యం న దుఃస్థితిః ॥ 3.25 ॥

న దురాశా న దుష్టాత్మా న చండాలో న పౌల్కసః ।
న దుస్సహం దురాలాపం న కిరాతో న కైతవం ॥ 3.26 ॥

న పక్షపాతం పక్షం వా న విభూషణతస్కరౌ ।
న చ డంభో డాంభికో వా న హీనో నాధికో నరః ॥ 3.27 ॥

నైకం ద్వయం త్రయం తుర్యం న మహత్వం న చల్పతా ।
న పూర్ణం న పరిచ్ఛిన్నం న కాశీ న వ్రతం తపః ॥ 3.28 ॥

న గోత్రం న కులం సూత్రం న విభుత్వం న శూన్యతా ।
న స్త్రీర్న యోషిన్నో వృద్ధా న కన్యా న వితంతుకా ॥ 3.29 ॥

న సూతకం న జాతం వా నాంతర్ముఖసువిభ్రమః ।
న మహావాక్యమైక్యం వా నాణిమాదివిభూతయః ॥ 3.30 ॥

ఏవం సలక్షణం బ్రహ్మ వ్యతిరేకముఖేన వై ।
నిదాఘ త్వం విజానీహి బ్రహ్మేతరనిషేధతః ॥ 3.31 ॥

బ్రహ్మణః ప్రకృతస్యాత్ర ద్వివిధం ప్రతిపాదనం ।
అసన్నిషేధరూపం సద్విధిరూపం చ తత్ర తు ॥ 3.32 ॥

ఆత్మా నిషేధరూపేణ తుభ్యం సంప్రతిపాదితః ।
అథాద్య విధిరూపేణ శృణు సంప్రతిపాద్యతే ॥ 3.33 ॥

సర్వం చైతన్యమాత్రత్వాత్సర్వదోషస్సదానహి ।
సర్వం సన్మాత్రరూపత్వాత్సచ్చిదానందరూపకం ॥ 3.34 ॥

బ్రహ్మైవ సర్వం నాన్యోఽస్మి తదహం తదహం తథా ।
తదేవాహం తదేవాహం బ్రహ్మైవాహం సనాతనం ॥ 3.35 ॥

బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ బ్రహ్మైవాహం న మే మనః ।
బ్రహ్మైవాహం న మే సిద్ధిర్బ్రహ్మైవాహం న చేంద్రియం ॥ 3.36 ॥

బ్రహ్మైవాహం న దేహోఽహం బ్రహ్మైవాహం న గోచరః ।
బ్రహ్మైవాహం న జీవోఽహం బ్రహ్మైవాహం న భేద భూః ॥ 3.37 ॥

బ్రహ్మైవాహం జడో నాహమహం బ్రహ్మ న మే మృతిః ।
బ్రహ్మైవాహం న చ ప్రాణో బ్రహ్మైవాహం పరాత్పరం ॥ 3.38 ॥

ఇదం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ సత్యం బ్రహ్మ ప్రభుర్హి సః ।
కాలో బ్రహ్మ కలా బ్రహ్మ సుఖం బ్రహ్మ స్వయంప్రభం ॥ 3.39 ॥

ఏకం బ్రహ్మ ద్వయం బ్రహ్మ మోహో బ్రహ్మ శమాదికం ।
దోషో బ్రహ్మ గుణో బ్రహ్మ దిశశ్శాంతర్విభుః ప్రభుః ॥ 3.40 ॥

లోకా బ్రహ్మ గురుర్బ్రహ్మ శిష్యో బ్రహ్మ సదాశివః ।
పూర్వం బ్రహ్మ పరం బ్రహ్మ శుద్ధం బ్రహ్మ శుభాశుభం ॥ 3.41 ॥

జీవ ఏవ సదా బ్రహ్మ సచ్చిదానందమస్మ్యహం ।
సర్వం బ్రహ్మమయం ప్రోక్తం సర్వం బ్రహ్మమయం జగత్ ॥ 3.42 ॥

స్వయం బ్రహ్మ న సందేహః స్వస్మాదన్యన్న కించన ।
సర్వమాత్మైవ శుద్ధాత్మా సర్వం చిన్మాత్రమవ్యయం ॥ 3.43 ॥

నిత్యనిర్మలరూపాత్మా హ్యాత్మనోన్యన్న కించన ।
అణుమాత్రలసద్రూపమణుమాత్రమిదం జగత్ ॥ 3.44 ॥

అణుమాత్రం శరీరం వా హ్యణుమాత్రమసత్యకం ।
అణుమాత్రం మనశ్చిత్తమణుమత్రాప్యహంకృతిః ॥ 3.45 ॥

అణుమాత్రా చ బుద్ధిశ్చ హ్యణుమాత్రోఽపి జీవకం ।
అణుమాత్రమిదం చిత్తం సర్వమప్యణుమాత్రకం ॥ 3.46 ॥

బ్రహ్మైవ సర్వం చిన్మాత్రం బ్రహ్మమాత్రం జగత్త్రయం ।
ఆనందం పరమానందమన్యత్కించిన్నకించన ॥ 3.47 ॥

చైతన్యమాత్రమోంకారం బ్రహ్మైవ భవతి స్వయం ।
అహమేవ జగత్సర్వమహమేవ పరంపదం ॥ 3.48 ॥

అహమేవ గుణాతీతోస్మ్యహమేవ పరాత్పరః ।
అహమేవ పరంబ్రహ్మ హ్యహమేవ గురోర్గురుః ॥ 3.49 ॥

అహమేవాఖిలాధారోస్మ్యహమేవ సుఖాత్సుఖం ।
ఆత్మనోన్యజ్జగన్నాస్తి హ్యాత్మనోన్యత్సుఖం న చ ॥ 3.50 ॥

ఆత్మనోన్యా గతిర్నాస్తి సర్వమాత్మమయం జగత్ ।
ఆత్మనోన్యన్నహి క్వాపి ఆతమనోన్యత్తృణం న హి ॥ 3.51 ॥

ఆత్మనోన్యత్తుషం నాస్తి సర్వమాత్మమయం జగత్ ।
బ్రహ్మమాత్రమిదం సర్వం బ్రహ్మమాత్రమసన్న హి ॥ 3.52 ॥

బ్రహ్మమాత్రమిదం సర్వం స్వయం బ్రహ్మైవ కేవలం ।
బ్రహ్మమాత్రం వ్రతం సర్వం బ్రహ్మమాత్రం రసం సుఖం ॥ 3.53 ॥

బ్రహ్మమాత్రం చిదాకాశం సచ్చిదానందమద్వయంం ।
బ్రహ్మణోన్యతరం నాస్తి బ్రహ్మణోన్యన్న కించన ॥ 3.54 ॥

బ్రహ్మణోన్యదహం నాస్తి బ్రహ్మణోన్యత్ఫలం నహి ।
బ్రహ్మణోన్యత్పదం నాస్తి బ్రహ్మణోన్యత్పదం నహి ॥ 3.55 ॥

బ్రహ్మణోన్యద్గురుర్నాస్తి బ్రహ్మణోన్యదసద్వపుః ।
బ్రహ్మణోన్యన్నచహంతా త్వత్తేదం తేన హి క్వచిత్ ॥ 3.56 ॥

స్వయం బ్రహ్మాత్మకం విద్ధి స్వస్మాదన్యన్నకించన ।
యత్కించిద్దృశ్యతే లోకే యత్కించిద్భాష్యతే జనైః ॥ 3.57 ॥

యత్కించిత్క్రియతే నిత్యం యత్కించిద్గమ్యతే జనైః ।
యత్కించిద్భుజ్యతే క్వాపి తత్సర్వమసదేవ హి ॥ 3.58 ॥

కర్తృభేదం క్రియాభేదం గుణభేదం రసాదికం ।
లింగభేదమిదం సర్వమసదేవ సదా సుఖం ॥ 3.59 ॥

కాలభేదం దేశభేదం వస్తుభేదం జయాజయం ।
యద్యద్భేదం చ తత్సర్వమసదేవహి కేవలం ॥ 3.60 ॥

అసదంతఃకరణమసదేవేంద్రియాదికం ।
అసత్ప్రాణాదికం సర్వం సంఘాతమసదాత్మకం ॥ 3.61 ॥

అసత్యం పంచకోశాఖ్యమసత్యాః పంచదేవతాః ।
అసత్యం షడ్వికారాది హ్యసత్యమరివర్గకం ॥3.62 ॥

అసత్యష్షదృతుశ్చైవ హ్యసత్యష్షడ్రసస్సదా ।
సప్తర్షయోప్యసత్యాస్తేప్యసత్యాస్సప్తసాగరాః ॥ 3.63 ॥

సచ్చిదానందమాత్రోహమనుత్పన్నమిదం జగత్ ।
ఆత్మైవాహం పరంసత్యో నాన్యాస్సంసారదృష్టయః ॥ 3.64 ॥

సత్యమానందరూపోహం చిద్ఘనానందవిగ్రహః ।
అహమేవ పరానందోఽస్మ్యహమేవ పరాత్పరః ॥ 3.65 ॥

జ్ఞానాకారమిదం సర్వం జ్ఞానానందోహమద్వయః ।
జ్ఞానప్రకాశరూపోహం జ్ఞానానందైకవిగ్రహః ॥ 3.66 ॥

యేన జ్ఞాతమిదం జ్ఞానమజ్ఞానధ్వాంతనాశకః ।
జ్ఞానేనాజ్ఞాననాశేన స హి జ్ఞానీ సమీర్యతే ॥3.67 ॥

జ్ఞానం యథా ద్విధా ప్రోక్తం స్వరూపం వృత్తిరిత్యపి ।
అజ్ఞానం చ తథా విద్ధి మూలం చ ప్రతిబంధ్కం ॥ 3.68 ॥

యథా జ్ఞానం వినా లోకే కించిదేవ న సిద్ధ్యతి ।
తథా జ్ఞానం వినా లోకే క్వచిన్ముక్తిర్న సిద్ధ్యతి ॥ 3.69 ॥

జ్ఞానద్వయం తథాఽజ్ఞానద్వయమప్యత్రవర్ష్మణి ।
సర్వదా భాంతి జీవానం జ్ఞానాజ్ఞానోక్తిదర్శనాత్ ॥ 3.70 ॥

జ్ఞానస్య క్వ తిరోభావో జ్ఞానస్యావిర్భవస్తథా ।
దృష్టస్సర్వత్ర లోకేస్మిన్ దుర్లభోహి విపర్యయః ॥ 3.71 ॥

జ్ఞానం సర్వాంతరం భాతి కూటస్థాత్మస్వరూపకం ।
ప్రజ్ఞామాత్రమిదం సూక్ష్మం కోఽపి జానాతి పుణ్యకృత్ ॥ 3.72 ॥

ప్రజ్ఞాయాం కల్పితాం ప్రజ్ఞాం ప్రజ్ఞయైవ విహాయ యః ।
ప్రజ్ఞామాత్రేణ సంతిష్టేత్ స ప్రజ్ఞావానితీర్యతే ॥ 3.73 ॥

బహిః ప్రజ్ఞాం సదోత్సృజ్యాప్యంతః ప్రజ్ఞాం చ యో బుధః ।
కయాపి ప్రజ్ఞయోపేతః ప్రజ్ఞావానితి కథ్యతే ॥ 3.74 ॥

ప్రజ్ఞైవ యస్య నేత్రం స్యత్ ప్రజ్ఞైవ శ్రోత్రమింద్రియం ।
అన్యచ్చ సర్వం ప్రజ్ఞైవ స ప్రాజ్ఞః పురుషోత్తమః ॥ 3.75 ॥

ప్రజ్ఞయా జాయతే సర్వం ప్రజ్ఞయా పాల్యతేఽఖిలం ।
ప్రజ్ఞయా క్షీయతే సర్వం తస్మాత్ప్రజ్ఞాం సమాశ్రయ ॥ 3.76 ॥

ప్రజ్ఞాహీనమసత్సర్వం ప్రజ్ఞాహీనం జడం ఖలు ।
ప్రజ్ఞాహీనం సదా దుఃఖం తస్మాత్ప్రజ్ఞాం సమాశ్రయ ॥ 3.77 ॥

న వినా ప్రజ్ఞయా పుణ్యం న లోకః ప్రజ్ఞయా వినా ।
వినా న ప్రజ్ఞయాఽభీష్టం తస్మాత్ప్రజ్ఞాం సమాశ్రయ ॥ 3.78 ॥

సుసూక్ష్మయా ధియా ప్రజ్ఞామిమాం తాం జ్ఞప్తిసంజ్ఞికాం ।
జ్ఞాత్వా భవభవాన్ముక్తో నిర్గుణబ్రహ్మరూపిణీం ॥ 3.79 ॥

జాగ్రదాద్యాస్వవస్థాసు యా జ్ఞప్తిస్త్రిసృషు స్వయం ।
ఆభాసతోప్యనుస్యూతా జ్ఞప్తిస్సా నిర్మలా స్వతః ॥ 3.80 ॥

జ్ఞప్తిస్సా సాక్షిణీ నిత్యా తుర్యా సర్వశ్రుతీరితా ।
విషయజ్ఞప్తిసంత్యాగాత్ జ్ఞాయతే విబుధైస్స్వతః ॥ 3.81 ॥

జ్ఞప్తిరేవ పరంబ్రహ్మ జ్ఞప్తిరేవ పరం పదం ।
జ్ఞప్తిరేవ పరో మోక్షో జ్ఞప్తిరేవ పరం సుఖం ॥ 3.82 ॥

జ్ఞప్తిరేవ పరాచార్యో జ్ఞప్తిరేవ పరామృతం ।
జ్ఞప్తిరేవ పరాతృప్తిర్జ్ఞప్తిరేవ పరాగతిః ॥ 3.83 ॥

తస్మాత్జ్ఞప్తిం సమాశ్రిత్య విజ్ఞప్తిధిషణాం త్యజ ।
అజ్ఞప్తేర్దుఃఖహేతుత్వాత్సుఖార్థీజ్ఞప్తిమాశ్రయ ॥ 3.84 ॥

అజ్ఞప్తి వోషయో జీవః కూటస్థో జ్ఞప్తి గోచరః ।
హేయోపాదేయతా సిద్ధా ధర్మధర్మిత్వతస్తయోః ॥ 3.85 ॥

అహంప్రత్యయశబ్దాభ్యాం విజ్ఞేయో జీవసంజ్ఞకః ।
అస్మత్ప్రత్యయశబ్దాభ్యాం జ్ఞేయో కూటస్థసంజ్ఞకః ॥ 3.86 ॥

యదహం ప్రత్యయీ జీవస్తద్యుష్మత్ప్రత్యయీ చ సః ।
త్వమహం శబ్దయోరైక్యాత్తత్సాక్షీ ప్రత్యగాహ్వయః ॥ 3.87 ॥

అస్మత్ప్రత్యయినం సాక్షిచైతన్యాత్మకమద్వయం ।
కూటస్థం ప్రత్యగాత్మానం సాక్షాద్విషయిణం పరం ॥ 3.88 ॥

జహి జ్ఞాత్వా తదన్యం త్వమహంప్రత్యయినం బహిః ।
సాక్ష్యం జీవం చిదాభాసం పరాంచం విషయం స్వతః ॥ 3.89 ॥

దృగ్దృశ్యభూతయోరత్ర జీవాత్మప్రత్యగాత్మనోః ।
వివేకేన పరం సౌఖ్యం నిదాఘ వ్రజ సంతతం ॥ 3.90 ॥

॥ ఇతి శ్రీ గురుజ్ఞానవాసిష్ఠే తత్త్వనారాయణే జ్ఞానకాండస్య ప్రథమపాదే పంచమోఽధ్యాయః
ఏవం శ్రీ ఋభుగీతా తృతీయోఽధ్యాయః సమాప్తః ॥

॥ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

పునర్జ్ఞానం ప్రవక్ష్యామి జాగ్రదాది విలక్షణం ।
తురీయబ్రహ్మరూపం తద్యద్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ 4.01 ॥

ఊర్ణనాభిర్యథాతంతూన్ సృజతే సంహరత్యపి ।
జాగ్రత్స్వప్నే తథా జీవో గచ్ఛత్యాగచ్ఛతే పునః ॥ 4.02 ॥

నేత్రే జాగరితం విద్యాత్కంఠే స్వప్నం సమావిశేత్ ।
సుషుప్తం హృదయస్థం తు తురీయం మూర్ధ్ని సంస్థితం ॥ 4.03 ॥

యతో వచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ ।
ఆనందమేతజ్జీవస్య యజ్జ్ఞాత్వా ముచ్యతే బుధః ॥ 4.04 ॥

సర్వవ్యాపినమాత్మానం క్షీరేసర్పిరివార్పితం ।
ఆత్మవిద్యా తపోమూలం తద్ బ్రహ్మోపనిషత్పదం ॥ 4.05 ॥

శ్రీ గురుమూర్తిః ।

ఋభుణోక్తమిదం శ్రుత్వా నిదాఘస్సంశయాకులః ।
పప్రచ్ఛ సద్గురుం శాంతం సావధానేన చేతసా ॥ 4.06 ॥

నిదాఘః ।

భగవన్ భవతా పూర్వం యతోవాచ ఇతి శ్రుతేః ।
ఆనందో బ్రహ్మణః ప్రోక్తో జీవస్యత్వధునోచ్యతే ॥ 4.07 ॥

ఆనందమయసంజ్ఞస్య జీవస్యోక్తశ్చ యద్యపి ।
శ్రుతౌ తథాపి హేయత్వాన్నతదీయో భవేద్ధి సః ॥ 4.08 ॥

నావాఙ్మనసగమ్యత్వం జీవస్య ఖలు యుజ్యతే ।
నానందస్య చ వేద్యత్వవచనాద్ బ్రహ్మణోహి తత్ ॥ 4.09 ॥

ఏవం పృష్టో మునిశ్రేష్ఠో నిదాఘేన మహాత్మనా ।
ఋభుః ప్రోవాచ సర్వజ్ఞో బ్రహ్మన్ సస్మితమాదరాత్ ॥ 4.10 ॥

బ్రహ్మోక్తం జీవశబ్దేన హ్యవాఙ్మనసగోచరం ।
మోక్షాతీతదశాయాం యజ్జీవస్తద్ బ్రహ్మతాం వ్రజేత్ ॥ 4.11 ॥

పూర్వోత్తరవిరోధో వా మద్వాక్యేషు న తద్భవేత్ ।
శ్రుత్యర్థస్యోపరోధో వా సమ్యగాలోచ్య నిశ్చిను ॥ 4.12 ॥

ఉపసంక్రమితవ్యో యదానందమయ ఉచ్యతే ।
వేద్యత్వం తస్యచసిద్ధం పుచ్ఛస్యావిషయత్వతః ॥ 4.13 ॥

తస్మాత్స్వయం సదాపూర్ణః పంచమస్య వికారిణః ।
ఆత్మస్థానీయ ఆనంద ఇహ వేద్య ఇతి స్థితిః ॥ 4.14 ॥

భృగవే వరుణేనైవం తైత్తిరీయాభిదశ్రుతౌ ।
పంచమస్య వికారిత్వం న ప్రోక్తమితిచేచ్ఛృణు ॥ 4.15 ॥

మయట్ప్రయోగాభావేన హేతునా నిర్వికారతా ।
న శంక్యా పూర్వపర్యాయేష్వన్నాదిష్వప్యదర్శనాత్ ॥ 4.16 ॥

అతష్షష్టం పరంబ్రహ్మ పంచమేనోపలక్షితం ।
నిర్గుణం భృగవే పిత్రా ప్రోక్తమిత్యవధారయ ॥ 4.17 ॥

ప్రాచుర్యార్థకతాయాం తు మయటో నిర్వికారిణః ।
సచ్చిదానందరూపస్య బ్రహ్మణో వేద్యతా భవేత్ ॥ 4.18 ॥

శారీరత్వాభిదానేన పూర్వానందమయస్య తు ।
వికారిత్వం పునస్స్పష్టముపసంక్రమణేన చ ॥ 4.19 ॥

నానుకర్షశ్చ పుచ్ఛస్య పూర్వపూర్వస్య దృశ్యతే ।
ఉత్తరోత్తరకోశే ప్రాక్తత్తదాత్మానుకర్షణాత్ ॥ 4.20 ॥

ఉపసంక్రమణం చోక్తం మయడంతస్య కేవలం ।
ఆనందస్య తతోన్యస్య న పరాత్మతయా ఖలు ॥ 4.21 ॥

బ్రహ్మవిత్పరమాప్నోతీత్యాదౌ ద్వైవిధ్యమీరితం ।
యత్తత్సరూపారూపాభ్యాం బ్రహ్మణోంతే చ నిశ్చిను ॥ 4.22 ॥

ఆత్మస్థానీయచిద్రూపానందబ్రహ్మవిదోమునే ।
ప్రారబ్ధాంతే పుచ్ఛభూతాఽరూపబ్రహ్మాప్తిరిష్యతే ॥ 4.23 ॥

ప్రతిష్ఠాశబ్దగమ్యత్వాత్సర్వశేషిత్వతోఽపి చ ।
శాస్త్రస్యారూపవద్ బ్రహ్మప్రాధాన్యం యద్యపి స్థితం ॥ 4.24 ॥

తథాపివేద్యతాఽభావాదరూపస్య ముముక్షుభిః ।
ఆనందరూపవద్ బ్రహ్మప్రాధాన్యం ముఖ్యమిష్యతే ॥ 4.25 ॥

మోదప్రమోదయోశ్చైవం సతి వేద్యత్వమాపతేత్ ।
ఇతిచేన్నైష దోషోస్తి తయోర్బ్రహ్మాంశతా యతః ॥ 4.26 ॥

బ్రహ్మణస్స్వగతే భేదే నిత్యసిద్ధే ముముక్షువః ।
ఉపేక్షితుం సమర్థాస్స్యుర్నిదాఘ కథమత్ర తే ॥ 4.27 ॥

స్థూలార్థదర్శినో యే వై శుష్కాద్వైతసమాశ్రయాః ।
తేషాం సావయవత్వాది దోషస్స్ఫురతు చేతసి ॥ 4.28 ॥

న తావతా త్రిపాచ్ఛ్రుత్యాద్యనురోధేన నిశ్చితం ।
స్వభేదం విదుషాం కించిచ్ఛిద్యతే ముక్తజన్మనాం ॥ 4.29 ॥

సూక్ష్మబుద్ధ్యా విచరే హి స్వాత్మభేదః ప్రకాశతే ।
అత్యంతాభేదవార్తాయాం పుచ్ఛగాయాం ఫలం కిము ॥ 4.30 ॥

ఏతే కోశా హి పంచైవ తిస్రోఽవస్థాస్సమీరితాః ।
జాగ్రదాద్యాః క్రమేణైతద్భేదం చ శృణు సాదరం ॥ 4.31 ॥

ఆద్యా జాగరితాఽవస్థా ద్వితీయా స్వప్నసంజ్ఞికా ।
తృతీయా సుప్తిరూపాన్యా తురీయా చిత్సుఖాత్మికా ॥ 4.32 ॥

ఆద్యాభిమానీ విశ్వాఖ్యో ద్వితీయస్తైజసస్స్మృతః ।
తృతీయః ప్రాజ్ఞ ఏతేభ్యో కూటస్థ ఇతరః ప్రభుః ॥ 4.33 ॥

బహిఃప్రజ్ఞో విభుర్విశ్వో హ్యంతఃప్రజ్ఞస్తు తైజసః ।
ఘనప్రజ్ఞస్తథా ప్రాజ్ఞ ఏక ఏవ త్రిధా స్థితః ॥ 4.34 ॥

దక్షిణాక్షిముఖే విశ్వో మనస్యతంతస్తు తైజసః ।
ఆకాశే చ హృది ప్రాజ్ఞస్త్రిథా దేహే వ్యవస్థితః ॥ 4.35 ॥

విశ్వో హి స్థూలభుఙ్నిత్యం తైజసః ప్రవివిక్తభుక్ ।
ఆనందభుక్తథా ప్రాజ్ఞస్త్రిథా భోగం నిబోధ చ ॥ 4.36 ॥

స్థూలం తర్పయతే విశ్వం ప్రవివిక్తం తు తైజసం ।
ఆనందశ్చ తథా ప్రాజ్ఞం త్రిథా తృప్తిం నిబోధ చ ॥ 4.37 ॥

త్రిషు ధామసు యద్భోజ్యం భోక్తా యశ్చ ప్రకీర్తితః ।
వేదైతదుభయం యస్తు స భుంజానో న లిప్యతే ॥ 4.38 ॥

ప్రభవస్సర్వభావానాం సతామితి వినిశ్చయః ।
సర్వం జనయతి ప్రాణశ్చేతోంశూన్పురుషః పృథక్ ॥ 4.39 ॥

విభూతిం ప్రసవంత్వన్యే మన్యంతే సృష్టిచింతకాః ।
స్వప్నమాయాస్వరూపేతి సృష్టిరన్యైర్వికల్పితా ॥ 4.40 ॥

ఇచ్ఛామాత్రం ప్రభోస్సృష్టిరితి సృష్టౌ వినిశ్చితాః ।
కాలాత్ప్రసూతిం భూతానాం మన్యంతే కాలచింతకాః ॥ 4.41 ॥

భోగార్థం సృష్టిరిత్యన్యే క్రీడార్థమితిచపరే ।
దేవస్యైష స్వభావోఽయమాప్తకామస్య కా స్పృహా ॥ 4.42 ॥

ఆప్తకామస్య దేవస్య తుర్యస్యోక్తస్య సువ్రత ।
స్వరూపం ప్రోచ్యతే సమ్యఙ్నిదాఘ శృణు తత్త్వతః ॥ 4.43 ॥

నాంతఃప్రజ్ఞం బహిఃప్రజ్ఞం న ప్రజ్ఞం నోభయాత్మకం ।
న ప్రజ్ఞానఘనం ప్రజ్ఞం నాప్రజ్ఞం న చ కేవలం ॥ 4.44 ॥

ఇదంత్వే నతద్గ్రాహ్యమదృశ్యం చప్యలక్షణం ।
అచింత్యావ్యవహార్యం చవ్యపదేశం పృథక్తయా ॥ 4.45 ॥

ఏకాత్మప్రత్యయం సారం ప్రపంచోపశమం శివం ।
శాంతం చతుర్థమద్వైతం మన్యంతే బ్రహ్మవాదినః ॥ 4.46 ॥

స ఆత్మా స హి విజ్ఞేయః సర్వైరపి ముముక్షుభిః ।
తుర్యాత్మజ్ఞానహీనానాం న ముక్తిస్యాద్కదాచన ॥ 4.47 ॥

నివృత్తేస్సర్వదుఃఖానామీశానః ప్రభురవ్యయః ।
అద్వైతస్సర్వభావానాం దేవస్తుర్యో విభుస్స్మృతః ॥ 4.48 ॥

కార్యకారణబద్ధౌ తావిష్యేతే విశ్వతైజసౌ ।
ప్రాజ్ఞః కారణబద్ధస్తు ద్వౌ తౌ తుర్యే న సిద్ధ్యతః ॥ 4.49 ॥

నాత్మానం న పరం చైవ న సత్యం నాపిచనృతం ।
ప్రాజ్ఞః కించ న సంవేత్తి తుర్యం తత్సర్వదృక్సదా ॥ 4.50 ॥

ద్వైతస్యాగ్రహణం తుల్యముభయోః ప్రాజ్ఞతుర్యయోః ।
బీజనిద్రాయుతః ప్రాజ్ఞస్సా చ తుర్యే న విద్యతే ॥ 4.51 ॥

స్వప్ననిద్రాయుతావాద్యౌ ప్రాజ్ఞస్త్వస్వప్ననిద్రయా ।
న నిద్రాం నైవ చ స్వప్నం తుర్యే పశ్యంతి నిశ్చితాః ॥ 4.52 ॥

అన్యథాగృహ్ణతస్స్వప్నో నిద్రా తత్త్వమజానతః ।
విపర్యాసే తయోః క్షీణే తురీయం పదమశ్నుతే ॥ 4.53 ॥

అనాదిమాయయా సుప్తో యదా జీవః ప్రబుధ్యతే ।
అజమద్వైతమస్వప్నమనిద్రం బుధ్యతే తదా ॥ 4.54 ॥

ప్రపంచో యది విద్యేత నివర్తేత న సంశయః ।
మాయామాత్రమిదం ద్వైతమద్వైతం పరమార్థతః ॥ 4.55 ॥

వికల్పో వినివర్తేత కల్పితో యది కేనచిత్ ।
ఉపదేశాదయం వాదో జ్ఞాతే ద్వైతం న విద్యతే ॥ 4.56 ॥

నిదాఘః ।

భగవన్ కథమద్వైతం బ్రహ్మద్వైవిధ్యవాదినః ।
భవతోఽభిమతం తత్ర సంశయో మే భవత్యలం ॥ 4.57 ॥

ఋభుః ।

ద్వైతప్రపంచశూన్యేఽస్మిన్ నిర్గుణే పూర్ణచిద్ఘనే ।
బ్రహ్మణ్యద్వైతసంసిద్ధిర్యతో నాన్యత్ర సర్వథా ॥ 4.58 ॥

అతస్సరూపారూపాభ్యాం బ్రహ్మద్వైవిధ్యవాదినః ।
మమైవాద్వైతవాదిత్వన్నారూపాద్వైతవాదినః ॥ 4.59 ॥

ద్వైతాద్వైతోభయాతీతే వ్యవహారాద్యగోచరే ।
నీరూపే బ్రహ్మణి ప్రాజ్ఞాఽద్వైతవాదః కథం భవేత్ ॥ 4.60 ॥

ద్వైతాచిద్రూపకార్యస్యాద్వైతచిద్రూపకారణాత్ ।
నివృత్తిస్స్యాద్యథాదీపాత్తమసో నత్వరూపతః ॥ 4.61 ॥

అతో నాద్వైతసిద్ధిస్స్యాత్కథంచిదపి సత్తమ ।
అరూపాగోచరబ్రహ్మవాదినాం తాదృశే మతే ॥ 4.62 ॥

చిద్రూపబ్రహ్మతాదాత్మ్యం జీవస్య హి వివక్షితం ।
నారూపవాక్యదూరత్వాత్తన్నాద్వైతమరూపిణాం ॥ 4.63 ॥

యద్యప్యరూపబ్రహ్మత్వం జీవస్యాంతే ప్రసిద్ధ్యతి ।
తథాప్యద్వైతితాం వక్తుం న శక్యం ద్వంద్వహానితః ॥ 4.64 ॥

వాచ్యవాచకహీనే చ లక్ష్యలక్షణవర్జితే ।
కథమద్వైతశబ్దోఽయం సావకాశో భవేన్మునే ॥ 4.65 ॥

నిదాఘః ।

దేవతాపురుషాద్యైర్హి వేదశబ్దైస్సమీర్యతే ।
తస్యోపనిషదత్వస్యావ్యభిచరోస్త్వరూపిణః ॥ 4.66 ॥

తతోఽస్య శబ్దగమ్యత్వాత్ ప్రష్టవ్యత్వం మయా భవేత్ ।
వాచ్యత్వం చ త్వయేత్యద్య మన్యే శ్రీగురునాయక ॥ 4.67 ॥

ఋభుః ।

అరూపబ్రహ్మవిషయాశ్శబ్దాస్సంత్యేవ యద్యపి ।
తేనౌపనిషదత్వం చ కథంచిత్తస్య సిద్ధ్యతి ॥ 4.68 ॥

తథాపి ప్రశ్నయోగ్యత్వం వాచ్యత్వం వా న సిద్ధ్యతి ।
రూఢ్యర్థమాత్రవత్త్వేనాలక్షకత్వాదయోగతః ॥ 4.69 ॥

యోగార్థవద్భిశ్శబ్దైర్వా లక్షకైర్వాచకైశ్చ వా ।
శిష్యేభ్యః ప్రోచ్యతే సత్యంవస్తు శ్రీగురుమూర్తిభిః ॥ 4.70 ॥

అరూపవస్తునః ప్రశ్నః ప్రతిషిద్ధశ్శ్రుతౌ యతః ।
యాజ్ఞవల్క్యేన గార్గ్యై తన్నత్వం ప్రష్టుమిహార్హసి ॥ 4.71 ॥

తస్మాత్ తురీయం సద్ బ్రహ్మ యోగవృత్త్యైవ లక్షణైః ।
సచ్చిదానందపూర్వైస్త్వం మదుక్తం విద్ధి ముక్తయే ॥ 4.72 ॥

జాగ్రత్యన్నమయం కోశం స్థూలదేహం చ విద్ధి వై ।
స్వప్నే ప్రణమనోజ్ఞానమయాస్సూక్ష్మవపుస్తతః ॥ 4.73 ॥

సుషుప్తౌ కారణం దేహమానందమయకోశకం ।
తురీయే త్వశరీరం తచ్చిద్రూపం కోశవర్జితం ॥ 4.74 ॥

స ఏవ మాయాపరిమోహితాత్మా శరీరమాస్థాయ కరోతి సర్వం ।
స్త్ర్యన్నపానాది విచిత్రభోగైస్స ఏవ జాగ్రత్పరితృప్తిమేతి ॥ 4.75 ॥

స్వప్నేఽపి జీవస్సుఖదుఃఖభోక్తా స్వమాయయా కల్పితవిశ్వలోకే ।
సుషుప్తికాలే సకలే విలీనే తమోభిభూతస్సుఖరూపమేతి ॥ 4.76 ॥

పునశ్చ జన్మాంతరకర్మయోగాత్స ఏవ జీవస్స్వపితిప్రబుద్ధః ।
పురత్రయే క్రీడతి యస్తు జీవస్తతస్తు జాతం సకలం విచిత్రం ॥ 4.77 ॥

ఆధారమానందమఖండబోధం యస్మిన్ లయం యాతి పురత్రయం చ ।
యత్సర్వవేదాంతరహస్యతత్త్వం యత్పూర్ణచైతన్యనిజస్వరూపం ॥ 4.78 ॥

ఏతస్మాజ్జాయతే ప్రాణో మనస్సర్వేంద్రియాణి చ ।
ఖం వాయుర్జ్యోతిరాపః పృథ్వీ సర్వస్య ధారిణీ ॥ 4.79 ॥

యత్పరంబ్రహ్మ సర్వాత్మా విశ్వస్యాయతనం మహత్ ।
సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరం నిత్యం తత్త్వమేవ త్వమేవ తత్ ॥ 4.80 ॥

జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాదిప్రపంచం యత్ప్రకాశతే ।
తద్ బ్రహ్మాహమితిజ్ఞాత్వా సర్వబంధైః ప్రముచ్యతే ॥ 4.81 ॥

త్రిషు ధామసు యద్భోజ్యం భోక్తా భోగశ్చ యద్భవేత్ ।
తేభ్యో విలక్షణస్సాక్షి చిన్మాత్రోహం సదాశివః ॥ 4.82 ॥

మయ్యేవ సకలం జాతం మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితం ।
మయి సర్వం లయం యాతి తద్ బ్రహ్మాద్వయమస్మ్యహం ॥ 4.83 ॥

అణోరణీయానహమేవ తద్వన్మహానహం విశ్వమిదం విచిత్రం ।
పురాతనోఽహం పురుషోఽహమీశో హిరణ్మయోఽహం శివరూపమస్మి ॥ 4.84 ॥

అపాణిపాదోఽహమచింత్యశక్తిః పశ్యామ్యచక్షుస్స్రుణోమ్యకర్ణః ।
అహం విజానామి వివిక్తరూపో న చస్తి వేత్తా మమ చిత్సదాఽహం ॥ 4.85 ॥

వేదైరనేకైరహమేవ వేద్యో వేదాంతకృద్వేదవిదేవచహం ।
న పుణ్యపాపే మమ నాస్తి నాశో న జన్మదేహేంద్రియబుద్ధిరస్తి ॥ 4.86 ॥

న భూమిరాపో మమ వహ్నిరస్తి న చనిలోమేఽస్తి న చంబరం చ ।
ఏవం విదిత్వా పరమార్థరూపం గుహాశయం నిష్కళమద్వితీయం ॥ 4.87 ॥

అఖండమాద్యంతవిహీనమేకం తేజోమయానందఘనస్వరూపం ।
సమస్తసాక్షిం సదసద్విహీనం ప్రయాతి శుద్ధం పరమార్థతత్త్వం ॥ 4.88 ॥

శ్రీ గురుమూర్తిః ।

ఏవం శ్రుత్వా నిదాఘుస్స ఋభువక్త్రాద్యదార్థతః ।
బ్రహ్మైవాహమితి జ్ఞాత్వా కృతకృత్యోఽభవద్విధే ॥ 4.89 ॥

యతస్త్వం చ పరాత్మానం శ్రుతవానసి మన్ముఖాత్ ।
త్వం చ ధన్యః పునః పృచ్ఛ శ్రోతవ్యాంతరమస్తిచేత్ ॥ 4.90 ॥

॥ ఇతి శ్రీ గురుజ్ఞానవాసిష్ఠే తత్త్వనారాయణే జ్ఞానకాండస్య ప్రథమపాదే షష్ఠోఽధ్యాయః ఏవం శ్రీ ఋభుగీతాఖ్యోఽయం గ్రంథస్సమాప్తః ॥

॥ ఓం తత్సత్ ॥
